

**SPATII
,
APARTE**

Carte apărută în colecția Queer Boox.

Redactare: Iulia Militaru

Tehnoredactare: Cătălin Furtună

Ilustrație copertă: Mikafchin

Tipărit la tipografia editurii frACTalia.

Alex Zorilă

Spații aparte

© frACTalia, 2023

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ZORILĂ, ALEX

Spații aparte / Alex Zorilă. – București : frACTalia, 2023

ISBN 978-606-9028-73-5

821.135.1

Editura frACTalia

www.fractalia.ro

alex zorilă

SPAȚII
,
APARTE

[fractalia]

ÎN LOC DE ÎNCEPUT

Mikafchin, artă copertă:

Alex: Mi se pare interesant că în arta ta putem găsi conexiuni directe cu viața și trăirile tale ca femeie trans. Cum funcționează procesul tău creativ și cum a devenit un mijloc de transpunere a vieții tale prin artă?

Mikafchin: Încă din copilărie am fost încurajată să mă exprim prin imagine, așa că în timp am dezvoltat un reflex în a-mi reprezenta emoțiile, situațiile și amintirile. Nu consider că fac artă, ci ordine în gânduri. Înlocuirea testosteronului cu estrogenul mi-a deschis paleta de culori.

Cartea

Spații Aparte este o carte activistă, care îmbină trecutul cu prezentul comunității femeilor queer și persoanelor non-binare care se identifică drept lesbiene, pentru care am scris, căutat materiale și intervievat persoane dintr-o lipsă puternică de informații și de vizibilitate, pe care le resimt profund ca lesbiană trăind în România.

N-am scris de plăcere, am scris de nevoie. Am scris ca să existe, să rămână. Ne-am obișnuit să nu contăm, să conteze restul, iar noi să fim acolo de sprijin. Să ne neglijăm, să ne considerăm în treacăt prin această țară, să nu ne gândim la cultura noastră. Ne-am obișnuit să nu credem că merităm mai mult decât ni se oferă. Că activismul îl fac cei care știu ce e mai bine pentru noi, în timp ce noi suntem mai înstrăinate ca niciodată una față de cealaltă.

Sunt supărată, furioasă și dezamăgită pentru că nu trăim așa cum ne dorim de fapt. Motiv pentru care această carte a devenit un refuz personal în a lăsa lucrurile să continue în acest mod.

Datorită perspectivei activiste, cartea poate fi pe alocuri incomodă și provocatoare. Împreună vom trece prin lucruri care o să ne arate cum putem să ne construim o comunitate, dar vom vedea și motivele pentru care trăim în invizibilitate.

Cartea are o anumită structură

...și anume este împărțită în câteva capitole generale, care conțin autoetnografii (eseuri scurte scrise de mine, unele despre mine) cu scopul de a scoate la iveală experiența unei lesbiene implicată în activitățile comunității LGBTQIA+ și de a supune unei analize consensuale propria mea viață, cu scopul de a trage anumite concluzii despre comunitatea lesbienelelor din România. Aceste autoetnografii tind să apară la început de capitol, dar nu reprezintă o regulă, ci doar o tendință, des încălcată.

Capitolele conțin materiale de arhivă care au o legătură directă și relevantă cu viața femeilor LBTQ+ din România, pe care le-am găsit în biblioteca asociației Accept, cât și în mediul online și în diverse cărți LGBTQIA+. Materialele din arhivă sunt intercalate cu o istorie orală, capturată prin 22 de interviuri care au avut loc în anul 2022, luate unor femei LBTQ+, cât și unor persoane care se identifică ca fiind lesbiene, dar nu și ca femei.

Pe parcursul cărții, materialele din arhivă și interviurile luate sunt în strânsă legătură cu tema dată de capitol, iar de multe ori cuplarea unui material cu un interviu nu este aleatorie. De aceea, vă recomand ca în timpul lecturii să fiți conștiente de acest lucru și să căutați activ în mintea voastră motivul pentru care acestea au fost selectate împreună, în acea ordine.

Cartea este alcătuită din opt capitole: Identități, Religie, Coming Out, Căutări, Întâlniri, Împliniri, Viața Socială, Arta Feminină*¹ Queer, Sex și Spații Aparte. Spre deosebire de celelalte, capitolul Spații Aparte este unul recurent, care apare la finalul fiecărui capitol menționat și conține același tip de

¹ Când feminin* nu înseamnă feminitate. Dacă un asemenea cuvânt este însoțit de termenul queer, îi poate fi anulată binaritatea?

Spații aparte

informații ca restul cărții (interviuri, materiale de arhivă, texte). Acesta cuprinde texte care nu ar putea să se încadreze în categorii rigide, datorită dimensiunii intersecționale a istoriei noastre. Istoria cere o flexibilitate în prezentare, iar cartea este modelată după aceste texte.

Nu în ultimul rând, veți pași în lumea unei etnoficțiuni. Împreună vom trece printr-o mică porțiune a unei istorii mult prea scurte și invizibile. Materialele, așa cum sunt ele, unele extrem de rare, sunt artă. În această carte, arta ajunge să fie povestită prin interviuri și relatări personale, cât și observații punctuale.

Mai mult de-atât, interviurile sunt cruciale pentru a înțelege trecutul și prezentul femeilor queer și al persoanelor non-binare care se identifică drept lesbiene din România. Faptul că aceste persoane mi-au încredințat poveștile lor este pentru mine un lucru sacru, iar pentru ele simt o apreciere profundă, gândindu-mă la curajul și interesul lor față de scrierea acestei cărți. Împreună am scris o carte, și alături de ea, o scurtă istorie.

Atenție. Această carte nu este și nu își dorește să fie o mapă a tuturor publicațiilor cu conținut LGBTQ+ românesc. Cu siguranță există și alte materiale care nu au ajuns să facă parte din conținutul acestei cărți. De aceea, vă încurajez să căutați alte scrieri lesbianistice pe care să le aducem la lumină. Pentru că așa se creează o arhivă. Din dorința de cunoaștere și comunitate.

TW: Pe parcursul acestei cărți veți întâlni elemente ce țin de ideea suicidă, violență fizică și verbală, cât și informații despre sex explicit.

Practica se transformă în teorie. Îmi asum un rol observațional, etnografic, în cadrul comunității queer, și încep să scriu despre ea.

Persoanele intervievate

Andreea: 33 de ani, 1988, Gemeni. Am trăit în Arad, și tot în Arad trăiesc și-n prezent. Mă identific ca fiind o femeie trans pansexuală.

Georgi: 38 de ani, 1984, Vărsător. M-am născut în Dâmbovița, după facultate m-am mutat la Brașov, apoi am fugit la București, și acum patru ani m-am întors în Brașov. Câteodată mă simt agender, dar momentan prefer să fiu văzută în societate ca femeie. Sunt atrasă de femei.

Cătălina: 32 de ani, 1989, Scorpion. M-am născut în Brașov și trăiesc în Brașov. Sunt o persoană non-binary genderfluid și sunt atrasă de femei.

Andrada Popa: 33 de ani, 1989, Pești. Sunt din Cluj-Napoca și în prezent trăiesc în Cluj. Sunt o femeie cisgender lesbiană.

Diana Grigore: 41 de ani, 1981, Capricorn. M-am născut în București, iar în prezent trăiesc în Bragadiru. Sunt lesbiană.

Maria Olimpia Roman (toată lumea îmi spune **Nana**): 44 de ani, 1977, Pești. M-am născut în Sighișoara, unde am trăit o mare parte a vieții, am colindat toată lumea, iar acum trăiesc în Bragadiru. Sunt lesbiană.

Yry Zsigmond: 46 de ani, 1975, Rac. M-am născut și trăiesc în Oradea. Sunt femeie lesbiană.

Spații aparte

Iulia Mocanu: 34 de ani, 1987, Berbec. De vreo 20 de ani locuiesc în București. Sunt asexuală, deși nu se potrivește exact, și panromantică.

Maria Sgârcitu (Sofia Zadar): 27 de ani, 1994, Balanță. M-am născut în București, la facultate am fost în Anglia, apoi am stat prin Europa, iar în prezent stau în București. Sunt queer, non-binary și sunt atrasă de oricine mai puțin de bărbați cis het.

Georgiana M: 29 de ani, 1993, Capricorn. M-am născut în Timișoara, am plecat în Marea Britanie, m-am întors în Timișoara, iar în prezent trăiesc în București. Sunt femeie cisgender lesbiană.

Ioana P: 36 de ani, 1985, Fecioară. M-am născut în Hunedoara, m-am mutat în Deva, apoi în Timișoara, iar în prezent trăiesc în București. Sunt femeie cisgender lesbiană.

Cristina Săracu: 54 de ani, 1967, Balanță. M-am născut la Medgidia, am trăit în Tulcea, Codlea, Giurgiu, Târgoviște, București și acum în Timișoara. Sunt o femeie cis lesbiană.

Mihaela Marcu: 46 de ani, 1975, Scorpion. M-am născut și am trăit toată viața în Timișoara. Sunt o femeie cis lesbiană.

Evie Ciobanu: 37 de ani, 1984 sau 2021, depinde cum numărăm. Nu cred în zodii. M-am născut și am trăit în București. Sunt o femeie trans lesbiană.

Beatrice Sauvage: 34 de ani, 1988, Berbec. M-am născut în Bârlad, am venit la facultate în București, am stat prin Iași și Constanța, iar acum trăiesc în București. Sunt femeie cis, queer, bi/pan, homoromantică, atracție sexuală pentru bărbați am, dar nu mergem acolo.

K: 28 de ani, 1993, Rac. M-am născut în Fălticeni, jud. Suceava, la facultate am plecat la Cluj, apoi m-am mutat în București, unde trăiesc și în prezent. Sunt queer, pentru mine nu e așa important să mă definesc.

Didi: 18 ani, 2003, Balanța. Sunt din Iași și tot aici trăiesc în prezent. Sunt o persoană non-binară, iubesc termenul queer, dar mă identific mai mult ca fiind lesbiană.

Maria: 18 ani, 2003, Leu. Sunt din Iași, iar acum locuiesc în afara orașului. Sunt bisexuală, iar momentan nu știu ce identitate de gen am.

Lourdes: 28 de ani, 1993, Balanța. M-am născut în Petroșani, iar în prezent trăiesc în Timișoara. Sunt femeie cis lesbiană.

Ioana Chițu: 33 de ani, 1988, Balanța. M-am născut în Piatra Neamț, iar din 2007 trăiesc în București. Sunt o femeie cis panromantică și pansexuală.

Y: 21 de ani, 2001, Berbec. M-am născut și trăiesc în București. Sunt pansexual non-binary.

Daniela Groza: 39 de ani, 1983, Berbec. M-am născut în Constanța. Am locuit în state în Chicago, Oakland, Berkeley, în Florența din Italia, iar acum trăiesc în București și în New York. Sunt queer, lesbiană non-binary.

Diana Dragomir: 25 de ani, 1996, Fecioară. Am crescut în Slatina, județul Olt și m-am mutat la facultate în București. Sunt o lesbiană non-binară.

Flori: 35 de ani, 1987, Taur. Sunt din București, iar acum 10 ani m-am mutat în Irlanda, unde m-am și stabilit. Sunt femeie bisexuală.

Andre Rădulescu: 34 de ani, 1988, Gemeni. Sunt din Timișoara, unde și locuiesc în prezent. Sunt o persoană agender, queer și lesbiană.

Valentina Iancu: 37 ani, 1985, Leu. Născută în Câmpina, trăiesc între Berlin și București. Sunt queer.

CAPITOLUL I

Identități

Deconectată

Mă simt destul de deconectată de mine. Cumva, ironic, lucrând cu oameni, încercând să îi ajut să se descopere, creând spații în care persoanele LGBTQIA+ să se poată exprima, fără frică și fără griji, m-au făcut să-mi uit propria identitate.

Credeam că la finalul acestei cărți, după ce voi fi trecut prin atâtea interviuri și materiale de arhivă, după ce voi fi scris despre mine, o să pot să conturez asupra mea o imagine. În mintea mea avea sens să scriu această carte pornind dintr-un moment de pură confuzie asupra orientării, genului și chiar a lucrurilor simple care îmi plac și să ajung la această persoană din nou motivată, care își găsește un nou scop în viață, o nouă ambiție.

Credeam că îmi doresc să mă implic în această mișcare a femeilor queer, care nu a avut șansa să se dezvolte la noi în țară, să găsesc oameni care vor să se implice, să organizez întâlniri comunitare pentru ele, să creez spații pentru femei queer și nu numai. Mă gândeam că poate după ce voi crea toate aceste lucruri îmi voi găsi un loc al meu. Credeam că dacă voi continua munca pe care o făceam de câțiva ani la Accept pentru întreaga comunitate, dar de data asta pentru ceva mult mai specific, voi începe să simt că aparțin și că nu mai trebuie să încerc să mă integrez. Din păcate sentimentul de singurătate este doar din ce în ce mai mare, probabil accentuat de faptul că nu îmi trăiesc viața așa cum mi-aș dori să trăiesc de fapt. Și mai chinuitor este faptul că sunt atât de

Spații aparte

deconectată de emoțiile mele încât nu știu cum aș vrea să arate viața mea.

Când eram mică auzeam destul de des expresia: *Ignorance is bliss* [Ignoranța este fericire], și nu înțelegeam ce înseamnă. Acum îl înțeleg pe deplin. Dacă aș fi fost mai ignorantă, poate nu aș fi înțeles multe lucruri pe care am ajuns la 25 de ani să le cunosc mult prea bine. Poate nu aș fi cunoscut și nu aș fi văzut atât de multă suferință și nedreptate, dacă aș fi mers în continuare pe farmacie. Nu mi-ar fi păsat de cum distrug aceste industrii planeta, oamenii și animalele. Aș fi crezut că ajut oameni lucrând la dezvoltarea unui medicament, fără să mă gândesc la testele făcute pe animale și pe oameni. Aș fi lucrat într-un laborator pentru stat, fără să mă gândesc la nedreptățile cauzate de acesta.

Aș fi vrut să fiu protejată de toate relele din lume, dar poate e mai bine că lucrurile nu s-au întâmplat așa. Că am fost pusă în primul rând să văd, să simt, și să sufăr alături de alții. Așa se creează activiști, exersând empatia. La un moment dat îți dai seama că nu te mai poți întoarce la vechea ta viață, când nu știai de problemele lumii în care te-ai născut, pentru că atât mintea cât și inima ta îți cer să nu mai contribui prin ignoranță la acest rău.

Acum când mă gândesc la parcursul meu în activismul ONG-ist, îmi dau seama că am fost crescută într-un ritm alert, cu o mentalitate și o dorință impregnate puternic în mine de a ajuta prin orice mijloace comunitatea LGBTQIA+. Doar că acest tip de muncă, la un nivel atât de înalt de productivitate, m-a făcut să uit de mine. Mă aflu în acest ciclu în care mă caut, mă găsesc, mă pierd. Credeam că o să mă găsesc căutând prin arhive sau luând interviuri, că o să înțeleg cum ar putea o lesbiană ca mine să trăiască în România de azi. Dar trecând prin această experiență, parcă această țară se simte și mai neîncăpătoare, nepriemitoare, lipsită de posibilități pentru persoane ca mine. Mai am energie să creez tot ce-mi lipsește?

Cred că fiecare persoană are modul său specific de a face activism, care se dezvoltă în funcție de felul său de a fi cât și din experiențele dificile la care este expusă. De câțiva ani mă ocup de coordonarea voluntarilor² de la Accept. Dacă ar fi să adun toți voluntarii pe care i-am coordonat în ultimii șapte ani, aș ajunge la aproape 1000 de persoane, dintre care majoritatea sunt și au fost copii LGBTQIA+. Am dedicat mult timp reorganizării programului de voluntariat de la Accept, pentru că îmi doream ca persoanele care deveneau voluntare să aibă timp să învețe despre comunitate și să o cunoască într-un mediu cât mai sigur și plăcut. Timpul a trecut, iar dorința de implicare a crescut. În octombrie am stabilit un record, 178 de persoane în programul de voluntariat. Dar n-am simțit nimic, nici mândrie, nici fericire, nici curiozitate.

Am decis să renunț la această poziție pentru a mă concentra asupra altor aspecte ce țin de comunitatea LGBTQIA+. Până recent, simțeam atât de des grijă și responsabilitate față de fiecare persoană care intra în programul de voluntariat sau care îmi cerea ajutorul. Nu știu exact ce s-a întâmplat, dar cred că am clacat. Cu cât creștea numărul acestora, devenea o muncă din ce în ce mai dificilă emoțional, iar psihic nu am mai putut duce. Cu toții avem nevoie în viețile noastre de măcar o persoană căreia să-i pese de noi suficient cât să ne întrebe cum ne simțim și dacă poate să ne ajute cu ceva. Eu crescând și intrând în activism nu am avut parte de o astfel de persoană. Am fost mereu singură, singură cu depresia mea, singură cu sentimentele mele de neputință, singură în grija pe care o purtam comunității, iar când alții n-au mai putut să ducă, am crezut că eu trebuie să trag și mai tare, trecând de

² Folosesc x-ul în scriere pentru a evita în anumite momente folosirea unui gen, deoarece prefer acel cuvânt, neutru, neigenificat.

Spații aparte

orice limită, trecând de orice burnout, plătind acum prețul lipsei grijii de sine. De aceea, a fost destul de clară pentru mine renunțarea la poziția de coordonatoare în momentul în care m-am simțit deconectată de la aceste sentimente. Pentru că ei merită mult mai multă iubire și grijă decât aș putea să ofer acum.

N-aș fi crezut vreodată că poți să-ți construiești o imagine publică prin martirizare. Cred că activiștii își aleg acest drum în viață pentru că asta își doresc să facă, chiar dacă implică o muncă emoțională mult mai mare decât alte joburi.

În continuare încerc să-mi țin promisiunea făcută față de mine, când eram mică, și anume să ajut ca niciun alt copil LGBTQIA+ să nu se mai simtă la fel de singur cum m-am simțit eu. În fiecare zi simt cum această responsabilitate a acestui pact îmi apasă pe umeri. Nu mai stau la fel de drept cum stăteam acum câțiva ani, simt cum mă îmbolnăvesc mai ușor, simt constant o neputință și o durere din cauza faptului că mi-am luat o responsabilitate mult mai mare decât ar putea duce un om și cumva încă pot. Încă mai pot, dar nu mai vreau să trăiesc așa.

Trebuie să regândesc modul în care lucrez. Să o fac astfel încât să îmi creez un mod de a munci care să nu fie distructiv pentru mine și care să-mi permită să mă ajut și pe mine. Mă întrebam dacă ar fi ok să renunț la mentalitatea cu care lucrez: persoana care încearcă să-și salveze copilul interior prin activism, și-n schimb, să mă las să văd lucrurile din perspectiva unei persoane mari. Sau poate să fiu și copil, și adolescentă, și persoană mare. O persoană mare lesbiană. O lesbiană mare. Da, vreau să fiu de toate.

O premieră în România: IDENTITĂȚI, prima revistă pentru lesbiene³

Interviu cu Luminița Rațiu (REVERS),
consemnat de Alexandra Arambașa

IDENTITĂȚI este prima revistă din România dedicată exclusiv lesbienelor, editată de asociația REVERS – Mișcarea pentru discriminarea pozitivă a femeilor, în cadrul unui proiect finanțat de Fondul de Solidaritate XminusY, din Olanda. După apariția primului număr, în care era descrisă politica editorială a revistei, au apărut niște întrebări firești: cum putem vorbi despre identități dacă nimeni nu se identifică? Revista dorește ca lesbienele să rămână ascunse? Ne învârtim într-un cerc închis?

Pentru a clarifica aceste nelămuriri, am solicitat un interviu Luminiței Rațiu, unul din redactorii revistei, care a avut amabilitatea de a explica pe larg convingerile asociației REVERS, intențiile revistei și politica de confidențialitate.

Întrebare: Pentru cei care nu cunosc REVERS, poți prezenta convingerile asociației?

Răspuns: REVERS este o organizație neguvernamentală ale cărei membre susțin ideea că femeile constituie un grup social supus unui tratament discriminant negativ (excludere nefondată a unor persoane de la exercitarea drepturilor lor și de la afirmarea demnității lor), atât în România, cât și în alte țări, atât în trecut, cât și în prezent. Discriminarea negativă are efecte neplăcute și nedorite, chiar grave, asupra celor care o suportă, iar acestea nu se vor vindeca prin simpla decretare a interzicerii discriminării

³ Alexandra Arambașa, „O premieră în România: IDENTITĂȚI, prima revistă pentru lesbiene”, *Buletin informativ lgbt@accept*, mai-iunie 2002, nr. 21-22.

Spații aparte

negative și a susținerii bune și corecte conduite față de Cealaltă/Celălalt. Sunt bune și folositoare aceste decretări, dar pentru viitor. Ce ne facem însă cu cele/cei care au suferit traume, tristeți și deprimări, supărări și enervări, scăderea încrederii în sine, renunțarea la sine pentru că altă cale de supraviețuire în mediul extern ostil nu există? Rănila trecutului negativ discriminant nu se pot vindeca decât prin oferirea unor tratamente preferențiale celor care au suferit în urma discriminării negative, până la reșezarea valorilor pe un schelet de corectitudine. Nu cred că avem îndreptățirea de a afirma că victimele unei discriminări negative își revin imediat ce atitudinea discriminantă negativă se oprește.

REVERS este centrată pe grupul social al femeilor și pe toate subgrupurile acestuia, iar comunitatea lesbienelor constituie unul din subgrupurile cele mai afectate de discriminare negativă în societatea românească.

Î: Când v-a venit ideea unei reviste dedicate exclusiv lesbienelor?

R: Pentru a evidenția istoricul apariției revistei IDENTITĂȚI nu trebuie decât să-mi reamintesc istoria apariției organizației REVERS. Un demers de revers. O centrare specifică asupra femeilor, iată ce propune asociația REVERS. Proiectul revistei a apărut firesc, din necesitatea de a găsi remedii, soluții și idei practice, concrete și eficiente care să contribuie la obținerea de rezultate pozitive în sensul convingerilor organizației noastre.

Î: Cum va întări ea comunitatea lesbienelor din România?

„IDENTITĂȚI va promova exemple pozitive care să aducă sprijin și speranță pentru fiecare.”

R: IDENTITĂȚI este o foaie informativă pe tematici legate de identitatea lesbiană și identitatea de gen. Revista a fost creată

pentru a deveni și a se dovedi o punte de închegare a comunității lesbienele în România și pentru a răspândi în comunitate exemple pozitive care să aducă speranță și să constituie un sprijin și un model suportiv pentru fiecare. Izolarea care caracterizează fiecare lesbiană în România nu face altceva decât să determine nemijlocit reținerea de a pune în practică ori de a exprima idei, gânduri, soluții care, fără să se regăsească într-un model suportiv, par fără viață, nerealistă, neveridică și, în cele din urmă, nedemne. Revista IDENTITĂȚI creează un spațiu pentru dezvoltare personală și autodeterminare.

Prin intermediul ei, vom afla ce se întâmplă (și de ce), cum putem pune în aplicare proiecte și idei, cum să producem schimbarea socială. Va răspunde nevoii de a ști, imediat și ușor accesibil, ce se întâmplă, de ce se întâmplă ce se întâmplă, ce putem face. Va răspunde nevoii de a afla cum putem să ne punem în aplicare proiecte și idei, va oferi modele și instrumente pentru schimbare socială. Noi considerăm că prezența unei reviste acoperind teme și problematice relevante pentru viața lesbienele, lesbianism, cultura/subcultura lesbienele, așa cum se pot ele identifica și reflecta atât în ceea ce privește realitatea națională, cât și în ceea ce privește experiențele comunităților din alte state, în trecut și în prezent, constituie un puternic mijloc de a îmbunătăți condițiile vieții lesbienele și de a dezvolta conștientizarea problemelor pe care le întâlnesc sau le vor întâlni, contribuind, în cele din urmă, la apariția unei asumări a luptei (non-violente) pentru recăștigarea drepturilor pe care le au, ca orice persoană umană.

Revista va fi un forum pentru libera exprimare și va promova o analiză critică a realității din jurul nostru și o viziune a valorilor la care orice societate care tinde să-și respecte cetățenii va trebui să se alinieze, atât în legislație, cât și la nivelul mentalității individului. În același timp, revista va face posibil pentru REVERS

să descopere publicului său aspectele ascunse ale intervențiilor agenților statali și ale viziunii acestora în ceea ce privește persoanele de orientare homosexuală, lesbienele în particular, cu scopul de a putea identifica locurile în care o mișcare pentru promovarea și apărarea drepturilor și libertăților lesbienele va trebui să opereze schimbări și modificări relevante.

„Important este ca fiecare lesbiană să se exprime.”

Î: Anonimatul celor implicați în producerea revistei este un impediment în acest sens?

R: Revista se adresează numai lesbienele, respectându-le astfel nevoia de comuniune pe care orice grup social oprimat, într-un fel sau altul, o are. Nu promovăm prin aceasta o izolare sau o segregare a comunității de o parte a lumii în care trăim, promovăm poate ceea ce am putea numi „o disciplină de grup”, încurajăm o stare de dezvoltare internă a grupului, de frământare internă pentru întărirea grupului lesbienele, pentru dezvoltarea capacității acestuia de a face față, în comuniune, ca și comunitate, realității nedorite din jurul nostru, al fiecăreia.

Ceea ce este cu adevărat important în încheierea unei comunități puternic discriminate negativ în România, cum este comunitatea lesbienele, este determinarea exprimării de sine a fiecărei persoane aparținând respectivului grup. Lesbienele din România nu își pot exprima către lume identitatea, convingerile, dorințele, sentimentele, frustrările, tristețile, în deplină autoidentificare de sine, pentru simplul motiv că aceasta ar însemna pentru ele excluderea lor din multe zone sociale. Confidențialitatea pe care revista o asigură cititoarelor sale și celor ce se vor implica în scrierea de articole pentru revistă este un mijloc al încurajării exprimării de sine. Este menită să ofere spațiul în care nimeni nu te întreabă

nimic altceva decât lucruri cu adevărat legate de tine, de personalitatea ta. Nu putem însă vorbi de anonim: fiecare persoană care va scrie în revistă se va identifica prin intermediul unui nickname ales în mod liber. Această „pseudonimizare” a identității sub un nume atribuit va permite explozia libertății de exprimare pe care ne-o dorim în cadrul REVERS și al acestui proiect. Nu am vrea să confundăm această explozie a libertății de exprimare cu lipsa responsabilității. Revista beneficiază de o politică editorială bine pusă la punct care își dovedește, și și-a dovedit deja, capacitatea de a proteja cititoarele de mesaje care le pot dăuna, mesaje ofensatoare sau jignitoare, mesaje a căror finalitate este doar negativă. Nu cred că avem nevoie de a ști cine este persoana care vorbește. Avem nevoie mai întâi ca această persoană să vorbească. Și să vorbească respectând demnitatea celor ce o ascultă.

„Nu e nevoie să știm cine este persoana care vorbește; avem nevoie mai întâi ca această persoană să vorbească.”

Î: Sperați că, în timp, cititoarele revistei vor fi mai puțin ascunse? Articolele revistei încurajează coming out-ul?

R: Este important cum înțelegem termenul „vizibilitate” în această privință. Aș dori să mă feresc de capcana de a atribui o menire a vizibilității lesbienelelor fără să înțeleg nimic în spatele acestei idei. Vizibilitatea lesbienelelor în sine nu înseamnă pentru mine nimic altceva decât a milita în gol pentru o idee fixă. Nu consider că o luare de poziție (cum este afirmarea unei idei sau vizibilitatea unui grup) constituie o comunicare atât timp cât nu se ia în considerare contextul în care se petrece această acțiune și scopul în care se acționează astfel. După oarecare ani de studiere a altor comunități de lesbiene din alte țări, a modului lor de dezvoltare ca grup, a ceea ce se întâmpla cu ele ca grup și la nivel personal, am

ajuns la concluzia că această „vizibilitate a lesbienelelor”, concept mult vehiculat în mediul LGBT, are semnificația unei vizibilități contextuale a acțiunilor de afirmare a existenței lor, a drepturilor și libertăților lor ca persoane umane și ca grup specific, care trebuie respectate în virtutea faptului că trăim în spațiul social comun. Este vorba de o vizibilitate de grup afirmată în contextele propice unei comunicări cu restul societății și cu alte grupuri sociale.

Înțeleg prin coming out un proces interior fiecărei lesbiene, de autoidentificare, cât și un proces extern de afirmare vizibilă în societate. În acest sens vom sprijini coming out-ul, proces firesc pe care orice persoană îl va trăi, un proces de dezvoltare personală, de autoidentificare, de încredere în sine, prin atitudinea suportivă și de respectare a demnității personale, atitudini prin care încercăm să remediem efectele nedorite ale discriminării negative ce au împiedicat sau împiedică dezvoltarea personală a fiecăreia. Am specificat că „vom sprijini” coming out-ul, preferând această exprimare celei de „încurajare”, datorită caracterului personal al acestui proces, care ține de individualitatea fiecăreia și asupra căruia nimeni nu are îndreptățirea de a pretinde modificări.

I: IDENTITĂȚI încurajează dialogul dintre heterosexuali și lesbiene?

R: Vizibilitatea și coming out-ul în fața celorlalte/ceilorlalte sunt semne de dialog. Este ceea ce își propune proiectul aflat în lucru prin editarea revistei IDENTITĂȚI. O astfel de comunicare este nu numai de dorit, dar și prevăzută în cadrul proiectului în care apare revista IDENTITĂȚI.

Proiectul a fost conceput logic ca acționând la două niveluri: editarea revistei, prin care sprijinim și încurajăm dialogul în cadrul comunității de lesbiene, și editarea unui supliment al revistei, dedicat dialogului între comunitate și restul societății. Însă pentru ca acest dialog să se înfiripe este necesară existența dialogului în interiorul comunității.

Mulțumesc asociației ACCEPT pentru oportunitatea de a explica intențiile proiectului revistei IDENTITĂȚI prin intermediul acestui interviu, cât și pentru cooperarea bună la realizarea obiectivelor proiectului nostru.

Revista IDENTITĂȚI se editează lunar și se distribuie gratuit, direct cititoarelor interesate. Pentru a vă înscrie în baza de date a celor cărora le distribuim revista, scrieți un e-mail pe adresa checkmailro@yahoo.com sau o scrisoare pe adresa CP 48, OP 1, Medgidia, în care este necesar să ne precizați doar o casuță poștală la care să vă trimitem revista și un nickname cu care să ne adresăm dumneavoastră. Nickname-ul și Casuța Poștală vă asigură protecția datelor personale de imixtiuni nedorite în viața dumneavoastră personală. În cazul în care nu există posibilitatea închirierii unei casuțe poștale, cititoarele revistei sunt rugate să contacteze organizația REVERS la adresa poștală sau casuța de e-mail pentru informații suplimentare.

Luminița Rațiu, manager dezvoltare organizațională

Interviu cu Ioana P. și Georgiana M.

Alex: Cum v-ați dat seama că faceți parte din comunitatea LGBTQIA+? Sunt curioasă dacă ați avut un moment de coming out față de voi când erăți mai mici.

Ioana P.: Eu mi-am dat seama la vârsta de opt ani când eram afară cu prietenele de joacă. De obicei ne jucam *de-a mama și de-a tata*, iar eu îmi doream să fiu în rolul masculin și îmi plăcea să pup fetele. Am avut un alt episod în adolescență când ne jucam afară și am găsit o revistă din asta mai deochiată, aruncată

undeva între blocuri, am luat-o și am văzut că erau două femei împreună și m-a intrigat, am simțit un fel de conexiune cu lucrul ăsta. Le-am spus colegelor mele de joacă, pentru mine nu era nimic tabu când eram mică, mi se părea ceva normal, nici nu știam pe vremea aia că ar trebui să îmi ascund asemenea sentimente. Le-am spus prietenelor că mie îmi plac fetele și mi-au zis că mai este o fată în cartier căreia și ei îi plac fetele.

Georgiana M.: Cele două lesbiene din Hunedoara.

Ioana P.: Eram disperată să cunosc această fată și am cunoscut-o până la urmă. La șaisprezece ani m-am îndrăgostit de altă tipă din cartier și eram foarte disperată s-o cunosc. De câte ori treceam pe lângă ea îmi bătea inima foarte tare și mă înroșeam toată. Astea au fost poveștile mele din acea perioadă.

Georgiana M.: La mine a fost mai complicat. Primul episod de care îmi amintesc se întâmpla la 3 ani, n-am realizat atunci pentru că eram mult prea mică, iar mai târziu am înțeles care era faza. Eram disperată după o colegă de grădiniță. Aveam un grup de prieteni, eu cu ea și încă un băiat. Cumva disperarea asta mi-a tradus-o toată lumea din jurul meu: mama mea, mama ei și mama lui, ca pe un triumphi amoros între copii, mie îmi place de el, ei îi place de el și că ar fi existat această rivalitate. Mi-am dat seama mai târziu că rivalitatea era din cauză că aveam eu atracție pentru ea. Eram prea mică să îmi dau seama de chestia asta. Apoi în adolescență la 12-13 ani când apăruseră revistele Popcorn și Bravo, erau articolele alea cu „aoleu, m-am îndrăgostit de prietena mea cea mai bună” sau „am sentimente pentru prietena mea”, sau „m-am pupat cu o fată și acum cred că îmi place de ea”. Eram abonată, le cumpăra mama pe fiecare când apăreau și le citeam în camera mea când eram singură. Îmi aduc aminte sentimentul pe care-l aveam prima oară, că îmi dădeam seama că mă identific cu poveștile alea cumva, dar nu știam neapărat cum

s-o numesc. Atunci văzusem pentru prima dată cuvântul lesbiană și cuvântul gay. În capul meu știam că e tabu, dar nu puteam să nu mă identific cu poveștile alea și mi-am pus pentru prima oară semne de întrebare. Am început să fiu un pic mai atentă la mine, la cum mă comport cu cei din jur, cu fetele la școală. La facultate a devenit acest lucru de care nu aveam cum să mai fug. Fiind în UK în această lume care nu mai blama nimic și pe nimeni, unde am întâlnit fete asumate cu orientarea lor, mi-am dat seama că tot ce simt e real.

Interviu cu Diana Grigore și Nana

Alex: Cum v-ați dat seama că faceți parte din comunitatea LGBT+?

Diana: Mi-am dat seama de mică. Nici nu auzisem de termenul ăsta de LGBT+. Eram prin clasa a IV-a. Asta se întâmpla prin '89 când tot îmi plăcea de câte-o fată din clasă. După aceea, când am mai crescut, mi-am dat seama că mie îmi plac foarte mult fetele. Mult mai târziu am aflat despre comunitatea LGBT și ce înseamnă. Nici nu s-a vorbit la noi despre așa ceva. Era cenzură multă atunci. Acum măcar ai acces la informații de pe internet. Atunci chiar nu aveam de unde să mă interesez, dar eram sigură că sunt lesbiană.

Nana: La mine e un pic mai complicat pentru că bunica mea era foarte religioasă, familia mea la fel. Mi-am dat seama de când eram mică, de la grădiniță, știam că sunt diferită, dar nu înțelegeam despre ce e vorba. Foarte târziu am început să descopăr treptat. Dintotdeauna am știut că sunt altfel decât celelalte fete.

Olga Caba și Eric Tecău

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE⁴

DIRECTIA REGIONALA HUNEDOARA

SECȚIA RAIONALĂ SEBES

PRIMIT: CPT. SALISTEAN DAMASCHIN

AGENT: STOICAN IOAN

FOLOSIT: ACTIUNEA „VERONICA”

LOCUL: SEBES - CASA – „PREOTULUI”

DATA: 13.04.1965

STRICT SECRET

2 exemplare

NOTA INFORMATIVA

În legătură cu OLGA CABA, țin să vă spun următoarele: După câte știu este fiica unui ungar și a unei nemțoaice și este licențiată în litere. Domiciliază în Sebeș, str. Ștefan cel Mare, și e căsătorită cu ERIC TECAU, licențiat de asemenea în litere.

Căsătoria ei cu ERIC TECAU a fost un eveniment tare curios. OLGA CABA stătea în gazdă la D-șoara ERIC TECAU (profesoară la liceul local). Se gospodăreau amândouă și se zice că se înțelegeau destul de bine. Într-o zi spre... tuturor au auzit că O.C. se căsătorește cu D-șoara E. TECAU, care în urma unei operații reușite la Institutul Parhon s-a transformat în flăcău veritabil. Desigur că lumea s-a obișnuit foarte greu cu metamorfoza D-șoarei TECAU, și cu postura D-nei Caba, de soție a acestui bărbat care pe toate tablourile de pe coridoarele liceului din loc arhivează cea mai candidă mutră de D-șoară.

⁴ Arhiva C.N.S.A.S., dosar arhivă nr. 3090, I 711526, vol. 2, pp. 1-2.

Din spusele celor ce cunosc acest curios menaj se deduce că trăiesc foarte bine. „Tirimos”, că acesta e numele de alint al soțului D-mnei, s-a dovedit într-adevăr un bărbat ideal din toate punctele de vedere. Și spre a convinge și pe ceilalți pe care altfel nu-i pot convinge de bărbăția lui „Tirimos” după transformare, s-a pus pe fumat și pe bancuri pornografice, încât parcă toată viața a debitat așa ceva.

„Rămâneți să vă spun una deocheată de tot – între noi bărbații – afirma adeseori către colegii de la Școală, spre a marca pentru de-a pururi și în mod cu totul evident bariera pe care el a izbutit s-o traseze între el și sexul slab al cărui curios exemplar era până acum vreo patru ani.

H.a.I./3505

Dir. Reg. Hunedoara - Deve

Primit: Lt. Major Stefan Traian

Agent: “Cazan Ioan ”

Data: 25.IX.1959

Local.: Sebeș

NOTA INFORMATIVA

OLGA CABA la aterizarea ei în Sebeș a locuit la TECAU ELVIRA din Sebeș, Str. Ștefan Cel Mare Nr. 68, care mai târziu s-a transformat din sex feminin în sex masculin devenind TECAU ERVIN cu acte justificate de justiția R.P.R. căsătorindu-se cu OLGA CABA.

TECAU ERVIN e profesor, e nepot din frate lui TECAU ZAHARIA.

⁵ Arhiva C.N.S.A.S., dosar arhivă nr. 3090, I 711526, vol. 2.

Arhiva C.N.S.A.S.

Din alte informații găsite în arhiva securității, Eric (care în referințele de azi ar fi cunoscut ca intersex) a plecat la București să-și facă operația de afirmare de gen la Spitalul Panduri. Într-un timp destul de scurt după operație, și-a schimbat actele și s-a căsătorit cu Olga Caba. Aceștia au trăit împreună în Sebeș, amândoi având un trecut legionar⁶, motiv pentru care erau observați îndeaproape de Securitate.

Citind dosarele din arhiva securității despre diverse femei bănuite ca fiind lesbiene/bisexuale, îmi dau seama de lipsa interesului securității cu privire la homosexualitatea femeilor, spre deosebire de homosexualitatea bărbaților. La femei, un alt tip de orientare sexuală și romantică, reprezenta doar o curiozitate, un lucru la care să te uiți cruciș, ca mai apoi să-i dai uitare. Olga Caba și Eric Tecău nu se aflau în atenția securității datorită orientării și identității de gen. Câteva motive pentru supravegherea lor sunt: înscrierea Olgăi în Partidul Național Țărănesc din Oradea, motiv pentru care a fost și arestată; anii petrecuți de Olga prin țări, precum: Anglia, Franța; înrudirea lui Eric Tecău cu Zaharia Tecău, unchiul său, descris de securitate ca fiind „o ploșniță de cafea, homosexual, fumător, guraliv, bârfitor la adresa regimului popular al R.P.E., înjură regimul și conducerea, scârțâie din dinți și așteaptă răzbunare, e cât se poate de periculos, deține corespondență cu S.U.A. și cu consulate americani din București”. Zaharia este și un vizitator frecvent al cuplului format din O.C. și E. T., motiv suficient de bun pentru ca securitatea să le monteze microfoane în casă și să trimită agenți sub acoperire în viețile lor.

⁶ Am decis să includ povestea Olgăi Caba și a lui Eric Tecău datorită importanței istorice pe care o are. Personal, nu le susțin ideologia fascistă, fiind imposibil ca politicile queer să coexiste cu cele fasciste.

Informațiile din arhiva securității despre persoanele pe care azi le-am denumi ca fiind femei LGBTQ+ tind spre zero. Existența identității queer feminine* fiind o pură întâmplare în relatările securiștilor. Mai multe aflăm despre viețile persoanelor intersex și, posibil, despre cele ale persoanelor trans. Oare schimbarea actelor și operația de afirmare de gen erau două procese mai accesibile în 1957 (anul în care O.C. și E.T. s-au căsătorit) decât în România din prezent? Să fi fost lipsa terminologiei, a cunoașterii și a unei mișcări transfobe motivul unei astfel de reușite? Avem nevoie de mai multe povești ale unor persoane ca Eric Tecău pentru a înțelege transfobia societății românești și care sunt efectele reacțiilor acesteia asupra comunității LGBTQ+.

Olga: „Eric, care este soțul meu și eu îi spun mătă cu aureolă pentru că este un sfânt și seamănă și cu o pisică, vă sărută mâinile, a dvs. clandestină Olga Caba.”⁷

Interviu cu Cristina Săracu și Mihaela Marcu

Alex: Voi știți de articolul 200 în anii '90?

Mihaela: Nu. Eu nu știam. Am aflat de articolul 200, când am intrat la Facultatea de Drept și am învățat la drept penal despre el, dar înainte nu.

Cristina: Nu știam de articolul 200, dar aveam experiența directă și indirectă a ușurinței cu care statul, reprezentat de miliție și de alte forțe care n-au dispărut în 1989, pune presiune asupra individului, și atunci instinctiv venind din lumea aia (am trăit cam jumătate din viața mea pe vremea lui Ceaușescu) am fost

⁷ Arhiva C.N.S.A.S., dosar arhivă nr. 3090, I 711526, vol. 2.

Spații aparte

întotdeauna extrem de prudentă, fără să știu detaliile. Că era cu 5 ani de pușcărie sau cu 2 ani de pușcărie era mai puțin relevant în momentul în care ajungeai să fii chemat de ei.

Alex: Ați avut relații cu femeii sub articolul 200?

Mihaela: Eu nu.

Cristina: Eu da.

Alex: Cristina, cum a fost să ai o relație care trebuia să fie ascunsă?

Cristina: În primul rând, trebuia să o ascund față de familie. Trebuia dusă în zona aia de noi stăm împreună ca să împărțim o gazdă, că ne ajutam, că nu știu ce. Desigur că la job sau la școală e celebra verișoară. Ce povestesc acum conține o bucățică de câțiva ani de pe vremea lui Ceaușescu și o bucățică mult mai lungă de după revoluție. Pe atunci aveai niște probleme de viață mai presante decât că nu poți să vorbești cu mama despre cine ești tu și cine e prietena ta. Pe de altă parte trebuie să te gândești că nu aveam absolut nicio fărâmbă de istorie, niciun termen de comparație, nu aveam nicio garanție că o să ne iasă și că o să stăm în relația aia. În 1997, 1998, 2000 nu vorbea nimeni despre chestia asta, nu exista nicio carte, nu exista nimic. Nu puteai vorbi cu nimeni să întrebi dacă e pe bune ceea ce simți. Familia mea se pune sau nu se pune? Contextul emoțional era complet diferit de tot ce înțelegem noi azi. Era o perioadă în care aveam foarte mare grijă să nu ne ținem de mână. Să mergem de braț era cu foarte mari rezerve, gesturi care astăzi par naturale, chiar și în contextul asta destul de gri din România, atunci nu existau. Discutam despre Bucureștiul în care era un lucru obișnuit să îți iei o gazdă, să împarți o garsonieră, un apartament, că nu îți permiteai să stai singur. Practic noi nu ieșeam cu nimic din tipar ca să zici că se puteau prinde ăia. N-a existat niciun motiv să vină cineva peste noi.

Au trecut peste 20 de ani de la dezincriminarea homosexualității (abrogarea art. 200), dar cum s-au schimbat lucrurile pentru comunitatea noastră de atunci până în prezent? Posibilitatea de a putea trăi în altă țară a devenit o modalitate prin care mulți tineri LGBTQIA+ își văd viitorul. Îmi aduc aminte cum și eu îmi doream să plec în străinătate înainte să dau la facultate. Să trăiesc într-o țară în care m-aș simți mult mai în siguranță, unde aș putea să mă afișez în public cu iubita mea fără rețineri și unde aș găsi mult mai multe spații queer.

Interviu cu Didi

Alex: Vrei să te muți de la ai tăi când pleci la facultate?

Didi: Da, merg în afară, probabil în Olanda, dar mai aștept și răspuns din SUA, trebuie să mă hotărâsc.

Alex: Crezi că identitatea ta queer are legătură cu plecatul la facultate în străinătate?

Didi: Da, cred că e un motiv foarte mare, deși știam că vreau să plec în afară de foarte mult timp și asta a contribuit la decizia mea finală de a vrea să plec.

Alex: Poți să-mi spui cum te simți față de comunitatea de aici și de ce ai vrea să pleci?

Didi: Mereu am vrut să plec din Iași pentru că e un oraș care mie nu-mi face bine. Am stat toată viața în el și m-am săturat. Vreau să călătoresc, să văd ceva nou, iar comunitatea de aici e superbă, e minunată, dar cred că mi-ar fi mai ușor să trăiesc într-o altă țară. Plănuiesc să mă întorc la un moment dat, dar cum nici

domeniul în care voi merge nu există aici la facultate, vreau să-mi fac viața mai ușoară.

Alex: Ți-e mai greu să trăiești ca persoană queer aici?

Didi: Da. Eu sunt o persoană non-binară care folosește orice pronume și iubesc termenul de queer, cred că asta mi se potrivește, dar mă identific mai mult ca fiind lesbiană.

Alex: Câteodată ajunge să fie un paradox acest lucru. Cum te simți cu ideea de a fi non-binary și lesbiană în același timp? În contextul în care lesbianismul a avut pentru mult timp această istorie la bază de *cis women loving cis women*.

Didi: Cred că aici intervine un termen care mie-mi place foarte mult, termenul de safic. Cred că e un termen atât de incluziv și atât de interesant. Mă simt parte a comunității safice. Prima oară m-am identificat doar ca lesbiană în sensul de *w/w*, dar după aceea când am început să îmi dau seama că de fapt nu mă identific ca femeie a fost destul de greu să accept lucrul ăsta despre mine, pentru că mereu am fost feminină sau am fost forțat să fiu feminină.

Alex: Simți că termenul safic este ceva mai inclusiv.

Didi: Da, cred că include și un spectru de gen mai larg decât termenul de lesbiană așa cum era conceput inițial.

Alex: Etichetele de lesbiană non-binară sunt importante pentru tine?

Didi: Îi admir foarte mult pe oamenii care nu folosesc etichete pentru gen și orientare. Cred că sunt mai liberi. Pe mine etichetele mă ajută să știu că fac parte dintr-o comunitate, să știu că există oameni care o să fie acolo pentru mine și care sunt ca mine. Că sunt persoane care au trecut prin același lucru ca mine, iar asta mă leagă de oameni și de etichete. Mereu am fost încadrat într-o anumită categorie. Este ceva învățat de la părinții mei. Să fiu o fată cuminte, să fiu bună la școală, să fiu nu știu cum și încă nu m-am dezis de chestia asta.

Alex: E ceva învățat de tine și mega interiorizat să faci parte din diverse categorii?

Didi: Da, dar în același timp fiind o comunitate mare, cu multe persoane diverse, a ajutat mult la a-mi dezvoltat capacitatea asta de a nu trebui să fiu într-un anumit fel sau să evoluez într-un anumit mod. Că poți să te schimbi, să-ți dai seama că nu ești așa cum credeai prima oară când ți-ai făcut coming out-ul. Mi-am făcut coming out-ul ca bisexual, iar după ceva timp mi-am dat seama că nu sunt așa și mi-era frică să-l mai fac a doua oară. Credeam că oamenii care m-au acceptat prima oară n-o să mă mai accepte a doua oară. Din fericire am și destul de mulți prieteni queer, și chiar ș-acea straight au fost ok până la urmă și m-au întâmpinat cu brațele deschise. Mi-au spus că „tu ești cine ești și noi te iubim pentru asta”.

Alex: Care este experiența ta la liceu cu explorarea expresiei de gen?

Didi: Liceul a fost motivul pentru care n-am vrut să mă îmbrac așa cum voiam pentru foarte mult timp. Când a venit pandemia am stat mai mult acasă și când ieșeam în oraș mă vedeam doar cu cine voiam eu. Înainte eram foarte influențat de modul în care îmi percepeau alți oameni corpul și de tot bullying-ul pe care l-am primit în gimnaziu din cauza corpului meu. E mult mai greu să fii cine vrei tu să fii când stai cu niște oameni cinci zile pe săptămână, șapte ore pe zi. Eu sunt la mate-info, iar majoritatea clasei mele este formată din băieți conservatori care se simt foarte împuterniciți să comenteze pe orice lucru pe care îl faci și zici. A început să nu-mi mai pese de ce zic ei. Am găsit putere în mine să fiu cine sunt și să îmi recunosc mie că sunt queer și non-binary. Că pot să fiu așa chiar dacă îmi place să mă machiez. A fost un proces de lungă durată, iar atunci când un profesor comentează legat de faptul că ai blugi rupți, că porți ruj, că te-ai vopsit sau că

te îmbraci nu știu cum, e mult mai grav și mai enervant. Am fost mereu învățat că profesorul se află pe un piedestal, că este ceva sfânt, iar tot ce spune profesorul este adevărat. În clasa a VII-a mi-a făcut profesoara de fizică observație că nu mai învăț pentru că purtam blugi rupți. Cumva te inhibă.

„Butch” și „femme”⁸

Multe femei lesbiene au adoptat stilul de vestimentație al sexului opus. La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, hainele caracteristic bărbătești au început să fie folosite de tot mai multe femei, printre care și lesbiene, ca o formă de protest împotriva rolului atribuit femeii în societatea dominant patriarhală. Până în anii ‘70, imaginea publică a lesbienelelor a fost aceea a unor femei masculinizate. Ca un mijloc de a sublinia diferența și de a trimite semnale altor femei lesbiene, multe femei au adoptat elemente de vestimentație tipic masculine, cum ar fi gulerul și cravata sau pantalonii.

Nu toate lesbienele s-au simțit însă atrase de costumul masculin, preferând în loc o vestimentație mai feminină. Multe dintre relatările despre barurile pentru lesbiene notează prezența unor comportamente și identități „butch” și „femme”, în care era de așteptat ca o butch să formeze o relație cu o femme, și fiecare lesbiană să se supună acestor criterii.

Mișcarea de eliberare a comunității LGBT a dus la o atitudine de respingere a codurilor stereotipe care până atunci erau valabile în rândul lesbienelelor. Pantalonii, însă, au fost adoptați ca

⁸ „Butch” și „femme”, *Buletin informativ lgbt@accept*, ianuarie – februarie 2004.

un mod de afirmare mai degrabă feminist. Androgin a devenit cuvântul cheie în modă, și atât lesbienele, cât și gayi au ajuns să prefere acest look unisex. Apariția feminismului radical a întărit rezistența față de moda așa-zis feminină. Anii '80 și '90 au cunoscut o nouă diversificare a vestimentației lesbiene, adusă de feminism și de mișcarea punk.

Interviu cu Diana Dragomir

Alex: Cum ți-ai descrie expresia de gen? A fost diferită pe parcursul vieții tale? Dacă da, cum?

Diana: Da, a fost super diferită. Nu știu cum aș putea să o descriu neapărat, dar cred că este mai androgină. Crescând într-un background religios eram obligată să am un fel de vestimentație care să se ducă mai mult pe latura a ceea ce oamenii spun feminin, cu rochii și păr lung și accesorii, dar nu m-am simțit niciodată ok în zona asta. Întotdeauna mă simțeam foarte incomod cu expresia asta de gen, mai mult impusă din exterior. Cred că e important să spun că a venit foarte mult gender euphoria în momentul în care m-am tuns scurt. Am avut pentru câțiva ani părul enorm de lung și imediat după lockdown m-am tuns scurt. De atunci cred că am început să-mi accept mai mult expresia de gen și corpul. Chiar a fost un moment important pentru mine și încă este de fiecare dată când mă tund scurt, simt mult gender euphoria.

Alex: Crezi că ai putea să-mi povestești despre experiența ta cu purtatul unui binder?

Diana: Port binder de puțin timp, l-am primit la TDOV (Transgender Day of Visibility). Mai probasem un binder doar o dată până atunci ca să-mi aflu mărimea. E interesant că vorbeam despre asta la terapie și mi-a pus terapeuta întrebarea: „cum te

simți acum că ai binder?” Nu simt că este această chestie extraordinară. Nu o simt ca pe un lucru uau, o simt ca pe ceva atât de natural încât e pur și simplu firesc. Nu mi se pare că a redefinit ceva pentru mine, se alinia perfect cu ceea ce aveam eu în minte despre propriul corp și atunci l-am primit, a venit ca o completare.

Alex: Te rog să-mi povestești despre interacțiunile tale de la piață în care toată lumea crede că ești un băiat.

Diana: Da, asta se întâmplă în special după ce mă tund. Când e tunsoarea scurtă îmi place să mă duc la piață că e un lucru care-mi place și mă liniștește. Este absolut superb. Toți oamenii de la piață fac conversație cu mine și-mi spun: „ia uite ce băiat harnic! Haide, te rog servește-l pe nepotul”. Îmi place destul de mult când se întâmplă asta.

Alex: Ți s-a întâmplat să fii și discriminat pe baza expresiei tale de gen?

Diana: În perioada pandemiei când trebuia să arătăm buletinul. Eu am reușit să mi-l schimb că expirase în vară și acum e ok, dar înainte aveam o poză cu mine cu părul lung și de fiecare dată când intram într-un mall în perioada pandemiei cu certificatul verde sau când mergeam la vaccinare, trebuia să scot și buletinul pentru că oamenii vedeau acolo un nume feminin și spuneau că am furat un certificat verde de la altcineva. Era destul de aiurea, adică erau momente frustrante, nu pot să spun că m-a afectat mult, dar trebuia să-mi pregătesc buletinul, certificatul verde, explicații. O altă situație interesantă a fost când am mers în vizită în orașul meu natal. Eu merg foarte rar acasă că nu mai am o relație cu părinții mei care stau acolo și mă duc la niște rude într-un sat de lângă Slatina. Eram cu o rudă de-ale mele la o cafea cu mai mulți prieteni de-ai lui în Slatina. Eram puțin pe anxietate, că n-am mai stat în Slatina mai mult de 20 de minute de ani întregi. Cred că asta s-a întâmplat aproape de Crăciunul

trecut, era amuzant că barul ăla era plin aproape de liceeni, inclusiv niște persoane care aveau o expresie de gen mai androgenă. Eram fericit că față de când eram eu acolo la liceu, ei se simt liberi să-și exploreze expresia de gen, indiferent de orientare sexuală. Am coborât la baie. Era un hol și o ușă pentru bărbați, o ușă pentru femei și am așteptat. Erau ambele ocupate. Prima care s-a deschis a fost ușa de la femei. Au apărut aceste două tipe care au făcut un cerc în jurul meu alături de grupul lor și au început să mă întrebe: „dar tu de ce mergi acolo?”, și mi se părea așa foarte ireal că eu arătam ca expresia mea de gen dorită în liceu și când am stat în Slatina nu am primit bullying pe tema asta, am primit pe altele. Am început să mă gândesc la această ciclicitate de bullying care mi se întâmpla. Mă simțeam de parcă eram înapoi în liceu sau în generală și se luau acești copii de mine, dar mi s-a părut drăguță până la urmă interacțiunea, le-am răspuns: „de ce să nu intru aici?”, și ei au continuat cu: „nu trebuie să intri acolo la băieți?”, și le-am spus: „sincer, pot să intru în ambele, îmi e absolut indiferent”. Au fost foarte șocați. A fost destul de important pentru mine că s-a întâmplat situația asta în Slatina.

Mișcarea

Unde sunt lesbienele supărate pe societatea românească?

În prezent, se simte lipsa unei mișcări lesbiene-feministe. Deși, în trecut, au fost organizate petreceri pentru fete și grupuri de suport pentru femei, lipsa unei reacții puternice la lesbofobia românească ne-a adus într-un stadiu de nepăsare. Mi-aș fi dorit ca această carte să fi existat deja, să mă ghideze, să-mi influențeze dorința de a face activism, dar moștenirea comunitară lesbiană a

fost invizibilitatea. Când am ajuns la Accept, deja nu mai exista niciun lucru din cele menționate. Mi-aș fi dorit o mișcare lesbiană și bisexuală în România. Am trecut abrupt de la mișcarea gay din anii 2000' la cea queer, iar acest lucru perpetuează invizibilitatea comunității femeilor queer, cât și cea a persoanelor trans. Ducem o muncă prea puțin vizibilă în spațiul public pentru comunitatea intersecțională trans-feministă-lesbiană. Ne bazăm pe aceiași activiști să ducă aceeași muncă dificilă, în timp ce activismul tinerilor LGBTQIA+ se rezumă la organizare comunitară, fără o linie a evoluției clară pentru ei sau posibilitatea unui viitor în activism. Ducem mai multe lupte în paralel, pe cât mai multe planuri ale comunității noastre, dar uităm de nevoia de claritate și consecvență necesare pentru ca o mișcare să se dezvolte. Nu cred că putem trece la o mișcare queer fără o mișcare trans și una lesbiană. Trebuie să ajutăm societatea să se educe pe termenii de bază, lucru pe care nu l-am solidificat până acum.

În România, comunitatea LGBTQIA+ a ajuns cu mult mai progresistă decât restul societății pe subiecte ce țin de intersecționalitate. Țara noastră ajunge să nu ne mai reprezinte interesele de bază. Să fii queer atinge modalități de trai mult mai diverse decât cele ale persoanelor LGBTQIA+ dinainte de anii 2000'. Nu ne dorim doar drepturi pentru comunitate, ne dorim protejarea mediului înconjurător, alături de prezența feminismului în școli și la locul de muncă. Ne dorim drepturi la locuire, o integrare în comerț și în restaurante a mâncării vegane și vegetariene, integrarea persoanelor roma în comunitățile din care fac parte, cât și în societatea largă. Comunitatea LGBTQIA+ din prezent nu înseamnă doar identitate de gen și orientare sexuală, și romantică, ci și intersecționalitate, și apărarea intereselor intersecționale, pentru că ne dăm seama de dimensiunea culturală

și cea a nevoilor globale ale comunității. Persoanele queer sunt afectate de schimbările climatice, de inegalitățile dintre genuri și de agresivitatea bărbaților cis het. Persoanele queer sunt date afară din casă, unele nu câștigă suficienți bani pentru a-și plăti chiriile, sunt vegane și vegetariene, sunt persoane rome și persoane cu abilități diferite.

Din păcate, observăm că descoperirea sexualității și a genului țin de privilegiu, persoanele sărace fiind preocupate să supraviețuiască, să aducă bani în casă, să aibă mâncare și un acoperiș deasupra capului – lucruri pe care mulți români nu le au. Să ai timp și instrumente (acces la internet) care să te ajute să-ți descoperi propria identitate reprezintă un lux pe care mulți nu și-l permit. Prin urmare, identitatea noastră este strâns legată de clasa din care facem parte. Valorile noastre politice sunt influențate profund tot de clasă.

Pierdem mult prea mult timp discutând despre diferențele dintre noi și vorbim prea puțin despre nevoile pe care le avem, lucru care îngreunează munca comunitară. Ne diferențiem unii de alții intracomunitar și ajungem la diverse certuri. Eu te cancellez pe tine, tu mă cancelezi pe mine, iar restul comunității stă și se uită obosită, dezamăgită. Cancelarea este inefficientă, făcută din ego și de scurtă durată. Mai utilă ar fi protejarea victimelor într-un mod eficient și crearea unui plan de reabilitare a persoanelor cancelate. Este crucial să educăm persoanele care rănesc alte persoane și să avem grijă ca oamenii să reușească să învețe din greșeli. Lipsa unei griji comunitare duce la distanțarea oamenilor de aceasta, iar distanțarea poate crea o ruptură a persoanei de restul comunității. Așadar, voi ce nevoi aveți?

Interviu cu Andre Rădulescu

Andre: Eu aleg să spun direct că sunt queer, pentru că este un termen umbrelă, dar și pentru că mă regăsesc în toate principiile și valorile care sunt conținute de acest cuvânt. Nu ține doar de identitate și orientare, ci și de un stil neconform unei tradiții sau unei norme. Eu folosesc termenul de lesbiană și ca termen politic. Mi se pare că de multe ori a fost un termen prea sexualizat și doresc să *take ownership* pentru acest cuvânt, atât timp cât ne simțim confortabil și ne regăsim în acesta. Pentru mine a fost și termenul pe care l-am folosit când mi-am făcut coming out-ul, și asta se întâmpla prin anii 2000. De când mi-am făcut coming out-ul ca persoană agender, știu că termenul de lesbiană presupune ca identitatea mea de gen să fie femeie și nu rezonoz cu asta. În același timp nu am găsit un alt termen care să înglobeze identitatea mea de gen și faptul că-mi plac femeile. Întotdeauna spun că sunt queer, cu mențiunea că folosesc termenul de lesbiană într-un mod politic și am identitatea de gen agender.

Problema românească? Fragmente de Oana Dorobanțu

Deconstruirea privilegiului social are scopul de a releva modurile tacite prin care acționează puterea în societate, și nu pentru a demoniza sau ataca persoanele care găzduiesc acele identități privilegiate. Dacă te simți atacat atunci când cineva atrage atenția

⁹ Oana Dorobanțu & Carmen Gheorghe, *Problema Românească – O analiză a rasismului românesc*, editura Hecate, București, 2019.

asupra statutului tău de privilegiat, analizează-ți disconfortul și încearcă să descoperi de unde se trage de fapt. Privilegiul operează ca un parazit cu un puternic instinct de conservare, bine ascuns în mentalul uman, care, odată descoperit, se alipește de personalitate și oferă sinelui un sentiment fals de vulnerabilitate pentru a se proteja. Ce anume parte întipărită în mentalul nostru se simte vulnerabilă atunci când ne este expus privilegiul? Puterea simbolică a unui grup dominant asupra unui grup vulnerabil. (...)

Am stabilit deja că a fi aliat presupune *empowerment*-ul unui grup marginalizat, iar că *empowerment* implică crearea de spațiu pentru remarcarea vocilor dintr-un grup vulnerabil, renunțarea la propriul privilegiu și propria poziție de putere pentru a lăsa loc să fie ocupate de acele voci, ceea ce înseamnă că fiecare dintre noi este responsabil la nivel individual și social pentru modurile în care ies la iveală formele de supremație care au fost întipărite cultural în mentalul său. Un aliat trebuie să fie pregătit să greșească, să fie pus la încercare pentru propriile neajunsuri și să fie responsabil de propria educație antirasistă. Un individ rezistent la critică nu este un aliat autentic, ci doar performează rolul de aliat cu scopul de a-și semna virtutea de om bun. În experiența mea și a multor activiste de culoare, adevărata motivație a aliaților performativi nu este aceea de a pune la îndoială supremația albă național-creștină, ci de a se distanța de ea în timp ce beneficiază de pe urma ei.

Interviu cu Lourdes

Alex: Următoarele întrebări sunt mai mult pe intersecționalitatea dintre queer și roma, nu se vorbește mai deloc despre asta.

Lourdes: Din păcate, așa este.

Alex: Care sunt dificultățile prin care trece o persoană romă LGBTQ+?

Lourdes: Îs destule. Ce întâmpin eu ca femeie romă lesbiană? Mă confrunt cu misoginism din partea comunității rome. Bărbații romi îs ultra misogini, îs horror. Pentru ei indiferent de cât de inteligentă și de capabilă ai fi ești doar o fucking femeie și trebuie să stai în spate, să fii mulțumită că ei ți-au dat un loc la masa lor, ceea ce nu e ok. Eu-s scârbită de chestiile astea maxim și le refuz. De asta mi-am pus în cap o grămadă de lume și de asta mi-am și sabotat unele colaborări, din cauza atitudinii mele vizavi de chestia asta. La partea de intersecționalitate ce pot să spun ar fi că e destul de dificil pentru că romii în general sunt tradiționali. Să vii să spui că ești gay, lesbiană, bi, o să-ți spună că vor copii. Ce o să zică comunitatea dacă nu faci copii? Însă e posibil să existe o atitudine mai pozitivă față de persoanele din comunitate, în sensul că o să vezi mai mulți tineri care sunt evacuați și renegați de familiile lor non-roma decât cei romi. Familia romă n-o să te dea neapărat afară din casă, însă te vor ține un pic secret, te vor forța să ascunzi chestia asta, să o bagi sub preș, dar să te dea afară din casă, mai rar.

Alex: Poate e și pentru că în comunitatea romă e foarte importantă familia, indiferent cum ar fi ea, nu?

Lourdes: Așa este. Romii țin la familie indiferent de ce se întâmplă, poți să fii criminal, poți să fii violator, poți să fii cum ai fi. Acum e adevărat că sunt familii care ar prefera să fii criminal decât să fii gay pentru că le e rușine. Există o stigmă, dar să te dea afară nu prea se întâmplă. În schimb, vei fi persoana aia super dată la o parte, ținut ascuns. Deși în cazul meu pot spune că n-a fost situația de așa natură. Am fost destul de norocoasă să mă nasc într-o familie care deși este romă au valori puternice legate de familie, în sensul că trebuie să fim uniți, trebuie să ne

acceptăm, să ne respectăm, să tragem tare unii pentru ceilalți. În schimb nu sunt tradiționali când vine vorba de stilul de viață, de îmbrăcăminte, de limbă și cumva mi-a fost un pic mai ușor să îmi fac coming out-ul în fața familiei mele și m-am bucurat de un sprijin necondiționat pe care, din păcate, multe persoane nu-l au. Eu cu ai mei n-am treabă. Am fost ok, suntem ok, mai mult decât atât nu știu ce pot să cer.

Alex: Cum te simți ca persoană romă în comunitatea LGBTQ+? Cum ești primită în comunitatea LGBTQ+ și cum simți că te integrezi în comunitatea queer?

Lourdes: Simt că mă integrez oarecum, majoritatea prietenilor mei sunt persoane non-rome pentru că așa s-a nimerit, așa a fost să fie. Adevărul este că am întâlnit și persoane mult mai deschise, dar nu pot să spun că n-am întâmpinat rasism în comunitate. Au fost cazuri în care am auzit: „ia uite-o pe asta e ț****”, sau mă exotizau, sau eram tratată ca parte dintr-un grup țintă. Aici, în Timișoara, am fost primită ok, nu am avut probleme pe partea asta, însă nu am fost privată de anumite forme de rasism sau de partea asta de exotizare. Au fost cazuri rare, dar s-a întâmplat.

Alex: Crezi că ar trebui să se mai lucreze la zona de integrare a persoanelor rome queer în cadrul comunității LGBTQ+?

Lourdes: Cred că e loc de mai bine, dar e un pas enorm pentru noi că a început să se vorbească destul de des despre situația asta și mai mult de-atât, mi-aș dori să văd cât mai multe persoane roma queer integrate sau care ies în față să vorbească, dar asta cred că e o alegere proprie. Nu neapărat că nu au ele un spațiu sigur pentru că-l au, cel puțin asociațiile LGBTQ+ tot timpul l-au oferit. Din punctul ăsta de vedere chiar n-am ce să zic, nu aici este problema, dar e posibil să fie o problemă în comunitate legată de asumare. Cred că se pot desfășura mai multe activități sau campanii pe partea asta, să fie încurajați să se exprime într-un spațiu sigur.

Sex work is work, o poveste transgen¹⁰, de Antonella Lerca Duda

Suntem în anul 2003, în timpul unei veri călduroase cu temperaturi de aproape 40°C, în care aerul pare fum și praf. Locuiesc într-o casă naționalizată, pe Păcurari 75, în Iași. Locuiesc cu mama și cu ceilalți șase frați ai mei. Trăim din ajutorul social al mamei. Se mai duc cu ziuă, frații și surorile mele, la muncă pe la prieteni. Mai câștigă și ei „de-o ciungă”. Astăzi suntem toți foarte agitați. Avem pregătiri, peste o săptămână am nuntă. E nunta mea...

Mi-au făcut ăștia căsătorie. Mă căsătoresc cu una de prin Păpureni. Eu n-am acceptat, dar n-aveam ce să spun. La 14 ani nu poți să spui nimic. Ce să fac? Urmez ce spune mama, așa de ochii lumii. E bine măcar că mi-a dat posibilitatea să aleg când mi-a spus: „decizia îți aparține”. Eu am zis să încercăm, să vedem, poate iese ceva... deși, în sinea mea, știam că nu va fi nimic.

Pe 24 iunie, la ora două, avem marea petrecere, marea nuntă. Mă duc s-o iau pe fată de-acasă de la ea, cu alai de nuntă, cu toboșari, chitariști, ce să mai, cu toată lăutărimea din Iași. Ajung la curtea fetei și o privesc cum coboară. Mă regăseam în tot ce era ea: o tipă brunetă cu păr lung și drept, înveșmântată într-o rochie albă, lungă, superbă, cu un decolteu adânc în care i se vedeau sânii... mamă, ce mi-aș fi dorit eu sânii ăia...

Mergem la biserică, apoi mergem în țigănie să facem nunta. Pe toată perioada petrecerii am stat foarte supărată. Toți se

¹⁰ Antonella Lerca Duda, *Sex work is work, o poveste transgen*, editura frACTalia, București, 2020.

îmbătau, toți chiuiiau, toți dansau, eu eram singura afectată. Bine, eu și mireasa. Mireasa era supărată că pleacă de la părinți prea devreme, eu eram supărată că nu mă lăsau ai mei să fiu ce vreau.

Spre miezul nopții, petrecerea începe să se apropie de sfârșit și mergem spre camera nupțială – locul unde trebuia să se întâmple în sine actul sexual, unde se înfăptuia maturitatea noastră, să zicem așa. Ne-au închis pe amândouă în camera de hotel, cu cheia în ușă ca nu cumva să fugă nici ea, nici eu. Ne-am trezit într-o liniște, eu pe canapea, ea pe pat începând să se dezbrace de rochie. Cred că familia o învățase ce trebuie să facă, cum să mă ia, probabil cu indicații de genul „dezbracă-te și du-te tu la el că văd că el e mai timid”. Deși voia practic să îndeplinească toate chestiile de femeie căsătorită, se vedeam că era speriată.

Când am văzut că și-a dat rochia jos, ce am zis: ia să o probez și eu!

— Făi, fată, ia dă și mie, să o încerc și eu!

A început să râdă și mi-a dat-o. Mi-am pus rochia, m-am dus la oglindă și am rămas înmărmurită. Îmi stătea superb. Doar că n-aveam sânii fetei. După asta ne-am relaxat un pic, am început să râdem și să vorbim, de una de alta, și îi spun:

— Băi fată, eu vreau să fiu femeie. Știu ce trebuia să se întâmple azi, dar n-o să se întâmple niciodată pentru că nu merge, nu funcționează.

Ea nu știa ce să zică pentru că îi era frică de familia ei. A început să mă întrebe:

— Dar nu îți place de mine? Am eu ceva?

— Nu, măi fată, mie pur și simplu nu îmi plac fetele, mie îmi plac băieții.

— A, ești homosexual d'ăla?

— Da.

A început să râdă, dar cu un râs care nu era al ei. Frica i se scurgea prin zâmbet. Îi era frică de familie ca nu cumva să cadă vinovată că nu s-a întâmplat nimic în camera de hotel. Țin minte că, după ce s-a dezbrăcat, a luat halatul alb din dulap, iar eu am rămas în rochie și am desfăcut șampania de pe masă, trebuia să bem și noi șampanie, doar era nunta noastră, nu? Nu băusem până atunci niciodată în viața mea, deci din două guri am fost varză și m-a luat somnul.

Interviu cu Evie Ciobanu

Evie: Sunt o femeie trans lesbiană. Mi-a luat ceva până am ajuns să-mi dau seama și să ajung aici. Eu până anul trecut nu am avut nici cea mai vagă idee. E o poveste un pic mai lungă. Mi-am dat seama foarte târziu. Știam că există persoane trans, știam de comunitate, urmăream pe twitter și pe youtube multe persoane cumva întâmplător din domeniul în care lucrez (mă rog, acum nu mai știu cât de întâmplător e, dar înainte mi se părea că e întâmplător). Sunt foarte multe fete trans în zona de programare în care sunt și eu. E o zonă de nișă, dar tot timpul m-am gândit că e un lucru întâmplător. Le urmăream, pe youtube, pe Abigail Thorn, pe ContraPoints și pe multe altele. Mi se părea foarte interesant despre ce vorbeau fără să mă gândesc mai departe de ce. Acum mi se pare un pic amuzant, dar cumva nu mi-am dat singură seama. De fapt, fosta mea soție m-a întrebat dacă fac parte din comunitatea LGBT+. Pe moment, bineînțeles, răspunsul a fost „normal că nu sunt, aș fi știut dacă eram” și cred că nici nu m-am mai gândit la asta câteva săptămâni, până când mi-am adus iar aminte și am început să procesez și să mă gândesc. A fost înfricoșător la început. Mi se părea totul ciudat, dar am început să sap, să

caut pe internet, să citesc despre asta. Din păcate sunt foarte puține povești cu persoane trans care și-au dat seama târziu în viață că sunt trans. Multe povești pe care le găsești cu ușurință sunt despre cum știau de mici că voiau să se îmbrace cu alte haine, să li se zică altfel, așa mai departe. Sunt destul de rare restul poveștilor. Poate pentru că trăim în corpul nostru toată ziua și încontinuu învățăm să avem *coping mechanism*, iar unii dintre noi învață să nu exteriorizeze și să internalizeze o grămadă de chestii, cum ar fi să urască să-și cumpere haine, sau poate n-au grijă de corpul lor, nu suportă să se uite în oglindă, nu vor să facă poze.

Alex: Care a fost momentul în care ți-ai dat seama că ești o femeie trans?

Evie: Cred că atunci când am găsit trendul ăsta pe twitter în care cineva spunea „există chestia asta de *coping mechanisms* cu care multe persoane trans se luptă” și m-am regăsit aproape în toate dintre exemplele pe care le dădea, de la ce ți-am zis mai devreme, cu poze, haine, ș-atunci acela a fost primul moment în care am simțit lucrurile astea și aveam o explicație foarte bună de ce e așa. Mă gândeam că nu am grijă mai mult de mine pentru că nu sunt o persoană vanitoasă sau nu mai știu ce, evident e o prostie, dar e ușor să te minți. Tranziția a fost foarte complicată. La început am avut foarte mult de furcă cu sindromul impostorului și credeam că poate nu sunt așa, iar la asta contribuia și faptul că aveam transfobie internalizată pe care nu o conștientizăm. Era foarte ușor ca cineva să-mi zică: „ești sigură?”, ca eu să zic: „nu”. Mai ales că aveam o soție și am un copil. Din fericire și mulțumită și grupurilor de suport de la Accept, și persoanelor pe care le am cunoscut între timp, am reușit să-mi dau seama că n-aveam de ales. Nu puteam să continui cum eram că nu-mi era bine. Am început cu tranziția socială mai întâi și am slăbit foarte mult, pentru că după cum spuneam, n-aveam grijă de mine, apoi am

Spații aparte

început și tranziția medicală, adică tratamentul hormonal prin octombrie-noiembrie 2020.

Alex: Sunt etichetele astea importante pentru tine? Faptul că ești o femeie trans lesbiană?

Evie: Am trecut prin mai multe etape anul ăsta. Cumva am mai observat asta la persoanele trans care își dau seama mai târziu. Merg pe fast forward cu etapele față de persoanele care își dau seama când sunt mai tinere. Am trecut de la a mă simți rușinată că sunt trans la sentimentul de mândrie față de mine, că am avut curajul să fac asta. Clar sunt importante pentru mine și cred că e important să folosim etichete. Sunt multe probleme în societate cu care trebuie să luptăm ca persoane trans și în special ca femei trans. Mult mai greu dacă ești o femeie trans care nu e straight, pentru că avem parte de foarte multe discriminări.

Alex: Ți s-a întâmplat vreodată de când ți-ai început tranziția să fii discriminată în spații publice pentru expresia ta de gen?

Evie: Da, expresia mea de gen este mai feminină așa că acum și asta e o situație. Nu sunt sigură că o să rămână așa, dar din cauza tuturor anilor în care n-am putut să fiu cum simțeam, am ajuns la nevoia de a fi aproape de extrema cealaltă. În acest ultim an am simțit câteodată persoane mai în vârstă care se uitau ciudat că mă ținam cu prietena mea pe stradă, dar nu cred că și-au dat seama de identitatea mea de gen, mai degrabă cred că se uitau că ne vedeau ca pe două fete care ne ținem de mână. Cumva am un pic de noroc. Cred că sunt passing cât de cât, dacă nu se uită cineva foarte atent și mai ales că la noi încă nu e vizibilitatea asta asupra faptului că există persoane trans. Pe de altă parte sunt o persoană privilegiată. Am un job stabil și îmi permit să stau în locuri mai bune și în locuri unde nu trebuie să iau transportul în comun că am o mașină. Atunci pot să evit multe situații pe care poate multe alte persoane din comunitate nu le pot evita. Nu mă

duc la facultate unde iar e un loc mai problematic pentru alte persoane trans și atunci cumva n-am prea avut probleme.

Degetoaicele¹¹

Gabi a primit aprobare să dea un telefon. Iese pe hol și, în timp ce formează numărul, se uită la mine și mă întrebă: „Ce faci, balerino?”. „Bine, balerino”, îi răspund. „Nu!”, mă corectează ea, „balerinule!”. „De ce?”, o întreb. „Las’, că-ți explic eu.”

N-am avut răbdare până la următoarea întâlnire cu Gabi, așa că am întrebat-o pe Angelica. Și ea m-a lămurit: „Gabi e degetoaică”. Râde văzând expresia de nedumerire de pe fața mea. „Nu știi ce înseamnă? E una dintre fetele care sunt de fapt băieți în închisoare. Își folosește degetele ca să facă amor cu celelalte deținute. Ea este cea mai dorită. Sunt multe care o roagă să se culce cu ele. În fiecare dimineață, în patul lui Gabi găsim câte o fată. Ea recunoaște că e degetoaică. De fapt și-a tăiat și părul ca să arate ca un băiat. Și-acum, dacă ai vedea-o pe stradă, nici n-ai zice că e femeie.”

Interviu cu Andrada Popa

Alex: Cunoști cuvinte care s-au folosit sau poate încă se folosesc în prezent în România pentru lesbiene/femei queer?

Andrada: Am mai auzit de la alte persoane. În afară de termenul de lesbiană, eu nu am auzit alte cuvinte care să descrie femeile

¹¹ Laura Lică, „INCOGNITO”, *Evenimentul Zilei*, aprilie 1999, nr. 2067, p. 5.

queer, dar de la alte persoane auzisem ceva legat de degetoaiice. Eu nu am auzit pe nimeni să folosească termenul respectiv, ci doar de la alții care îmi ziceau că l-au auzit. Discutam la un moment dat cu cineva pe tema asta legat de invizibilitatea femeilor queer. Dacă te uiți la toate cuvintele derogative la adresa comunității noastre LGBTQ+, majoritatea sunt adresate bărbaților și toate derogativele sunt legate de homosexualitatea masculină. Pe de o parte, te gândești la săracii băieți gay că au parte de multe cuvinte jignitoare la adresa lor, ce bine că pentru noi nu există! Dimpotrivă, dacă stai să analizezi fenomenul, tocmai pentru că nici măcar nu se pornește de la premisa că noi existăm și că ar fi o variantă validă lesbianismul, astfel încât să își ia din timp să folosească cuvinte jignitoare.

Alex: Interesant este că pare a fi o situație specific românească/regională. Știi că există termenul dyke, care obișnuia să fie folosit cu scop denigrator, dar noi nu avem un echivalent pentru el, nu?

Andrada: Nu, pentru că societatea română este o societate intrinsec patriarhală. Femeia nu este considerată un membru valid al societății și se pornește de la premisa heteronormativă că ai nevoie de un bărbat. Nu că o femeie își dorește un bărbat, ci că are nevoie. Se pornește de la premisa că tu ca femeie ești incapabilă să ai grijă singură de tine. Dacă te uiți la toate glumițele cu ghilimelele de rigoare, homofobe la adresa femeilor queer, totul pornește pe întrebările: „dar ție cine îți schimbă o priză? Dar borcanul cu murături? Dar roata de la mașină?”. Se pornește automat de la premisa că noi nu funcționăm fără bărbați, și atunci conceptul că o femeie ar face chestia asta voit, e din start fără sens. E o disonanță cognitivă în capul lor, nu pot lua lucrul ăsta ca pe un lucru pe bune.

Interviu cu Yry Zsigmond

Alex: Cunoști cuvinte care se foloseau/folosesc în România pentru lesbiene?

Yry: La întrebarea asta am început să zâmbesc un pic pentru că în cercul meu de prieteni există cuvântul „veveriță”. Am mai auzit în Oradea de la anumite grupuri de fete lesbiene că „noi suntem fete pepsi”. Nu mă întreba de unde vine că nu știu.

Sunt Lesbiană¹²

Scaunele sunt așezate în cerc. Sala pare pregătită pentru o întâlnire a cavalerilor templieri. De la ultima întâlnire s-a interzis fumatul. Fetele sosesc una câte una. Se așază tăcute. Așteaptă să înceapă întrunirea. Vin în fiecare miercuri. E locul unde vorbesc despre ceea ce li se întâmplă, despre poverile, dorințele și conflictele interioare. Sunt speriate, neînțelese, timide, disperate. N-au niciun sprijin, sunt singure în călătoria fără sfârșit a căutării identității. Nu pot să fie adevărate decât aici și în șoaptele dormitorului când se află împreună cu o parteneră. Pășesc nesigur într-o lume în care întâlnesc dezaprobarea semenilor la tot pasul. Rareori o să găsești persoane care să se bucure la fel de mult ca ele că sunt acceptate și sunt apreciate pentru ceea ce fac, și nu sunt judecate pentru orientarea sexuală.

Text: Emilian Isailă

Reporteri: Monica Vlad și Cristina Cuciinic

Foto: Dumitru Angelescu

¹² Emilian Isailă, „Sunt Lesbiană”, *Revista Penthouse*, aprilie 2002, pp. 8-50.

Mona

„Cred că până acum s-a făcut prea puțin pentru lesbienele din România”, spune Mona Petre. Are 24 de ani, mică de statură, plină de energie, curajoasă, conduce organizația lesbienelelor din cadrul Fundației Accept. A terminat Facultatea de Istorie, și acum e studentă în anul trei la Arte Plastice. E una dintre primele femei care și-au asumat identitatea sexuală și încearcă să le ajute pe celelalte aflate în aceeași situație cu ea. „Femeile trebuie să conștientizeze existența nevoilor speciale ale grupului de lesbiene. Între lesbiene și heterosexuali există comunicare. În general, lumea nu discută despre sexualitate deoarece este un subiect tabu, și mulți se rușinează să vorbească despre aspectele intime ale vieții lor”, povestește Mona.

Are părul negru. Se îmbracă ca un băiat, păstrând în ochi căldura și tandrețea unei femei. E plină de entuziasm, puternică și fragilă, în același timp. Trăiește cu intensitate fiecare clipă și, când vorbește, ocupă întreg spațiul din jur.

„Povestea mea a început în clasa a IX-a, la Liceul Tonitza”, își amintește Mona. „Cei mai mulți colegi se cunoșteau dinainte, din timpul școlii generale, astfel că mi-a fost foarte greu să-mi găsesc prieteni. Într-un târziu, m-am apropiat de colega mea de bancă, dar nu era una dintre preferatele mele. Cea care-mi plăcea stătea pe rândul de la geam. O chema Silvia. Până la urmă am reușit să mă mut în preajma ei. Aveam aceleași preferințe, aceleași subiecte de discuție și citeam amândouă foarte mult. Chiar dacă pe moment nu mi-am dat seama, relația a început să evolueze. O conduceam acasă, deși asta însemna să merg pe jos cinci kilometri zilnic. Ne-am împrietenit foarte tare, dormeam una la cealaltă iar, până la urmă, am realizat că oriunde aș fi mers, aș fi vrut să fie și ea.

La petreceri dansam numai împreună. Încercam să-mi explic ce se întâmplă și, conform teoriei mele cu sufletele pereche, credeam că ne cunoscuserăm într-o viață anterioară. După foarte mult timp am reușit să conștientizez faptul că sunt atrasă fizic de ea. Lucrul acesta mi s-a părut îngrozitor. Nu aveam niciun fel de experiență sexuală, nu aveam curajul să-i spun și mă temeam de felul în care ar fi reacționat. Între timp, în grupul meu de prieteni s-a discutat de câteva ori despre homosexualitate, iar ei s-au dovedit a fi reticenți față de persoanele cu o astfel de orientare sexuală. Acest lucru m-a speriat foarte tare. Cu timpul, am început să mă consider bisexuală. Aș fi vrut să am o relație cu Cristina, dar nu știam cum anume.

Aș fi vrut s-o sărut, dar nu știam ce se poate petrece între două femei. Tot liceul am purtat o luptă cu mine însămi. Îmi era frică că asumându-mi o astfel de viață, îmi asum o existență plină de pericole. La sfârșitul liceului, prietenii care, probabil, își dăduseră seama despre ce se întâmplă cu mine, au luat-o de-o parte pe Cristina spunându-i tot felul de lucruri. Timp de un an nu am mai luat legătura cu nimeni. Am încercat să scap și am început să ies cu bărbați. Am avut tot felul de relații, dar nu-mi plăceau de loc. Știam că ies cu ei de formă pentru că eram atrasă de femei.

În anul trei de facultate, am realizat că sunt atrasă de femei și că nu mai am ce face. Doream foarte tare să am o experiență cu o tipă, dar nu cunoșteam pe nimeni din comunitatea gay. Vara, am ajuns pe șantierul arheologic de la Capidava-Dobrogea. Aici am întâlnit-o pe Maria de care m-am simțit atrasă din prima. Ne-am împrietenit și din prima zi s-a mutat cu mine în cameră. Eu eram înfierbântată.

La masa de seară, am invitat-o la dans și a acceptat. Am dansat împreună în mijlocul sălii de mese în aplauzele celor din jur. Asta m-a făcut să cred că ne-am apropiat oarecum din punct de

Spații aparte

vedere fizic. După ce am ajuns în cameră, ne-am pus pijamalele. Mă obseda ideea că nu aveam curajul să fac ceva. Mi se părea că o cunosc de foarte mult timp. Într-un târziu, mi-am luat inima în dinți și am întrebat-o dacă o pot lua în brațe. Ea a răspuns că da. Am luat-o în brațe și fără cuvinte s-a întâmplat. În timp ce se petrecea totul nu-mi venea să cred că e adevărat. A doua zi a fost foarte frumos. Am mers la pescuit cu o șalupă pe Dunăre, am făcut baie în pielea goală, ne-am sărutat. Era perfect. După o săptămână, inevitabilul s-a produs. Colegii de an începuseră să bârfească, iar Maria se temea de interpretări. Nu a trecut mult și s-a mutat în cameră cu un băiat. A fost înfiorător, mi se părea groaznic, voiam să plec, dar până la urmă m-am calmat.

Am ajuns la Accept și am cunoscut comunitatea gay. Experiențele m-au ajutat să devin mai curajoasă și să știu ce vreau”, conchide Mona, aprinzându-și o țigară.

Interviu cu Maria Sgârcitu

Maria: Revenind la nevoia de a nu mai fi printre bărbați cis het așa de mulți, mi-ar plăcea să existe spații pentru femei și persoane non-binare. Nu neapărat un spațiu per se, dar poate petreceri sau seri care să fie mai centrate pe femei queer și pe persoane non-binare pentru că la petreceri queer tot timpul se infiltrază bărbații cis het. Sunt mulți, dacă ar fi doar unul ai putea să-l ignori. S-au mai făcut în trecut evenimente din astea și mi s-ar părea drăguț să existe. Poate și întâlniri informale. Simt de multe ori nevoia de niște cercuri integrate de tipe queer și persoane non-binare care să fie mai pe acest vibe de spațiu sigur. *To be honest*, eu nu prea am prieteni straight, adică bărbați straight prieteni.

Alex: Și eu mă gândeam la asta. Acum câțiva ani exista la Accept un grup pentru femei queer, între 2005 și 2008 (pe atunci nu aveam terminologia de non-binary). Grupul a murit pentru că nu a mai continuat cineva să-l organizeze. Mi se sugera să încep un grup la Accept, asemănător cu acela, dar problema mea este următoarea: dacă am aduce în același loc mai multe tipe și persoane non-binare ar fi un show. Ce fac? Mă uit la viitoarea mea iubită sau iubită și îmi văd și trei foste, în timp ce *we're all vibing together like a big family*? Emotionally, I don't think I can do this.

Maria: Da, ai dreptate. Există trope-ul ăsta cu *the curse of being a queer gal' or a non-binary person*, dar eu cred că poate fi și o invitație în a ne repara toate fostele relații. Poate faptul că e așa inevitabil este și o invitație ca oamenii să nu mai fie ușor de ignorat și să lucrăm la relațiile alea indiferent că s-au terminat sau nu. *I'm just putting that out there*, nici măcar nu știu dacă sunt de acord cu asta.

Alex: Mie mi se pare ca fiind o situație de *make or break*. Poate fi ultimul lucru pe care îl facem pentru comunitatea de tipe queer și persoane non-binary atrase de femei, pentru că va avea loc o explozie, *shit going down*. Nu știu cum mă simt legat de asta, dar tot vreau să fac ceva pentru comunitatea noastră și de asta scriu cartea asta, ca să existe ceva. Poate de acolo începem să construim treptat. Și mai aud și eu ce mai vrea lumea.

Maria: Dacă e un grup destul de mare poate reușesc oamenii să se evite.

Alex: Tu folosești termenul de lesbiană?

Maria: Îl foloseam până de curând. Nu știu de ce în ultima vreme nu îl mai folosesc. De fapt, știu de ce, pentru că mi se pare important ca termenul de lesbiană să fie incluziv pentru persoane non-binare. În același timp mi se pare că există cercuri în care asta se întâmplă și în care e subînțeles că e incluziv vizavi

Spații aparte

de persoanele non-binare, dar și alte cercuri neincluzive. În ultima vreme prefer să folosesc termeni care să nu conducă neapărat spre identificarea mea ca femeie și știu că n-ar trebui să fie așa și știu că termenul e incluziv și poate fi incluziv, dar cred că *I'm just playing it safe*. D-aia prefer queer și non-binary. Mă simt mai acasă în termenii ăștia. Până anul trecut foloseam termenul de lesbiană. Cred că încă poate fi făcut, doar că eu personal m-am dus un pic în altă direcție.

Alex: Când foloseai cuvântul simțeați o stigmă față de el? Cum te raportați la termenul de lesbiană?

Maria: Am început să folosesc cuvântul lesbiană pentru că exista stigma asta asupra lui. Când eram la facultate pe la 21 de ani, am observat că aveam foarte mulți prieteni băieți gay care erau *nasty* vizavi de lesbiene și simțeam că ei pot să aibă atitudinile astea pentru că eu nu eram lesbiană, eu mă identificam ca fiind queer și non-binary, ceea ce părea mai cool, și m-a enervat situația asta. Am început să identific mai multe cazuri din astea de stigmă vizavi de cuvântul ăsta și de identitatea de lesbiană. Așa am început să mă identific ca fiind lesbiană pentru că *fuck it, that is some femmephobic bullshit*. Sexism pur venind din partea tipilor. M-am identificat ca lesbiană foarte multă vreme și lup-tam cumva pentru termenul ăsta pentru că mi se părea important politic ca identitate politică și încă mi se pare. Doar că personal și emoțional, cum totul este fluid, mă îndreptam către altceva. În continuare mi se pare super important și chiar cred că e foarte multă stigmă pe identitatea de lesbiană.

Hacking asexuality & gender

Farmacia mi-a adus fascinația de a face experimente. Prin experiențe de laborator: unde am reușit să trec peste teama mea de a aprinde brichete și chibrituri, o activitate uzuală pentru folosirea becurilor cu gaz din laboratoare; sticlulele cu substanță pe care le măsuram în cilindri gradați sau cu para și pipeta; substanțele care îmi atacau pielea de pe mâini zi de zi, arzând, colorând, lăsând diverse mirosuri și făcând găuri în numeroși pantaloni cu H_2SO_4 conc. și HCl conc. Nimic nu bate greșeala pe care o făceam toate studentele la un moment dat, când puneam eter direct pe foc și încercam să ascundem de profesori flăcările mari care ieșeau de la masa de lucru. Ne turnam în veselie, la laboratoarele din primii ani, acizi concentrați pe piele și ne grăbeam să găsim o bază pulbere pentru a neutraliza reacția (oprirea arsurii). Am petrecut zile, de dimineață până seara, cu fundul pe scaun, trecând prin sutele de reacții chimice pe care trebuia să le știm pe dinafară, sperând că tocind în fiecare zi toată sesiunea, voi obține note decente. Așa a început interesul meu sporit pentru cercetare. Doar că nu s-a oprit la cercetarea farmaco-științifică, ci a continuat să se extindă la cea socială. Am început să mă deconstruiesc destul de devreme. La 19 ani deja îmi deconstruisem genul și sexualitatea. Îmi studiam reacțiile, modul în care deconstruirea îmi schimba perspectiva asupra vieții și felul de a fi. Procesul complicat și de durată a fost cel al construirii lor. Mi-a trebuit câteva zile să le deconstruiesc, dar șapte ani ca să ajung într-o zonă agreabilă cu ele. Întoarcerea mea la basic. După deconstruire mă identificam

ca fiind agender, asexuală, homoromantică, iar acum sunt cel mai aproape de a fi pur și simplu o lesbiană.

Am început 2 cercetări:

- Cercetarea sexualității proprii
- Cercetarea genului propriu

Pentru prima, premisa era că sunt asexuală. Mă foloseam de gradul de atracție sexuală pe care (nu) îl simțeam și abilitatea de a face sex pentru a afla dacă sunt într-adevăr asexuală.

Între 19 și 23 de ani am observat același nivel de atracție sexuală față de oricine, nivelul 0. Interesant este că în acea perioadă depresia mea era aproape vindecată, deci nu aș putea s-o asociez cu nivelul hormonal scăzut.

Urmează abilitatea de a face sex. Ea s-a dezvoltat de la pregătiri mentale cu o săptămână înainte ca sexul propriu-zis să se întâmple, la pregătiri mentale scurte, cu câteva ore înainte. Pregătirea mentală este tehnica prin care îmi imaginam episodul sexual cu fata în cauză. Un fel de trăire a evenimentului care nu avusese încă loc, pentru a mă putea relaxa.

Acum doi ani am început să simt atracție sexuală, dar strâns legată de îndrăgostire. Poate nu la fel de mult ca majoritatea persoanelor care nu sunt asexuale, dar o recunosc și simt cum apare din când în când. De asemenea, nu mă mai simt confortabil să mă identific ca fiind asexuală, având această perioadă mult mai sexuală decât orice altă trăire de-a mea de până acum. Țin să menționez că trecutul meu este unul asexual și în continuare îmi voi descrie experiența de viață ca fiind în mare parte una trăită ca persoană asexuală.

În prezent îmi pun următoarele întrebări:

Am trecut de la demisexualitate la o perioadă în care simt atracție sexuală din când în când, deși poate nu la fel de mult ca o persoană sexuală. Acest lucru înseamnă că experiența de a avea

astfel de perioade, care pot fi scurte, lungi sau fără finalitate, intră în spectrul asexualității?

Cât de mult putem lărgi spectrul asexualității fără a dăuna identității comunității asexuale? (Nu pot să nu zâmbesc gândindu-mă la paralela pe care am putea s-o creăm aici cu orice altă comunitate din cadrul LGBTQIA+, dar și cu spectrul queer).

Este important să fim conștiente de faptul că asexualitatea a fost și continuă să fie înțeleasă ca o orientare sexuală în funcție de heterosexualitate, homosexualitate și de norma sexualității. Adică noi nu ne putem gândi la asexualitate fără să facem o paralelă între atracțiile sexuale și sexul persoanelor hetero și homosexuale. În prezent, asexualitatea nu este o orientare sexuală de sine stătătoare, ci una care este constant raportată la alte orientări pentru ca persoanele care nu sunt asexuale să-și poată explica existența acesteia. Cred că este destul de simplu să ne dăm seama de cât de dificil este pentru persoanele asexuale să-și asume o identitate care și atunci când este explicată prin intermediul altor orientări/lipsei altor orientări, tot nu se ajunge la o înțelegere cuprinzătoare a ei. Mai ales că ne-am obișnuit ca atracția sexuală să ne determine orientarea sexuală, neintegrând discuții despre alte forme de atracție și rolul pe care acestea îl joacă în aflarea orientării persoanei. Numărul mic al persoanelor care își asumă/conștientizează că au o astfel de orientare nu ar trebui să ne surprindă. Așa cum suntem siguri că există mult mai multe persoane homosexuale și bisexuale pe această lume, dar care din cauza heteronormei nu ajung să se descopere în astfel de moduri, așa și persoanele asexuale din lipsa accesului la informație, puse în fața unui „adevăr” de zi cu zi (cel al societății sexuale), nu ajung să-și conștientizeze asexualitatea. Desigur că simpla existență și asumarea a persoanelor care nu se încadrează în heteronormă este văzută ca un atac asupra acesteia, pentru care persoanele queer (iar

aici folosesc queer cu sensul de persoane care nu se încadrează în heteronormă) suferă repercusiuni, printre care patologizarea identității lor și apariția miturilor (ex. homosexualii fură copii, persoanele asexuale sunt celibatate etc.).

Aici intervine un alt adevăr: majoritatea oamenilor știu doar de atracțiile sexuală și romantică, fără să cunoască sau să creadă în alte tipuri de atracție.

Această ipoteză, prin faptul că se referă la o majoritate, duce la întrebări de tipul: în ce atracții crede minoritatea? Care sunt celelalte tipuri de atracție? Cum se raportează minoritatea la orientare, cunoscând mai multe tipuri de atracție posibile?

Acum câțiva ani am început să le povestesc voluntarilor. Accept la ședințe, despre diversitatea atracției și cât de importantă poate fi aceasta ca formă de ghidaj pentru persoanele asexuale care ajung să cunoască mai multe tipuri de atracție. O listă scurtă și insuficientă a atracțiilor pe care o prezentăm, spunându-le voluntarilor că atracțiile simțite de oameni pot fi chiar infinite, era: atracția sexuală, atracția romantică, atracția fizică/senzuală, atracția emoțională, atracția estetică.

Bun, de ce această listă a atracțiilor prezintă un interes mai mare pentru persoanele asexuale, decât pentru oricare alte persoane? Această listă cuprinde forme de atracție care ar putea trece, pentru o persoană asexuală, drept atracție sexuală. În momentul în care o persoană este asexuală, aceasta poate să nu simtă deloc/mai deloc atracție sexuală, așa cum o persoană aromantică poate să nu simtă deloc/mai deloc atracție romantică. Atunci, comportamentul sexual (construit și proiectat de societate asupra individului, care mai apoi îl proiectează asupra sinelui) se construiește cu atracțiile rămase. Pentru o persoană asexuală, atracția senzuală (dorința de a fi în contact fizic cu cineva, de a avea o apropiere fizică) alături de atracția estetică (iți place aspectul unei

persoane) pot suplimenta locul atracției sexuale. Însă, activitățile care au la bază atracția sexuală vor fi dificil de dus până la capăt. Și știu mult prea bine ce înseamnă acest dificil de dus până la capăt. Asexualitatea mea a fost singurul lucru, parte din identitatea mea, pe care nu mi l-aș fi dorit. Am regretat mult timp faptul că eram asexuală, pentru că acest lucru mă ducea într-o minoritate dintr-o minoritate. Pentru că celelalte persoane LGBTQ+ nu știau cum să vorbească despre mine în acest mod, pentru că nu aveau cunoștințele necesare ca să nu o vadă ca pe o mare chestie. Așadar, mă simțeam oarecum neînțeleasă în propria comunitate. Treceam prin acest lucru pentru care nu am găsit vreo îndrumare. Eram singură.

Pentru că nu-mi doream să fiu asexuală, am încercat să trăiesc ca și cum nu exista această orientare în viața mea. Nu aveam de gând să trec prin dificultatea de a-mi găsi o iubită în lumea fetelor queer, care și așa pe atunci era o lume și mai mică, alături de dilema că nu știu cum aș putea face sex. Răspunsul pentru mine a fost simplu (dar nu l-aș recomanda în niciun caz unei alte persoane asexuale, fiind mult prea barbar și fără de grijă și atenție de sine). Am încercat să mă obișnuiesc cu sexul. Am început să fac sex încercând să mă gândesc cu săptămâni înainte la cum ar decurge o partidă sexuală dintre mine și fata cu care eram, pentru a mă obișnui cu ideea. Dorința de a face sex exista (libido-ul meu exista), dar nu simțeam atracție sexuală față de nimeni, așa că trebuia să-mi creez un spațiu mental suficient de bun în care să pot face sex. Am trecut prin acest „antrenament” ani de zile. Ajunsesem să pot să mă gândesc la sex, pentru a mă obișnui cu ideea, doar cu câteva ore înainte, ca să fiu ok cu ce avea să se întâmple. Toate aceste lucruri s-au întâmplat până la fosta mea relație, când m-am îndrăgostit foarte tare și am început să simt atracție sexuală, dar doar pentru ea. După ce relația s-a terminat,

am continuat să-mi explorez sexualitatea. Atunci mi-am dat seama, treptat, că pot simți atracție sexuală, doar că mai mult în relații și mai rar în afara lor. Deși să simți atracție sexuală în astfel de moduri intră cumva în spectrul asexualității, în prezent nu mai folosesc termenul de asexuală, ca să mă identific, și mă prezint ca fiind doar o lesbiană.

Pentru cercetarea genului propriu, aveam ca premisă faptul că sunt non-binary. Mă foloseam de disforia de gen pe care o simțeam atunci când mă gândeam mai mult timp la corpul meu și la expresia mea de gen, alături de deconstruirea genului în societate, pentru a descoperi identitatea mea de gen.

Am avut norocul să am două prenume, Ioana și Alexandra, ceea ce mi-a dat posibilitatea la 19 ani să trec de la Ioana la Alex și să observ cum mă face această schimbare să mă simt, în contextul în care eu nu mai credeam în gen pentru mine. În momentul în care am deconstruit anumite baze ale societății, am început să înțeleg cum acestea îi influențează pe cei din jur, cum mă influențau pe mine. Am început să cred că sunt liberă pentru că scăpasem de îndoctrinare, dar destul de repede ajunsesem să simt din ce în ce mai tare excluziunea socială, lipsa de apartinență. Lesbianismul cu care mă identificam deja de ceva timp îmi producea o oarecare excluziune. Adăugând asexualitatea, alături de non-binaritate, a fost foarte ușor să-mi fie mult mai greu să simt că aparțin, prin simplul fapt că vedeam lumea mult prea diferit față de majoritatea oamenilor din jurul meu. Aici a intervenit importanța de a avea prieteni din comunitatea LGBTQIA+, de a face cât mai multe activități în comunitate.

Chinuitoare a fost, și încă este, să-mi înțeleg expresia de gen. Este mult prea schimbătoare pentru modul în care sunt obișnuită să gândesc. Fiind ceva neclar, fluid, spre care nu pot să merg încrezătoare, neștiind exact ce am de făcut, îmi aduce mari

insecurități. În mintea mea, totul se încadrează la un moment dat într-o categorie, dar expresia mea de gen nu pare că poate face asta. Se simte ca și cum este o incongruență între expresie și felul meu de a fi sau, mai bine spus, felul meu de a fi pe care îl proiectez rigid asupra mea. Nu dețin controlul asupra expresiei mele de gen, iar acest lucru mă afectează psihic. Pentru voi cât de important e să știți (sau, mai corect spus, să aveți impresia că știți) cine sunteți? Vă liniștește viziunea pe care o aveți asupra voastră? Pe mine mă tulbură.

Nu mă aflu într-un loc în care să pot să-mi analizez genul, deocamdată se simte mult prea crunt să fac acest lucru. Am început să zic că sunt femeie, oarecum, și să arăt ca o femeie, oarecum. Probabil pentru că organismul meu trece prin câteva schimbări și mi-a cerut asta, dar nu știu cum mă voi simți în viitor și dacă mă voi întoarce la non-binaritate. Deconstruirea a fost relativ simplă de făcut, construirea unui gen feminin propriu e mult mai dificilă.

Interviu cu Iulia Mocanu

Iulia: Cumva sexul este lucrul acesta care definește cine ești... ceea ce este ciudat.

Alex: Ce ai spus tu acum pare a fi un fel de observație care vine în general de la persoane asexuale asupra culturii sexului, pentru că așa mă simt și eu. Eu pot să mă poziționez mai în spate ca persoană asexuală, să observ și să spun: „uite cum se raportează restul oamenilor la sex și cât de mult contează sexul pentru ei, uite ce gândesc despre sex și cum vorbesc despre sex”.

Iulia: Da și cât de mult face parte sexul din identitate ta, dar nu vorbim deloc despre asta.

Alex: Voiam să te întreb, cum simți tu asexualitatea?

Iulia: Hm, cum simți absența?

Alex: Exact. Noi ca persoane asexuale nu simțim atracție sexuală. Dar mi se pare că lipsa atracției sexuale afectează și alte lucruri din viața ta, iar asta face să îți ia și mai mult timp să îți dai seama că ești o asexuală, pentru că nu știi cum se simte lipsa de atracție sexuală. Este un lucru confuz. Cum a fost pentru tine să-ți dai seama de lipsa atracției sexuale?

Iulia: Am început să explorez mai în siguranță emoțional asexualitatea abia când am fost într-o relație queer, pentru că în relațiile cis het era mult pe obligație. Nu vorbesc despre sex non-consensual, ci despre faptul că era o parte integrată a relației, și dacă nu exista în relație, relația nu mai funcționa. Atunci trebuia să te desparti și aia e. Asta era normalul. În același timp am confundat foarte mult și validarea pe care o primeam de la atracția sexuală a bărbaților față de mine cu reciprocitate și cred că dacă n-aș fi intrat într-o relație queer în care să mă simt în siguranță să explorez sexualitatea cu totul și să fie ok să nu facem sex și să nu fie o problemă asta, nu știu dacă mi-aș fi dat seama. În același timp, și în comunitățile queer am simțit un discurs legat de sex în relațiile romantice care e ciudat. Nu mai vrea să facem sex de o săptămână, înseamnă că nu mă vrea, nu mă dorește și nu mă iubește. Sunt toate aceste lucruri emoționale legate de sex și de a fi dorit, validat într-o relație, care sunt și în comunitățile queer. Când zic că sunt asexuală unei persoane queer, mă întrebă din politețe, ce înseamnă asta pentru mine? De multe ori vine un „ah, dar eu n-aș putea niciodată”, „și asta înseamnă că tot sexul pe care l-ai făcut a fost non-consensual?”. Niște lucruri de să-mi stea mintea-n loc. Recent am început să vorbesc deschis despre asta și cumva de asta și folosesc termenul, deși nu mi se aplică în totalitate, dar ca să existe un minim de claritate de la început și să nu existe niște așteptări.

Alex: Ție ți s-a părut dubios să ai discuția despre asexualitate cu partenerii?

Iulia: Nu exista termenul ăsta în vocabularul meu. Exista termenul de libido și lipsa acestuia. Am avut experiențe diverse cu persoane care puneau foarte multă presiune pe mine să facem sex și au fost persoane care nu puneau neapărat această presiune constantă, dar mereu ziceau că e ceva în neregulă în relația noastră și ce am putea să facem să lucrăm la asta. După ce am aflat de termenul de asexualitate, totul avea mai mult sens. Prima reacție pe care am primit-o a fost: „ce înseamnă asta pentru relația noastră?”

Alex: Și eu primeam întrebarea asta. De pe la primele *date*-uri începeam să am această conversație care, pentru că se întâmpla acum câțiva ani când eram mai mică, mi-am dat seama că era super toxică față de mine. Aveam un discurs care suna așa: „să știi că eu sunt asexuală, nu simt atracția sexuală față de nimeni, în general, dar în timpul sexului tu nu o să observi chestia asta, adică pe tine nu o să te deranjeze cu nimic, e doar ceva intern pentru mine”.

Iulia: Of! Dar ai simțit că e ceva super în neregulă cu tine și încercai să găsești tot felul de motive înainte să știi de existența termenului?

Alex: Eu am început să-mi pun întrebări în legătură cu asexualitatea pe la 18-19 ani și acum am vreo 24. Atunci eram deja la Accept și știam termenii, dar problema a fost cum mi-am abordat eu asexualitatea, pentru că ce am făcut eu este probabil o metodă interzisă pentru binele psihic și emoțional. Pe lângă faptul că aveam acest discurs pentru partenerii mei, cum m-am gândit eu să abordez problema pentru că am un libido și mereu am avut un libido, doar că aveam lipsa asta de atracție fizică, a fost să învăț să fac sex așa, fără atracție sexuală. Am considerat că prin practică

o să ajung la perfecțiune, așa că am tot făcut sex până când mi-am dat seama cum să mă simt eu ok cu sexul fără atracție sexuală. Cum să fac sex de dragul libidoului meu. A fost un proces care a durat ani de zile, iar acum am ajuns într-o zonă în care sunt mult mai *sex positive* și mult mai pregătită, dar asexualitatea mea a făcut 180°, după tot ce i-am făcut în ultimii ani.

Iulia: Mi se pare drăguț că, deși a fost toxic și dăunător, te-a adus aici. Eu nu știu cum ar arăta un fel sănătos să îți explorezi asexualitatea.

Alex: Nici eu nu știu. N-aș ști ce să-i spun unei persoane asexuale dacă mi-ar spune: „hei, sunt asexuală, vreun sfat despre cum ar trebui să integrez asta în relațiile mele?” Nu știu, mă chinui de ani de zile să înțeleg. Devine puțin mai ușor că înveți cât de cât cu ce ești ok și cu ce nu, dar tot e o aventură.

Iulia: Și variază foarte mult. Mă gândeam acum că ziceai că ești mult mai *sex positive* la nivel de discurs. Așa sunt și eu, dar am perioade în care nu pot să mă gândesc la sex, e așa foarte ew și am perioade în care și variază. Pentru că variază nu pot să zic că sunt în acest fel sau că așa o să funcționeze tot timpul pentru mine.

Alex: Ceva cu care m-am confruntat mult timp, de când eram mică până recent, este că nu puteam să înjur cu cuvinte explicite. Nu puteam să spun pulă, pizdă etc. Anul trecut am mers la terapeut și m-am hotărât că vreau să rezolv chestia asta pentru că nu o mai suport. Simțeam că am un blocaj psihic în a le spune pur și simplu, eram îngrădită. După aceea am continuat să citesc despre asta și aparent poate fi ceva asexual. Unele persoane asexuale nu se simt comod să vorbească așa. Cu asta am avut aceeași abordare ca și cu sexul, și am început să zic random în trafic sau în momente în care chiar îți vine să înjuri. „Haide Alex, facem asta!! Băga-mi-aș!!”, și a funcționat. Acum nu știu dacă aș spune altor

persoane asexuale care trec prin asta să facă la fel, dar a funcționat pentru mine.

Iulia: Oricum eu am avut probleme să zic pizdă multă vreme. Cu pula n-am avut nicio problemă. Tot așa, m-am forțat să zic „du-te-n pizda mă-tii” sau „îmi sângerează pizda”.

Alex: Dar a funcționat și pentru tine.

Iulia: Da, devine mai ușor.

CAPITOL RECURENT

Spații Aparte

INCOGNITO

Un reporter al Evenimentului zilei și-a petrecut câteva zile printre deținutele și gardiencele de la Penitenciarul Rahova¹³

„Nimeni nu-și poate da seama cu adevărat ce înseamnă viața într-o închisoare, dacă nu stă efectiv, de dimineață până seara, timp de câteva zile. Ziua într-o închisoare este cu totul aparte atât pentru deținute, cât și pentru supraveghetore. Puțin oameni știu cu adevărat ce înseamnă să lucrezi zi de zi cu deținute. Să le porți când e cazul, să te cerți cu ele și să le pedepsești când greșesc sau să fii mai înțelegătoare atunci când într-adevăr sunt neîndreptățite. Este foarte greu să deosebești adevărul de minciună și victimele de agresoare”, spune comandanta Anca Daczo, șefa secției de femei din Penitenciarul Rahova. Urmându-i sfatul, am stat în închisoare câteva zile și le-am urmărit pe supraveghetore pas cu pas: cu deținutele la medic, la plimbare, la clubul unde acestea cântă și spun poezii și la atelierul de croitorie unde câteva muncesc din când în când.

¹³ Laura Lică, „INCOGNITO”, *Evenimentul Zilei*, aprilie 1999, nr. 2067, p. 5.

Prima zi de închisoare

... începe cu apelul de dimineață. Supraveghetoarele lucrează câte două în tură. Pe la 7:15, una dintre supraveghetoare se plimbă pe hol și strigă: „Pregătirea pentru apel!”. Un sfert de oră mai târziu se trece pe la fiecare celulă în parte. Se deschide întâi ușa din fier, apoi ușa de grilaj din interior. Am privit înăuntru: o cameră cu șase paturi suprapuse, curată. Pe culoarele dintre paturi, aliniat una în spatele celeilalte, șase femei. Unele îmbrăcate, altele încă în pijamale. Somnoroase. Una dintre ele dă raportul: „Să trăiți! Camera 706 se prezintă cu un efectiv de șase deținute, toate prezente, raportează responsabilul de cameră, Camelia Popescu”. Supraveghetoarele verifică bine curățenia din cameră, care trebuie să fie impecabilă. Și, de cele mai multe ori, chiar este. Una dintre ele lovește gratiile ferestrelor cu un ciocan mare din lemn pentru a vedea dacă sunt intacte. Șefa de cameră este întrebată dacă sunt probleme. Este momentul în care se fac înscrierile în registru pentru deținutele care au nevoie să fie duse la medic, pentru camerele care au nevoie de un instalator sau pentru cererile de aprobare a unui telefon, a unei vizite sau a unei discuții între patru ochi cu directorul închisorii pentru raportarea unor probleme mai deosebite. Ușile se închid, supraveghetoarele se îndreaptă către următoarea cameră. Care nu seamănă niciodată cu cea dinainte. Unele camere sunt decorate cu icoane pe toți pereții, altele au afișe cu bărbați sexy. Unele sunt sărăcăcioase și întunecate, altele au televizor cu telecomandă, radiocasetofon și perdele albe din dantelă. Și absolut toate camerele sunt oglinda perfectă a deținuților pe care le adăpostesc. Unele mai bogate, altele foarte sărace. Unele tinere, dornice de bărbați, altele bătrâne, dornice de mântuire. Ajungem la camera 708. „Ritualul” continuă: gratiile sunt ciocănite, este verificată curățenia în cameră. Ireproșabil. Dar raportul pe care îl dă șefa de cameră este cu totul

original: „Să trăiți, domnișoară... camera 708 se prezintă cu un efectiv de șase stewardese și doi balerini...”. Mă pufnește râsul. Nici supraveghetoarea nu se poate abține, dar nu pare surprinsă. „Gabi, Gabi...”, o mustră blând pe șefa de cameră. Care este, de altfel, o deținută unicat. O privesc și nu-mi pot reveni. Pentru că arată exact ca un băiat. Ca un puști de vreo 17 ani, slăbuț, brunet, cu tenul alb și ochii albaștri. Un băiețel drăguț. Dar ce caută la secția femeii??? Se uită la mine cu îndrăzneală. Mă măsoară din cap până-n picioare și-mi spune: „Ești cea mai frumoasă de aici...”. Ușa celei se închide cu zgomot. Urmează încă alte două camere și apelul ia sfârșit.

**Domnișoara gardian consumă șapte cafele,
două pachete de țigări și trei covrigi pe zi**

După apel, unele dintre deținute sunt scoase la muncă. Sunt cele care au pedepse relativ ușoare, considerate nepericuloase, care au făcut cerere să muncească. Lucrează la atelierul de croitorie sau la ferma din Bragadiru. „Este un mod de a mai face niște bani și de a ne mai trece timpul. Munca nu e prea grea. Acum, primăvara avem de săpat, dar nu ne împinge nimeni de la spate, că n-avem o normă precisă”, povestește Diana, deținută închisă la Rahova pentru tâlhărie.

Angelica este una dintre supraveghetoarele de la Rahova. Pe ea am însoțit-o întreaga zi de muncă. A fost singură pe tură și, sinceră să fiu, nu știu cum a făcut față. Telefonul sună continuu. De fiecare dată trebuie să răspundă prompt: „Sergent major Anghelescu Angelica, secția 7, etajul 2”. Între telefoane, trebuie să deschidă ușa de pe etaj, care din motive de securitate stă încuiată în permanență. Dar de fiecare dată când trebuie să intre sau să iasă o colegă, Angelica se deplasează ca să descuie și apoi să încuie ușa. Apoi există deținutele care mereu au câte ceva de cerut.

Spații aparte

Bat în ușa de la celulă și strigă: „Domnișoară! Domnișoară! Vreau și eu o hârtie! Vreau și eu o țigară! Asta mă bate! Domnișoară mă doare măseaua, vreau la stomatolog! Domnișoară, eu vreau la doctor că mă doare capul! Domnișoară...”. La nesfârșit. Un vacarm permanent și epuizant. „Domnișoara” trebuie să se deplaseze la fiecare dintre ele. Pentru că deținutele au drepturi. Pe care nu ezită să și le ceară. Cu toate acestea, „domnișoara” rămâne în picioare 12 ore pe zi. Și nu-i ușor deloc. Șapte cafele, două pachete de țigări și trei covrigi sunt cam ceea ce consumă o supravegheatoare într-o zi de muncă.

În funcție de orele la care sunt programate, deținutele sunt scoase la medic. Unele pretind că au nevoie pentru a mai ieși din celulă. Sau ca să se întâlnească cu bărbații. Deoarece toate cabinetele medicale se află pe același culoar. Bărbații vin și ei în grupuri la medic. Femeile trec printre ei, prilej cu care mai schimbă câte un cuvânt, câte o beza sau... câte o eshivă. Ce este o eshivă? Un bilețel, de amor de obicei, pe care și-l dau unii altora fără a avea aprobarea conducerii. Oricât ar părea de straniu, și aici dragostea e în floare. Deși despărțiți de ziduri groase, între deținuți și deținute se înfiripă adevărate idile. Clădirile unde sunt cazați ei și ele se află exact vizavi. Vorbesc cu iubiții lor. Și așa ajung chiar să se căsătorească între ei când ies din închisoare. Majoritatea nu se mulțumesc însă cu aceste relații platonice, de la distanță.

Degetoaicele

Gabi a primit aprobare să dea un telefon. Iese pe hol și, în timp ce formează numărul, se uită la mine și mă întrebă: „Ce faci, balerino?”. „Bine, balerino”, îi răspund. „Nu!”, mă corectează ea, „balerinule!”. „De ce?”, o întreb. „Las', că-ți explic eu”.

N-am avut răbdare până la următoarea întâlnire cu Gabi, așa că am întreat-o pe Angelica. Și ea m-a lămurit: „Gabi e

degetoaică”. Râde văzând expresia de nedumerire de pe fața mea. „Nu știi ce înseamnă? E una dintre fetele care sunt de fapt băieți în închisoare. Își folosește degetele ca să facă amor cu celelalte deținute. Ea este cea mai dorită. Sunt multe care o roagă să se culce cu ele. În fiecare dimineață, în patul lui Gabi găsim câte o fată. Ea recunoaște că e degetoaică. De fapt și-a tăiat și părul ca să arate ca un băiat. Și-acum, dacă ai vedea-o pe stradă nici n-ai zice că e femeie. Cu toate astea, are o fetiță afară. Și o reputație aproape onorabilă deoarece nu se culcă decât cu cele care vor și care îi plac ei. Sunt altele care o fac cu forța. Cum e Oncioiu. Cea care stă singură în cameră pentru că are hepatită. Multe o urăsc și vor s-o bată. Nu știi cum o să se descurce când o să iasă din carantină...”

Ora 15.00. Deținutele de la etajul trei se întorc de la plimbare, din curtea interioară. Urcă scările chiar prin dreptul ușii etajului la care ne aflam în acel moment. Angelica a descuiat ușa ca să vorbească puțin cu colega care le escorta pe deținute înapoi în celulele lor. Gabi se proptește și ea în ușă. Deținutele urcă pe scări. Unele se uită și zâmbesc cu înțeles către Gabi. Gabi zâmbește ca un bărbat care se știe în grațiile femeilor. Una dintre ele iese din rând, se repede către Gabi, încercând să o atingă: „Ce faci frumosule?”. Gabi se trage mai înapoi. Supraveghetoarele o trimit înapoi în rând. Ascunsă după ușă, Gabi face o cruce cu degetele și-i șoptește Angelicăi râzând: „Satana! E urâtă rău!”. Angelica râde. Mai iese din rând o țigăncușă¹⁴ și se repede și ea spre Gabi. Gabi iese cât mai în afară. Reușesc să se atingă. Se sărută rapid pe gură și se despart râzând mulțumite.

¹⁴ Acesta este un termen peiorativ adresat comunității rome. Nu l-am cenzurat pentru că nu-mi doresc să ascund rasismul societății românești.

Angelica o bagă pe Gabi în celulă și completează povestirea: „Vorbește des cu fetița ei la telefon. O învață să se bată. Să dea cu pumnii. Zice că nu vrea să o învețe să fie bleagă. Ea este lidera pușcăriașelor de aici. Ele se poartă ca și cu un bărbat. Acceptă să le și bată. Acum o săptămână, Sanda a acuzat-o pe Mariana că s-ar întâlni la Club cu Gabi în scopuri amoroase. Mariana s-a supărat și a luat-o la bătaie. Gabi s-a băgat pentru Mariana. Celelalte deținute au încercat să le despartă, dar Sanda tot a încasat câteva. Gabi însă ne ajută și pe noi. Când e vreuna mai recalcitrantă și nu ne înțelegem cu ea, o potolește imediat.”

„Foarte puține rezistă în închisoare fără bărbat...”

Un alt cuplu recunoscut oficial în Rahova sunt Alina și Ștefania. Alina este micuță de înălțime, cu tenul închis la culoare și băiețoasă. Cu toate acestea, ea este femeie. Ștefania, „iubitul ei”, e mai înaltă, cu tenul închis la culoare, cu ochii verzi. Mi-au povestit amândouă, ținându-se în brațe și pupându-se din când în când cu tandrețe, cum relația amoroasă dintre două femei este mult mai puternică și mai frumoasă decât cea dintre un bărbat și o femeie. „Bărbatul” Alinei mi-a povestit: „Și eu am tot ce are ea, pentru asta știu mult mai bine decât un bărbat ce își dorește o femeie în pat. Cum îi place să fie atinsă și... mă rog. Afară m-am culcat și cu bărbați. Și știu ce-mi doream de la ei. Nici un bărbat nu poate ști exact ce-și dorește o femeie în pat. N-are cum”. Alina o completează plină de entuziasm: „Io o iubesc, mamă. Poa' să zică cine ce-o vrea, da' să moară mama, dacă nu o iubesc. Dacă o s-o am pe ea și când ies afară, mie nu-mi trebuie bărbat! Pă' cuvânt! Nu credeam că pot să mă simt așa de bine cu o femeie înainte s-o cunosc pe ea. Da' îmi place și așa, ca om. Nu doar fizic”. Ștefania spune că degetoaicele fac amor cu forța cu alte deținute dacă acestea râd de ele că sunt lesbiene sau dacă sunt încredute

și le refuză avansurile așa... din încăpățânare: „Atunci te superi, îi spargi nasul, (așa spunem noi când te culci cu una cu forța), și după aia, dacă i-a plăcut, bine, dacă nu, nu. Până la urmă se obișnuiesc și le place. Foarte puține rezistă în închisoare fără bărbat. Sunt câteva, dar puține. Restul... au și ele nevoi, nu?”

Pe Alina am cunoscut-o mai bine într-o zi când am ieșit cu ele și cu supraveghetoarea la plimbare. Mi-a povestit că a stat mai mult prin închisoare decât afară: „Fur. Fur pentru că altceva nu știu să fac. Odată mă urmărea poliția și nu mai știam unde să mă ascund. Eram într-un magazin și m-am îmbrăcat repede într-o rochie de mireasă, și m-am așezat în vitrină, lângă manechinele din plastic. Numai că atunci când s-au apropiat polițiștii, mi-a fost frică să nu-mi recunoască fața și am întors repede capul în partea cealaltă. Prea târziu fiindcă, fir-ar al dracului, m-au văzut când m-am mișcat și m-au prins. Și m-au arestat așa, în rochia de mireasă. M-au dus la poliție îmbrăcată în mireasă...” , râde Alina. „Ha! Ha! S-au crucit toți la secție. Singura dată când am fost și io îmbrăcată în mireasă...” Iată că și hoațele au fantezii. Pentru că Alina cu greu ar putea fi confundată cu unul dintre manechinele din vitrina unui magazin, fiindcă e mică și neagră, și pentru că nu e atât de ușor să te îmbraci în mireasă și să te așezi în vitrină fără să stârnești interesul tuturor celor de față, și pentru că, în nici un caz, nu ar fi putut pleca la secție cu rochia din magazin. Dar se spune că izolarea stimulează creativitatea și, oricum, trebuie să recunosc: e o poveste frumoasă, pe care tuturor ne-ar plăcea să o vedem într-un film. Dacă nu cumva am văzut-o deja.

Timp de câteva zile m-am amestecat printre supraveghetoare, și ele au crezut că sunt o viitoare colegă. M-am amestecat printre deținute, și ele au crezut că sunt de-ale lor, nou adusă la pușcărie. Am văzut cât de greu este să trăiești în închisoare. Și cât este de interesant, în același timp. Lumea lor nu are nimic în comun cu

cea în care m-am întors. Este sălbatică și greu de suportat. Cu toate astea, e o probă serioasă pentru că, așa cum spunea una dintre supraveghetoare: „Aici înveți de toate. Aici e școala vieții. Unde oamenii sunt mult reduși la structura de bază pe care o avem cu toții. Fără cenzura educației și a bunei cuviințe”.

Laura Lică

Interviu cu Lourdes

Alex: Ai putea să-mi vorbești despre exotizarea persoanelor roma și despre experiențele tale cu exotizarea ca lesbiană romă?

Lourdes: Exotizarea pe roma e ciudată rău. La modul că toată lumea crede că dacă ești roma sigur te fuți bine. Ți-o spun exact cum se crede. Că „țigăncile” au vaginul fierbinte, că suntem sălbatică în pat, că suntem pasionale, că suntem posesive, că suntem nebune, că am accepta orice din dragoste, că am fi în stare să omorâm pe cineva pentru persoana de lângă noi și multe alte lucruri emoționale și sexuale care sunt nașpa. Eu una n-aș putea să bag cuțitul în nimeni pentru nimic. Țin prea mult la libertatea mea. Partea asta de persoană pasională cred că ține de fiecare om. E adevărat că noi romii, din ce am constatat și eu, suntem niște persoane mai pasionale, mai vulcanice uneori. Eu una nu sunt, dar am cunoscut alții care sunt. Poate și pentru că avem sângele ăsta mai fierbinte în noi, dar e adevărat că nu-mi place să fiu exotizată. Acum aia e, ce să zic, poate că involuntar și eu am exotizat la rândul meu. Asta e, se-ntâmplă. Mi s-a întâmplat destul de des să se creadă despre mine că accept orice doar pentru că sunt romă și țin la ideea asta de familie. Că aș accepta să-mi calc pe principii, că în pat aș face nu știu ce nebunii, nu știu ce nave spațiale. Frate, pe bune... Ce dracu! Astea sunt lucruri ce țin de fiecare

om. M-a deranjat, dar înțeleg că toți suntem oameni și oamenii au curiozități. Pana mea, se întâmplă, asta e, trebuie să ne mai educăm și va fi ok, trecem peste. Ce să facem?

CAPITOLUL II

Religie

Experiment social

Urma să fiu din nou ultima la catalog. Cu o săptămână înainte să încep facultatea am fost cu mama la Farmacia Colțea să-mi iau primul meu halat de laborator. Îmi amintesc cât de încântată era mama. Intrasem cu o notă destul de mare la Farmacie (la „Carol Davila”, nu alta), o facultate ce avea să-mi asigure un job stabil după cinci ani. Dorința mamei mele era să lucrez într-un laborator pentru că „e liniște și nu trebuie să lucrezi cu oamenii”. În viziunea mamei mele eu sunt „o fire sensibilă” și mi-ar face mult rău să vorbesc cu prea multe persoane. Probabil d-asta m-am și sictirit recent, tot lucrând în activism.

Nu cred că aveam o agendă clară în minte, dar deja trecuse un an de când eram la Accept, tocmai devenisem coordonatoare de voluntarx și îmi era foarte clar că aveam nevoie să fiu out la facultate. Simțeam nevoia să fiu foarte lesbi.

Mi-am petrecut primele săptămâni cunoscându-mi și întrebându-mi colegii de grupă ce cred despre homosexualitate. Subtil, desigur. Mi se părea interesant să știu opiniile lor înainte să aflu de mine, făceam un experiment. L-aș numi „Posibilitatea schimbării credințelor umane în urma stabilirii unei prietenii”. Printre colegele întrebate aveam două fete destul de credincioase. Prima de religie musulmană, cu un caracter plăpând, dar determinată să rupă învățatul, a doua creștin-ortodoxă dintr-un sat de pe lângă mare, unde se vorbește rusă. Amândouă super deștepte,

Spații aparte

în contextul în care toate de la Farmacie eram studente suficient de inteligente încât să terminăm o astfel de facultate, chin pentru creier.

„Cred că oamenii sunt așa cum sunt. Nu putem judeca alte persoane pentru modul în care își trăiesc viața. Mai ales dacă nu fac rău nimănui”, spuse prima colegă.

„Mie mi se par ciudați. Oamenii ăștia nu sunt normali”, spuse a doua colegă.

Ce părere aveți despre căsătoriile între persoanele de același sex?

„Eu cred că sunt ok, atât timp cât nu se întâmplă în biserici”, spuse prima colegă.

„Mie nu mi se pare ok. Ar fi ca și cum am valida un comportament bolnav. Lucrurile astea nu ar trebui afișate”, spuse a doua colegă.

Cred că după o lună-două am început să postez pe paginile de Farmacie despre înființarea unui grup LGBTQIA+ pentru studenți farmaciști. Atunci a aflat toată facultatea de identitatea mea. Într-un fel, îmi făcusem coming out-ul indirect.

Eram curioasă de cum vor reacționa colegii de grupă și dacă îmi vor spune ceva legat de asta, dar nimeni nu mi-a zis nimic. Atunci m-am dus la cele două colege și le-am întrebat cum se simt cu mine, că acum câteva luni aveau opinii destul de clare despre persoanele LGBTQIA+, iar asta ar însemna că ele se aplică și asupra mea. Nu-și mai aduceau aminte să fi avut vreo conversație cu mine despre comunitate, dar mi-au spus că nu au nicio problemă cu mine și că nu ar avea prejudecăți dacă m-aș căsători. Am continuat până la finalul facultății să vorbesc cu oamenii de pe grupul LGBTQIA+ pentru studenți farmaciști, dar și să le povestesc colegelor de grupă despre diverse orientări și identități queer, în pauzele dintre laboratoare. Experimentul meu mi-a

arătat cât de important este pentru oameni să intre în contact cu o persoană LGBTQ+. După ce mi-am făcut acest coming out, am devenit șefă de grupă, șefă de serie, șefă de an și am ocupat diverse poziții în organizațiile studențești. Oamenii m-au votat știind foarte bine că sunt lesbiană. Pentru mine asumarea a fost importantă și sunt sigură că a schimbat prejudecățile colegilor mei față de comunitatea LGBTQIA+.

În numele tatălui¹⁵

O antirugăciune

(în genunchi)

În numele tatălui

în numele tatălui

în numele tatălui.

mă uit după tine,

încerc să te dezgrop.

câtă plăcere ne permitem?

o femeie întoarsă pe dos.

autocanibalizare.

în întuneric.

dar câtă lumină

să îți poți permite când lumina nu e a ta?

e mereu a altcuiva, se află mereu altundeva.

și stai, și stai.

și rămâi pe întuneric.

¹⁵ Veda Popovici, „În numele tatălui”, în *Arta revendicării – Antologie de poezie feministă*, coordonată de Medeea Iancu, editura frACTalia, București, 2019, pp. 226-234.

Spații aparte

și stai, și stai.
și rămâi pe întuneric.
(și rămâi pe întuneric.)

mă uit după mine,
încerc să mă dezgrop
sub unghii am cuțite
sub mine
să ajung
să vin.
o mână
degetele groase nu sunt îndeajuns,
brațul lung nici atât, tot corpul chiar:
îl scufund tot înapoi
și nu va fi îndeajuns.
dorința e tot acolo.
întreaga lume
rămâne să fie devorată.
o dorință distructivă.
canibalizarea.

Facă-se voia ta.
(în genunchi)
în numele tatălui.
în numele tatălui.
în numele tatălui.
o mână.
degetele groase nu sunt îndeajuns
și cu cealaltă fac o cruce.
e tot carne și ea.
ce dorește carnea ce nu e a mea.

și mâna care face crucea e carne.
cruce scrijelită-n
săpată-n
carnea noastră
cea de toate zilele.
pentru a fi devorată, canibalistic, azi și
mereu.
cu o foame care nu vine din stomac.

(în genunchi)
În numele tatălui.
în numele tatălui.
în numele tatălui.
condamnată să repet.
lacrimi iar și iar, râuri de lacrimi curg.
dintre picioarele mele.

din ochii închiși și întorși pe dinăuntru.
acolo unde zace ce-ai lăsat
acolo unde nu ne vede nimeni.
nici Dumnezeu
nici statul.
dar pentru asta nu doar ochii trebuie să-i
închizi.
trebuie să îți închizi
gura,
vocea,
pizda,
să-ți oprești sângerarea.
aceasta e calea de a nu vedea.

am șters suprafața drumului
cu pielea.
zac la marginea drumului
cu fața spartă
și trunchiul frânt.
cât de strâmbă să stau ca să mă poți vedea?

Interviu cu Diana Dragomir

Diana: Religia a avut un impact destul de mare în tot ceea ce înseamnă identitatea mea. Nici nu știu de unde să încep această poveste. Cred că e super important de menționat că deși mi-am dat seama că sunt queer destul de târziu, pe la 20 de ani, religia m-a influențat destul de tare. Martorii lui Iehova nu susțin homosexualitatea. Iubesc toți oamenii, inclusiv homosexualii, dar se deciz de alegerile lor de viață. Deci cam așa ar fi un punct de vedere din zona asta și cumva toată copilăria am încercat să îmi impun punctul ăsta de vedere, deși se simțea ceva foarte greșit în a crede asta. Tot citeam materiale despre asta, materiale scrise de martorii lui Iehova pe tema homosexualității, dar nu știam de ce. Mergeam ca martor al lui Iehova în lucrare de predicare (sunt oamenii pe care îi vezi că îți bat în ușă în weekend și vor să-ți citească un verset despre domnul nostru Iisus Hristos). Am făcut asta zeci de ani. Deși existau toate aceste posibilități de temeri când mergi, să fii refuzat urât, să-ți fie trântită ușa în față, să îți pună cineva o întrebare, să te blocheze și să nu știi cum să răspunzi, cea mai mare frică a mea, într-un oraș de 70.000 de locuitori, în care persoanele queer erau mai degrabă acest mit exotic sau legende urbane, a fost dacă îmi deschide o persoană gay sau un aliat ușa și-mi pune o întrebare despre asta eu cum aș putea omului ăluia

să-i spun „nu”. Mi se părea un lucru profund greșit răspunsul ăla. Când mergeam la biserică și se atingea subiectul ăsta, că se mai atingea, mă simțeam foarte în gardă, aș spune. Nu știam de ce și nu puteam să-mi pun aceste întrebări, cred că nu voiam să mi le pun. Când a venit coming out-ul ăsta față de mine, mă așteptam să am mai multe probleme cu homofobia internalizată din cauza asta, spunându-mi-se că sunt ceva greșit atâția ani și că e doar o alegere, doar că oricum mă desprinsesem de religie puțin-puțin, nu de tot, dar mental începeam procesul de desprindere de aceasta. Proces care a durat vreo cinci ani de zile. Dacă Dumnezeu așa m-a făcut, ca eu să nu simt că asta e o alegere, atunci e problema lui. N-are cum să fie ceva greșit. Cred că noi o privim cu ură și într-un mod greșit. Dacă domnul Dumnezeu spune acolo în biblie că așa ne-a făcut, iată! Am venit cu această mare acceptare care încă mă surprinde.

Alex: O acceptare din partea ta.

Diana: Da, acceptare din partea mea, dar religia a avut un impact destul de mare după desprinderea finală. Vrei să-mi pui întrebări specifice despre asta? Vrei să vorbesc despre asta aici?

Alex: Ai putea să faci o introducere a martorilor lui Iehova?

Diana: Martorii lui Iehova sunt o organizație religioasă creștină destul de conservatoare. Se bazează foarte mult pe biblie, doar că interpretează biblia într-un fel în care impun foarte multe restricții cu privire la asocierile pe care le ai. Cred că asta definește destul de bine felul în care văd lumea, sunt ei, martorii lui Iehova și oamenii din lume, oamenii din lume fiind bineînțeles oamenii care nu sunt martori ai lui Iehova, iar asocierea cu ei trebuie evitată pentru că altfel o să începi să ai întrebări despre religie sau o să te ia de la calea adevărului. Sunt destul de multe reguli și cu privire la îmbrăcăminte, femeile să poarte fuste lungi, nu știu câți centimetri peste genunchi când stai jos pe un scaun. E destul de

Spații aparte

reglementat ce muzică asculți, ce filme vezi, cu cine te vezi, cum te îmbraci. La un moment dat, trăind în chestia asta, ajunge să fie reglementat inclusiv cum gândești tu singur în capul tău despre foarte multe aspecte.

Alex: Nu sărbătorești Crăciunul, nu sărbătorești zile de naștere...

Diana: Martorii lui Iehova nu sărbătoresc nicio sărbătoare pe care o au ortodocșii sau creștinii în general. Singura sărbătoare pe care o au se numește comemorarea morții lui Isus Hristos, care e o dată pe an, de obicei cam prin perioada paștelui și nu e nimic festiv în chestia asta, pur și simplu te mai duci încă o dată la biserică. Este o biserică care se numește Sala Regatului a Martorilor lui Iehova. Așa se numesc bisericile lor. După te duci acasă și trăiești o zi plină de respect. Nu e cu mâncare și băutură specială.

(în genunchi)

În numele tatălui.

în numele statului.

în numele imperiului.

în numele capitalului.

în numele vostru, stăpânilor,

mă astup.

mă reduc la tăcere.

mă acopăr.

mă orbesc.

în numele vostru îmi întorc privirea în

mine însămi.

că doar unde altundeva?

coasta lipsă? Dar eu sunt lipsa însăși.

așa că, fie-vă frică!

se întorc resentimentarii cu scuipat printre dinți.

eva spunea că atunci când se va întoarce va fi legiuni.

când va veni a doua oară va fi tragedie

când se va ridica va fi pentru totdeauna

când va privi va fi răzbunare

când va atinge vom fi acasă.

și ai venit.

și ai venit și unde îmi sunt legiunile?

unde mi-e armata?

unde-mi sunt soldații?

ce e costumul ăsta ce nu-ți vine?

ce e pumnul ăsta ce nu cade?

tot număr doar uniforme și bocanci

și ale mele dez-ordine nerostite.

Interviu cu Didi

Alex: Familia ta are tangențe cu religia? Ce impact a avut acest lucru asupra ta?

Didi: Iași e un oraș care se mândrește cu cât de religios este. Eu locuiesc undeva în centru și numai din camera mea văd trei biserici care sunt relativ importante pentru oraș. În Iași, fie că familia ta e religioasă sau nu, tot are un impact social asupra ta. Eu am prins religia ca opțional abia când am ajuns la liceu. Am crescut cu religia ca materie obligatorie. Pentru mine a fost o îndochinare pentru că nu m-a lăsat să fiu cine voiam. Toți prietenii mei din gimnaziu, care acum sunt la liceu, erau religioși,

iar o mare parte dintre ei încă sunt. Părinții mei nu sunt atât de religioși, nu sunt atât de creștini, dar în continuare merg la biserică. În continuare cred în Dumnezeu, cred în ortodoxie, cred în biserica ortodoxă română. Sunt niște lucruri cu care am fost învățată: să merg la biserică, să mă spovedesc, să mă împărtășesc, să știu cine sunt sfinții, să îmi pun ceva pe cap în biserică, să nu mă îmbrac prea dezlânat. Atunci când m-am simțit mai confortabil cu sexualitatea mea ca persoană queer a fost un lucru uau, că pot să fiu cine vreau să fiu. A-mi arăta corpul nu înseamnă că sunt o persoană rea.

Părinții mei sunt mai conservatori, iar dacă ar ști că sunt queer, nu m-ar mai lăsa să plec din țară la facultate. De aceea, deocamdată, nu îmi fac coming out-ul. Au bănuielile lor, e greu să nu, având în vedere că am fost super implicată în Rise Out (organizația din Iași LGBTQ+) și în organizarea Iași Pride, dar nu le-am spus nimic în mod explicit. Mă gândeam să-mi fac coming out-ul față de ei când nu mai depind financiar. Eu nu apelez la ei. Nu îi consider neapărat familie, mai mult decât doar sânge.

Alex: Crezi că faptul că ești queer este unul dintre motivele pentru care nu ai apropierea asta față de părinți? Pentru că nu te simți confortabil și în siguranță cu identitatea ta raportat la ei?

Didi: Nu mă simt în siguranță în general. Nu mi-au creat niciodată un spațiu sigur, nu știu cum să gestioneze oamenii care nu sunt ca ei. Am de mult timp anxietate și depresie despre care ei nu au crezut până când nu am fost diagnosticat cu ele. Sunt reticenți la foarte multe lucruri: la activism, la faptul că vreau să mă mut în altă țară, că nu vreau să nu stau cu ei în casă până la 50 de ani și să am grijă de ei. Este un lucru care se întâmplă des în multe familii pe care le știu. Există așteptarea asta de la copii, să rămână lângă părinți și să aibă grijă de ei până mor. Să nu aibă o viață în afară de asta.

(în genunchi)
În numele tatălui.
în numele tatălui.
în numele tatălui.
condamnată să repet.
lacrimi iar și iar, râuri de lacrimi curg.
dintre picioarele mele.

am doar o față.
o față spartă.
o față ce nu vede.
nu era nevoie de bulanele poliției,
de brațul în numele statului.
nu era nevoie să șterg strada cu pielea
să mă scurg din haine.
fața e deja spartă.
iată-mi-o,
ar putea fi a oricui altcuiva.
nu suntem noi doar niște femei?
doar niște femei, spune el.
hai, salivează-mă.
fi-mi soldat
ține-mi spatele
menține celula.
câte orgasme ne putem permite?
câte trenuri să prindem
și câte să pierdem?
mici morți.
unul.
două.
trei.

patru.
mor de atâtea ori, încât uit cine sunt,
îmi uit fața și privirea.
facă-se voia ta.

și ce e această durere
decât rutine înceată dintre patru și câți
pereți?
e carnea dorindă pentru carne ce nu e a mea.
e a ta.
carnea noastră, cea de toate zilele
v-o dau vouă astăzi și mereu
carne pentru a fi dată, devorată,
așezată-n tun și trasă-n depărtare
canibalistic.
cu o foame cum nu s-a mai știut,
o foame care nu vine din stomac.

Interviu cu Maria Sgârcitu

Alex: Ai crescut într-o familie religioasă?

Maria: Ai mei n-au fost niciodată stricți cu chestia asta. Taică-miu era ușor agnostic, maică-mea crede în Dumnezeu, dar e o ființă modernă și era prea ocupată cu jobul și alte lucruri pe care le are de făcut ca să meargă la biserică. Bunicile mele sunt mai mult cu biserica și riturile. Eu cu ai mei numai de paști mai ajungeam pe la biserică sau din când în când duminica, dacă n-aveam altceva de făcut. Ai mei au divorțat și cred că pe atunci a început mama să meargă un pic mai des pe la biserică. Am fost odată cu ea și a început popa o prelegere despre homosexualitate

și iad care m-a trigger-uit foarte tare. Am ieșit și i-am zis mamei „nu te supăra pe mine, dar eu nu mai vreau să vin la biserică” și a zis că e ok. Cred că mie mi-a prins bine că am înțeles lucrurile astea despre mine de când eram foarte tânăr și n-am apucat să internalizez foarte multe căcaturi.

Alex: În prezent tu crezi în ceva? Ai o religie?

Maria: Practic lucruri de spiritualitate, ritualuri, dar mai mult mă pasionează partea emoțională de storytelling și de comuniune comunitară. Tot ce înseamnă ritual sau taroți, sau astrologi, dar nu neapărat un dumnezeu. Cred în tot binele care poate veni din armonie comunitară din tot felul de practici. Nu mi se pare mai puțin sacru decât un dumnezeu.

Alex: Simți drumul ăsta al spiritualității pe care l-ai ales că ar fi mai sigur pentru identitatea ta queer?

Maria: Vizavi de ce? O religie instituționalizată?

Alex: Da, dacă este ceva mai prietenos.

Maria: Nu-mi imaginez că m-aș putea simți în siguranță în interiorul unei religii instituționalizate, poate doar în budism, doar că n-am o conexiune culturală cu budismul și m-aș simți ciudat să fiu dintr-odată budistă. Aș simți că fac *cultural appropriation*, dar cu alte religii din astea europene nu mă simt în siguranță.

(în genunchi)

în numele tatălui.

în numele tatălui.

în numele tatălui.

condamnată să repet.

lacrimi iar și iar, râuri de lacrimi curg.

dintre picioarele mele.

din ochii închiși și întorși pe dinăuntru.
acolo unde zace ce-ai lăsat
acolo unde nu ne vede nimeni
nici dumnezeu.

dar pentru asta nu doar ochii trebuie să-i
închizi.
trebuie să îți închizi
gura,
vocea,
pizda,
să-ți oprești sângerarea.
aceasta e calea de a nu vedea.

Interviu cu Georgi și Cătălina

Alex: Pentru tine cum se simte termenul de lesbiană?

Cătălina: Eu mă consider o lesbiană frumoasă. N-am probleme cu termenul, sunt și lesbiene frumoase pe lumea asta.

Georgi: Le ador, le iubesc pe toate.

Cătălina: Poți să fii o lesbiană frumoasă ortodoxă, poți să ai multe etichete care să te definească într-un fel sau altul.

Alex: Ce impact a avut religia asupra identității voastre?

Georgi: La mine e simplu și o s-o rog pe iubita să povestească cu referendumul. Niciodată nu m-am împăcat cu nicio idee religioasă. Când eram mică îmi plăcea foarte mult să citesc biblia pentru copii. Foarte fain. M-am autoantrenat într-o fază religioasă ortodoxă de-ale mele și când am văzut că ăsta nu e adevărul intrând pe ușa bisericii, am zis gata, adio. După am aflat că există termenul ateu. Sunt ateu, nu mai cred, nu mai calc prin

biserică. Apoi am stat și mi-am dat seama că sunt un liber cugetător. N-am nicio problema cu nicio religie, deși mi-ar plăcea să se îmbunătățească, să nu mai fie ca în paleolitic. Să crească odată cu noi. Acum pot să intru într-o biserică să admir toate lucrurile și să ascult preotul vorbind din inimă despre ceva foarte fain. Dar nu susțin niciun cult religios. Pe niciunul.

Cătălina: După cum spuneam și mai devreme, bunica a fost o fire credincioasă și religioasă, știa toate versetele. Am copilărit destul de mult cu ea, o vedeam prin casă cum avea ritualurile astea, în fiecare seară se punea în genunchi și se ruga, dar le făcea din suflet. Fiind primul mediu în care te naști și în care trăiești, am preluat stilul ei de viață fără să chestionez, apoi mai târziu, când am intrat în biserică, am observat atmosfera aceea de biserică ortodoxă română care îți dă un aer așa apăsător. Eu tot timpul am simțit presiunea asta ciudată. O gravitate. Am chestionat lucrul ăsta la mine, eu nu sunt un om rău, nu mă percep a fi un om rău, nu văd de ce Dumnezeu nu m-ar putea iubi așa cum sunt și nu văd de ce Dumnezeu nu m-ar lăsa să trăiesc așa cum sunt. În primul rând, nu înțeleg de ce Dumnezeu m-ar crea așa ca să trăiesc o viață dubioasă. Intrăm într-o discuție fără sfârșit, dar am făcut pace, cum a spus și iubita, sunt liber cugetătoare. E ok, accept credința oamenilor. Cât timp îi face pe ei să fie oameni mai buni, nu am nimic împotriva. În momentul în care oamenii devin extremiști, îmi ridic un semn de întrebare. Trăiesc printre noi și în funcție de numărul lor poți să-ți dai seama cât de sigur e pentru tine.

Alex: S-a întâmplat ceva de referendum?

Cătălina: Cu câteva zile înainte de referendum eram foarte agitată. Nu o să uit niciodată perioada aia, am avut o stare de nervozitate extraordinară pentru că toată opinia publică era în jurul tematicii respective și erau foarte multe știri care transformau

lucrurile în ceva distorsionat. Mi-am făcut griji pentru ce se va întâmpla. Mi-am dat seama că după acel referendum îmi voi da seama dacă sunt dorită sau nu în țara asta.

Georgi: Dar în biserică, iubita?

Cătălina: În biserică, da. Eu tot auzeam povești că la biserică se fac și se întâmplă lucruri, dar niciodată n-am fost martoră la ele, așa că n-am avut motive să zic ceva de preoți. Doar că în ziua referendumului am fost la pomana bunicii din partea tatălui și am fost într-o zonă alipită de Brașov, mai rural așa. Înainte să înceapă slujba am intrat în biserică și a venit un bărbat care ajuta preotul, care a început să invite enoriașii să meargă la vot. Că el a fost la secția de votare și se simte foarte bine, să se ducă și restul oamenilor pentru că vor unii să legalizeze homosexualitatea. A venit preotul, a ținut slujba și a menționat la final cât de important este să apărăm cuvântul lui Dumnezeu și să mergem să votăm astăzi. În momentul respectiv nu mi-a venit să cred că asist la așa ceva. Am avut o reacție dubioasă pentru că mi s-a părut că e legat Dragnea și ce se întâmpla în spatele scenei, pentru că asociam familia tradițională cu PSD și am simțit că ceva nu este în regulă aici. Am ținut cont de ce-a spus preotul și l-am apostrofat un pic în timpul slujbei, apoi în drum spre casă am stat de vorbă cu maică-mea care mai avea o lună jumate până să moară. Mi-a spus că nu vede sensul referendumului ăsta și nu poate să creadă că a auzit chestia asta venind din partea unui preot. A fost uau. Momentele alea au fost foarte dificile pentru mine. În ziua aia am urmărit oră de oră cvorumul să văd dacă se împlinesște sau nu, să văd dacă pe baza lui merg să votez nu.

Alex: Voi ați avut în familie persoane care voiau să meargă să voteze?

Cătălina: Nu, dar la vremea respectivă deja locuiam împreună, adică aveam un mediu sigur, iar părinții mei au recunoscut că

referendumul ăsta nu are niciun sens. Singurul lucru pe care l-ar face referendumul ăsta ar fi să producă foarte multă durere. E o greutate destul de mare pe umerii noștri.

Georgi: Tatăl meu m-a sunat să-mi spună că se duce să voteze „nu”, dar i-am spus „nu te duce!”

El voia să facă bine, dar făcea prost. Sper că nu s-a dus că e de necontrolat.

Atunci când am citit poemul Vedei, în căutarea unui material pentru capitolul Religie, am simțit cât de tare mă scoate din zona de confort. Cititul fiind suficient de incomod pentru mine încât să mă facă să caut și alte materiale care țin de comunitatea LGBTQIA+ și religie. Peste câteva zile mă gândeam la ce îmi doresc să obțin cu această carte, cum vreau să se simtă persoana care o citește.

Incomod. Vreau să simți nevoia să te oprești din citit pentru că mintea și emoțiile tale îți cer o introspecție. Cum se face că până și pentru mine, trecută prin această muncă comunitară de opt ani, mai apar materiale queer care mă fac să mă simt incomod?

Probabil pentru că în continuare nu suntem obișnuite ca persoane queer să fim lăsate să ne exprimăm, iar atunci când cineva depășește norma printr-un lucru cultural, activist, care se leagă de religie, un lucru pe care am crescut să-l vedem ca fiind sacru, ne putem simți în pericol. Nu mai este vorba doar despre artă, ci și despre deconstruirea modului în care vedem religia ca persoane LGBTQIA+.

(în genunchi)

în numele tatălui.

în numele tatălui.

în numele tatălui.

condamnată să repet.
lacrimi iar și iar, râuri de lacrimi curg.
dintre picioarele mele.
am șters suprafața drumului
cu pielea.
zac la marginea drumului
cu fața spartă
și trunchiul frânt.
cât de strâmbă să stau
ca să mă poți vedea?
mă voi lua și mă voi întoarce pe dos.
deschid larg gura și apuc această față
și o întorc pe gât în jos.
și apoi tot capul cu păr și urechi.
și apoi umerii mi-i îndes pe gât.
coastele,
sâni,
și stomacul.
îmi înghit trunchiul,
picioarele.
și le scot afară, pare că nasc.
ca o păpușă.
ce sunt.
ce ești, spune el.

(în genunchi)
în numele tatălui.
în numele statului.
în numele imperiului.
în numele capitalului.
în numele vostru, stăpânilor,

mă astup.
 mă reduc la tăcere.
 mă acopăr.
 mă orbesc.
 mă devorez
 și odată cu mine, pe tine.

Interviu cu Andrada Popa

Alex: Poți să-mi povestești care a fost parcursul tău cu religia?

Andrada: Eu am fost destul de norocoasă să mă nasc într-o familie foarte *open minded* din punctul ăsta de vedere, părinții mei erau atei, dar nici măcar ateismul nu au dorit să și-l impună asupra mea. Într-adevăr, nu m-au botezat pentru că li s-a părut absurd tot conceptul ăsta de a fi botezat la naștere, fără a avea un cuvânt de spus în toată chestia aia, li s-a părut o abominație. Odată ce am trecut de vârsta de zece ani m-au împins înspre a explora religia, mi-au prezentat diverse variante, trebuia să știu despre ele ca parte din cultura mea generală. Dacă se ajunge în punctul în care să și rezonezi cu vreo religie, nu ai decât să urmezi lucrul ăsta singură, dar ca alegerea ta, nu ca fiind ceva impus de societate. Din punctul ăsta de vedere, creștinismul n-a fost singura opțiune spre care m-au ghidat să explorez. Am citit biblia împreună cu maică-mea care era atee, ceea ce mi s-a părut un parcurs foarte interesant, după aceea au urmat diverse tipuri de creștinism, catolicism, ortodoxism, protestantism și așa mai departe. M-a luat mama și m-a dus la preoți din fiecare cult creștin ca să discut cu cineva direct de la sursă, cum s-ar spune. În același timp citeam coranul, deci am explorat și alte variante, și în final am reușit să-mi găsesc propriul drum în păgânism. Mă consider

o persoană religioasă, religia este o parte foarte importantă din viața mea și aceasta este religia păgână politeistă.

Alex: Care este legătura, dacă există una, dintre identitatea ta queer și religia păgână?

Andrada: Prima concluzie la care am ajuns este că nu pot fi atee, conceptul că nu există nimic dincolo de noi nu este ceva cu care rezonoz. După aceea a venit întrebarea: dacă există ceva dincolo, ce este acel ceva? Cum pot eu relaționa în așa fel încât să mă pot integra într-un sistem de credință și obiceiuri religioase? Păgânismul, spre deosebire de creștinism, acceptă în totalitate și îmbrățișează absolut tot ce ține de spectrul de orientare sexuală, identitate de gen și expresie de gen. Avem o istorie foarte lungă de preoți queer, de preoți transgender, de practici magice care încorporează identitatea de gen fluidă. În Mesopotamia persoanele non-binary erau de-a dreptul considerate printre cele mai sacre și nonbinaritatea de-a lungul istoriei în păgânism a fost foarte reverată pentru că se considera că persoanele respective au o înțelegere peste medie din pricina faptului că văd toate perspectivele, nu doar cea masculină sau feminină, cum este în cazul persoanelor cisgender, și atunci automat că am putut să rezonoz mult mai bine cu sistemul ăsta de valori, spre deosebire de creștinism unde nici măcar n-ai voie să intri în biserică dacă ești la ciclu. Ce să mai vorbim despre identitate de gen sau orientare sexuală?

Alex: În religia păgână aveți locuri unde vă întâlniți?

Andrada: Păgânismul e un termen umbrelă foarte generic, așa cum este queer pentru comunitatea LGBT, există foarte multe căi și foarte multe subdiviziuni ale păgânismului. Pe de o parte dacă e să ne uităm din punct de vedere mitologic, tu poți să rezonoz cu partea păgână nordică sau partea păgână elenistică, sau partea păgână peltică, sau inclusiv satanismul care intră tot sub sfera păgânismului. Mai ai varianta eclectică în care indiferent

că-i spui Odin, că-i spui Zeus, că-i spui Iupiter, este considerată o expresie a aceluiași concept, doar că au o fațetă diferită din punct de vedere al specificului cultural din fiecare zonă în care a apărut. Dacă am sta să examinăm în Panteon aceleași concepte de divinități, ai vedea că diferă nuanța care-i dată de particularitățile culturii respective și diferă numele, dar tot ai conceptul de zeitate a iubirii, zeitate a războiului, zeitate primordială etc.

Alex: În România există astfel de grupuri religioase?

Andrada: Există asociația The New Pagan Dawn care este asociație la nivel național din care fac și eu parte, care are subgrupuri pentru diversele tipuri de păgânism. Există două temple în momentul de față în România, unde se țin ritualuri păgâne. E templul zeilor antici din București și templul zeiței Hecate din Cluj, deschis de către mine. Zeița Hecate este zeița principală cu care lucrez.

Alex: Aceste spații sunt deschise către oameni din afară?

Andrada: Da, indiferent de identitatea de gen, de orientare sexuală, de rasă, de etnie, este un pas extrem de incluziv. Apropo de cum ne organizăm, în păgânism sunt anumite lucruri comune și anume sabbaturile. Păgânismul este o religie foarte centrată în jurul conceptului de natură și atunci toate evenimentele majore din natură, cosmologice, sunt celebrate.

CAPITOL RECURENT

Spații Aparte

Cazul cutremurător al Marianeii Cetiner, ultima femeie condamnată în România pentru lesbianism¹⁶

„Am fost dusă la Târgșor într-o celulă plină cu «crime», tăiau cu lama. Eu deja eram vizată de toți gardienii. Le spuneau să vină, să mă incite. La care eu nu am dat niciun fel de replică. Când a venit apelul de dimineață am fost scoasă de haină afară și bătută de doi ofițeri. Pe urmă m-au luat de pe holul ăla și m-au dus la filtru. Acolo m-au pus în cătușe pe calorifer și m-au bătut. Mi-au rupt coastele. Criminalele sunt mai bine văzute în pușcărie decât cineva care a avut o relație tot cu o femeie. Iar tâlhăriile sunt mai bine văzute decât o relație între două femei. Așa ceva, homosexualitate sau altceva, nu există. Eram tratată ca ultimul om.”

Nu la închisoare, dar în spitale

Mariana Cetiner este singura lesbiană arestată în România pentru homosexualitate, dar oare câte lesbiene au fost internate la

¹⁶ Dorin Țimonea, „Cazul cutremurător al Marianeii Cetiner, ultima femeie condamnată în România pentru lesbianism”, *Adevărul*, noiembrie 2013, <https://adevarul.ro/stiri-locale/alba-iulia/cazul-cutremurator-al-maria-nei-cetiner-ultima-1494290.html>.

spitalele de psihiatrie pentru lesbianism? Și cum putem afla astfel de informații? Cel mai probabil în acele vremuri, dacă femeia nu era supusă bărbatului, putea să ajungă internată într-un astfel de spital. Mai ales dacă s-ar fi descoperit că ar avea o aventură cu o femeie. Sunt curioasă dacă în arhiva spitalului Obregia am găsi documente care conțin detalii despre cum au „tratat” lesbiene sau persoane trans de-a lungul timpului.

„Scandaluri publice” sau cronică unui martiriu¹⁷

Mariana Cetiner

Mariana Cetiner s-a născut în 1957 și a crescut într-un orfelinat, fiind abandonată de mama ei. Talentul ei deosebit pentru sport a făcut ca la 12 ani să fie transferată într-o școală sportivă iar, mai târziu, să joace într-o echipă olandeza de handbal. Viața ei, zburciunată încă din prima copilărie, s-a transformat în iad când, îndrăgostită de o femeie – Adina Vana – a avut față de aceasta un moment de sinceritate. Mariana i-a dezvăluit Adinei că este lesbiană și că are sentimente deosebite față de ea. Sensibilitatea specială a Mariane s-a concretizat în gesturi inofensive de afecțiune și respect; așa, spre exemplu, i-a oferit Adinei propria fotografie pe care a înscris cuvinte calde ce exprimau dragoste. Răspunsul la toate acestea trădează ura primitivă: Adina a denunțat-o pe Mariana la Poliție. Suferința care a urmat o va marca pe Mariana, probabil, pentru tot restul vieții. Ea a fost supusă mai multor examene psihiatrice, iar abia după șase luni de arest preventiv rechizitoriul ei a fost înaintat. Va fi condamnată în Alba Iulia la trei ani de închisoare, sub acuzația de „scandal public”, după ce inițial

¹⁷ Teodor G. Borz, „Scandaluri publice” sau cronică unui martiriu”, *Buletin informativ lgbt@accept*, august-septembrie 2001, nr. 12/13.

„fapta” ei a fost încadrată în categoria „îndemnării și ademenirii” în vederea săvârșirii de relații sexuale cu o persoană de același sex. În detenție, ea a fost supusă violenței fizice și amenințărilor. Vânățiile de pe corp mărturiseau, la momentul întrevederii pe care HRW (Human Rights Watch) și IGLHRC (International Gay and Lesbian Human Rights Commission) au avut-o cu ea în 1997, mărturiseau suferința fizică îndurată; ochii ei însă mărturisesc cu siguranță și acum rana pe care o societate inumană și aberantă a încrestat-o ireversibil într-un suflet sensibil și sincer. Când procurorul-șef din Alba Iulia a fost întrebat de reporterii HRW și IGLHRC, dacă „îndemnarea sau ademenirea” unei persoane de sex opus poate constitui o faptă penală, procurorul a fost profund surprins, considerând că, „bineînțeles”, aceasta „nu poate fi pedepsită sub nicio formă”. Când însă este vorba de lesbiana Mariana Cetiner, sentimentele ei sunt „un hobby al unei femei cu moravuri dubioase”.

Finalul acestei povești este unul fericit: Mariana Cetiner se numără printre cei grațiați de către Președintele României, Emil Constantinescu, în martie 1998. Ea a fost ulterior adoptată drept „prizonier de conștiință”, de către Amnesty International. În același an, ea a cerut și i-a fost aprobat azilul politic în Germania.

Articolul 200

Mariana Cetiner a fost închisă în 1995 pe baza articolului 200 din Codul Penal, introdus în 1968 în comunism, care avea următorul conținut:

- 1. Relațiile sexuale între persoane de același sex, săvârșite în public sau dacă au produs scandal public, se pedepsesc cu închisoare de la 1 la 5 ani.*

Spații aparte

2. *Fapta majorului de a avea relații sexuale cu un minor de același sex se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi.*

3. *Relațiile sexuale cu o persoană de același sex în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința sau prin constrângere se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea unor drepturi.*

4. *Dacă fapta prevăzută în alin. 2 și 3 are ca urmare vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi, iar dacă are ca urmare moartea sau sinuciderea victimei, pedeapsa este închisoarea de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi.*

5. *Îndemnarea sau ademenirea unei persoane în vederea practicării de relații sexuale între persoane de același sex, precum și propaganda ori asocierea sau orice alte acte de prozelitism săvârșite în același scop se pedepsesc cu închisoare de la unu la cinci ani.*

La 22 iunie 2001, guvernul României a abrogat articolul 200.

CAPITOLUL III

Coming Out

Cum a fost la mine

Pe raftul meu se află un glonț. Tata ne-a dat câte unul la fiecare (surorilor) ca un simbol al legăturii dintre noi.

Am fost copilul care era dus cu mașina Aro militară la școala de muzică, să învăț să cânt la pian. Grădinița pe care am făcut-o a fost una militară. Am copilărit printre arme de colecție, puse în diverse locuri prin casa pe care o aveam la Bragadiru. Tata mă atenționa să am grijă la săbiile otrăvite expuse pe pereți, iar câteodată, în timpul săptămânii, după ce terminam orele la școala primară, mergeam în vizită la el la muncă. După ce treceam de securitate, intram în clădirea MAPN, unde tata îmi dădea câteva insigne și alte obiecte gravate cu „Armata Română”.

Datorită asocierii mele din copilărie a oricărui obiect militar cu tata, am dezvoltat o relație complicată cu astfel de simboluri. Oricât de antirăzboi, antifolosirea armelor și antiviolență aș fi, când văd lucruri ale armatei, mă bucură să-mi aduc aminte de timpul petrecut cu tata. Tata a plecat când aveam opt ani, dar încă menținem legătura.

Perioada familiei mele cu bani și mașini cu șoferi nu a durat prea mult. La 11 ani am ajuns într-o oarecare sărăcie, mutată cu mama într-o garsonieră, auzind mult prea des din gura ei „tu trebuie să înveți să ai bani, că nu are cine să te ajute”. Am învățat de frică, să nu rămân singură pe lume și fără bani. Abia după ce am terminat Farmacia mi-am permis să mă îndrept către lucruri

mai nesigure financiar. Totodată, având siguranța unui job într-o farmacie în cazul în care lucrurile se deteriorează.

Mutatul doar cu mama într-o garsonieră mi-a schimbat total modul în care eram obișnuită să trăiesc, și anume cu un frate, două surori, tata, nașa mea, mama, două pisici, un câine și la un moment dat și o bunică. La 12 ani mi-am dat seama că-mi plac fetele, iar alături de acea mutare și plecarea tatei, lucruri care s-au acumulat de-a lungul timpului, am clacat și am intrat într-o depresie dificilă, din care aveam să ies cu mare greutate pe la 19-20 de ani.

Deja, prin această depresie, mă înstrăinasem emoțional foarte tare de persoanele care făceau parte din familia mea. Mai mult, mi se părea total nefiresc să încep să port conversații personale cu ei, cum ar fi despre coming out-ul meu ca lesbiană. Așa că nu mi-am făcut niciodată coming out-ul față de ei, dar am început să vorbesc public despre identitatea mea fără mari rețineri la scurt timp după ce m-am alăturat asociației Accept.

Intrasem în această situație paradoxală, în care dădeam interviuri despre mine și despre comunitate, rudele mele se uitau la ele și îmi spuneau cât de mult le-a plăcut să asculte, dar evitau total să vorbim despre faptul că ziceam public că fac parte din comunitatea LGBTQIA+. În același timp, am avut noroc să am o familie care nu a făcut mare caz de asta și care a luat situația ca atare.

Am continuat să fiu confuză câțiva ani, fără să înțeleg dacă familia mea chiar știa despre mine sau pur și simplu nu înțelegeau ce spun eu acolo despre LGBTQ+. La un moment dat, au început, treptat, să se dea de gol și să fie deschiși să cunoască tipele cu care ieșeam. De abia atunci am început să fiu și eu mai deschisă și să vorbesc mai liber despre relațiile pe care le aveam.

Ce vreau să spun prin această poveste care a început într-un mod și s-a sfârșit total altcumva, este că nu ar trebui niciodată

să ne simțim forțați să creăm un moment perfect pentru apropiării noastre în care să le spunem despre identitatea noastră LGBTQIA+ și să sperăm că o să iasă bine. Să-ți faci coming out-ul este un proces dificil pentru care mulți dintre noi, ca și mine (care mă aflu într-o poziție privilegiată cu o familie care nu a avut reacții negative pe față), nu avem resurse emoționale suficiente încât să-l gestionăm.

Soție, mamă, iubită - povestea unei regăsiri¹⁸ de Florentina Ionescu

Cum sunt privite minoritățile sexuale din România? Dacă au norocul nesperat să scape de etichetele de „bolnavi”, „degenerați”, „pedofili” și altele asemenea, atunci nu sunt privite deloc. Nici de către semenii, nici de către stat, nici de către familie. Pentru că mulți dintre acești minoritari sunt oameni care aleg siguranța și adăpostul calduț al clandestinității de teama înfierării și a stigmatului public. Unii dintre ei, în încercarea disperată de a face față normelor sociale impuse de majoritate, chiar se căsătoresc tradițional, fac copii și își duc traiul chinându-se în căsnicii artificiale, din care mai evadează când și când pentru aventuri pasagere cu parteneri de același sex; sau, mai devreme sau mai târziu, ajung să divorțeze și să aleagă calea asumării unei identități sexuale diferite.

Așa cum am făcut și eu. Pe o cale care a fost un *off-road* în toată regula, cu un copil mic în brațe, pornind la drum într-o

¹⁸ Tatiana Niculescu coord., *Iubirea din oglindă, Despre sex și identitate*, editura Humanitas, București, 2017.

lume nesigură, fiind conștientă, dincolo de orice teamă, că asta e singurul drum onest cu care sunt datoare propriei ființe, celor dragi pe care îi țineam captivi în amăgirile unei vieți imaginare, copilului meu pe care îmi doream să-l educ în spiritul curajului adevărului. Am ales o lume care să prindă viață la lumina zilei, în firescul lipsei de frivolitate, cu dorința sinceră de a aduce schimbare și speranță altora ca mine.

Un timp mi-au dat multă bătaie de cap gândurile despre cum să mă conformez social. Pentru că, să știți, a fost o vreme când mi-am dorit din toată inima acest lucru. Nu este tocmai simplu să alegi, în deplină cunoștință de cauză și de consecințe, manifestarea unui alt tip de identitate. Nu într-un spațiu social și cultural precum al nostru. Mi-aș fi dorit uneori să îmi pot „fabrica” o altă predestinare. Să uit cine sunt în adâncul meu și să aleg ceea ce familia, sau vecinii, sau oamenii de pe stradă considerau drept „normalitate”. Nu pentru că felul în care aș fi fost eu diferită le-ar fi afectat cumva propriile alegeri de viață. Ci pentru că... nu se cuvine, nu așa este lăsat. Și, paradoxal, am afectat dramatic cel puțin viața unui om, a fostului meu soț, alegând pentru un timp să îmbrățișez conformitatea majorității. Cum de am reușit să mă înșel pe mine însămi? Simplu, am ignorat tot ce am simțit în adolescență și pe parcursul întregii perioade de maturizare emoțională și sexuală. Am lăsat normele și tradițiile să îmi conducă o bucată din viață, și-atunci hazardul sau mintea mea necoaptă m-au împins către o aventură extremă a vieții: m-am măritat.

Ziua cununiei a fost lungă, cu un cortegi de rude, cu mama alergând pe urmele mele către primărie, știindu-mă impulsivă și simțind cumva, cu instinctele ei de mamă, că alegerea mea e pripită și s-ar putea să nu-mi aducă fericirea, dar încercând să mă „încurajeze”: „Încă nu e târziu să te răzgândești!” Nu m-am răzgândit. Și, ca să-mi demonstrez convingerea, după exact nouă

luni, ca-n filmele americane, am dat viață unicului moștenitor. La 22 de ani credeam că să fiu iubită, idolatrizată, venerată de un om înduioșător de bun era de ajuns ca să fiu fericită. Orgoliul și aroganța tinereții m-au convins că, în fond, eram atât de minunată, încât meritam să fiu așezată pe un soclu, unde acel om bun să-mi aducă zilnic ofrande.

Nu m-am ostenit să mă întreb nici dacă-l iubesc, nici dacă prezența lui îmi face sufletul să tresalte. Am ales să mă mint, deși eram iubită.

Dar cum adevărata noastră natură nu poate fi nici păcălită, nici adormită pe veci, se întâmplă să ne trezim puși față în față cu noi înșine în cele mai neașteptate și mai brutale feluri. Întâmplarea mea s-a numit Anne. Am găsit în întâlnirea cu Anne răspunsul la toate întrebările care-mi chinuiau somnul. Mi-am găsit iubirile din adolescență coapte până la capăt, adunate toate în ființa ei. Mi-am pierdut sensul de a rămâne într-o căsnicie lipsită de sens. Anne, femeia aceea tânără ca mine, clocotind de viață ca mine, mi-a dat șansa marii întâlniri cu mine. Cu ceea ce am aflat că sunt.

Apoi, firesc și dureros, au urmat dramele provocate de mărturisirea mea făcută soțului, familiei, oamenilor dragi. Pentru că alegerea mea a fost să nu mă mint și, automat, să nu-i mint pe nici unul dintre oamenii pe care-i prețuiam. Și-n zorii unei alte zile am pornit pe drumul meu.

Nu știu cât de pregătită eram să înfrunt prejudecățile unei lumi întregi. Dar știam că nu voi permite niciodată, nimănui să-mi spună cine ar trebui să fiu și cum ar trebui să mă conformez.

Am căutat însă neîncetat să devin un om mai bun, mai onest, mai tranșant, indiferent de situație. Să arăt prin propria-mi existență că identitatea sexuală îmi definește exclusiv viața personală și că asta nu mă face mai puțin om de onoare, prieten devotat,

cețătean activ, mamă și fiică bună. Și că vreau, ca orice om cinstit, să devin în fiecare zi cea mai bună versiune a mea. Nu mi-a ieșit mereu și pesemne că, asemeni multor alți oameni, voi mai greși adesea.

(...)

Florentina Ionescu este activistă pentru drepturile LGBT, fostă vicepreședintă a organizației Accept, implicată în acțiuni civice, proiecte sociale și culturale premiate internațional.

Mi-am dat seama recent că mă identific cu ultimul paragraf scris de Florentina. În primii mei ani la facultate, toată dorința aceea de a fi asumată și de a arăta întregii facultăți cât de bună la minte și la suflet poate fi o lesbiană, seamănă izbitor de tare cu dorința Florentinei de viață. Desigur, bunătatea mea nu era cauzată de propria-mi dorință de a seta o imagine frumoasă comunității, dar cu siguranță o aprindea și mai tare atunci când intram pe ușile facultății. În mintea mea reprezentam o comunitate, și adevărul este că, probabil am fost pentru mulți farmaciști o primă față pe care o pot asocia termenului de lesbiană. „E ca persoana aia din facultate, nu ar trebui s-o judecăm”. Așa îmi doream să gândească foștii mei colegi când ar fi cunoscut alte persoane din comunitate.

În prezent îmi dau seama cât de toxic și restrictiv asupra identității mele era această mentalitate, în care credeam că trebuie să setez un exemplu pentru comunitatea LGBTQIA+ în societate, să arăt că și eu pot să fiu conform normei. De fapt, nu pot să fiu conform normei și nu voi putea fi niciodată, pentru că sunt queer, și acest lucru implică o viziune și o trăire a vieții mult prea diferite de ce a ajuns să însemne norma în societate. Norma nu mă satisface, iar norma nu ar trebui să satisfacă nici pe persoanele cis het. Norma este insuficientă, și norma este toxică pentru dezvoltarea

noastră. Respectarea unei norme a dus la putere capitalismul și ne-a distrus mediul. Pentru că norma este creată astfel încât să favorizeze pe unii, în timp ce alții ajung să fie marginalizați. Din cauza efectelor acesteia, mișcarea queer este una anticapitalistă, este una care se gândește la schimbările climatice, care își dorește protejarea celorlalte viețuitoare și o alimentație cât mai nedăunătoare celorlalte vietăți. Persoanele queer nu vor putea face parte niciodată din normă, iar libertatea comunității noastre ține de crearea unui nou mod de a trăi, unei noi viziuni asupra vieții. O viață non-distructivă, protectoare de vieți și cu practici comunitare, unde cu toții vom aparține, unde aerul este curat, iar grija față de cei din jur este pusă pe primul plan.

Interviu cu Ioana P. și Georgiana M.

Alex: Cum a decurs coming out-ul față de familiile voastre? V-ați făcut și coming out-ul de cuplu? Știu de voi?

Ioana P.: Hai că încep eu, că la mine e în două faze coming out-ul. Prin 2010 eram într-o relație cu o tipă, mă îndrăgostisem rău de tot și dispăream de pe-acasă. Ai mei nu m-au văzut niciodată cu un tip, sor-mea a mai avut relații cu băieți, mai veneau pe acasă, dar pe mine nu m-au văzut niciodată cu un tip și erau chiar curioși. Oare sunt ok? Și pentru că tot vedeau că dispar de acasă și că stăteam peste noapte au început să mă întrebe „cum îl cheamă? spune-ne și nouă!” Tot încercam să evit subiectul că simțeam că nu pot să-i mint să zic că e un el și le ziceam că nu vreau să vorbesc despre asta. A trecut cred că jumătate de an, ei oricum nu stăteau cu mine. Veneau în Timișoara doar uneori din Târgu-Mureș în weekend. Mai încercau să scoată informații de la sor-mea, dar mi-a păstrat bine secretul. Am plecat împreună

în concediu în Turcia cu ai mei și acolo mă vedeau iar că vorbesc la telefon, că eram un pic deprimată. Eu eram atașată rău de tot. Până la urmă ne-am dus la o terasă, știam că ei nu pot să aibă reacții nașpa în public și am decis că asta e momentul!

Georgiana M.: E foarte amuzant cunoscându-i pe ai ei, pentru că sunt niște oameni pentru care aparențele contează.

Ioana P.: Da da da, aparențele contează foarte mult și nu se pot face de rușine în public. Simțeam că nu mai pot să țin în mine, simțeam că dacă nu le spun atunci ori muream eu, ori nu știu cine. Nu mai puteam să car după mine această povară (se simțea ca o povară). Ei o și cunoscuseră că au insistat o dată să vină cu mine la gară când am plecat în Praga împreună. Voiau să vadă cu cine mă duc în Praga că nu aveau încredere. Inventasem niște povești că plecăm cu un grup de prieteni și prietenii au plecat cu o zi înainte, iar acum mergem și noi, deși eram doar noi două. Le-am spus la terasă „mamă, tată, voi ați și cunoscut-o” și le-a picat fața, tata tremura (ei glumeau, ziceau hai că dacă nu-ți plac băieții poate-ți plac fetele că e la modă acum) și îmi dădeau hinturi că ar fi ok cu asta și am crezut că o să fie ok. Asta m-a derutat pe mine, că am avut un șoc și eu, și ei. Niciunul nu ne-am așteptat la acest răspuns. Tata tremurând îmi zicea „hai, hai că e doar o fază, o să-ți treacă că ești tânără, experimentezi”, zic „tata nu e nicio fază”, zice „nu, nu, că o să treacă, știu eu, lasă că experimentezi, e bine să experimentezi”, deci numai așa o ținea, numai fraza asta, iar mama nu m-a mai privit vreo două luni, nu vorbea cu mine, vorbea prin intermediul surorii mele și auzeam niște chestii groaznice. De exemplu „cum am putut să fac o asemenea porcărie, nu se poate așa în fața lui Dumnezeu, să fac așa ceva”, eram ultimul om. În acel moment am intrat într-o depresie și mai mare pentru că la scurt timp m-am despărțit de fata respectivă, a zis că nu mă iubește. Ca să înțelegi, a fost o traumă dublă, practic

am pierdut și relația, și i-am pierdut și pe ai mei. Mă simțeam prăbușită, am început să mă duc pe la psihologi. Psihologul a zis să-i promit că vin cu un bărbat de mână și că o să audă ea că eu mi-am revenit, dar să nu mai fac așa ceva în viața vieților mele. M-am simțit atât de vinovată, totul în mine era complet prăbușit și nu mai eram eu. Fiindcă am încercat să-i mulțumesc pe ai mei să-i văd fericiți din nou și să mă iubească, am încercat și o relație cu un tip, că am început să-i cred, poate au dreptate fiindcă n-am fost eu cu niciun bărbat în viața asta, hai să încerc. Bineînțeles că a fost cea mai groaznică experiență. În fine, după ce am ieșit din relația cu asta, mi-am revenit mental, spiritual, din toate punctele de vedere. În 2016 m-am întâlnit cu Georgiana care mi-a schimbat viața. Mi-era iar frică să le spun că suntem împreună, a durat vreo doi ani să le zic.

Georgiana M.: Tot așa, pe mine mă cunoscuseră înainte.

Ioana P.: O cunoșteau doar ca pe prietena mea. Tot insistau să le dau cheia mea din chirie că ei tot voiau să vină când îi tăia pe ei capul și eu întrebam „dar de ce vă trebuie cheia asta?”. Până la urmă într-o toamnă m-am dus acasă și cred că mă certasem cu o seară înainte, cu Georgiana, că ea tot insista să le spun, că o să ne luăm apartament împreună.

Georgiana M.: Eu am insistat foarte mult pentru că am văzut cât mi-a schimbat viața să-mi fac coming out-ul față de mama, și știam că și pe ea o va ajuta.

Ioana P.: Până să le spun din nou, eu aveam multă vinovăție și iarăși nu mă acceptam. Știu că pe stradă îmi era foarte greu să o țin de mână sau să mă apropiu că simțeam rușine. Totul s-a schimbat când le-am spus despre Georgiana. Mi-am depășit frica aia. Când am văzut cât de ok a fost tatăl meu, care el mi-a spus că știa din momentul în care i-am spus eu de chei, să nu vină la mine acasă. Noi am fost la un moment dat plecate în Olanda,

ea lucra și m-am dus la ea vreo două săptămâni și i-am zis așa: „tata trebuie să-ți spun ceva”, și zice „e vorba despre tine și Geo în străinătate?”, zic „da, e vorba despre mine și Geo, dar ce treabă are străinătatea?”, zice „păi am crezut că deja v-ați măritat”, zic „a deci tu știai”, zice „normal că eu știam”. În fine, după am avut o discuție super deschisă pe care n-am mai avut-o niciodată cu tatăl meu și m-a surprins, i-am zis că mi-a fost atât de frică să le spun și să fiu deschisă cu ei pentru că știam cum a fost prima oară când le-am spus. Atunci tata m-a întrebat „ce fel de părinți crezi tu că ai?”, că ei mă vor iubi indiferent și că nu e dreptul lor să-mi spună ce să fac cu viața mea, deci practic era un alt tată. Probabil că atunci a fost șocul și după s-a obișnuit cu ideea. Mama mea cumva știe, dar noi nu vorbim despre asta. E subiect tabu, nu cred că poate să pronunțe cuvântul lesbiană, dar e ok cu noi, o știe pe Geo, zice mereu „vai fetele lui mama”, dar ea nu poate să pronunțe cuvântul relație gay sau relație lesbiană.

Georgiana M.: Ne tratează ca pe un cuplu, când vorbește despre tatăl meu îi spune tatăl socru. E foarte clar și evident că știe și că ne tratează ca pe un cuplu.

Ioana P.: Îi place de Geo că e deșteaptă, că stă să o asculte. Eu n-am ascultat-o, dar ea are răbdare. Cam asta e relația noastră în prezent.

Georgiana M.: A durat mult timp să accepte.

Alex: Dar în prezent ieșiți cu familiile?

Georgiana M.: Da, ieșim cu ei când vin la București. Când ne-am mutat în noua casă ne-au ajutat cu mobila de la Ikea, tăică-su ne-a montat mobila în apartament. Ne ducem la ei la cină când mergem în Timișoara.

Homoistorii Ieșirea din invizibilitate¹⁹

Doamna E. D. se înscria în același tipar. În autodescrierea prilejuită de o vizită pe care i-am făcut-o la începutul lui 1998, când se apropia de 90 de ani, venerabila și colociala doamnă recunoștea senină că își modelase încă din adolescență o variantă proprie de homoerotism feminin. Era de altfel prima femeie din familia sa care era independentă financiar, având o slujbă stabilă și mulțumitoare prin practicarea avocaturii. Câștigarea acestei autonomii personale era inseparabilă de formarea unei identități proprii, diferită de cea impusă ca singura acceptabilă moral și social. În absența ei, nu putem vorbi de cristalizarea unei identități non-heterosexuale. În ciuda acestui statut privilegiat, E. D. nu putea ignora mediul căreia îi aparținea și presiunile societății: totul era centrat pe familie, procreare și pe relațiile de tip heterosexual. „În acei ani, vorbesc de perioada anilor 1930, puteai să speri să treci ca domnișoară bătrână fără ca ceilalți să-și bată capul de ce trăiești cu o altă femeie. Acum domnișoara bătrână sună urât, așa-i. Adela se numea aleasa mea și toți o credeau vară îndepărtată, așa înțelegeam să respectăm convențiile și ei, și noi. O iubeam pe Adela cu care am trăit în casa asta așa de prăfuită acum până când s-a prăpădit, da' nu m-am considerat lesbiană. Ar fi fost ceva patologic. Eu doar o iubeam pe Adela și o adoram pe Greta Garbo, ce să fie greșit și urât în asta? Nici nu țin minte dacă se folosea

¹⁹ Florin Buhuceanu, *Homoistorii. Ieșirea din invizibilitate* (fragment), ediția a II-a revizuită și adăugită, editura Maiko, București, 2016.

Spații aparte

termenul pe timpuri. Doar despre bărbați se mai știa câte ceva, despre noi, mai nimica. Cu atât mai bine pentru noi, nu atrăgeam atenția! S-ar zice că acum sunt lesbiană, la vârsta mea (râde)?”

Mi se pare esențială respectabilitatea însemnătății termenului de lesbiană în funcție de perioadele despre care vorbim. Din respect pentru experiențele pe care noi astăzi le-am denumi ca fiind queer, ale comunității noastre din vremuri mai îndepărtate, arhivele noastre trebuie să consemneze modalitățile prin care aceștia își doreau să se definească, menționând implicit că memoriile lor sunt aduse în spații LGBTQIA+ pe baza trăirilor comune cu ale noastre, nu prin folosirea aceluiași termeni.

De punctat aici unul dintre motivele pentru care trăim o invizibilitate a istoriei femeilor queer din România – pentru femei era mult mai acceptabil social să locuiască împreună, sub pretextul de rudenie. Trăiau o asumare a faptului că nu vor putea să spună vreodată adevărul relației lor nimănui, sau poate spuneau cu grijă doar unor prieteni foarte apropiați. Mă gândeam acum ce preț uriaș punem în prezent pe asumarea identității queer în spațiul public, pentru că suntem conștienți că acest lucru ne va aduce vizibilitate și totodată cu ea o oarecare egalitate (drepturi egale), dar din păcate nu și echitate (aceleași șanse ca persoanele cis het în societate). Acest act, din trecut, al asumării faptului că ascunzi o relație de societate mi se pare incredibil de dificil și periculos. Poate un act mult mai greu de dus la capăt decât asumările noastre publice din prezent. Am trăit multă frustrare pentru că nu mi-au fost lăsate din lesbiană în lesbiană fapte istorice ale comunității noastre. Acum, cunoscând o parte din istoria bărbaților gay din România, relatată în noul volum *Homoistorii*,

de Florin Buhuceanu, am înțeles de ce noi nu avem vizibilitate istorică. Când ți se dă posibilitatea de a avea o viață liniștită în schimbul tăcerii, decizia devine una simplă, iar faptul că cel mai probabil un număr crescut de femei atrase de femei au reușit să rămână împreună și să se iubească în acele vremuri, este un lucru mult mai valoros decât poveștile pe care le-am fi putut avea despre acele relații. Protejarea lor fiind mult mai importantă.

Interviu cu Nana

Nana: La mine a fost un șoc pentru mama mea. Eu nu aveam intenția să-mi fac un coming out. Am avut și eu o relație când aveam vreo 24 de ani. Mergeam la discotecă și i-am spus să doarmă la mine. Îți dai seama că se auzeau sunete de la mine din cameră. Sunete care au determinat-o pe mama să vină, moment în care eu am dat vina pe anumite dureri, dar maică-mea fiind asistentă medicală și-a dat seama că una e au, au, au și alta e vai, vai, vai. A doua zi după ce a plecat prietena mea am avut o discuție cu ea. N-a fost mulțumită niciodată de cum am decis să-mi trăiesc viața, dar a acceptat. La fel și tatăl meu. Am avut noroc, putea să fie mult mai rău. Lucrul ăsta m-a ajutat în relația cu alte persoane pentru că dacă familia mea m-a acceptat, m-am simțit mai bine cu mine.

Interviu cu Lourdes

Alex: Mi-ai spus la începutul interviului că ți-ai făcut coming out-ul față de familie, poți să-mi povestești cum s-a întâmplat?

Lourdes: Coming out-ul meu față de persoana mea a avut loc cu mulți ani în urmă, deja știam cine sunt și ce vreau, însă n-am

avut tupeu să-mi asum complet chestia asta decât pe la 18 ani. La 18 ani a fost un *milestone* pentru mine, când m-am dus la maică-mea și i-am zis „uite, nu mai pot, ești cea mai importantă persoană din viața mea și ție trebuie să-ți spun chestia asta despre mine, sunt lesbiană, îmi plac fetele, nu mă văd trăind vreodată cu un bărbat, nu-mi doresc asta. Mi-aș dori, dacă s-ar putea, să am o viață, o familie alături de o femeie. Faptul că sunt lesbiană nu înseamnă că nu-mi doresc copii sau că vreau să rămân singură”, și maică-mea a zis „ok, ok, înțeleg”. Singura ei teamă a fost strict legată de societate, mi-a spus că nu e o problemă de cum sunt eu, mă iubește, nu e nimic în neregulă cu mine, e ok așa cum sunt, doar că iubesc diferit față de cum impune societatea. Îți zic mot-a-mot cum mi-a spus, „românii sunt scârboși” la modul că oamenii ar folosi chestia asta împotriva mea la orice job pe care l-aș avea, la școală, la orice. I-a fost teamă de ce reacție va avea societatea. De comunitatea romă i se rupea, că nu m-am dus la ei acasă să cer ceva. „Ești a mea și te iubesc cum ești”. Sună urât chestia asta că te iubesc cum ești, dar ce să-i faci. De la mama a mers către restul familiei, și pentru bunică-mea of-ul ei maxim a fost că voia nepoți și i-am zis, dacă vreodată o să se întâmple să întâlnesc pe cineva ok, o să apară și nepoții. Dacă o să simt nevoia sau o să mă simt eu complet pregătită pentru așa ceva o să am copii, dacă nu, e ok și fără. Pentru ea asta a fost problema, de copii și de *legacy*-ul ăsta. În schimb n-a fost nimic altceva. Ea tot timpul mă iubește, mă laudă, se mândrește cu mine, toată familia mea e ok cu asta. N-am avut probleme aici. A fost dificil să-mi fac coming out-ul în fața întregii familii, chiar a fost dificil pentru că nu știam cum vor reacționa, însă am fost surprinsă de atâta dragoste și acceptare pe partea asta și mi-e rușine să spun, dar am subestimat capacitatea de procesare a întregii informații vizavi de bunicii mei. Credeam că nu vor înțelege, însă am fost

surprinsă că au înțeles mai bine decât multe persoane din generația noastră. Chiar nu mi-a venit să cred și nici acum nu îmi vine să cred.

Alex: În prezent ai o relație bună cu familia ta?

Lourdes: Bine, acum știi cum e în orice familie. Mai apar discuții, te mai cerți, te mai împaci, te mai nu știu ce, te mai așa. Am o relație bună cu ei pentru că noi fiind o familie de romi, la „țigani” așa este. Familia e familie, te iubești, te împaci și asta e, mergi înainte. La noi chestiile astea nu intră în discuție. Putem să fim la cuțite, nu e cazul, dar familia rămâne familie, indiferent de situație.

Alex: Ți s-a întâmplat să afle de tine persoane din comunitatea romă care nu fac parte din familia ta?

Lourdes: Da... „dar tu nu pari lesbiană”, „dar ce s-a întâmplat, ești sigură?”, „cine te-a dezamăgit în viața asta?”. Toată lumea credea că am fost abuzată sexual, fie am *daddy issues*, fie am fost dezamăgită de către un bărbat. Frate, nu e niciuna din astea, e ok. Pur și simplu așa simt, așa sunt. Că am auzit discuții și vorbe după aceea e partea a doua, dar mi-am asumat pentru că deja lumea era foarte curioasă de viața mea personală, cu cine sunt, cu cine mi-o trag, pe cine iubesc și am zis „bă frate, știi ceva, pula mea, asta sunt, așa îmi place să trăiesc, așa m-am născut și dacă îți place de mine bine, dacă nu, du-te dracului”. Fix așa a fost toată discuția. Sunt asumată, și la job știe lumea de mine.

Alex: Dar cum se simte faptul că ai parte de două tipuri de coming out, ca persoană romă, dar și ca lesbiană?

Lourdes: *Overwhelming*, adică e horror. Hai că la roma îți mai dai seama, că sunt un pic așa mai exotică, dar la LGBT toată lumea îmi zicea „aaa, păi stai, asta e și «țigancă», și lesbiană?”. E dificil, te confrunți cu mai multe prejudecăți, fără număr dacă se poate. Dar e ok, rezist, ce să zic, e dificil. E o ipostază destul de

ciudată uneori, însă, frate, asta sunt, dacă pot să-mi aduc aportul pe partea asta în ceea ce înseamnă asumare, vizibilitate, e ok.

Interviu cu Maria

Alex: Ți-ai făcut coming out-ul față de familie?

Maria: Da, într-un fel da, adică ei știu. Față de tata mi-am făcut coming out-ul explicit, iar față de mama pur și simplu o menționam așa să văd ce face și nu zicea nimic. Cu tata știu că eram la bucătărie și voia soră-mea, care e și ea queer, să vadă care e opinia lui despre asta pentru că ei îi era oleacă mai frică de ce ar zice și știu că aveau ei o dezbatere despre drepturi și despre tot felul de lucruri și am intrat și eu în discuție și am zis „tată, mie îmi plac și fetele și băieții, ce diferență este între astea două?”. L-am băgat în acest argument, iar el nu a mai avut ce să zică despre mine fiind queer.

Alex: După aceea ce s-a mai întâmplat? Ați mai discutat despre asta? A mai zis el ceva?

Maria: Da, de multe ori. Părinții mei sunt destul de deschiși, însă au o homofobie înrădăcinată. Am avut foarte multe discuții cu tata și am ajuns la niște concluzii în care el era de acord cu mine, doar că dacă îl ia cineva așa pe moment, tot se duce acolo unde o fost el învățat și are sentimentul ăla de disconfort pentru că tot i-o fost spus că este ceva nenatural, ciudat și el nu crede asta, dar tot îi dă șocul ăla.

Alex: Deci el în continuare se simte comod doar cu anumite idei.

Maria: Dar el nu ne-ar opri vreodată pe noi din a face ceva.

Alex: Și despre mama ta, mi-ai zis că nu a avut nicio reacție.

Maria: Da, mama e foarte ok cu asta. E genul de persoană care spune că toată lumea e oleacă gay, dar nici așa nu e bine. Totuși mă avantajează prin faptul că nu e împotriva.

Alex: Vai, nu cred că am mai auzit de un părinte până acum care să spună asta.

Maria: Mama zice asta doar la femei, vede relațiile cu fete ca fiind ceva oleacă superior. Ține și de faptul că ea e deschisă la minte și mult mai multe femei sunt deschise la minte decât bărbați, iar poate în altă viață ea ar zice că ar fi cu o fată.

Alex: Deci mama ta e queer.

Maria: Pe scurt, da.

Anne de Noailles (1876-1933) născută prințesă Brâncoveanu, scriitoare și poetă franceză de origine română²⁰

O altă protectoare a scriitorilor, ea însăși poetă importantă și contribuatoare la cultura lesbiană din primele decenii ale Franței secolului XX, Anna de Noailles (1876-1933) era fiica principelui Grigore Basarab Brâncoveanu și a Ralucăi Musuruș, fiica pașei Musuruș, ambasador al Turciei la Londra. A fost prima femeie Comandor al Legiunii de Onoare, primind, de asemenea, Marele Premiu al Academiei Franceze în 1921 pentru opera poetică. Născută la Paris, cea care era deopotrivă prințesă și republicană, căsătorită și admiratoare a femeilor, nu vorbea româna, dar se mândrea cu descendența sa din domnitorul martir Constantin Brâncoveanu. Se căsătorește la 21 de ani cu contele Mathieu de Noailles, o căsătorie de conveniență și nefericită. În 1930 apare, împreună cu alte două personalități lesbiene ale epocii, Colette

²⁰ Florin Buhuceanu, *Homoistorii. Ieșirea din invizibilitate* (fragment), ediția a II-a revizuită și adăugită, editura Maiko, București, 2016.

și Marie Laurencin, pe coperta revistei franceze VU, portretizate drept cele mai influente femei ale Franței. Printre prietenii săi s-au numărat Jean Cocteau, Paul Valery, Marcel Proust, André Gide. A fost apropiată a contelui Robert de Montesquieu, un adevărat dandy, gay notoriu, scriitor și critic de artă, rămas în istoria literaturii drept una din sursele de inspirație proustiană pentru Palamede de Guermantes, baron de Charlus. Era de altfel cunoscută și criticată în epocă pentru atitudinile sale apăsate „nefeminine” transpuse literar, cât și pentru panteismul său insolent, taxat pe drept ca ateism sfidător („Dacă Dumnezeu ar fi să existe, eu aș fi cea dintâi informată”). Deja în 1903, un critic literar britanic vedea în opera ei o „absolută absență a moralității”, cât și o „incredibilă animalitate”. La moartea poetei circulau recomandări la fel de critice destinate tinerilor pentru a fi feriți de o prea previzibilă proastă influență. Într-o carte pe care i-a dedicat-o, Jean Cocteau ține să menționeze existența a două picturi aflate simbolic în camera poetei: o pictură a Afroditei ieșind din apele mării și una înfățișând-o pe Atena. O legătură cu antica Grece, desigur, leagăn al homoerotismului feminin. Aristocratele Anna de Noailles, Augustine Bulteau și Winnareta Singer-Polignac au format o confrerie homoerotică, pe cât de discretă, pe atât de puternică. Anna este prietena, confidenta și, intermitent, iubita Winnaretei Singer, după căsătoria acesteia cu prințul de Polignac, și o introduce altor femei bisexuale și lesbiene. O altă adoratoare a principesei de Polignac, compozitoarea lesbiană Ethel Smyth, înțelege lipsa de șanse în a câștiga inima Winnaretei fără a obține, în prealabil, asentimentul celorlalte: Anna și Augustine. Deși îndeobște prudentă în a păstra o distanță protectoare între viața-i privată și cea publică, Anna a frecventat salonul cunoscut drept Lesbos în Paris, al mult mai puțin discretei poete americane Natalie Clifford Barney, stabilită la Paris de la

vârsta de 24 de ani, tocmai pentru a nu trebui să-și ascundă alteritatea sexuală. La moartea sa, inima i-a fost depusă în cimitirul din Publier (Haute Savoie), iar trupul înmormântat la Père Lachaise din Paris, în cavoul bunicului său Gheorghe D. Bibescu.

Interviu cu Beatrice Sauvage

Alex: Care a fost reacția familiei tale atunci când ți-ai făcut coming out-ul?

Beatrice: Coming out-ul meu queer a fost un pic forțat, am fost un pic manipulată ca să-mi fac coming out-ul, dar am făcut-o din păcate telefonic cu mama la câteva zile după ce m-am despărțit de iubitul meu de atunci. Poate intenția ei nu a fost una rea, dar mi-a dat acest sentiment de falsă siguranță că aș putea să mă confesez și să-i spun exact ce se întâmplă cu mine și în viața mea. Am făcut asta și a fost o zi jumate de scandal și drame, după care n-am mai vorbit cu mama doi ani jumate sau trei. Nu am existat una pentru cealaltă, nu am avut contact, dar nu m-a afectat atât de tare chestia asta pentru că noi am avut o relație destul de *on and off* de-a lungul vieții, mai ales spre sfârșitul liceului, nu a fost o durere sau o pierdere sau ceva imens în viața mea.

Alex: Și cum ați început să vorbiți din nou?

Beatrice: Mi-a dat mesaj acum câțiva ani înainte de paști să mă întrebe dacă vin la masă ca și cum nu s-a întâmplat nimic. E balanță. Nu s-a discutat despre lucrul ăsta, a încercat să se poarte de parcă nu a existat o gaură neagră în anii respectivi între noi. Am reușit să aduc ușor ușor în discuții orientarea mea pentru că nu mi se părea ok și voiam să fie *totul out in the open* și nu aveam de gând să continui relația cu ea în contextul în care ea nu era dispusă să mă accepte pe mine ca persoana care sunt. Treptat a

devenit ok cu asta, a ajuns să o cunoască și pe iubita mea de la momentul respectiv. Am avut un prânz superb la Mcdonald's, dar de fiecare dată când îi spun că ies la un date cu cineva tot speră din suflet să fie un bărbat cis... *she's doing the best she can.*

Alex: E mai deschisă cu ce-i povestești?

Beatrice: Este mult mai deschisă, simt că acolo undeva există un blocaj peste care nu poate să treacă. Este conștientă, totuși, de faptul că nu o să am un iubit, nu o să aibă nepoți, că nu vreau să fac copii și cumva se împacă cu ideea asta. Mai are momente în care mai încearcă, dar e o diferență imensă mai ales prin prisma muncii sexuale. A făcut progrese imense pe partea asta.

Interviu cu Evie Ciobanu

Alex: Ți-ai făcut coming out-ul față de familie și față de fosta soție? Ai putea să-mi povestești cum a fost, ce s-a întâmplat? Și dacă ai putea să-mi vorbești despre ambele tipuri de coming out, ca femeie trans și ca lesbiană.

Evie: Când mi-am făcut coming out-ul la toată lumea, în special persoanelor apropiate, adică soție și familie, aveam probabil niște homofobie internalizată sau transfobie, o combinație. Le-am zis că sunt trans și că încă îmi plac fetele, iar în mintea mea era mai puțin rău, faptul că îmi păstram atracția pentru femei. Mă așteptam să aibă o problemă dacă eram o femeie trans straight. Se înțelege dacă pentru soție ar fi fost o problemă că ar fi însemnat clar din prima ceva. Ai mei nu m-ar fi văzut ca femeie, m-ar fi văzut ca bărbat gay, și atunci ar fi fost și mai rău pentru ei lucrul ăsta pentru că oricum mă așteptam să nu accepte din prima că sunt o femeie trans. Când le-am zis, lor nici nu le-a păsat de asta, adică era normal pentru ei să fie așa, nici nu s-ar fi gândit

să nu-mi mai placă femeile. Soția e straight, deci n-a putut să-mi fie alături. Acum privind mai departe, pentru o persoană care nu era deloc apropiată de comunitatea LGBTQ+ și nu era deloc informată, a avut o reacție ok. Am avut discuția asta la un moment dat cu mama și cu fratele meu, și după ce am făcut coming out-ul tatălui meu, ultima persoană dintre toți care a aflat pentru că nu sunt apropiată de el, a avut o reacție moderată. Mă așteptam să aibă o reacție proastă și a avut o reacție nici proastă, dar nici bună, iar mama mă întreba „doar la ce te așteptai?”, că a fost chiar bine, adică de ce ziceam că a fost ok și n-a fost bine, că n-a zis nimic rău. Atunci m-am gândit că e chiar atât de jos standardul, să ne bucurăm că nu a zis ceva urât. O reacție bună e „vai, ce mă bucur pentru tine că te-ai descoperit și că știi cine ești”. Eu așa așa reacționez. Familia mea poate nu m-ar crede, că nu înțelege cum e, dar serios așa așa reacționează dacă ar veni și o persoană pe care nu o cunosc să-mi zică asta. Cu atât mai mult o persoană apropiată. E un pic trist că ăsta e standardul la noi, să vrea să mai vorbească cu mine, să nu țipe, să nu se supere. Cam așa e din păcate. N-am primit reacții de genul ăsta. Soția nu a putut să-mi fie alături, nici ca prietenă (pentru o perioadă i-a fost foarte greu). Nu știu de ce pare că e greu pentru alte persoane și nu pentru noi. Consider că e un pic de transfobie asta, dar și din partea noastră că acceptăm răspunsul ăsta intră la transfobie internalizată. Probabil că a fost mai bine că s-a întâmplat așa. Atunci aș fi vrut să am pe cineva care să-mi fie alături. Fetița care avea un an jumate, aproape doi ani, pe vremea aia, n-a avut absolut nicio problemă cu nimic. Cu numele nou, cu înfățișarea diferită, n-a avut absolut nicio problemă.

Alex: Deci s-a adaptat super repede.

Evie: Da. Nu i-a fost greu. Nu s-a blocat, nu s-a uitat urât, nu a plâns, nu nimic. Adică n-a avut nicio manifestare negativă. De

la mama și fratele meu mă așteptam la mai mult, nu a fost ok. N-a fost nici foarte rău, știu cazuri și povești în care părinții și rudele apropiate nu reacționează deloc bine. Eu aveam o relație cât de cât apropiată cu ei, fiind persoane care totuși stau pe internet, au fost pe afară, au mai văzut lucruri, nu sunt deloc persoane încuiate sau care nu au fost expuse culturii globale. De aceea am fost dezamăgită de reacția lor. Din păcate ne-am îndepărtat, deși le-am zis de câte ori am putut că aș vrea să nu ne distanțăm și să o luăm chiar ca pe o ocazie să ne apropiem, să putem să vorbim lucruri, dar n-a fost să fie și nu mă aștept să se mai schimbe acum. La fel de trist e că mi-am pierdut în totalitate cel mai bun prieten odată cu coming out-ul. Cred că e o lipsă foarte foarte mare de educație pe teme LGBT, în special legate de persoanele transgender, și în același timp manipularea dreptei fasciste care începe să fie din ce în ce mai comună și accesată de persoane de la noi. Se pare că au dezvoltat un fel de știință de a comunica lucruri care au puțin sens, care sună bine și pe care le leagă de lucruri care sunt foarte greșite, dar pe care știu să le spună într-un mod ușor manipulativ. Observ că încep și la noi și mi-e frică de momentul în care o să înceapă mai puternic persoane locale să facă chestia asta.

Alex: Crezi că ai putea să-mi povestești despre coming out-ul față de fosta soție?

Evie: A început de la ea care mă întreba despre asta, dacă sunt trans, la care răspundeam „nu nu nu, evident că nu”, după care am stat să mă mai gândesc și am început să țin un jurnal, să notez ce gândeam, și m-a ajutat un pic. Voiam doar să-mi pun în cuvinte și în scris ce găseam: link-uri către twitturi, blog-uri și reacțiile mele față de ce citeam. Știu că ea zisese că poate ar fi atrasă de femei și de asta mi-am făcut curaj să-mi fac coming out-ul. M-am gândit „ah, ce bine! Totul e perfect, noi n-avem nicio problemă”.

Am vorbit cu ea și în prima seară mi-a zis „ok, ce bine, hai să vedem, să ne gândim ce facem și să o luăm pas cu pas”, apoi a urmat o discuție echivalentă cu desenatul unei axe „dacă ești undeva până la non-binar inclusiv e bine, dacă te identifiți ca femeie eu nu pot să rămân cu tine”. Discuția n-a fost așa de rațională și clară, dar cam așa a fost sentimentul. Eu clar eram în partea cealaltă a axei pentru ea.

Alex: Și atunci ați decis să divorțați?

Evie: Am început printr-o despărțire cu timp de gândire, dar care acolo s-a ajuns.

Interviu cu Andrada Popa

Alex: Ți-ai făcut coming out-ul față de familie? Cum s-a întâmplat?

Andrada: Da, mi-am făcut coming out-ul față de familia mea, față de toți membrii familiei mele, și absolut toate persoanele din jurul meu știu de orientarea mea. La mine, în ceea ce privește coming out-ul, a fost mai ciudat pentru că am avut prima mea tentativă de coming out față de mine în adolescență, dar am trecut prin niște evenimente destul de neplăcute în cadrul comunității noastre care m-au făcut să intru înapoi în dulap timp de zece ani și să-mi ascund orientarea. Am fost într-o relație de opt ani cu un bărbat, opt ani de zile în care eu știam foarte clar legat de mine că nu sunt atrasă de el, că nu sunt atrasă de bărbați, dar încercam să mă conformez și să mă ascund până când nu am mai rezistat și, la douăzeci și șapte de ani, mi-am făcut coming out-ul față de toată lumea. Eu am avut foarte mare noroc pentru că inclusiv bunica mea care are optzeci și doi de ani m-a acceptat fără nicio rețineră. N-a fost un șoc pentru ea. Din punctul meu

de vedere, discuția cu bunica mi s-a părut cea mai interesantă, în acel moment toată familia mea știa mai puțin ea și am decis că nu o să-i spun. Am pornit pe ideea că e în vârstă, este foarte greu la vârsta ei să rescii mentalități și am crezut că ar fi imposibil să înțeleagă și să accepte. În 2018 când aveam odiosul referendum pentru familie, se discuta foarte mult în media despre noi. De acolo a început toată discuția cu bunica mea pentru că m-a întrebat ce se întâmplă și ce vor să obțină prin referendumul ăsta. M-a întrebat dacă pe vremea comunismului existau persoane queer. Normal că existau, au existat dintotdeauna, doar că era ilegal și se ascundeau. Normal că nu ai fi văzut pe stradă sau n-ai fi știut de ei pentru că riscau să facă pușcărie. Atunci și-a adus aminte bunica mea că la ei în sat în județul Mureș unde o copilărit ea, era un bărbat acum șaiszeci de ani pe care tot satul l-a acceptat ca fiind bărbat în momentul în care a zis „eu nu sunt femeie, eu sunt bărbat, și de acum veți folosi cu mine pronume masculine și acesta este numele meu” și toată lumea îl trata ca atare. În momentul acela a spus că dacă există de când lumea și pământul, ce e greșit în asta? Când am văzut că este atâta de deschisă, i-am spus de mine. Singura întrebare pe care mi-a pus-o bunica mea când i-am spus că sunt atrasă de femei, a fost practic dacă sunt doar atrasă de femei sau nu sunt fericită de faptul că sunt femeie și sunt trans. I-am spus că nu, identitatea mea de gen este una feminină, doar ca îmi plac femeile. Apoi mi-a explicat de ce mă întreba ea dacă sunt trans. Nu că ar fi fost o problemă dacă eram, dar a auzit că operația de afirmare de gen este una foarte scumpă și dacă eram trans ar fi dorit să știe ca să pună bani deoparte că înseamnă că trebuie să strângem bani – a 82 de ani, o femeie cu patru clase. Să pornim de la premisa că o persoană trebuie să fie tânără ori intelectuală ca să ne poată accepta este o premisă greșită. Și eu aveam preconcepțiile astea elitiste, credeam că dacă o

persoană nu este educată sau nu este tânără n-are niciun sens să explic că sunt queer pentru că n-ar înțelege niciodată, dar uite că nu e adevărat. Coming out-ul meu a creat o mică reacție în lanț. Eu am un frate mai mare cu optsprezece ani decât mine. El este plecat din țară deja de peste cincisprezece ani, și după ce mi-am făcut eu coming out-ul și l-a făcut și el ca fiind gay. Nelocuind în țară era foarte ușor să ascundă chestia asta de noi. Pur și simplu nu ne povestea sau dacă avea o relație cu cineva îi schimba doar numele. În momentul când o văzut că toată familia m-a acceptat pe mine și nu a fost nicio reacție negativă, atunci a venit și el cu iubitul în țară.

Alex: Și în prezent familia îți cunoaște partenera?

Andrada: Da, când vine vorba de relații, familia mea o cunoaște întotdeauna pe parteneră, o duc acasă, e cât se poate de normal. Chiar râdeam că fratele meu a venit cu iubitul și reacția bunicii mele a fost să se uite așa la el și să-l întrebe dacă, unde stă el, ei au dreptul să se căsătorească. Frate-miu i-a spus că da. Atunci bunica a întrebat când face nunta. Frate-miu a rămas foarte frapat și dup-aia am avut o discuție cu el și i-am zis „ce te așteptai să se întâmple? Ce crezi că înseamnă când aduci la bunica pe cineva acasă să prezinți? Înseamnă că te pregătești de nuntă”, și frate-miu zicea „dar nu m-am gândit că se aplică și la noi”. Uite, dacă suntem tratați la fel, se aplică și la noi, dacă aduci pe cineva acasă e clar că e o chestie serioasă. Știu că la un moment dat, când părinții fostei mele partenere nu știau despre ea și nu era out față de familie, bunica mea i-a zis că dacă cumva află ei și nu mai doresc să aibă nicio legătură cu ea, să stea liniștită, că mai are o bunică. Din punctul ăsta de vedere pot să zic că am foarte mult noroc. Chiar am norocul să am o familie care să mă susțină sută la sută, fără niciun fel de judecată.

Clara Haskil (1895-1960) pianistă română, renumită pentru interpretarea repertoriului clasic și romantic²¹

Vorbind despre Clara Haskil într-o conversație purtată în toamna anului 2015, D. C., 82 de ani, se declara admiratoare înfocată. „Ar trebui să fim recunoscători acestei bucureștene sefarde pentru forța inegalabilă cu care cânta la pian Schumann, Rachmaninov ori Beethoven. A rămas cunoscută ca cea mai puternică interpreta a lui Mozart pentru perioada ei, mare noroc a avut că a scăpat persecuțiilor antisemite din România, apoi din Franța. Urâtă, serafică, trăia numai pentru muzică, poate de asta nici la noi nu se făcea prea mult caz că era lesbiană. Nu se cunosc, mă rog, eu nu cunosc decât scrisorile de amor schimbate cu Cella Delavrancea. Parcă sunt la Arhivele Naționale de la Paris, știu doar că Tutu Georgescu le-a studiat. A frecventat faimosul salon ținut la Paris de bărbătoasa prințesă de Poligniac, Winnaretta Singer, la rândul ei evreică și lesbiană. Îți mai pot zice doar că a noastră Clara a fost ajutată de o altă lesbiană, fica unui faimos tenor italian, Borgatti. Se zice că Renata Borgatti s-ar fi rănit intenționat la deget pentru a o ajuta pe Haskil să interpreteze în locul ei, ceea ce e o formă formidabilă de prietenie și de sprijin discret. Uite că numele Clarei nu a dispărut, avem străzi ce poartă numele, un festival internațional de pian dedicat ei în Elveția. Bun, nu e cunoscută ca lesbiană și pentru că era o

²¹ Florin Buhuceanu, *Homoistorii. Ieșirea din invizibilitate* (fragment), ediția a II-a revizuită și adăugită, editura Maiko, București, 2016.

ființă foarte privată, dar asta contează puțin la ea. Ce a contat a fost cu adevărat muzica. (...)”

Interviu cu Maria Sgârcitu

Alex: Ne întoarcem la familie. Dacă poți să-mi povestești despre mama ta, cum a fost coming out-ul? Ți-ai mai făcut și alte coming out-uri în familie?

Maria: Mi-am făcut de toate. Mi-am făcut față de mama când avem 14-15 ani. Ea, scumpa, a fost foarte bună cu mine. Zicea și foarte multe aberații pentru că nu înțelegea absolut nimic și nici eu nu înțelegeam foarte multe, astfel încât nu am considerat că zicea niște aberații atât de enorme. Spunea că vrea în continuare să fac copii, acum dacă mi-ar zice cineva asta jap! jap! adio!, dar atunci era și pentru mine o situație nouă. Ea între timp s-a educat foarte tare, acum este aliat, vine la Pride, e super implicată. Se super enervează pe oricine zice ceva homofob, dar în primii ani cred că avea inima deschisă și o minte medie pe subiectul ăsta în România. Nici super înverșunată, dar nici nu știa suficiente. În timp asta a fost important, că a avut intenții bune și a avut suficientă grijă și iubire față de mine încât să îmi asculte toate aberațiile și tot discursul feminist și teoria queer. A fost super tare asta pentru că m-a făcut să mă simt acceptată în timp. La început era așa mai multă confuzie. Tata a aflat, nu știu de unde a aflat, cred că ori m-a văzut la un moment dat cu cineva, ori i-a zis mama, cert e că a venit la mine într-o zi și mi-a zis că el știe și nu era foarte încântat de idee. Mi-a spus că e ok cu asta, dar să nu mă vadă făcând nimic de genul ăsta, mă rog. Când aveam 16 ani s-a și mutat de acasă și atunci nici n-a trebuit să mă confrunt foarte mult cu asta. În prezent avem o relație în care nu trebuie să

Spații aparte

vorbim despre asta foarte mult, dar el acceptă, acum mă întrebă ce face partenera mea, din astea. Dar sunt convinsă că are foarte multe chestii de homofobie acolo adânci la care nu ajungem să le discutăm. Toată lumea știe despre mine, și bunicilor le-am zis (am două bunici, adică o bunică și încă o bunică), ele mai sunt în viață. Încearcă să fie ok, e drăguț, nu e nimic nasol acum, dar asta pentru că a fost un proces foarte lung, deci oricine care e abia la început și e în primii doi ani și li s-a răcit relația foarte tare cu familia din cauza chestiei asteia, e important să aibă răbdare, pentru că se schimbă lucrurile în timp dacă îți dau seama că n-au de ales. Fiind un lucru despre care tu ai niște prejudecăți, dar vrei să avem o relație, eu îți arăt că n-ai de ales că eu așa sunt și așa voi fi în continuare, trec 12 ani și îți dai seama că totuși era ok, dar n-a fost o respingere din primă totală.

Alex: Până la urmă și pentru ei e un proces, sunt niște oameni care n-au trebuit vreodată să se gândească la comunitatea LGBT+ ca fiind și în familia lor, iar în momentul în care află, au minime resurse prin care să gestioneze situația și din cauza asta durează.

Maria: Absolut, clar, și chiar sunt super ok cu asta, adică eu consider că am avut super mult noroc și nu cer mai mult, și nu vreau mai mult. Nu vreau să vină bunică mea la Pride, sunt ok dacă face mici gesturi și pot să înțeleg că restul nu vine din ne iubire, ci doar din niște limitări personale.

Interviu cu Georgi și Cătălina

Cătălina: Când eram copil nu m-am încadrat niciodată într-o categorie de băiat sau fată. La un moment dat aveam o prietenă. Într-o zi a venit la noi acasă cu bunicul ei, dar la scurt timp au plecat. Bunicul a rămas cu mama în bucătărie de vorbă ca adulții,

eu cu prietena mea în cameră și la scurt timp au plecat. Nu mi s-a părut nimic ciudat atunci. La un moment dat aveam un jurnal personal în care scriam tot felul de gânduri. Într-o dimineață, bunica mea îmi luase jurnalul și începuse să îi povestească mamei ce prostioare scriam eu acolo. Știu că m-am trezit pentru că mama ridicase tonul la bunica și i-a spus că acel bătrân care venise la noi în casă a început să-i spună mamei că eu am tendințe de lesbianism și așa mai departe... Eu n-am înțeles la vremea respectivă ce înseamnă chestia asta. Maică-mea a fost medic șef de secție și cred că pentru ea s-a simțit ca o amenințare. Pur și simplu să vină cineva la tine în casă și să-ți povestească că știe el mai bine ce se întâmplă cu copilul tău, că ar trebui să iei măsuri sau mai știi eu ce. Sunt anumite lucruri care te marchează și dintr-un anumit motiv n-am mai umblat cu fata respectivă. Am fost colege de generală, de liceu, dar în momentul ăla s-a rupt ceva. Simțeam că nu trebuie să mă văd cu ea de față cu bunicul ei. Deja îl percepeam pe bunicul ei ca pe o persoană care trebuie evitată. Povestesc cu greu lucrurile astea pentru că mama mea nu mai e aici. Mi-e dor de ea. Mi-e foarte dor de ea. Cred că e cel mai important om din viața unui copil.

Ascultând-o pe mama în momentele respective îmi dădeam seama că e ceva rău, dar nu și de ce e atât de rău. În fine. Asta e.

Pentru mine mama chiar a fost cel mai important om din viața mea și a contat enorm de mult părerea ei în tot ce am făcut de-a lungul vieții până acum.

Interviu cu Yry Zsigmond

Alex: Povestește-mi despre coming out-ul tău față de familie.

Yry: Mamă nu mai am, dar eu mi-am făcut coming out-ul și în fața mamei și în fața tatălui meu biologic. Mamei i-am spus la

32 de ani, după o căsnicie de 11 ani, când am plecat din țară cu acea femeie pe care o așteptam să vină în viața mea, cu care am avut o relație de nouă ani de zile. La 32 de ani când i-am spus mamei că eu de fapt de la 13 ani știu ce orientare am, mi-a dat o palmă de-am văzut stele verzi! Măcar era sinceră și mi-a zis că nu o interesează partea asta a vieții mele, doar copiii o interesează. Atunci deja aveam doi copii minori. Tatăl biologic (părinții mei au divorțat când aveam doi ani) nu prea s-a interesat de mine. Eu am încercat nu doar o dată să iau legătura cu el, dar și-a refăcut viața. Mai am o soră din partea lui. Îmi amintesc că la 33 de ani, la un an după ce i-am zis mamei, ea murise între timp în acel an, îl luasem pe tata în mașină. I-am zis că îmi plac femeile și că sunt deja într-o relație cu o femeie de doi ani. Atunci mi-a spus „sunt foarte mândru de tine și de ce ai realizat în viață, te iubesc”. Asta a fost o minciună, că nici până în prezent nu mă caută, nici pe mine nici pe copii. Așa că el rămâne doar un tată biologic. Atât.

Alex: Deci a rupt legătura cu tine de când i-ai spus?

Yry: Pentru că murise mama, eu m-am gândit să iau legătura cu el, să am un părinte, dar m-a refuzat.

Alex: Legat de familia pe care o ai în prezent, dacă te simți tu confortabil să-mi povestești, știu că ți-ai dat seama de când erai mică de faptul că ești lesbiană și că te simți confortabil cu termenul acesta, dar te-ai căsătorit cu un bărbat și ai doi copii cu un bărbat. Vrei să-mi povestești despre cum s-au întâmplat lucrurile în viața ta ca să ajungi să trăiești cu un bărbat și cum se raportează asta la orientarea ta?

Yry: Da, sigur. Pentru că mama ne-a crescut trei copii singură, eu am fost foarte apropiată de ea. Mi-a fost și prietenă, deci chiar puteam vorbi orice cu ea și chiar asta am reușit și eu cu copiii mei în prezent să dezvolt. Mama tot timpul îmi spunea că i-ar plăcea să mă vadă îmbrăcată în rochie de mireasă, cu copii, familie, tot.

Nu era normal să mă căsătoresc de dragul mamei, dar uite că am făcut acest lucru. Altfel erau vremurile atunci, nu puteam să țin de mână o femeie pe stradă. M-am hotărât să mă căsătoresc, iar 11 ani de zile am stat într-o relație unde nu m-am simțit confortabil deloc. Au apărut copiii. Sincer pe fiică-mea nici nu am planificat-o, au venit așa din cer senin neașteptat, dar nu regret ăia 11 ani de zile. Doar că am pierdut 11 ani în care poate trăiam mult mai multe lucruri dacă nu mă căsătoream, dar poate nu aveam nici copiii pe care-i am acum și de care sunt mândră.

Alex: La ce vârstă te-ai căsătorit?

Yry: Nici 19 ani n-aveam.

Alex: Cum a decurs coming out-ul față de fostul tău soț și față de copii?

Yry: În 2006 eu și femeia cu care eram am luat bilete spre Grecia, fără să zicem la nimeni nimic, pentru nouă zile ca turiști, dar noi am știut că nu ne mai întoarcem. Înainte să plec, soțul mi-a găsit o notiță în geanta mea unde a băgat mânuța. Mi-a căutat în intimitatea mea, iar eu atunci am zis că nu mai are rost să-l mint și i-am recunoscut absolut toate perioadele din ăia 11 ani de zile în care eu l-am înșelat cu femeii. Cu bărbați nu, singurul bărbat care a fost în viața mea e tatăl copiilor, dar cu femeii am înșelat. Asta este. Am zis că nu mai dau înapoi, am recunoscut. În 2006, pe 11 septembrie, am și plecat.

Alex: Care a fost reacția lui? Ți-a spus că a găsit biletul și te-a întrebat ce se întâmplă?

Yry: Agresiv, fiindcă el cred că simțea deja că eu m-am îndepărtat foarte tare și, într-adevăr, asta se întâmpla. Pe 8 august, noi organizasem ultimul nostru concediu împreună cu mama și cu cei doi copii. Am mers la fratele meu în Budapesta și am știut când aveam să mă întorc că îmi fac bagajele și plec. Biletele erau deja cumpărate.

Alex: Cu copiii tăi ce s-a întâmplat? Te-ai decis să pleci și copiii au rămas cu tatăl?

Yry: Am plecat fără să zic la nimeni nimic. Nici la locul de muncă nu am zis. Am lăsat trei scrisori: una la tatăl copiilor, cealaltă la copii și una pentru mama. Mi-am făcut bagajele și am plecat. Atunci plecasem pentru un an de zile. Am stat în Grecia și am revenit pentru că lăsasem copiii minori tatălui. Normal că el a băgat în instanță dosarul, a divorțat de mine, iar în lipsa mea a primit și custodia copiilor. Apoi iar am plecat o perioadă în Grecia, în 2008 mi-a murit mama și în septembrie 2008 am re-deschis procesul pentru custodia copiilor. Un an și opt luni de zile a durat procesul și am câștigat la prima dezbateri la judecătorie, fiind declarat că sunt mamă lesbiană. Am recunoscut în fața judecătorei că sunt lesbiană, iar martora mea era femeia cu care eram împreună. Fără nicio problemă mi-au fost încredințați copiii mie.

Alex: De atunci locuiesc copiii cu tine în Oradea?

Yry: Da, din 2010 copiii sunt cu mine.

Alex: Și i-ai crescut alături de partenera ta?

Yry: Da, noi am fost împreună până în 2014. Am stat în chirie și i-am crescut împreună.

Alex: Cum s-au simțit copiii tăi cu acest lucru? Că aveau două mame?

Yry: Foarte ok, noi eram ca o familie fericită. La serbările de la școală și la orice festivitate mergeam împreună, făceam ieșiri în parc, strand, orice. Pentru copii nu era ceva ieșit din comun. Cum vorbeau cu mine așa vorbeau și cu ea. Fiul meu și în prezent ține legătura cu ea, chiar dacă nu mai suntem împreună.

Alex: Ce s-a întâmplat cu tatăl copiilor de când au rămas să locuiască cu tine?

Yry: Eu nu prea țin legătura cu tatăl copiilor. Plătește pensia de întreținere pentru fată încă, băiatul deja se întreține singur.

Nimic extra, decât câteva telefoane și atât, fără ieșiri sau vacanțe. Nici măcar nu și-a folosit dreptul pentru care s-a zbatut foarte tare în instanță (dreptul de vizitare).

Alex: Cum au reacționat copiii la coming out-ul tău?

Yry: N-o să-l uit niciodată pe fiul meu la nouă ani când ne-am văzut în fața blocului. L-am chemat, că aveam interdicție atunci de la tatăl lor, și i-am spus că am plecat cu acea femeie pe care o iubesc. Mi-a spus că nu îl interesează dacă iubesc o femeie sau un bărbat, vrea doar să mă vadă fericită, iar asta a fost totul pentru mine. Fata era prea mică, avea patru ani, nu am luat-o ca să-i spun separat. A văzut și a auzit.

Interviu cu sora mea²²

Primii oameni de lângă noi către care ne îndreptăm spre a avea o autentică legătură de acceptare și dragoste (filială și frățescă) sunt cei din familia noastră: părinții noștri, frații și surorile noastre. Dintre aceștia, chestiunile delicate sunt preferențial discutate între frați și surori, apropierea de vârstă fiind garantul nostru pentru a primi o înțelegere pe măsură.

Și ce exemplu este mai interesant de urmărit decât experiența trăită de aceste/aceștia în fața celei ce-și deschide sufletul către ele, către ei? *Interviu cu sora mea* este o novatoare introducere în lumea sufletească a celor ce ne privesc din cealaltă parte a lumii.

²² „Interviu cu sora mea”, Revista Identități, 2003, supliment special, p. 5.

Spații aparte

În momentul în care sora dumneavoastră și-a făcut coming out față de dumneavoastră, ați fost mai degrabă surprinsă sau vă așteptați la o asemenea destăinuire?

Sinceră să fiu, mă așteptam, dar confirmarea a ceea ce doar bănuiam m-a adus dintr-o dată într-o realitate care mi s-a părut dureroasă, nu atât pentru mine cât pentru ea. Consumul ei psihic, în timpul dezvoltării, mi s-a părut neașteptat de profund și atunci mi-am dat seama că pentru ea a fost mult mai greu să se accepte și să mi se arate așa cum e, decât a fost pentru mine să realizez că da, chiar este cu adevărat lesbiană, nu este doar o toană a ei în căutarea identității de sine.

Ce sentimente credeți că a trăit sora dumneavoastră în momentul în care v-a făcut destăinuirea orientării sale sexuale atipice?

Cred că i-a fost foarte greu; de fapt nu „cred”, ci așa a fost.

Părerile despre lesbianism și homosexualitate vi s-au schimbat după discuția avută cu sora dumneavoastră?

Nu pot zice că înainte aveam niște păreri clare sau fondate despre această orientare. Din fericire cred că sunt o persoană tolerantă în general față de toți cei din jurul meu, și nu-mi asumam păreri vehiculate în societatea noastră și în presă despre homosexuali, pentru că nu-mi place să pun etichete prestabilite de alții. În schimb, cunoșteam foarte puține lucruri despre acest aspect. Nu știu dacă de atunci mi s-au schimbat sau mi s-au format păreri despre homosexualitate, ci doar pot să spun că acum știu mai multe lucruri despre viața și problemele acestor oameni

și, mai mult, sesizez mult mai clar efectele dureroase pe care le au acțiunile, cuvintele și comportamentul intolerant până la violență al majorității heterosexuale. Sesizez că oamenii nu știu, dar nici nu vor să știe ceva real despre gay. De fapt nici eu nu am căutat înainte informații de vreun fel, pentru că nu eram implicată. Vreau să vă mai relatez ceva din experiența mea de soră de lesbiană. Colegele mele de serviciu știu (nu de la mine) despre sora mea; nu m-a întrebat nimeni niciodată nimic de-a dreptul, dar sunt întotdeauna interesate de ce mai face ea. Sunt curioase. Nu accept curiozitatea lor. Totuși, am avut bucuria să constat că, deși majoritatea dintre ele își exprimă cu nonșalanță și siguranță inacceptarea și condamnarea comportamentului homosexual ca fiind un viciu sau o desfrânare, mai sunt și persoane, ce-i drept foarte, foarte puține, care, într-o discuție despre homosexualitate, mi-au arătat interesul lor de a înțelege, subliniez, a înțelege unele aspecte. Acum aș fi bucuroasă dacă aș putea să limpezesc (să filtrez de prejudecăți și intoleranță) părerile celorlalți, pentru a schimba ceva pentru lumea surorii mele.

Interviu cu Daniela Groza

Alex: Povestește-mi despre coming out-ul tău față de familie. Din câte îmi aduc aminte, tu ți-ai făcut coming out-ul față de tată, soră și mamă.

Daniela: Eram în state, ceea ce este foarte bine pentru că stăteam cu tata atunci și cu sor-mea. M-am sărutat cu prima mea prietenă la 16 ani și apoi le-am spus în ordine: prietenilor mei de la liceu, că fata cu care mă vedeam și cu care m-am sărutat era în grupul ăsta de prieteni, apoi am spus mamei mele vitrege, țin minte că veneam de la antrenamentul de fotbal. Plângeam și nu

mai știu exact ce i-am spus. Că îmi plac fetele sau că m-am sărutat cu o fată, dar m-a luat în brațe și mi-a zis că o să fie ok. Am întrebat-o dacă ar trebui să-i spun lui tata și mi-a zis da, că o să fie ok. Eu cred că ea fiind româncă de-a noastră a deschis gura înainte și a spus tatei pentru că tata a fost următorul în linie și reacția lui la „hei, vreau să-ți spun ceva” a fost „da, știu” și ne-am luat în brațe, am plâns, a fost ok. Cu sor-mea a fost rău, nu i-a convenit absolut deloc, a făcut scandal. I-a luat vreo lună, două, trei să se împace cu ideea. Problema ei era că n-o s-o mai iubesc dacă iubesc altă femeie. Se identifica cu acest personaj feminin din viața mea care n-o să mai fie iubit pentru că eu o să aleg pe altcineva. Așa am ajuns atunci la 16 ani la acest adevăr și ne-a făcut bine la amândouă pentru că nu era despre orientarea mea sexuală, era despre altceva complet diferit. Voiam să-și conștientizeze homofobia. Mie mi se părea ciudat ca sor-mea cu care am trăit și mi-am împărțit patul aproape toată viața, să nu accepte. Mi se părea foarte ciudat să mă urască pentru că eram același om. Era evident că era un alt izvor acolo, nu era despre orientarea mea sexuală în sine, iar prin dialog am ajuns la întrebarea „ce nu-ți place mai exact?” pentru că fata cu care mă sărutasem era și prietena soră-mii. Eu am avut o relație tensionată cu sor-mea pe alocuri și încă o avem după ani de zile pentru că trauma de acolo nu s-a vindecat, iar asta era izvorul de fapt, motivul pentru care nu ne înțelegem una cu cealaltă. Prin dialog am ajuns la această concluzie și atunci am tăiat din rădăcini homofobia. Sor-mea n-are absolut nimic cu mine și n-a avut de atunci nimic. A fost interesantă experiența pentru că mi-am dat seama de atunci că homofobia are izvoare mult mai profunde decât ura asta de suprafață pentru persoane queer. Apoi a fost maică-mea la rând și, mama mea abuzându-mă sexual când eram mică, îți dai seama că a avut o reacție bizară la chestia asta, probabil că exista rușinea

că era conștientă de ce mi-a făcut și a reacționat ciudat. M-a acceptat cumva, dar mai avea momente în care îmi spunea că o să fac cancer dacă nu mă culc cu bărbați și îi spuneam că vorbește prostii. N-a existat un scandal major și nu am fost înlăturată din familie. În primul rând, pentru că nu depindeam financiar de nimeni din familie de prin liceu, și atunci mi-am permis să am această libertate de a-mi face coming out-ul la toată lumea. Le-am spus că dacă nu vă place, asta e, nu trebuie să fiți în viața mea, adică nu i-am lăsat pe ei să-mi zică „nu te acceptăm, ieși din familia noastră”, am zis „NU, eu sunt așa și dacă vouă nu vă convine puteți să vă luați la revedere de la mine, vă doresc fericire”.

Alex: Care este relația ta cu familia în prezent?

Daniela: Păi, mama e moartă și mi-am închis rănilile cu acel episod din viața mea, îndelungat de altfel. Cu tata e bine, cu sora mea nu mai vorbesc de câteva luni, din cauza unor traume vechi, și în rest e ok.

Diferită, dar fericită²³

Într-un fel, cred că dintotdeauna am știut că sexualitatea mea este diferită, deși am conștientizat și acceptat acest lucru relativ târziu. Să-mi asum o orientare sexuală blamată de societate mi se părea atunci extrem de riscant, căci vedeam acest lucru ca pe o renunțare la drepturile recunoscute ca fundamentale așa-zisei majorități „normale”. Însemna să devin parte dintr-o comunitate pe care nu o cunoșteam și de care mă temeam oarecum chiar

²³ Mona Petre, „Diferită, dar fericită”, *Buletin informativ lgbt@accept*, februarie 2002, nr. 18, p. 4.

eu, ca urmare a felului în care fusesem crescută – să consider că homosexualitatea este un păcat. Dar am realizat că a-mi nega orientarea devine obositor și frustrant. Nu doream o viață dublă în care să mă prefac că sunt la fel ca ceilalți doar pentru a nu-i stânjeni pe alții prin prezența mea.

Trebuie să recunosc că autoidentificarea a fost pentru mine un proces destul de lung. Nici nu știam prea multe despre ce înseamnă să fii lesbiană. O perioadă de timp am preferat să cred că sunt bisexuală, un pas încă șovăitor, făcut doar pe jumătate. Am început să citesc enorm, absolut orice despre asta, sursa mea predilectă fiind Internetul din cauză că nu am găsit publicații pe piața românească despre acest subiect. Internetul a fost pentru mine o școală care m-a ajutat să văd lucrurile diferit. Am înțeles că și persoanele LGBT pot fi fericite astfel, că nu trebuie să mă tem și că dacă vreau ca lucrurile să se schimbe, dacă vreau ca „restul lumii” să vadă că a fi lesbiană nu înseamnă să fii o paria a societății, trebuie să acționez cumva. Când am avut curajul să-mi spun, pentru prima dată, mie însămi, că sunt lesbiană, am simțit că sunt liberă, m-am simțit puternică și mândră cu mine însămi.

Acum nu mai am nici o rețineră în a recunoaște că sunt lesbiană, pot vorbi deschis despre asta și vreau să le arăt celor care ajung să mă cunoască că nu sunt diferită de ei doar pentru că prefer o relație cu o altă femeie. Surpriza mea a fost mare când am realizat că prietenii și cunoștințele mele nu s-au purtat diferit cu mine și că temerile mele au fost oarecum nefondate. Poate sunt un caz fericit, îmi dau seama că nu toți au același noroc, însă dacă ajungi să te accepți pe tine însuși așa cum ești, iar apoi îți faci coming out-ul (măcar în fața celor apropiați), aceasta este o schimbare în bine pentru psihicul tău.

Mona Petre, București

Interviu cu Diana Dragomir

Alex: Spune-mi despre reacția familiei tale, și a familiei tale extinse față de coming out-ul tău. Care este relația ta cu ei în prezent?

Diana: A existat această desprindere treptată care a durat aproape cinci ani. Devenirea de membru inactiv în religie. Asta însemna că nu mai mergeam la sala regatului și că nu mai mergeam din casă în casă. Doar eram această umbră, această persoană invizibilă și nu mă mai vedeam nici cu oameni de acolo. A fost o discuție destul de dură emoțional cu părinții mei atunci când am anunțat asta. Mi-am făcut coming out-ul față de ei în octombrie anul trecut, printr-o scrisoare în care le explicam de ce am fost așa foarte secretos cu privire la noul loc de muncă care era Accept și le-am explicat ce fac și de ce contează foarte mult pentru mine. Pentru că uite, lucrez pentru această comunitate din care fac și eu parte. Am încercat să le explic cât de naturală e toată chestia asta și să nu creadă că e un comportament pe care l-am adoptat venind în acest loc exotic, București. După ce am trimis scrisoarea asta știam că o să fiu exclusă din religie, și asta s-a întâmplat la vreo lună. Am primit un telefon de la un bătrân de congregație. Așa se numește la martorii lui Iehova mai marii din biserică, din bisericile locale.

Alex: Părinții tăi nu te-au mai contactat după ce ai trimis scrisoarea?

Diana: Ba da, părinții mei mi-au trimis o scrisoare înapoi în care mă asigurau de iubirea lor, dar în același timp spuneau că sunt fermi în decizia de a-mi arăta adevărata iubire divină prin a nu mai vorbi cu mine. Așa se justifică în religie regula asta care nu știu exact cum s-ar traduce în română, dar e ideea asta de *shunning*, o practică de-ale lor. Membrii activi din religie nu mai

au voie să aibă niciun contact cu persoanele care au fost martori ai lui Iehova, dar nu mai sunt în prezent, fie pentru că au fost excluse, fie pentru că s-au dezasociat ele. Inclusiv familiile nu mai au voie să vorbească cu foști martori ai lui Iehova. Singurele contacte pot să fie făcute în cazuri de urgențe medicale sau în cazul de un deces în familie, deci cam astea sunt singurele instanțe posibile. După o lună de la scrisoare a venit și acest telefon care a fost foarte amuzant. Eram la o petrecere și m-am trezit cu vreo șapte apeluri nepreluat. Și după am sunat. A venit așa ca un fel de bombă, deși mă așteptam. Era această persoană, bărbat pe la vreo 50 de ani, care a început să-mi vorbească, „nu te-am mai văzut de mult” mi-a zis, i-am spus „cred că știu de ce m-ai sunat”. A trebuit să-i explic ce înseamnă acronimul LGBT, tot, pentru că nu înțelegea din ce grupare fac parte. Concluzia discuției a fost că o să fiu sunată peste câteva zile de un comitet judiciar. Un grup de vreo trei bătrâni de congregație ai martorilor lui Iehova care se întâlnesc ca să ia o decizie cu privire la excludere sau măsuri de muștrare a unui membru care a păcătuit și cum eu păcătuisem, iată că s-a întrunit acest comitet juridic chiar de 1 decembrie, zi de sărbătoare. A fost o discuție de vreo oră, o oră și jumătate în care erau acești trei bărbați mult mai în vârstă decât mine care prima dată m-au luat destul de drăguț cu dumnezeu te iubește și dacă te căiești o să fie totul OK, după s-a transformat bineînțeles într-o discuție în care mi-au fost citite versete despre Sodoma și Gomora, și despre cum o să sfârșească cei care fac aceste alegeri de viață pe care le am și eu. Pentru mine a fost un moment super *empowering*. Eu o țineam foarte mult pe a mea și, de fiecare dată când încercau să-mi vorbească despre aceste alegeri de viață, le spuneam „eu fac parte din comunitatea asta, așa m-am născut. Sunt foarte mândră de comunitatea asta și de faptul că sunt o persoană queer, și că iubesc în acest fel. Nu mi se pare absolut

nimic greșit în a iubi. Până la urmă și Dumnezeu spune că cel mai important lucru este iubirea. Asta e punctul meu de vedere. Știu că el contravine punctelor voastre de vedere, dar aici mă aflu”. Cred că a trebuit să repet asta de câteva ori, până când unul dintre ei a spus „poate că genetica la un moment dat o să ne spună că da, chiar așa vă nașteți, dar și unii oameni se nasc cu tendința asta de a fura. Asta înseamnă că sunt condamnați la o viață de a fura încontinuu”, și am spus „nu știu dacă e corect să faci comparația asta în condițiile în care eu vorbesc aici despre iubire și tu vorbești despre niște tendințe de alt tip”, dar s-a concretizat iată cu excluderea mea, iar din acel moment nu prea mai am legături cu familia mea.

Alex: S-a întâmplat la telefon discuția asta?

Diana: Da, s-a întâmplat la telefon. De obicei e în format fizic, dar atunci erau încă restricții de COVID.

Alex: Cu părinții tăi ce s-a mai întâmplat?

Diana: S-a transformat într-o relație destul de non-existentă de aproape doi ani.

Alex: Și restul rudelor?

Diana: Restul rudelor au fost destul de ok, n-am primit nicio reacție nașpa. Foarte multe rude au aflat din videoclipul meu de coming out pe care l-am făcut vara trecută prin campania Accept, #comeoutwithme, și l-au văzut acolo. Cred că am primit un singur mesaj că e alegerea mea, dar nu trebuia să fac videoclipul. Am niște rude la care mi-am făcut eu prima dată coming out-ul, nu au aflat de pe internet și au reacționat super. Am început să am o relație mult mai apropiată față de ele și nu doar că acceptă, dar vor să și învețe și își cer scuze dacă se exprimă greșit și după mă întrebă cum ar fi ok să-mi vorbească. Am avut o întrebare și despre pronume, ceea ce a fost foarte uau. Cu o parte dintre rude am această relație care a renăscut sau de fapt care se fondează acum.

Mi-au mai scris alte rude că le pare rău și că nu pot să-și imagineze cum a fost copilăria mea, dar sunt alături de mine. În general a fost incredibil să observ reacțiile astea primitoare și niciuna foarte dură. Îmi imaginam că ruptura asta care o să vină odată cu rupțura de familie o să fie una definitivă cu toată ideea de familie, dar mi-am dat seama că mi se redefiniște familia. Oricum mi se definea zona asta de familie aleasă, dar și cea de familie extinsă. Acum am început să merg la mese în familie de Paști și de Crăciun. Ai mei au început să studieze biblia când aveam cinci ani, în primii cinci ani am avut și eu Crăciun și zile de naștere, dar de abia acum încep să trec prin experiențe de familie și e foarte drăguț.

Problema românească²⁴ **Fragmente de Carmen Gheorghe**

Ai grijă de felul în care arăți. Ești fată, poartă-te ca o fată. Nu-ți ridica fustele, e bine să nu se vadă prea multă piele. Să nu te îmbraci prea colorat, oricum ești exotică. Să nu ții la doctor chiar dacă nu te tratează bine și te întreabă răstit dacă vrei să mai faci copii. Capul lăsat, sabia nu-l taie. E rușinos să te cerți, să ții, să te plângi de lipsa banilor, de umiliințele românilor. Nimeni nu trebuie să te știe.

Sunt istorii, pasaje din viața multora dintre noi, femeile rome. Opresiunea vine din toate părțile. Suntem controlate așa încât să nu fim în viață, să fim invizibile. Și multe dintre noi asta și facem. Istoric vorbind am fost și continuăm să fim invizibile. Suntem

²⁴ Oana Dorobanțu & Carmen Gheorghe, *Problema Românească – O analiză a rasismului românesc*, editura Hecate, București, 2019.

tratate ca obiecte de cercetare în studii sociologice, antropologice. Suntem exemplul folosit la capitolul natalitate. Suntem exotice în artă sau folosite drept muză. Suntem reduse la identitatea etnică sau socială, la capacitatea noastră biologică, sexualizate. Violența asupra noastră e divertisment. Iar istoria este scrisă de alții – dominanții, majoritarii. [...] Există în schimb activiste, artiste și feministe rome din diverse părți ale lumii, care devin din ce în ce mai angajate în lupta pentru redefinirea propriei narațiuni sau istorii. Femei rome și persoane LGBTQ care încep să ocupe spații în artă și cultură, societate civilă, în mediul academic sau politic, și care și-au asumat fie lupta antirasistă, de clasă, feministă, pentru comunitatea LGBTQ, fie pe toate în mod intersecțional. Pătrunderea lor în spații publice a adus un tip de vizibilitate anumitor cauze, dar a și creat dihotomii între diferite voci, și prin urmare, tensiuni ideologice pornite de la prezumția unora că se poate face o ierarhie între cauze. Tensiunile sunt benefice întrucât dau loc dezbatelor și dezvoltării de noi teorii.

Interviu cu Flori

Alex: Care este experiența ta în societate ca mamă romă bisexuală, atât în România cât și în Irlanda?

Flori: Noi nu avem experiențe în România ca părinți LGBT+, însă aici în Irlanda e foarte ok. Sunt copii care mai întreabă câteodată de ce fetița noastră are două mame, iar părinții le explică foarte frumos. Nu am avut parte de nicio reacție negativă. Eu m-am obișnuit cu comentariile pe care le primești în România, alături de discriminare și multe altele, dar nu mi s-ar fi părut corect să pun asta pe umerii unui copil. Dacă am fi fost acum în România, cel mai probabil nu am fi ales să facem un copil. Nu

doar din motivele organizatorice, că sunt foarte puține informații spre deloc despre procesul de inseminare. Nu poți merge ca un cuplu LGBT+ să faci acest pas. Noi am făcut inseminare în Irlanda ca parteneri, lucru care nu ar fi fost posibil în România. Modul în care ar fi fost primit copilul nostru în societate ne-a convins să nu ne mutăm înapoi în România până când copilul nostru nu este suficient de mare, cât să înțeleagă aceste diferențe culturale și să știe cum să le gestioneze.

Alex: Care a fost reacția familiei tale când a aflat că vei avea un copil cu partenera ta?

Flori: Eu și partenera mea suntem împreună de 13 ani. Acum doi ani și jumătate, când a venit copilul, noi trecusem deja peste cele mai grele hopuri ale relației care s-au întâmplat acum vreo 10 ani. Prietena mea este de etnie maghiară. Am avut o rezistență din partea familiei ei, poate chiar un pic mai mult decât din partea familiei mele. Atunci când am ieșit noi din dulap familia mea era devastată pentru că eram gay, pe când familia ei a fost mai mult afectată de faptul că s-a cuplat cu cineva non-maghiar, chiar dacă eram femeie. Părinții mei ne-au bătut la cap să avem un copil, eu având peste 30 de ani la momentul respectiv. Am rămas însărcinată prin inseminare și am născut copilul în pandemie, motiv pentru care familiile au fost alături de noi spiritual. Fratele meu care locuiește aici în Irlanda a venit cu noi la ecografia când am aflat sexul copilului. Singurul lucru la care ne-am gândit a fost că dacă prietena mea ar fi purtat copilul și, biologic vorbind, nu ar fi fost din familia mea, nu cred că ne-ar mai fi sprijinit atât de mult. În comunitatea romă familia e foarte importantă. Dacă nu ești înrudit prin sânge cu cineva, nu e același lucru. Noi nu avem planuri pentru un al doilea copil, ne oprim aici, însă sunt conștientă că dacă prietena mea ar purta copilul ar exista ceva diferențe acolo din partea familiei mele, din partea comunității mele.

CAPITOL RECURENT

Spații Aparte

Din dicționarul comunității:

HETERORIZAREA²⁵

Numim heterorizare procesul psihosocial prin care hetero-iul și heteroica își folosesc toate resursele pe care le găsesc la îndemână pentru a ne teroriza cu heteroidele lor, cu stilul lor de heteropurtare, heterovestimentație, heteroîndrăgostire, heteroînțelegere și toate cele, sub înaltul patronaj al heteromânmiresmării noastre.

EL*C

Sunt în tren spre Budapesta unde voi întâlni un număr foarte mare de lesbiene la conferința EL*C. Domnul bătrânel coleg de cușetă se descalță de pantofi și trece la papuci. Eu nu am papuci, mă gândesc, și îmi scot adidașii ca să îmi pun picioarele necivilizate pe patul nefăcut. Deja devin stăpână pe cușeta noastră și merg după așternuturi. Îi dau colegului partea sa.

— Vorbești română? Că atunci când ai vorbit cu controlorul parcă era altă limbă, mă întrebă bătrânelul.

— Vorbesc română, i-am spus.

— Aaa, păi, bine atunci! spuse bătrânelul și ne punem pe tăcute în continuare.

Îmi fac patul ăla de sus, îmi place să stau cât mai sus la cușetă ca să fiu lăsată în pace. Se apucă și colegul să facă patul după ce termin eu.

²⁵ „Din dicționarul comunității: heterorizarea”, în *Revista Identități, supliment special*, 2003, p. 8.

Spații aparte

— Dacă vreți să vă schimbați să-mi spuneți să ies 10 minute, spuse bătrânelul.

— Ok, ce să zic.

— Haideți că ies 10 minute până vă schimbați, insistă bătrânelul.

Domnul bătrânel coleg de cușetă trage ușa după sine. Trag și perdeaua ca să duc scena până la capăt. Eu nu voiam să mă schimb deloc, dar acum nu mai am încotro. Așa că prefac schimbatul în non schimbat, mă bălăngănesc cu trenul cinci minute, cât să dea bine pe ceas și-mi pun hanoracul pe mine. Trag perdeaua, deschid ușa.

— Gata. Dacă vreți să vă schimbați puteți merge, anunț colegul.

Și merge domnul bătrânel să se schimbe, dar el pe bune. Cât stau să mă bălăngănesc pe holul trenului mă deștept. Domnul bătrânel era un cavaler. Care mă tot punea pe mine să mă schimb, deși dumnealui voia de fapt să se schimbe, dar îi era rușine să-mi zică. Trage perdeaua, deschide ușa.

— Gata, deschid și televizorul și m-am dus la culcare, râde și așa îmi dau seama că glumește. Nu subestimez niciodată românii din tren.

Intru și ajung prin vis la foarte multe lesbiene. Lesbienele fac valuri, se împreunează și se contractă până formează o lesbiană supremă. Lesbiana supremă mă deoache, dar eu știu de deochi și mă feresc. Lesbiana supremă arhivează și scrie proiecte culturale. Mă așez lângă lesbiانا supremă. Idolatrizez lesbiانا supremă. Observ cum proiectele culturale sunt duse pe tăvi de pisici tortie. Nu apuc să citesc nimic. Regret. Nu voi reuși niciodată să scriu un proiect cultural pentru lesbiene. Nu mai idolatrizez lesbiانا supremă. Visul se încheie cu o pisică tortie care se pișă pe mine.

CAPITOLUL IV

**Căutări, Întâlniri,
Împliniri**

Pentru tine

Te uiți la mine și zâmbești. Când râzi și-mi povestești despre tine, lumea mea se oprește și ești doar tu. Pe această câmpie, se lasă întunericul și mă întristează că nu mai pot să te văd la fel de bine. Mă ajuți să mă regăsesc. Să mă întreb cine sunt eu de fapt, pentru că este atât de bine cu tine încât pot să fiu oricine îmi doresc să fiu. Când te țin de mână, inima mea devine palma mea, iar degetele mele niște extensii prin care poate să ajungă la a ta. Te îmbrățișez și te iubesc. Citim o carte despre broscuțe în parc, lângă lac și viața mea devine ce nu credeam vreodată că va fi. Sunt în siguranță cu tine. Te sărut și mă simt liberă. Mă descopăr pe mine din ce în ce mai mult de fiecare dată când ne vedem. Mă supăr ușor și stai răbdătoare să-ți spun de ce. Mă mângâi și sunt în siguranță să-ți spun ce simt. Sentimentul de acasă se construiește în jurul tău. Mă vindec și mă vindeci de insecuritățile mele. Cu tine pot să-mi explorez genul. Simt că mă vrei, iar eu nu simt că trebuie să-mi explic de ce. Împreună cu tine sunt împlinită. Mă atragi nesfârșit, iar sexul cu tine este de fiecare dată o nouă descoperire de sine. Stau și mă minunez de lucrurile pe care le putem crea împreună. De lucrurile pe care corpurile noastre le pot face împreună. Ți-am zis că n-am frici legate de relația noastră și am mințit. Mi-e frică să nu te pierd. Câteodată simt pierderea ta, așa cum m-am obișnuit din celelalte relații să o fac, pentru a nu mă distruge atunci când s-ar întâmpla, iar dorința de izolare

mă cuprinde. „Trebuie să-mi citești textele pentru a mă cunoaște” îmi spui, așa că le citesc. Mă doare când aflu despre lucrurile prin care ai trecut, chiar dacă le știam deja din poveștile tale, dar asta pentru că inima mea se ține de mână cu inima ta, oriunde m-aș afla. Viitorul meu sper să fie alături de tine.

Stela²⁶

Text: Emilian Isailă

Reporteri: Monica Vlad și Cristina Cuciinic

Foto: Dumitru Angelescu

E blondă. Are o geacă de blugi scurtă. Vorbește încet și senzual. Își caută prada. Stela Rusu are 22 de ani și e înnebunită după femei. „Cred că pe la 12-13 ani am început să mă uit după fete. Am copilărit la Chișinău. În București, am venit cu o bursă ca să urmez liceul. Îmi petreceam timpul mai mult în preajma băieților pentru că fetele mă inhibau. Prin clasa a XI-a, m-am simțit atrasă de o colegă care era din Albania, cu care stăteam în camera de cămin, căci pe vremea aia locuiam într-un cămin pentru elevii străini, din Piața Dorobanți. Atunci, deși nu se întâmplase nimic între noi, ne-au ieșit vorbe că suntem lesbiene. Și asta doar pentru faptul că eram mereu împreună.

Am rămas cu convingerea că trebuie să încerc să am o relație cu o femeie. Pe la 18 ani, am început să mă uit după anunțuri, prin ziare. Am răspuns la unul și m-am întâlnit cu o tipă. Ea căuta, de fapt, o prietenă, zicea că se simte singură. O lună am

²⁶ Emilian Isailă, „Sunt Lesbiană”, *Revista Penthouse*, aprilie 2002, pp. 48-50.

avut o relație care mi-a plăcut până când a ajuns să mă sufocă cu insistență ei. Din punct de vedere sexual a fost super. Deși era prima dată când o făceam cu o femeie, ea mă întreba cu câte o făcusem înainte s-o întâlnesc și nu m-a crezut când i-am spus că fusese prima. Dar trebuia să scap. Pur și simplu mă sufoca. Am apelat la ajutorul unui prieten care se oferise să îmi prezinte o altă fată și am luat-o cu mine la întâlnire. I-am mărturisit că mă văd cu fata respectivă și așa am reușit să închei relația”, povestește Stela.

„Marea mea iubire a fost o heterosexuală”, mărturisește Stela. „Am dat un anunț la ziar și m-au sunat tot felul de nașparlii. Dar m-a sunat și ea. M-am dus la întâlnire cu un prieten cu mașina, ea a venit cu doi. Arăta trăsnet. Am făcut câțiva pași împreună și am convenit să ne vedem cât de curând, singure. Am început să ieșim, dar tot ce făceam era să ne sărutăm discret pe buze. Cam după o lună de când ne-am cunoscut și am devenit foarte bune prietene, m-a chemat la ea acasă. Am mâncat, am ascultat muzică, apoi a venit vremea să dormim. Eu am luat-o în brațe, dar ea a reacționat foarte rău. Mi-a zis s-o las în pace. A recunoscut că nu e lesbi și că a răspuns la anunț așa, pur și simplu. Mi-a mai spus că ea în curând va pleca în Italia. Ne atașaserăm foarte tare una de cealaltă și, până la urmă, am făcut dragoste. O iubeam, mă durea faptul că va pleca și tot ce aș fi vrut era să locuim împreună ca un cuplu adevărat, să-i aduc cafeaua la pat și să-i îndeplinesc toate dorințele. După ce a plecat, am suferit foarte mult, un an n-am fost în apele mele, relația continuă și astăzi oarecum, dat fiind că eu am fost singura ei experiență de acest gen”, povestește Stela.

Interviu cu Andrada Popa

Alex: Poți să-mi povestești despre un moment dintr-o relație sau un date care a rămas cu tine?

Andrada: Cred că cel mai șocant moment mi s-a întâmplat relativ recent. Sunt într-o relație de două luni cu o tipă din București. Acum sunt în București la ea. Ne-am cunoscut online, am vorbit aproape în jur de două săptămâni zilnic, ore în șir. Am decis să vin la București să ne cunoaștem și a venit să mă ia din gară. La gară a venit direct cu inelul. Inel pe care încă-l port.

Alex: Cum s-a întâmplat? Poți să-mi dai mai multe detalii? Ce a făcut ea și ce ai făcut tu?

Andrada: Noi tot râdeam înainte să ajung. Ziceam că eu o să am foarte mari emoții și ea spunea că n-o să aibă emoții deloc. Când ne-am întâlnit, ea avea mai multe emoții decât mine și tot căuta foarte stângaci în buzunar. Eu nu înțelegeam ce caută. Automat m-am gândit că, noi am făcut bancuri pe tema asta, o să vină cu inelul la prima întâlnire. Când am văzut că-și caută frenetic ceva în buzunar, instant, mi-am dat seama. O scos cutiuța și am văzut că e o cutiuță de inel. Eram șocată, nu credeam, nu, nu, nu, nu, și când o deschis am văzut inelul, ok, ok, ok, ok, ok. Am rămas cu privirea blocată pe inel că abia am auzit ce zicea. Am zis da, da, da, da, da, da, da, da, da, da, da, da!

Alex: Pe peron în Gara de Nord sau unde mai exact s-a întâmplat?

Andrada: Da, în Gara de Nord, pe 27 decembrie.

Alex: A existat vreo reacție a oamenilor din jur?

Andrada: N-au fost reacții, dar probabil pentru că expresia ei de gen este una foarte masculină. Mai ales acum iarna cu jacheta. Cred că toată lumea credea ca e tip. Da, este stereotipul lesbian

cu relațiile noastre care merg pe repede înainte, și acum, după trei luni, ne vom muta împreună. Se va muta la mine la Cluj.

Alex: E fascinant stereotipul ăsta în care relațiile dintre tipe queer se dezvoltă mult mai rapid.

Andrada: Eu m-am gândit foarte mult la fenomenul ăsta și tind să cred că este din cauza dinamicii care se creează în relația dintre două femei. Avem foarte multe bancuri proaste pe tema relațiilor heterosexuale, care zic că întotdeauna bărbații sunt cei care temperează cât de repede evoluează o relație, iar ea vrea să fie cerută, ea vrea să se mute împreună cu el, ea vrea să se logodească, să facă nuntă și el tot timpul e cel care zice „hai să o luăm mai încet, hai să nu ne grăbim”. Dacă scoți din ecuația asta bărbatul și adaugi o altă femeie, care e tot exact pe aceeași idee și simte că rezonază cu cineva, îi dispusă din start să facă pașii mult mai repede. Eu cel puțin așa privesc stereotipul ăsta.

Interviu cu Cristina Săracu și Mihaela Marcu

Alex: Ați putea să-mi povestiți un episod din relația voastră care să reprezinte ceva special pentru voi?

Mihaela: Noi avem foarte multe amintiri frumoase, ideea este să poată să apară și public.

Cristina: Nici nu știu ce anume să-ți spun. Un lucru pe care i l-am zis lui Miha, atunci când ne-am cunoscut, și pe care probabil Miha la privit cu un pic de scepticism, absolut natural, a fost „cu fiecare zi care va trece, iubirea noastră va fi mai mare. Azi ne vom iubi mai mult decât ieri”. Știu că peste mulți ani, 10-12, Miha a avut un moment în care a zis „chiar așa s-a întâmplat”. Cred că una dintre amintirile care arată în modul cel mai concret cât de mare este forța pe care o are iubirea dintre doi

oameni este momentul în care am decis să mergem în Islanda să ne căsătorim. Istoria deciziei noastre de a ne căsători se întinde pe un an jumate. Noi am aflat la sfârșitul lui iulie 2016 că există în Europa două țări care te căsătoresc fără rezidență: Islanda și Danemarca. Bariera cea mai mare pentru noi era că singura țară pe care o găsisem la începutul relației noastre care ne căsătorea era Noua Zeelandă, la capătul lumii, departe, scumpă. În 2016, când am aflat că ne putem căsători în Europa, am ales Islanda tocmai pentru că ne puteam căsători într-o biserică unde preotul are și acel atribut de ofițer de stare civilă, și am început să planificăm totul. Am ales biserica, preotul și practic noi până la sfârșitul anului 2016 aveam ziua nunții, biletele de avion, invitații trimise la prieteni, hotelul plătit, totul era foarte clar pentru iulie 2017. Pe 8 martie 2017, adică cu vreo trei luni înainte de ziua în care trebuia să ne căsătorim, am aflat că am cancer. A urmat un proces dificil. Două operații, începutul de chimioterapie și după-aia a fost și partea de radioterapie. Ideea este că povestea asta cu cancerul, dincolo de șoc, de tot, pe noi ne-a pus în fața unei decizii. Pentru că toată lumea știe că în momentul în care te apuci de chimioterapie, în funcție de organism, reacțiile pot fi de la dificil, foarte dificil, până la te ții de pereți. Sunt oameni care opresc chimioterapia. Mama mea a fost într-o situație de genul ăsta. La mama mea am oprit chimioterapia că n-a făcut față, iar noi ne aflăm în fața acestei decizii. Ce facem? Anulăm toată povestea aia sau ne ducem cu curaj în Islanda? Relația noastră a ajuns în punctul în care știm să găsim echilibru în orice context și să gestionăm orice situație. Eu am făcut o operație la sfârșit de martie, o a doua operație la sfârșit de aprilie și am început chimioterapia. Am avut un singur gând. I-am spus medicului să-mi programeze chimioterapia astfel încât să pot merge să mă căsătoresc. Există și probabilitatea să-mi fie foarte rău, să nu pot să mă urc în avion. N-aveam

de unde să știm. E o amintire superbă la care ne-au fost prieteni alături, m-am simțit foarte bine și nu mi-a căzut părul, ceea ce nu putea să prevadă nimeni. Am reușit să nu lăsăm teama să fie mai puternică decât speranța.

Alex: Voi ați plecat în timpul tratamentului să vă căsătoriți?

Cristina: Eu făcusem o ședință de chimioterapie miercuri, miercurea viitoare am plecat în Islanda, sâmbătă ne-am căsătorit și am mai stat o săptămână până ne-am întors duminică acasă. Am stat 10 zile plecate, și miercuri m-am dus la următoarea tură de chimioterapie.

Alex: Treptat te-ai vindecat.

Cristina: Absolut. Am terminat chimioterapia, apoi am făcut radioterapie zi de zi, timp de 5-6 săptămâni și a trecut.

FETE:

Studentă, mă adresez unei posibile prietene: Scrie-mi cât mai repede și cât mai la obiect! Comunică-mi zodia, vârsta, situația materială, înălțimea, greutatea și care îți sunt preferințele. Află că sunt o fată discretă, din București. Adriana.

Proaspătă absolventă de facultate 25/160/48, Rac, cu principii estetice și morale precise aștept câteva rânduri pe adresa redacției. Precizați „pentru Laura”. Aș aprecia mult o fotografie. Apropo, sunt lesbiană!²⁷

²⁷ „Căutări, întâlniri, împliniri”, *Revista Mariaj (fragmente)*, începutul anilor 2000, nr. 1, p. 7.

Interviu cu Diana Dragomir

Alex: Vreau să te întreb despre faza asta cu *trauma dumping*²⁸ la lesbiene. Este un lucru pe care ajungem să-l facem destul de des, chiar de la primul date sau cel târziu la al doilea. *Trauma dumping* este acel moment în care începem să ne povestim toate traumele și ne facem un fel de *match* pe traume, iar din *sharing*-ul ăsta care nu este atât de sigur ne băgăm într-o relație unde ajungem să depindem emoțional una de alta. Voiam să te întreb ce experiențe ai avut tu și cum ai văzut zona asta de *trauma dumping*?

Diana: Măi, clar există acest clișeu de primul date în care se stă între 8-12 ore și se vorbește mai mult despre traumele pe care le ai. Din fericire, nu cred că am simțit neapărat că asta a fost baza relațiilor pe care le-am avut. Să fie o conexiune doar *pe dark stuff* și să rămânem acolo, iar apoi să se creeze o codependență. Cred că ce mă deranjează (pentru că mă deranjează chestia asta) este că iată, s-a întâmplat să am și un prim date care a durat super mult și în care am vorbit și puțin despre traume, dar nu doar despre traume, și în lumina asta mi-am dat seama că înainte mi se părea un clișeu. Cred că este destul de ciudat să ne prezentăm ca pe un produs al traumelor și asta să fie impresia pe care o lăsăm la început. Normal că traumele ne afectează, d-asta mergem și la terapie, să încercăm să scăpăm de ele și să le înțelegem, dar eu așa am simțit-o uneori, că te prezinți de parcă ești doar acest rezultat al traumelor tale. Oferim această poveste plină de traume, că sunt așa pentru că mi s-a întâmplat lucrul ăsta nașpa. Ceea ce nu cred că este foarte

²⁸ Newport Institute definește trauma dumping ca schimb de povești traumatice, fără să ne gândim la modul în care acestea o vor afecta pe ascultătoare, sau ca împărtășire excesivă într-un context nepotrivit.

sănătos. Într-adevăr, e super important să vorbești despre traume și într-o relație, inclusiv de la început, doar că e o problemă dacă primul date care durează 10 ore e doar despre traume. Cred că suntem mult mai mult de-atât. Traumele sunt parte din noi, dar nu mi-ar plăcea să cred că sunt lucruri esențiale prin care ne definim ca oameni, deși cred că poate are legătură și cu toate narrativele pe care le avem uneori. Cred că pe baza narativelor astea pe care le citim despre relațiile queer, care sunt importante ca existență, am început să vorbim doar despre partea asta mai *dark*.

Interviu cu Iulia Mocanu

Alex: Mă gândeam că poate ai vrea să vorbești din perspectiva poli despre relații.

Iulia: Eu mă documentam de ceva vreme despre poliamorie, mai degrabă de la cupluri și persoane care sunt în relații poli. Am avut noroc că am avut acces la persoane în relații poliamoroase, nu neapărat doar deschise și nu neapărat straight. Discursul e foarte hippie că se merge direct pe chestia asta că iubirea nu e finită, că nicio persoană nu are responsabilitatea să-ți îndeplinească toate nevoile, că e destul de eliberator să treci prin tot procesul de deschidere a relației, de a avea mai multe relații în care ești foarte implicat emoțional și romantic. Treptat, mi-am dat seama că toate discursurile și cărțile nu te învață, de fapt, cum să faci asta. Te ajută să intri într-un *mindset* și să deprogramezi toate căcaturile pe care le învățăm despre relațiile romantice: posesivitatea, faptul că gelozia este un semn bun că unei persoane îi pasă de tine sau că partenerul tău de viață trebuie să fie totul pentru tine și este pe viață, și e doar unul. Pe mine m-a ajutat faptul că aveam experiența cu grupurile anarhiste și cu această structură de

Interviu cu Y

A: Vrei să-mi povestești un date pe care l-ai avut și care a rămas cu tine?

Y: Seara în care m-am împrietenit cu partenerul meu. În Control, în 2019. Punea muzică și am intrat în vorbă, apoi am fost la el acasă și ajunși acasă am jucat acest joc care mi s-a părut drăguț. Nu eram oficial împreună atunci, dar era o întâlnire întâmplătoare care s-a transformat într-un date. Eram la el acasă și nu am avut nicio interacțiune intimă până în momentul ăla. Atunci am propus eu acest joc: să scriem cuvinte pe spatele unui celuilalt și să ghicim ce cuvânt e (pe spatele gol). Eu eram destul de intimidată de el, nu îmi exprimase identitatea lui, dar era clar că nu e cis gender și am vrut să explorez acest teritoriu într-un mod neintrusiv, cute, care poate fi și sexy. Am jucat acest joc super distractiv atât de mult, de la șase dimineața până la 13 după amiază și n-am dormit, dar eram *sober* și vorbeam în același timp. Ne-am tot jucat acest joc pe parcursul relației noastre pentru că ne place foarte mult să ne amintim de momentul ăsta și de primul nostru date. Suntem genul ăla de cuplu, ne place să vorbim despre cum ne-am cunoscut foarte mult. Noi ne reconectăm când ne amintim de acest joc.

Interviu cu Beatrice Savage

Beatrice: Date-ul de aseară. Eram super *excited*. E această tipă cu care vorbesc cred că de o lună și ceva. Ne știam, ne aveam pe Insta de câțiva ani, am descoperit aseară că ne aveam și pe Facebook de mult mai mulți ani, am avut și o conversație la un moment dat. Ne-am găsit pe her și pe tinder, ne-am dat *match* pe tinder, i-am

scris eu după trei zile după ce mi-am băgat picioarele că ea nu-mi scria și am început să vorbim. Ne-am mutat pe Insta și am vorbit cred că vreo lună și ceva constant, *which was amazing*. Ne-am *bonduit* foarte mult pe chestii și am reușit în sfârșit să ieșim aseară la un date. A fost *the queerest thing in the world*, cum mi-ai zis și tu. Am mâncat la un restaurant indian absolut superb. Sunt fiartă pe tot ce e cu condimente. M-a așteptat săraca 45 de minute pentru că am întârziat la date și m-am simțit ca ultima persoană de pe planetă. Am mers să bem un cocktail super cute într-un alt loc și voiam foarte foarte mult să o scot la dans și nu știam cum să fac. M-am întâlnit super *random* pe lângă Apollo cu un prieten care îmi spunea că se duce jos la dans, i-am spus că sunt puțin ocupată afară la țigară și până la urmă mi-am făcut curaj și am întrebat-o dacă vrea să o fac un dans mai târziu. A spus da. Am mers și am dansat până ne-au dat afară din Apollo, la patru dimineața. Stăteam afară la o țigară, nu voiam să plecăm acasă, muream de frig, a fost gerul de pe planetă aseară. M-a întrebat dacă nu vreau să mergem până în Cișmigiu să îmi arate locul vrăjitoarelor. Ce este locul vrăjitoarelor și de ce vreau să merg acolo? A fost minunat, am stat acolo și ne-am pupat. Am ascultat niște muzică, am fumat niște țigări, la un moment dat s-a pus în fața mea, stăteam pe o bordură și ne uitam la toate graffiti-urile dubioase cu svastici și cu penisuri de pe pereți și ne cruceam. Vedeam că stătea super aproape de fața mea, fuma o țigară și nu-și făcea curaj să mă pupe. Muream de draci că nu aveam curaj să o pup. Tremuram amândouă de frig, iar la un moment dat i-am luat mâinile că era înghețată și i-am băgat mâinile la mine în mâneci ca să se încălzească, și am văzut că tot nu făcea nimic. M-am gândit că trebuie să o pup eu, ce să fac. A fost superb, m-a ținut în brațe că tremuram în ultimul hal, m-a ținut în brațe atât de

strâns cum nu m-a mai ținut nimeni în viața mea. Până la urmă am plecat acasă pentru că era mult prea frig.

Alex: Mă bucur că ai avut un date atât de drăguț. Sună *wholesome*.

Beatrice: Ah, da, la Apollo când am ieșit la țigară ne-a întrebat un puști de vreo 17 ani dacă suntem cele mai bune prietene. A fost superb.

Alex: Momentul cringe pe care toate îl avem la un date. Ori se dă un bărbat la una dintre noi, ori suntem întrebate dacă suntem cele mai bune prietene.

Beatrice: S-au întâmpat ambele, e ok.

Studentă suplă, drăguță, nonconformistă sunt dispusă să îndeplinesc orice capriciu al viitoarei mele prietene. Aștept răspuns la redacție. Precizați “pentru B”.

Lesby 18/170/60 doresc prietenia unei femei deosebite. Adresa mea se află la redacție. Precizați “pentru N”.³⁰

Interviu cu Daniela Groza

Alex: Povestește-mi un episod dintr-o relație sau un date pe care l-ai avut. Poate vrei să-mi spui din relația ta actuală ceva drăguț care s-a întâmpat.

³⁰ „Căutări, întâlniri, împliniri”, *Revista Mariaj*, începutul anilor 2000, nr. 1, p. 7.

Daniela: Păi o să vorbesc despre relația actuală, normal. Vara trecută am fost angajată la Cluj să predau un curs de fotografie pe care l-am intitulat *joy in the visual arts*, dar de fapt titlul era *queer joy*, despre cum arătăm fericirea persoanelor queer. Queer fiind această umbrelă pentru persoane care se simt ca fiind altfel decât norma. Mie mi se pare că nu are neapărat legătură cu orientarea sexuală. La Cluj am început să predau pe 2 august, și în acea zi faimoasă în relația de cuplu, am întâlnit-o pe Ioana, ea fiind fotografa acestui eveniment. Eu eram într-o relație atunci de trei ani, și Ioana (partenera mea) la fel. Ne-am întâlnit în prima zi, a doua zi am lucrat iarăși împreună, în a treia zi iubita Ioanei a ținut să-mi scrie să ieșim să ne cunoaștem, eu neștiind că Ioana este queer. Am ieșit peste două-trei zile și atunci am început să mă gândesc la Ioana ca la cineva mai important în viața mea. Eu fiind într-o relație de lungă durată care nu mă împlinea din toate punctele de vedere, era calmă, era ok și pentru mine era ceva nou în viața mea să fiu într-o relație calmă, dar nu era exact ce trebuie și mi-am permis să mă îndrăgostesc. Nu am știut că e reciprocă această dragoste și am fost calmă și resemnată câteva zile, până când și Ioana s-a gândit că o să ne potrivim foarte bine. Am început să vorbim mai mult. Am fost la țară la mine după primele două săptămâni de atelier și, atunci, ne-am dat seama că trebuie să fim împreună pe bune, și ne-am despărțit de prietenele noastre. Ne-am împreunat pe 15 august, deci n-a durat foarte mult. Pe 4 septembrie eram la MȚR (muzeul țaranului român) și ne-am logodit în fața muzeului. Este prima dată când m-am așezat în genunchi să cer pe cineva în căsătorie.

Alex: Uau. De față cu oameni?

Daniela: Eram pe o stradă cumva, clar erau oameni care treceau pe stradă. A fost emoționant momentul acela, mai ales pentru că ne-am îndrăgostit înainte să se întâmple ceva între noi, am

știut pur și simplu. Amândouă fiind conștiente că putem să iubim un om care nu este neapărat potrivit pentru noi și să intrăm în ceva nasol fără să știm, deci eram conștiente de chestia asta, dar pentru amândouă asta a fost și suntem la fel de îndrăgostite ca în prima zi. O să avem acum, pe 4 mai, nouă luni împreună și ne lovim de marele zid al căsătoriei queer.

Interviu cu Evie Ciobanu

Alex: Poți să-mi povestești un episod din relația ta actuală, poate un moment mai special? Dacă și partenera ta actuală se simte confortabil cu asta.

Evie: Am o poveste foarte faină pe care vreau să o povestesc, dar înainte de asta aș vrea să încep un pic cu altceva, un lucru la care nu mă așteptam când am început să accept că sunt trans. Mereu am avut relații cu fete, chiar dacă nu eram conștientă de genul meu înainte și consideram că sunt cis male, iar acum tot de fete sunt atrasă și am avut o surpriză pentru că nu m-am gândit, când am început tranziția, că o relație cu o fată după ce mi-am schimbat genul o să fie cu totul altfel decât era înainte. Acest lucru nu e ceva despre care am putut să citesc altundeva și mi se pare important de menționat. În primul rând, cred că societatea ne învață clar anumite roluri și ne dă anumite așteptări, cum ar fi așteptarea ca bărbatul să facă primul pas, să aibă inițiativă, să vrea să facă sex imediat sau cât mai repede și oricând. Asta ne învață media și filmele, iar eu înainte, de multe ori, simțeam asta ca pe o presiune, simțeam că se așteaptă de la mine să fac unele lucruri care uneori nu erau ceva plăcut sau natural, sau pe care aș fi vrut eu să le fac. Într-o relație după ce ajungi să cunoști persoana, gender norms devin mai puțin importante pentru că știi la ce să te

Spații aparte

aștepti de la ea, dar înainte există un pattern la care te aștepti din cauza genului. Prima oară când am ținut în brațe o fată, de când am tranzitionat, sau primul sărut au fost clar cu totul altfel decât înainte, și a fost totul mult mai natural și mai fără stres.

Alex: Atunci când ai început să fii ok cu tine și să te prezinți așa cum îți doreai în societate, relațiile tale romantice au devenit mult mai naturale?

Evie: Da, exact, cred că e o concluzie bună. Și prima oară când am făcut sex cu o fată fiind femeie a fost cu totul altfel și nu mă așteptam la asta. Din fericire pentru mine nu am disforie genitală prea accentuată așa că nu am o problemă cu asta. Deși, în principiu era cam același lucru ca înainte, n-a fost deloc la fel și am putut să mă simt mult mai confortabil. Am simțit lucruri pe care nu le-am mai simțit până atunci, m-am simțit dorită, m-am simțit sexy. Așa și înapoi la poveste...

Alex: Stai puțin, oare ai putea să vorbești și despre persoanele trans care după tranziție se întâmplă să-și schimbe și orientarea?

Evie: Știu că se întâmplă. Cred că sunt niște lucruri care ne pot opri să ne dăm seama de preferințele noastre, de atracția sexuală. La persoanele trans e mai probabil să nu conteze organele genitale pentru ele și atunci, dacă cineva ar avea un blocaj din cauza asta și și-ar da seama că e trans, ar începe să citească și să-și deconstruiască transfobia internalizată. Multe fete trans care sunt lesbiene n-au nicio problemă să fie cu o altă tipă trans care nu e pre-op sau post-op și așa mai departe.

Alex: Mersi, hai să trecem la poveste.

**Homosexualii din Capitală trăiesc precaut.
Unii se ascund, iar alții ar striga în gura mare pe
stradă că sunt „altfel”, ca să scape de-o povară.³¹**

Gianina spune că sexul între două femei este un dans, un tango. Divin și nimic animalic. „Ne vedem la Victoriei. O să ne recunoști, pentru că ne ținem de mână”, dă indicații Gianina, înainte de întâlnire. Doar atât pot face pe stradă, că de pupat nici nu pun problema. Nu acum, pentru că și când se țin de mână toată lumea se uită la ele, și-atunci, spune Gianina, mai bine se pupă acasă.

Are 21 de ani, e studentă în București și e populară în comunitatea gay din Capitală. O știe toată lumea. Când intră într-un club, femeile ar sări pe ea. E frumoasă, sociabilă, spre disperarea Roxanei, care trebuie s-o potolească și s-o facă să se întoarcă mereu acasă. Roxana are 31 de ani și vine în relația asta, prima cu o femeie, după o istorie de 13 ani alături de un bărbat. Spune că nu i-a fost deloc ușor.

„La început a fost dubios”

La serviciu, povestește Roxana, avea o colegă lesbiană. Discuțiile cu ea au ajutat-o să-și dea seama că se simte din ce în ce mai atrasă de femei: „Sunt o lesbiană devenită. Nu regret cei 13 ani împreună cu fostul meu iubit, n-a fost o alegere greșită. Am simțit că nu se mai poate și s-a terminat totul natural”.

³¹ Ionela Săvescu, „Homosexualii din Capitală trăiesc precaut. Unii se ascund, iar alții ar striga în gura mare pe stradă că sunt «altfel», ca să scape de-o povară”, *Evenimentul Zilei*, noiembrie 2011, <https://evz.ro/sexul-pe-furis-al-gay-ilor-din-bucuresti-952300.html>.

După asta a început să iasă cu fetele, mai întâi în cluburile pentru homosexuali. Acolo a cunoscut-o, după o noapte agitată, pe Gianina. „E o cuceritoare”, spune Roxana despre partenera ei. S-au mutat împreună după prima întâlnire. Era acum un an. „La început a fost dubios. Uite, Gianina, deși are 21 de ani, are mai multă experiență în relațiile cu femeile, și asta ne-a ajutat. Am vorbit mult despre ce ne dorim și am ajuns la concluzia că amândouă vrem o relație stabilă. Cu ea a fost mai complicat, pentru că e mai aventuroasă și i-a fost greu «să se așeze»”, descrie Roxana relația.

Numere de telefon prin buzunare

În zilele lor libere, lenevesc până la prânz, Roxana gătește, mănâncă apoi împreună, se uită la filme. Sexul, așa cum au afirmat, este divin. Nu e însă cel mai important. „Eu nu pot spune că iubesc femeia. Iubesc omul, nu sexul. Îmi place să protejiez o femeie”, punctează Gianina.

Poartă blugi largi, bocanci, e tunsă scurt și îi zâmbește des Roxanei. O ajută să-și pună haina, îi ține ușa și intră prima în local. „Nu e vorba de autoritate, doar de protecție”, adaugă Gianina.

Ies în oraș numai împreună. Roxana spune că, altfel, cine știe dacă cealaltă ar mai veni acasă: „În club, de exemplu, ea obișnuiește să danseze cu multe fete. E prietenoasă. Eu nu-s așa. Dar îi dau puțină libertate, pentru că știu că are nevoie”.

Odată, povestesc ele, după o petrecere într-un club, Gianina a ajuns acasă și-a început să scoată de prin buzunare bilețele cu numere de telefon, primite de la fete. „Important e să știu că după ce dansează tot clubul, să-i fac un semn și să vină la mine, nu să se ducă la alta”, punctează Roxana.

Ea e geloasa. Vrea s-o potolească. „Și diferența de vârstă e mare și contează. Dar maturitatea nu ține de vârstă, ci de experiențe”, completează Gianina.

Narcisista și modesta

Fetele au împreună un site destinat comunității de homosexuali din România. Amândouă lucrează pentru el, Gianina cu scrisul, Roxana cu tehnica. Gianina privește des în fereastra cafenelei și își aranjează părul: „Nu știu dacă ți-ai dat seama, dar eu sunt o narcisistă”. Știe că e frumoasă. „Relațiile între femei pornesc și de la o atracție fizică, chiar dacă uneori e mai puțin importantă. Dacă eram urâtă, mai veneai în noaptea aia la mine?”, o întreabă pe Roxana.

Interviu Evie Ciobanu

Evie: La sfârșitul lui septembrie am cunoscut-o pe actuala logodnică, care a vrut să-mi pregătească ceva special pentru ziua mea. A zis că îmi pregătește o surpriză. Ne-am întâlnit pe la miezul nopții într-o parcare din București, m-a luat de mână și am început să mergem drept spre o gură de metrou. Era 12 noaptea, teoretic, era închis metroul. Acolo paznicul ne-a salutat, ne-a descuiat poarta și am coborât la metrou. N-aveam nici cea mai vagă idee despre ce urma să se întâmple. Coborând în stație am început să aud încet niște muzică, care se auzea din ce în ce mai tare. Am ajuns la metroul oprit și acolo erau două prietene de-ale lui G, pe care le cunoscusem recent, și ne-am salutat, mi-au spus la mulți ani, totul frumos. Apoi m-am uitat în partea stângă unde era metroul oprit și acolo era fostul meu profesor de pian, cu un pian și cu o prietenă a lui, care cânta la voce. Cântau jazz live foarte fain. Evident că au vorbit pe Facebook, l-a convins să vină, a convins și oamenii de la metrou. Nu știu cum a reușit asta... Am stat o oră acolo într-un metrou decorat cu trandafiri și ne-au oferit un concert live pentru patru persoane. Eram atât de șocată

Spații aparte

încât n-am știut ce să zic, ce să fac, pur și simplu am stat acolo și mă uitam la ce se întâmplă și nu-mi venea să cred. A fost foarte frumos și clar a fost cea mai frumoasă noapte din viața mea de până atunci.

Interviu cu Georgi și Cătălina

O pisică intră-n cadru.

Alex: Bună! Este cineva acolo! Ce drăguță e. Vorbeam despre un moment frumos din relația voastră, dacă vreți să mi-l povestiți.

Cătălina: Povestești tu?

Georgi: Da, se numește 9 martie 2018. Este ziua în care ne-am văzut pentru prima oară fizic. Discutam la telefon și pe canalele de socializare până atunci, a fost foarte faină întâlnirea. Am venit cu trenul de la București foarte de dimineață, iar iubita își luase ziua liberă, la fel și eu. M-am dat jos din tren și m-am dus cu multe emoții spre iubita care venise cu mașina. Am avut atât de multe emoții că i-am adus o floare, o orhidee pe care o uitasem în tren. Atunci când ajunsese, eu găsisem orhideea. Iubita, așa cum urma să aflu, întârzie foarte mult. A fost bine că a trebuit să-i caut orhideea prin tren. Când am văzut-o pentru prima oară mi s-a părut minunat. Simți că te cunoști cu cineva, dar în carne și oase e ceva nou și nu se mai pupă nimic din capul tău. A fost cu fluturași în stomac. Am început să ne plimbăm cu mașina. M-a dus iubita pe toate străduțele imposibile din Schei. Nu văzusem Brașovul acela până atunci și am mers până la Pietrele lui Solomon. Iubita era foarte tăcută în mașină, nu știu ce impresie avea despre mine.

Cătălina: Eu eram pe pilot automat.

Georgi: În final am ajuns la o cafenea.

Cătălina: Nu, am găsit un loc de parcare...

Georgi: Da, în fine, ideea e că la un moment dat ne-am sărutat, nu?

Cătălina: Nuuuu.

Georgi: A da, din Schei cum ne-a dus iubita, am coborât spre Piața Unirii, foarte frumoasă zona pietonală, are un vibe de cuplu și e numai bine să te ții de mână. Am luat-o pe iubita de mână și ne-am plimbat pe acolo. Era un 9 martie foarte frumos cu soare. Ne-am plimbat și ne-am luat în brațe, nu? Ne-am oprit la un moment dat într-un parc care acum îmi place mult și ne-am luat în brațe.

Cătălina: Ne-am ținut de mână pentru prima oară și timpul s-a oprit în loc. Cel puțin pentru mine.

Georgi: Da, fix așa a fost.

Cătălina: Am mers la cafenea.

Georgi: Am zis să bem o cafea. Nu erau cuvinte între noi, doar mergeam. Am zis totuși să ne privim față în față fără să ne mai mișcăm. Am intrat în cafeneaua asta și acolo am surprins-o pe iubită și am făcut ceva ce nu am mai făcut niciodată în viața mea. Am sărutat-o în acea cafenea.

Cătălina: Eu nu mă așteptam deloc. Povesteam cu ea și la un moment dat pur și simplu am văzut-o în fața mea. Ne-am sărutat, a fost minunat și de atunci suntem împreună.

Alex: Ați avut o relație la distanță pentru o perioadă?

Georgi: Pentru o perioadă foarte scurtă. De când ne-am văzut, aproape că am simțit că nu pot să nu stau cu persoana asta. Trebuia să fac astfel încât să vin acolo.

Cătălina: După vreo două săptămâni erai la mama ta în Italia și mi-ai spus că te muți în Brașov. A fost un șoc. Eu până atunci am locuit cu părinții.

Georgi: Iubita stătea cu ai ei și eu am luat-o.

Spații aparte

Cătălina: Nu voiai să mă cunoști înainte? De unde încrederea asta? Dar a fost bine. Iubita a venit cu inima deschisă. Prima persoană din viața mea pe care am cunoscut-o așa.

Georgi: Pusă pe treabă se numește.

CAPITOL RECURENT

Spații Aparte

Interviu cu Andrada Popa

Andrada: Mi se pare că suntem foarte divizate în cadrul comunității noastre de femei queer. Este o discriminare foarte puternică împotriva femeilor bisexuale și pan, iar asta contribuie la faptul că de multe ori femeile bisexuale se disociază de comunitatea femeilor queer. Acesta a fost, de exemplu, unul dintre motivele pentru care eu am intrat înapoi în dulap. Dacă la vârsta de 18 ani mi-ai fi pus aceeași întrebare despre cum mă simt legat de cuvântul lesbiană, răspunsul meu ar fi fost complet diferit.

Alex: Cu timpul ai devenit mult mai apropiată de acest termen?

Andrada: Da, pentru că eu știam din start că sunt atrasă de femei, dar nu eram sigură dacă sunt sau nu atrasă de bărbați. Întrebarea nu era dacă știam că nu sunt straight, întrebarea era dacă sunt bisexuală sau sunt lesbiană. Motiv pentru care am experimentat și cu bărbați și am ajuns la concluzia că nu e pentru mine. După aceea am cunoscut o femeie lesbiană care în momentul în care a aflat că eu am fost și cu bărbați, m-a dat afară din casă și m-a făcut în toate felurile posibile. Ea m-a văzut pe mine ca fiind impură pentru că am fost atinsă de un bărbat.

Alex: Ce vârstă aveai când s-a întâmplat incidentul?

Andrada: Aveam 16 ani. Următoarele două tipe cu care am încercat să ies au avut exact aceeași mentalitate, moment în care am decis să mă disociez complet de termenul de lesbiană, de

concept și de tot ce înseamnă comunitatea. La început eram atât de fericită că mă împăcasem cu mine, că sunt atrasă doar de femei și că sunt lesbiană. Din păcate, comunitatea pe care eu tocmai o descoperisem și în care doream să mă integrez m-a respins atât de violent. Acum, dacă mi s-ar întâmpla asta, aș avea cu totul altă reacție, dar pentru mintea unei copile impresionabile de 16 ani a fost o lovitură foarte dură. Adevărul este că, în cei 10 ani în care eu mi-am ascuns orientarea sexuală și eram în relația aceea oficială cu un bărbat, l-am înșelat cu foarte multe femei pentru că nu mă simțeam împlinită, iar toate femeile cu care am fost în acea perioadă erau bisexuale. Dacă începeam o conversație cu o femeie și îmi zicea că este lesbiană, atunci mă ridicam și plecam pentru că automat porneam de la premisa că voi fi discriminată. Este un fenomen care se întâmplă în continuare și pe grupurile astea LGBT+ din România. Cineva a întrebat dacă persoanele din grup ar ieși cu o femeie bisexuală. Am văzut zeci de comentarii lăsate de lesbiene care spuneau că sub nicio formă nu ar face așa ceva. Când vine vorba de bisexualitate se pornește de la ideea că nu este o orientare sexuală validă, că sunt persoane promiscue și indecise.

Alex: Crezi că bisexualitatea la bărbați, femei și persoane non-binare este în continuare un lucru invizibil care aduce după sine o segregare în cadrul comunității?

Andrada: Da, iar în comunitatea femeilor queer este mult mai vizibilă. Mult mai multe femei își asumă bisexualitatea. La bărbați este o frică mai mare de discriminare.

Haideți să vorbim despre relațiile dintre lesbiene și bisexuale. După interviul cu Andrada mă întrebam de ce ne-a creat

societatea acest scenariu, în care persoanele bisexuale ar părăsi lesbienele pentru un bărbat. Aici cred că apar mai multe frici ale noastre, frici create de patriarhat.

Frica ce ține de lipsa activității sexuale pentru persoana bisexuală cu celălalt sex cu care nu se află într-o relație (frică din relații monogame și din unele relații poli). Aici intrăm în frica de a fi părăsite, frica de ceva ce poate părea a fi inevitabil (pentru că imaginea bărbatului este construită astfel încât să pară această atracție principală a oricărei femei). Aceste frici au puteri diferite asupra noastră, în funcție de cât de tare te afectează opinia societății, de cât de expusă ai fost la această opinie când erai mică și bifobia internalizată. Persoanele LGBTQIA+ pot cuprinde mai multe fobii internalizate ale unor identități de gen și orientări sexuale și romantice. Una dintre perspective este că o persoană tinde să-și creeze o fobie internalizată pentru propria sexualitate sau/și pentru propriul gen, ca mai apoi să treacă prin ani de terapie pentru a-și accepta pe deplin identitatea queer. O altă perspectivă mai largă ar fi că o persoană queer poate să aibă ca fobii internalizate și alte identități și orientări cu care nu se identifică. Despre frica discutată mai sus, am putea include și o bifobie internalizată a lesbienelelor, pentru că e greu să scăpăm de lucrurile pe care le-am auzit de mici din poveștile cu persoane care sunt bisexuale pentru atenție, despre persoanele care folosesc această orientare ca fiind ceva tranzitoriu și nu un punct valid, final.

Dar ce părere avem despre persoanele care, în încercarea de a se găsi pe sine, trec printr-o „fază” bisexuală? Și cine suntem noi să judecăm persoanele care își fac curaj să-și caute identitatea? Oare putem accepta în comunitate bisexualitatea tranzitorie? Iar aici ar trebui să ne punem o altă întrebare. Dacă nu o acceptăm, persoanele cu dorințe queer neexprimate vor fi și mai ignorate? Are comunitatea LGBTQIA+ puterea prin dorința sa

Spații aparte

de deschidere față de diverse orientări și identități să devină un spațiu din ce în ce mai închis pentru persoanele *bi curious* și *queer curious*? În același timp este ușor de înțeles motivația persoanelor queer de a rămâne într-o comunitate cu reguli clare de apartenență. O facem automat din dorința unui spațiu sigur pe care nu l-am avut când eram mici. O facem ca să ne protejăm de societatea normativă care ne-a rănit. Dar persoanele *bi curious* fac parte din societatea normativă? Încă avem lucruri de discutat, la care să ne gândim în comunitate.

CAPITOLUL V

Viața Socială

Activism

Fiecare dintre noi schimbă lumea din jurul său. Fiecare acțiune, conversație, privire înseamnă ceva. Până la urmă, și o privire caldă, alături de câteva cuvinte încurajatoare pot duce la activism. Un compliment timid și ascultarea activă a unei persoane care trece printr-un moment dificil pot duce la activism. Cred că mi-am dat seama ce înseamnă activismul pentru mine. Înseamnă bunătate. Activismul este activarea bunătații oamenilor.

Din păcate cu mine oamenii nu au avut răbdare să cresc, așa că m-au crescut forțat. A trebuit să văd și să aud lucruri dificile de mică, iar drumul meu în activism a început abrupt pentru mine. Sunt blândă cu cei din jur pentru că am uitat cum să fiu blândă cu mine. Am răbdare cu cei din jur pentru că am uitat cum să am răbdare cu mine. În activism nimeni nu-ți validează blândețea și inocența. Lucruri care pot fi calități în societate ajung să fie sensibilități periculoase. N-am înțeles niciodată de ce atunci când ținem discursuri trebuie să fie discursuri țipate, de ce trebuie să ne certăm cu oamenii pentru a-i convinge de dorințele noastre și nici de ce persoanele activiste nu se întreabă unele pe altele dacă sunt bine și cum s-ar putea ajuta. Sau poate se întreabă, dar au uitat să mă întrebe și pe mine.

Am crescut spunându-mi-se că trebuie să țip, să vorbesc tare în microfon și să fac scandal când e nevoie. Doar că mie nu mi-a plăcut de persoana care deveneam când făceam lucrurile astea,

Spații aparte

așa că am rămas cu blândețea. Din păcate, oamenii ca mine sau, mai bine spus, femeile ca mine care practică un astfel de activism nu prea sunt auzite. Am simțit că nu prea e spațiu pentru mine în activism. Spațiul pentru femei se creează doar dacă te înfurii, dacă sperii. Așa că am țipat, iar oamenii s-au speriat, iar vinovăția m-a cuprins pentru că eu nu eram așa. Și deveneam treptat cine nu voiam să fiu de fapt. Îmi pare rău că am țipat, dar vocea mea nu se aude în acest microfon, deci poate aduceți niște boxe mai mari, să pot să mă aud și eu, care vorbesc mai încet.

Articol apărut în revista Lambda din Viena, nr. 2/1999³²

O zi istorică pentru lesbiene

S-a stabilit că voi sta în București de joi seara până duminică dimineața. În prima zi am revăzut programul și detaliile practice cu persoanele din ACCEPT responsabile de această acțiune: Vera, Luminița și Adrian. Am stabilit o agendă flexibilă pentru întâlnirea cu femeile. Scopul era să ne prezentăm, să ajungem să ne cunoaștem între noi, să stabilim ce dorește fiecare să facă în cadrul ACCEPT și care sunt modalitățile concrete de acțiune, pentru a putea realiza o planificare mai precisă și o pregătire care să răspundă necesităților tuturor.

Luminița și cu mine am început prin a ne întâlni cu patru femei. Ulterior au sosit încă patru, iar la ora prânzului se strânseseră treisprezece. Barul Atheneu a fost martorul acestui număr record de participante. Formam un grup eteroclit de lesbiene,

³² „Articol apărut în revista Lambda din Viena, nr. 2/1999”, *Revista Accept*, mai 1999, nr. 19.

bisexuale, heterosexuale și femei gay-friendly; tinere și bătrâne; intelectuale, studente sau muncitoare; doua dintre ele sunt lesbiene asumate; puține trăiesc pe cont propriu.

Iată principalele probleme pe care le-au menționat: Le este greu să cunoască alte lesbiene. Nu există locuri publice pentru femei/lesbiene. Au un sentiment de insecuritate în ceea ce privește sprijinul din partea societății și al familiei. Violența și discriminările îndreptate împotriva femeilor sunt o problemă gravă. Viața le este pusă în pericol din cauza abuzurilor unor reprezentanți ai poliției. Se simt izolate și marginalizate. Unele consideră că nu sunt sprijinite de organizațiile de femei și de cele pentru protecția drepturilor omului. Există puține lesbiene declarate. Imaginea lesbienelor în mass-media este negativă sau senzaționalistă. Viața este foarte grea; multe dau prioritate studiilor, nu coming out-ului sau activismului. Unele participante și-au exprimat dorința de a părăsi România, văzând în această plecare o posibilă soluție la problemele și frustrările lor. În ciuda climatului din România și a consecințelor sale asupra vieții lesbienelor/femeilor, ele vor să construiască un grup vizibil, să răspândească informații despre lesbianism, să sprijine alte femei și să stabilească o balanță echilibrată între femei și bărbați în cadrul ACCEPT.

Grupul a elaborat o schiță de plan pentru viitoarele acțiuni, plan orientat pe trei niveluri:

Propria lor organizare (întâlniri regulate, scrierea unui articol pentru buletinul ACCEPT, realizarea unei pagini pe Internet, colectarea de casete video despre lesbiene/femei, stabilirea de contacte înăuntru și în afara României);

Lupta împotriva discriminării (cooperarea cu grupuri de femei/feministe, integrarea reală în organizație, acțiuni de lobby pe lângă organizații politice, dezvoltarea unei strategii în ceea ce privește mass-media);

Realizarea de schimbări structurale în societate (lobby pentru abrogarea art. 200, ce incriminează relațiile între persoanele de același sex, realizate în public sau care produc scandal public, încetarea sexismului și a homofobiei).

În finalul acestei sesiuni s-a constituit un grup. Cinci femei și-au asumat responsabilitatea de a organiza următoarea sesiune, precum și agenda acesteia. Toate s-au angajat să contribuie la dezvoltarea unui plan mai amănunțit, care să cuprindă scopuri, sarcini, responsabilități, resurse, etape, modalități de evaluare a rezultatelor.

Un punct important l-a reprezentat dialogul de sâmbătă după-amiaza, dintre bărbații gay și lesbiene/femei. Aproape 50 de bărbați gay și opt femei/lesbiene au schimbat păreri despre rolul lesbienele în cadrul ACCEPT. Comentariile masculine au arătat sentimente diverse, de la o prietenie foarte loială față de lesbiene până la invidie sau chiar misoginie. Lesbienele au comentat că majoritatea masculină are o atitudine ostilă față de unele femei. În afară de tensiuni și de emoții, am simțit cu toții importanța acestei acțiuni pentru creșterea conștientizării problemelor, a respectului reciproc și pentru o mai bună înțelegere a diferențelor.

În general participantele lesbiene/femei au fost încântate de această sesiune de două zile și de rezultatele acesteia, chiar și Luminița, care mi-a spus că se așteptase la foarte mult. Dar după cum mi-a mărturisit în final, „cred că întâlnirea a fost foarte utilă pentru că grupul nostru are nevoie de cineva din afară care să faciliteze comunicarea dintre noi; noi dorim să lucrăm împreună, dar uneori problemele de comunicare sunt un obstacol. Într-un timp foarte scurt am căpătat și foarte multe informații utile, bine structurate și complete. “[...]”

Participantele au demonstrat un real potențial ca activiste pentru apărarea drepturilor omului. Ele vor foarte multe și se confruntă cu probleme mari în încercarea de a construi diversitatea, în organizația lor și în societatea românească în general.

Din experiența mea personală, cred că au destulă forță – și că vor reuși!!!

Interviu cu Andrada Popa

Alex: Poți să-mi dai câteva exemple de spații în care se întâlneau pe vremuri femeile queer din Cluj?

Andrada: Din punctul ăsta de vedere Clujul stă foarte prost. În sensul că avem un singur local LGBTQ+ propriu-zis și mai sunt câteva cafenele și baruri care sunt LGBTQ+ *friendly*, unde se mai organizează ocazional evenimente dedicate comunității, dar nu poți să zici că localurile în sine sunt LGBTQ+. Ce aveam în Cluj, și-mi pare rău că persoanele care au preluat localul după revoluție nu au continuat ideea, pentru că mi s-ar fi părut absolut genial, era un restaurant numit Intim. Chiar în centrul orașului, exclusiv pentru femei. Nu avea bărbați, inclusiv personalul restaurantului era compus doar din femei și nu aveai voie să intri ca bărbat în respectivul restaurant.

Alex: Care era dinamica acelui spațiu? Era pentru femei queer?

Andrada: Era pentru femei în general. Fiind în perioada comunistă, din ce îmi povestea mama, se considera că nu se cuvine ca o femeie să iasă neînsoțită de un bărbat într-un local. Erai considerată o femeie ușoară dacă te duceai singură într-un bar. Motivul din spatele localului respectiv era ca femeile să poată ieși neînsoțite într-un loc. Dacă vrei să ieși cu o prietenă la o cafea,

să poți face lucrul ăsta fără să fii desconsiderată în societate. Noi aveam o comunitate de lesbiene în Cluj în perioada comunistă, deci rațional vorbind, evident că acolo se întâlneau.

Alex: Știi povești despre lesbiene care se întâlneau acolo?

Andrada: Nu, pentru că din păcate nu am avut ocazia să cunosc femei lesbiene din Cluj care să fie mai mari decât mine cu destul de mulți ani încât să fi prins perioada respectivă.

Discriminarea negativă specifică a lesbiinelor

...pentru invizibilitatea lor în mișcarea de afirmare LGBT³³

Invizibilitatea lesbiinelor în mișcarea largă LGBT este un fapt real, evident.

Fără a pretinde că sunt identificate, aici și acum, cauzele acestei invizibilități, un fapt este la fel de real și de evident: lesbienele sunt, de cele mai multe ori, culpabilizate pentru nereușitele lor.

Aceasta este o culpabilizare a victimei, invizibilitatea fiind, în fapt, o consecință a statusului marginalizat, oprimat, stigmatizat și dublu-discriminat al lesbiinelor într-o societate, exact ca urmare a asumării identității de lesbiană.

Suportând efectele psihice ale distrugerii stimei de sine și încrederii în sine, ca și pe cele sociale, de excludere, marginalizare, oprimare sub diferite forme, invizibilitatea devine o realitate incontestabilă, în care victimele suportă consecințele discriminării lor negative.

³³ „Discriminarea negativă specifică a lesbiinelor”, *Revista Identități*, 2003, supliment special, p. 17.

Interviu cu Andre Rădulescu

Andre: Nouă, timișorenilor, ne place să vorbim despre câtă diversitate și câtă deschidere avem datorită influențelor din vest. Despre faptul că noi suntem diferiți față de restul României, dar nu este așa. E o imagine și o iluzie că suntem un oraș mult mai deschis, dar până la urmă nu suntem. În continuare sunt persoane care sunt agresate fizic, verbal, există microagresiuni. Să zicem că ar fi o deschidere în zonele mai populate, mai turistice, în anumite spații horeca, diferite față de majoritatea, dar și acolo trebuie să te conformezi.

Alex: Ce cunoști despre istoria spațiilor queer pentru femei din Timișoara? Existau localuri doar pentru femei?

Andre: Da, era chiar o cofetărie în care se aflau doar femei. Avea geamurile spre stradă și de obicei vedeai femei de diferite vârste, fără să știe sau să-i pese cuiva despre relația dintre ele. Există și un lactobar unde se spune că acolo era loc de întâlnire între lesbiene, neoficial. Toată lumea putea merge acolo. Era un loc cu mese înalte, unde mai puteai să bei un iaurt, mai îți luai un covrig sau alte produse de patiserie. Informația asta a venit din două surse. Nimic scris, doar istorie orală despre faptul că acolo se mai întâlneau lesbienele, deci există astfel de spații.

Grupul de lesbiene în prag de primăvară³⁴

Elena Mititelu

Coordonator Activități și Servicii Sociale

Starea specială de creativitate, căutare și entuziasm, care s-a instalat prin noul sediu ACCEPT, se observă într-un mod special la Grupul de Lesbieni. Am avut, astfel, prilejul să-mi dau mai bine seama de valoarea prezenței lor într-o organizație militantă, cu o misiune dificilă în peisajul postcomunist românesc. „De ce este, uneori, atât de greu să fii tu însăși?” se întreabă de multe ori aceste fete, iar răspunsurile pot fi mai multe: pentru că la noi emanciparea femeilor este, încă, un deziderat: pentru că nu ne plac clișeele feministe sau consumatoriste care ne limitează existența între obediență și abuz(uri); fiindcă dezinformarea și ignoranța păstrează constantele agresivității sociale față de persoanele de orientare homosexuală. Să adăugăm și accentele de-a dreptul dureroase ale rejecției familiale față de fice și surori? Sau ipocrizia răutăcioasă a „colegilor” de serviciu, care te știu de bun profesionist și om cu suflet, dar se inflamează „cetățenește” dacă îndrăznești să le spui că ești lesbiană? În pofida acestor blocaje permanente în comunicare și acțiune, fetele de la ACCEPT (studente, absolvente, muncitoare etc.) continuă să promoveze valorile comunității lesbiene și să creeze o viață de grup tânăr și deschis. Am asistat la formarea și destrămarea unor relații de cuplu, am văzut cât de profund pot iubi lesbienele, dar

³⁴ Elena Mititelu, „Grupul de lesbiene în prag de primăvară”, *Revista Accept*, aprilie 2000, nr. 30, p. 3.

am beneficiat și de implicarea lor în viața asociației. Ce au ele în plus, totuși, față de ceilalți membri ACCEPT? După părerea mea, inspirație și tenacitate. În câteva ore, cu mijloacele aflate la îndemână (modeste, de cele mai multe ori), pot schimba decorul sălii de activități sociale. Dacă ești în pană de idei, te pot ajuta să proiectezi un eveniment sau să scrii o propunere de finanțare. Cu alte cuvinte, poți conta pe priceperea și participarea lesbienele în viața asociației și la evenimentele din cadrul societății civile. Putem conta pe ele.

Interviu cu Ioana P. și Georgiana M.

Alex: Cum se simte să faceți parte din grupul fetelor queer care merg la fotbal?

Georgiana M.: Această componentă de alte femei queer lipsea cu desăvârșire din viețile noastre, aveam nevoie să cunoaștem alte persoane ca noi. Există observația asta a noastră că femeile sunt mai retrase și e mult mai greu să accesezi grupuri de femei. Știu că am târât-o pe Oana cu mine, mi-am luat o pereche de ghete de fotbal, am ajuns acolo, era tipa care organizează. A fost prietenoasă toată lumea și pentru mine asta a fost foarte important. Atunci am legat o prietenie cu unele dintre ele și am început să ieșim, am făcut revelionul împreună. M-am găsit cumva în comunitatea asta, am mers și la EuroGames în Copenhaga 2021, unde se practică sport cu comunitatea LGBTQ+ din toată Europa, anul ăsta mergem în Olanda în același context. S-a legat ceva mișto și e o comunitate mișto de femei. Sunt femei atât de diverse și deștepte, care au joburi mișto, femei pe care societatea merită să le cunoască pentru că desființează toate miturile pe care oamenii le au despre lesbiene în general. Lesbienele lucrează în

Spații aparte

instituții de stat, sunt doctori, sunt în televiziune, sunt și în companii *high profile*, sunt peste tot.

Ioana P.: Colegii mei de la serviciu când au aflat de orientarea mea sexuală mi-au zis „ah, dar tu nu arăți ca o lesbiană!”, dar cum arată o lesbiană?

Interviu cu Maria Sgârcitu

Alex: Există grupuri în care se întâlnesc artistele queer?

Maria: Da, acum de când cu pandemia ne-am întâlnit mai mult pe acasă la fiecare. Am avut norocul să și lucrez cu multe tipe queer, chiar și în proiecte pe care le-am mai avut și la teatru. Norocul meu principal e că în toate ariile vieții m-am intersectat cu persoane queer, cu tipe queer sau cu persoane nonbinary și am reușit să integrez asta regulat. Am mai multe grupuri de persoane, cu unele interacționez doar profesional și cu altele în care sunt cei mai buni prietenx ai mei, dar cred că în grupul de prieteni ne place să facem chestii mai comode în ultima vreme. Organizăm proiecții de filme acasă sau mai mergem la Krănuț, la platforma Wolff, iar înainte de pandemie era Macaz, un acasă pentru noi. Cel puțin când era barul Macaz numai asta făceam, nu simțeam nevoia de alte activități. Acum am vrea să avem asta și cu Filaret16, să devină un acasă. Acum am început să mai facem jam sessions pentru că avem proiectul ăsta cu Rezidența21, în care Michelle ne-a strâns pe mai mulțx și toată lumea e queer. La vară vom merge într-o rezidență de muzică.

Femeile și coloana vertebrală³⁵ de Satura

CE SE ÎNTÂMPLĂ CU LESBIENELE ÎN ROMÂNIA?

Dacă le căutăm în ziare, reviste, la televizor, în politică, nu le găsim. „Mai” publice sunt cele din ONG-urile care apără drepturile minorităților. În rest, e mare lipsă. Le găsim pe internet și prin cluburile de profil.

Clasa politică abia a început să cocheteze cu ideea de femeie în structurile de putere. După ce legea importată preciza că 30% din oamenii de pe listele fiecărui partid trebuie să fie de sex feminin. Acum avem miniștri, consilieri, parlamentari femei. Dar România nu are încă politicieni femei care să acționeze, atât în interes de partid, cât și pe cont propriu. În afara Monei Muscă.

Așadar, cu așa o slabă reprezentativitate în factorul decizional, femeile din structurile politice nu-și pot permite să inițieze politici, legi care vizează femeile și, mai mult, inițiative care vizează lesbienele. Practic, lesbienele nu interesează pe nimeni. Și aici este o legătură între cine reprezintă pe cine, și cine defavorizează pe cine. Bărbații își reprezintă interesele și dezaprobările la nivel politic. Homosexualitatea masculină a fost dezbătută îndelung ca nefavorabilă, chestiune în care lesbianismul era doar o anexă. Politicienii erau interesați să dezaprobe doar practicile homosexualilor bărbați. Expresii de genul „o să intrăm cu fundul în Europa” se adresau exclusiv bărbaților.

³⁵ Satura, „Femeile și coloana vertebrală”, *Revista ENOLA*, septembrie 2006, p. 9.

ONG-urile care apără și strigă drepturile minorităților sexuale (LGBT) desfășoară cele mai multe proiecte ce se adresează bărbaților gay. La o dezbatere în cadrul Festivalului Diversității, cele mai multe accente pe problematica feminină le-a pus Mihaela Miroiu. În rest, discuțiile despre homosexualitate au fost purtate în jurul modelului homosexual bărbat. Există o susținere a drepturilor tuturor minorităților de către lesbiene și am observat că această susținere se face fără a diferenția între lesbiană și homosexual. În contraparte, există o susținere a drepturilor minorităților de către homosexuali care face diferența între lesbiană și homosexual, punctând pe homosexual. O altă imagine care descrie foarte bine faptul că bărbații nu-și reprezintă decât interesele proprii.

Interviu cu Georgi și Cătălina

Alex: Ați vrea să-mi povestiți despre grupul de femei queer pe care l-ați format aici la Brașov? Am văzut că mergeți des pe munte.

Georgi: Este foarte fain, s-a strâns lumea în jurul nostru. Suntem denumite lesbienele de la Brașov.

Cătălina: De când am creat acest grup informal [H] LGBTQ+UNITED Brașov, oamenii au început să vină și să-și dorească să stea cu noi, să ne petrecem timpul împreună și a apărut acest spațiu sigur. Vibe-ul e foarte fain fix așa cum e el.

Georgi: Majoritatea suntem femei queer. Revelionul l-am făcut împreună, ne-am jucat, am gătit împreună. Faptul că facem parte din aceeași comunitate ne unește foarte mult fără să existe alte întrebări. În Brașov s-a construit acest grup pur și simplu în jurul nostru. Știm de alte grupuri de tineri queer, dar n-am intrat

în contact. Brașovul duce o viață foarte frumoasă și celebrează mult diversitatea în acest sens. Grupul nostru e foarte fain și se mai mărește așa puțin, dar într-o familie intră lumea mai greu, nu te extinzi masiv. E o viață faină pe comunitatea L și sunt tot felul de povești în comunitate. Oameni care trec prin diverse etape din viață, care voiau să plece din Brașov, dar s-au răzgândit. Și-au dat seama că aici sunt oamenii lor, familia lor care îi susține și că nu pot să plece.

Interviu cu Iulia Mocanu

Alex: Ai putea să-mi povestești despre grupurile anarhiste din care ai făcut parte?

Iulia: Interesul meu personal este mai degrabă pe cum construim comunități bazate pe grijă și cum reușim să ne organizăm fără lideri. Nu avem multe modele și e vorba despre *trial and error*, dar toate grupurile din care am făcut parte au și un aspect antifascist. Ca grupări exista Biblioteca Alternativă care s-a împărțit în două, CFSN care era cu multe persoane queer și Claca unde erau patru persoane queer. După ce s-a închis Claca, s-a deschis Macaz și ne-am trezit că lucrăm foarte multe persoane queer acolo, erau mai multe persoane queer decât cis het. Așa a evoluat treptat. Ce m-a atras la Claca și apoi la Macaz a fost aspectul anarhist, dar și partea asta de queerness super politic și cumva antinormativ gay. Țin minte când eram baby gay și mă documentam despre lesbiene, mă gândeam că nu vreau să mă căsătoresc, că nu vreau copii, nu vreau să există o dinamică în care să fie cineva mai submisiv sau cineva mai dominant, dar numai lucruri din astea ajungeau la mine din zona comunității locale de femei queer. La Claca și la Macaz discursul queer era antifamilie,

Spații aparte

anti-integrare și mai degrabă pe nevoia de a se schimba societatea, nu noi.

Alex: Acest discurs al grupurilor a adus și mai mulți oameni în spațiile respective. Persoane care simțeau la fel ca voi aceste nevoi.

Iulia: Aici cred că e foarte mult și meritul Carolinei Vozian și al Vedei Popovici. Atât Carolina, cât și Veda sunt persoane destul de vizibile și vocale în comunitate și în același timp se ocupau de evenimente la Macaz. Automat au creat evenimente în așa fel încât să nu fie *queer friendly*, ci queer explicit și cumva *het friendly*. Asta a deschis porțile, iar discursurile lor destul de consecvente, antiautoritare, antinormativitate, au evoluat în timp cu aceste elemente.

Alex: După ce s-a închis Macaz, ce s-a întâmplat cu întâlnirile voastre, cu planul vostru?

Iulia: Eram epuizați toți după bar și am zis că nu ne mai dorim un proiect de muncă, deși fusese un aspect important atunci. Am decis să deschidem Macaz autonom care să fie mai degrabă un centru social cum fusese Claca înainte. Fiind o continuare a barului era deja mult mai queer spațiul decât fusese Claca și evenimentele pe care le făceam erau automat queer. Apoi a venit pandemia și s-a închis casa. Suntem în stand-by și ne gândim ce putem să facem când se va termina pandemia. Sunt super multe discuții despre cum creezi spații queer care să nu fie construite în jurul consumului de alcool. Nu critic consumul de alcool, doar că de foarte multe ori barurile sunt aceste zone spre care se migrează și e important să ne gândim la alte alternative de ce am putea să construim. De asemenea, dacă ne gândim de ce lesbienele când intră într-o relație nu-și mai doresc să iasă în diverse spații, am deschide discuția despre cum este spațiul public de fapt pentru noi și de ce este mai confortabil spațiul de acasă, spațiul intim, decât spațiul public.

Discriminarea negativă specifică a lesbienelor³⁶

...la angajarea în muncă sau la locul de muncă, ca urmare a ne-conformității cu norme sociale sau preferințe personale în manifestarea identității de gen

Persoanelor de sex feminin le sunt cerute expresii corporale și apariții exterioare care să evidențieze feminitatea acestora și să aibă implicit și o expresie/conotație senzuală.

Cu atât mai mult lesbienele sunt victima acestei discriminări, având în vedere faptul că această minoritate socială a lesbienelor și a persoanelor de orientare homosexuală se caracterizează în mod specific, (cu excepții de rigoare pentru orice generalizare), printr-o accentuată transgresare a normelor sociale în manifestarea exterioară a identității de sine.

Cu atât mai dificilă este penetrarea spațiului public de către lesbiene, normele acestui spațiu fiind incompatibile cu cultura LGBT (în timp ce același conflict manifestat față de femei pornește de la norme culturale similare în cadrul unui aceluiași grup cultural).

Interviu cu Daniela Groza

Alex: Ai fost discriminată pentru că ți-ai arătat afecțiunea față de o femeie în spațiul public?

Daniela: Nu, n-am trecut prin asta din fericire. Știu că există, dar nu mi s-a întâmplat și dacă mi s-a întâmplat să aud ceva a fost tot timpul la noi în țară.

³⁶ „Discriminarea negativă specifică a lesbienelor”, *Revista Identități*, 2003, supliment special, p. 17.

Alex: Ai observat o diferență între catcalling și homofobia stradală în New York vs. în București?

Daniela: E același lucru. Mi s-a întâmplat mie foarte rar pentru că am o energie masculină și când merg pe stradă am o față serioasă și par supărată, ceea ce mă ajută. Foarte rar mi se întâmplă să ciripească cineva ceva nașpa și, când am trecut prin ceva de genul, a fost în egală măsură și în România, și în State, dar am dat replici destul de tăioase. Deci nu, nicio diferență, zero.

Alex: Aha, ok. Mie mi s-au întâmplat câteva lucruri. Destul de dubios este că majoritatea erau din partea unor copii mici de 10-12 ani care se uitau ciudat la noi sau ne întrebau lucruri personale pe stradă. Nu știu ce se întâmplă cu generația mai mică, dar în București nu prea a fost ok, mai ales în perioada referendumului. O poveste care a rămas cu mine și chiar m-a înfiorat puțin a fost cu o fostă a mea cu care mergeam dinspre IOR spre Dristor și cred că îi luasem un buchet de flori că era o zi mai specială. Nici nu ne țineam de mână, dar o femeie care a trecut pe lângă noi ne-a spus că astea vor fi florile de pe mormântul nostru.

Daniela: Uau. Ce poetic, bacovian.

Discriminarea negativă specifică a lesbienelelor

Lesbienele sunt socializate în sensul asumării heterosexualității și în condițiile prezumării acestei heterosexualități, înspre blocarea și renunțarea la autodeterminare a identității de gen și a comportamentului sexual „atipic”³⁷

³⁷ „Discriminarea negativă specifică a lesbienelelor”, *Revista Identități*, 2003, supliment special, p. 17.

Heterosexualitatea este concepută și manifestată ca premisă în toate formele culturale ale unei societăți, în toate societățile moderne, cât și în cele istorice.

Coming out-ul unei lesbiene nu este doar un proces de exprimare a identității de sine, fie către însăși persoana sa, fie către ceilalți din jurul ei, ci este un complicat și dificil de parcurs proces de acceptare a unei identități negate.

Socializarea sexistă a lesbienelelor este o socializare a heterosexismului, considerând heterosexualitatea inerentă și compulsivă persoanei umane.

Interviu cu Beatrice Sauvage

Alex: Ți s-a întâmplat vreodată să fii discriminată pe baza expresiei tale de gen?

Beatrice: Nu, pentru că sunt foarte straight passing, foarte cis passing, nimeni nu-și pune problema când mă vede.

Alex: Nici în sensul de catcalling?

Beatrice: A, doamne, cum să nu!

Alex: De obicei tindem să nu includem și catcalling în zona asta, dar este un tip de discriminare pe baza expresiei de gen.

Beatrice: Da, mi s-a întâmplat. Eu port în general haine foarte largi, tricouri XL și pantaloni largi. Poate că aș purta chestii mai mulate sau *revealing* dacă m-aș simți în siguranță pe stradă. Nu vreau să atrag atenția, ceea ce mi se pare de căcat. Am momente în care mă îmbrac mai femme și sunt mult mai luată în vizor și catcalled la greu.

Alex: Ți s-a întâmplat să fii catcalled și când purtai haine largi?

Beatrice: Da, chiar și purtând pantaloni de pijama și un hanorac, mergând până la mega.

CAPITOL RECURENT

Spații Aparte

Interviu cu Iulia Mocanu

Alex: Ai fost vreodată discriminată pentru că ți-ai arătat afecțiunea față de o femeie sau persoană non-binară în spațiul public? Dacă da, ce s-a întâmplat?

Iulia: Cred că acest episod care este și în piesa Carolinei Vozian la început, cu paznicul de la mega.

Alex: În Negreșită?

Iulia: Da, cred că a fost cel mai violent moment. Eram cu partenerx în mega. Același mega în care mergeam tot timpul pentru că era aproape de unde locuia partenerx pe vremea aia înainte să lucrăm împreună. Se întâmpla chiar după un protest FCDL (Frontul Comun pentru Dreptul la Locuire) pentru persoane evacuate când am mers să ne luăm ceva de mâncare. La acel mega era un paznic care de fiecare dată când intram în nenorocitul acela de magazin ne urmărea. De fiecare dată. La un moment dat devine super frustrant să-l vezi tot timpul în spate, să vezi cum te măsoară din cap până în picioare, cum se uită la tine urât, cum îți analizează fiecare gest și devine o presiune pe care o ai acolo tot timpul, care venea la pachet și cu faptul că performezi constant în spațiul public un tip de normativitate pentru a fi în siguranță. Simțeam că trebuia să performăm un tip de *hey, we're nice white people*. Îl pupasem pe partenerx pe ureche înainte să-l văd, după care l-am văzut și m-am gândit „băga-mi-aș picioarele”. Am văzut că vine spre noi după ce am plecat de la casă, mi-am dat ochii

peste cap și am vrut să trec pe lângă el. Ne-a luat cu „ce aveți în geantă?”, eu nu am vrut să-i arăt și *long story short* am făcut tâmpenia să chemăm poliția. O idee proastă atunci când ești queer. Veda are această vorbă foarte mișto „ca persoană marginalizată în societate întotdeauna trebuie să stai să cântărești dacă răul în care ești devine un rău mai mic sau mai mare atunci când chemi poliția”. Întotdeauna trebuie să cântărești lucrul ăsta. Au venit doi polițiști, unul dintre ei a fost ok, dar celălalt a fost violent fizic și am avut un întreg proces. Am primit după un an o scrisoare că s-a finalizat procesul și că n-am furat nimic. A fost ciudat la poliție. Polițistul m-a pus să declar că urmele de pe gât erau de la paznic, când erau de la el, în timp ce urmele de pe mână erau de la paznic, iar paznicul mă punea să zic că sunt de la poliție. A fost aiurea că a picat totul pe amărâțul ăla de paznic cu salariul lui minim pe economie și polițistul a scăpat. A mai fost o fază în care trebuia să merg la toaletă și m-au pus să merg cu dobitocul care m-a strâns de gât și m-a trântit de mașină. Mai țin minte că polițistul care a luat ultima declarație mi-a cerut să-l descriu pe paznicul care a fost violent. L-am descris ca fiind paznicul cel chel și mi-a spus „domnișoară, nu e frumos acest cuvânt, e un cuvânt discriminatoriu. Nu vă gândiți cum se simt bărbații când aud acel cuvânt?”. Acesta a fost cel mai violent episod, dar am mai avut situații cu înjurături, cu împins.

Alex: Pentru episodul acela din mega, tu n-ai vrut să faci plângere?

Iulia: Nu prea funcționez în sistemul de plângeri, deși are sens să faci plângeri despre brutalitatea poliției. Mi se părea că ar fi însemnat să mă revictimizez, să-mi revictimizez partenerx și a avut mult mai mult sens pentru mine să creez un fel de rețea de oameni care să ne apelăm în situații de urgență și să știm că o să vină cineva care să ne aibă spatele indiferent de ce se-ntâmplă.

Că o să vină să medieze o situație dacă noi nu putem. De exemplu, eu eram în plin atac de panică atunci și nu eram în stare de nimic, partenerx la fel și ne-am dat seama că nevoia era de fapt să fie cineva alături de noi, să diminueze toată situația. E o zonă scindată în mine cu plângerile la poliție. Lucrând *on and off* cu grupul pentru justiție locativă, care lucrează majoritar cu autorități, are sens să faci plângeri constante și să dai în judecată primăriile, să dai în judecată statul. FCDL a dat în judecată primăria sectorului 2 pentru discriminarea în acordarea unor ajutoare sociale și a câștigat. În același timp, într-o situație de genul, în care cineva e violent cu tine și e o persoană care este într-o poziție de putere, tot procesul de a face o plângere împotriva persoanei respective nu-mi aduce niciun fel de satisfacție și niciun fel de simț de justiție. Cred că asta rămâne la latitudinea fiecărei persoane.

CAPITOLUL VI

Arta Feminină* Queer

Bucharest Pride

Nu știu exact cum organizez lucruri pentru că am început să o fac dintr-un loc de supraviețuire – al organizației, cât și al meu. Coordonarea oamenilor, fie la facultate sau la Accept, am început să o fac practic pentru că preferam să fiu eu persoana responsabilă – totul să se termine cât mai repede și să fie cât mai clar. Ca atunci când te afli într-un grup de oameni care nu se pot hotărî ce titlu să pună la o prezentare și la un moment dat te trezești vorbind, rugându-i să voteze un titlu, împărțindu-le task-uri în funcție de preferințe și skill-uri, ca mai apoi să fii cea care prezintă în fața clasei proiectul ca reprezentant al echipei.

A fost, de fapt, destul de dificil să ajung la modul în care lucrez în prezent. Cred că mi-e ușor să uit pentru că nu mi-a plăcut drumul și fac parte dintre acei oameni care își uită perioadele dificile pentru prezervare. Minim patru ani am trăit cu sindromul impostorului în această lume pe care o numim „activism LGBTQIA+”, din simplul fapt că trebuia să fac lucruri dificile pentru care nu primeam niciun *know-how* de dinainte. Cumva m-am descurcat, m-am târât, apoi am început să merg și acum alerg la maraton. Oarecum pot să-mi aduc aminte frânturi, cum mi-am dorit să coordonez voluntarx la Accept și să dezvolt un program de voluntariat, observând cu atenție nevoile și dorințele comunității, apoi mi-am dorit să organizez Luna Istoriei LGBTQIA+ unde să creez singură evenimente, apoi să mă ocup de organizarea,

co-coordonarea, iar din 2022 coordonarea Bucharest Pride. Doar că în timpul evenimentelor și după organizarea lor nu mi se mai părea nimic interesant. Nu aveam niciun sentiment de satisfacție, doar unul puternic de responsabilitate. Mi-am dorit să fac atâtea lucruri gândindu-mă că o să fie distractiv, dar situația nu a fost niciodată de așa natură.

Cel mai tare mă distrez când creez concepte noi, când mă las să visez fără limite. Aparent, astfel de lucruri mă fac o persoană creativă. Eu, creativă? N-aș fi crezut niciodată. După ani de zile în care am fost crescută spunându-mi-se că voi avea un viitor în știință, că eu am nevoie de lucruri exacte, că nu aș putea niciodată să fac lucruri prea creative care necesită vorbit cu oameni, așa că nici nu știam că lucrurile pe care le fac s-ar putea încadra în așa-numita „artă”. Lucru pentru care probabil nici nu mi-a trecut prin cap că aș putea să cer *credits* sau bani.

Dar ce am făcut toți acești ani? Cu ce m-am ocupat? Ce am organizat? Aș vrea să las aici câteva mențiuni. Am fost crescută într-un mod destul de modest, așa că nu sunt genul de persoană care să vorbească public despre lucrurile pe care le face, dar poate dacă le-aș menționa pe câteva, doar pe unele pe care încă mi le aduc aminte (faptul că am organizat sute de evenimente comunitare în timp ce mergeam la facultatea de farmacie mi-a afectat în cele din urmă memoria de lungă durată) ați înțelege cum activismul organizațional s-a dezvoltat așa și de ce organizațiile LGBTQIA+ lucrează mult la gândit diverse concepte.

Am venit la Accept când aveam 17 ani pentru că aveam nevoie de ajutor să găsesc un motiv pentru care să continui să trăiesc. În cele din urmă mi-a fost mult prea rușine să cer ajutorul persoanelor din Accept și treptat am găsit un scop al existenței mele aruncându-mă în muncă voluntară și studiu intens. Timp de cinci ani nu m-am simțit niciodată suficient de bună cât să

simt că ar avea vreun rost să rămân în asociație, așa că am tras destul de tare să încerc să înțeleg munca legală și organizațională care se întâmpla la asociație. După terminarea facultății am decis să rămân în activism, să învăț cum aș putea trăi din asta și să observ în moduri mult mai largi comunitatea LGBTQIA+ din România pentru a putea înțelege nevoile și dorințele persoanelor care nu ajung să și le exprime prea des. Modul în care este organizat Pride-ul din București reflectă propria mea înțelegere a comunității queer. Când am ajuns în poziția în care să pot decide asupra modului în care ar putea arăta Bucharest Pride, încercam să îmi dau seama cum aș putea să creez un spațiu suficient de bun pentru comunitate. Atunci mi-am dat seama că este ridicol să cred că aș putea vreodată să știu ce îmi doresc toate persoanele LGBTQIA+ să se întâmple la Pride, în activism și în orice alt lucru care ține de noi. Tot atunci mi-am adus aminte de informațiile pe care le-am strâns de la alte organizații LGBTQIA+ din alte țări europene, din plecările mele.

Helsinki, 2019, într-o cantină cu mâncare vegană de la o conferință LGBTQIA+. Mă așez la coadă lângă o persoană queer, parte din Seta (organizația LGBTQIA+ din Finlanda). O întreb despre modul în care ei organizează Pride-ul din capitală și începe să-mi povestească despre cum au creat un spațiu în care oamenii își pot înscrie propriile evenimente la Pride, apoi evenimentele selectate sunt ajutate logistic de voluntarx și staff-ul Seta, dar organizatorii rămân cei care s-au înscris cu evenimentul respectiv.

În 2021 am propus colegilor ca organizarea Bucharest Pride să devină una deschisă comunității. Mi-am dorit să aduc o nouă mentalitate în care comunitatea simte că își construiește propriul Pride, iar organizația își dă seama de importanța diferenței dintre

munca logistică ce trebuie făcută de noi și satisfacerea nevoilor de vizibilitate ale comunității în cadrul Pride-ului, lucru care va putea fi îndeplinit doar lăsând la latitudinea comunității oportunitatea de exprimare.

Tot pentru 2021 mi-am dorit să începem să organizăm recurent în București Pride Park, un eveniment de mai multe zile din cadrul săptămânii Bucharest Pride, care a fost gândit după modelul Pride Village din cadrul Prague Pride, care are loc anual pe insula Střelecký.

Mereu mi-a plăcut să creez oportunități pentru comunitatea queer să se întâlnească, să se cunoască și să se educe. La începutul lui 2021 mă gândeam la organizarea unui Ted Talk despre istoria queer cu persoane din comunitatea LGBTQIA+ care să reprezinte mai multe comunități. Când am dat conceptul spre feedback echipei Bucharest Pride 2021, am înțeles că nu prea le-a plăcut ideea de Ted Talk. Atunci am început să le povestesc despre un spectacol, „un spectacol care să prezinte cronologic istoria comunității LGBTQIA+ din România. Uite, istoria noastră vizibilă și cea mai veche este a bărbaților gay, așa că am începe cu o poveste gay. Mai apoi istoria a dezvăluit prezența lesbienelelor și organizarea grupurilor pentru femei în anii 2000, așa că după povestea gay vom avea una lesbiană/bisexuală a unei femei. Destul de târziu am început să avem informații mai multe despre persoane trans vizibile în România, tot prin anii 2000, așa că următoarea poveste ar trebui să fie a unei persoane trans.” Întrebată fiind de cum ar trebui să se încheie spectacolul am mers mai departe, „mi se pare foarte important ca o femeie trans romă să încheie spectacolul, cu o perspectivă de viitor asupra comunității noastre. Vedeti? Totul are sens. Avem un trecut în care doar bărbații gay erau vizibili, apoi aproape de prezent au început să

fie vizibile și lesbienele, apoi persoanele trans și viitorul ar trebui să fie unul intersecțional. Perspectiva asupra viitorului nostru ar trebui spusă de o femeie trans romă. Să tragă linia și să vorbească despre cum avem o istorie queer mult prea albă și privilegiată. Nu doar din cauza discriminării societății, ci și a discriminării intracomunitare. Ar fi mișto să vorbească despre cum acea istorie nu se va mai repeta.”

Împreună cu echipa am chemat la masă pe Bogdan Balla, Paula Dunker și Mihaela Michailov care aveau să creeze piesa, iar la întâlnire am propus persoanele pe care le aveam în minte să joace: István Téglás, Ioana Chițu și Arhangella. Iris a fost recomandată de Paula, iar Paula și-a dat seama că și-ar dori să joace alături de István. Împreună am creat spectacolul „Cu fiecare atingere vom renaște”.

Drag District a pornit de la nevoia pe care am simțit-o din partea comunității de drag din București, de a-și organiza propriile evenimente. Așadar, după șapte ani în care am organizat evenimente, mi-am dat seama că următorul nivel pentru mine ar fi deconstruirea lor. Prin urmare, am organizat o întâlnire cu Vergine Santa Frida, Rayne O’Plasty și Aphrodite Heaven în care le-am întrebat: „dacă ați putea să organizați un eveniment de drag pentru care ați avea deja resursele necesare, cum ar arăta?”. Am vrut să trec de la organizarea și gândirea unui concept, la coordonarea organizării și să mă ocup mai mult de logistica evenimentului. Așa a fost creat Drag District.

Am vrut să trec aici măcar câteva exemple de evenimente pe care le-am creat și cum le-am gândit, ca să nu se piardă în abis (ca alte munci necunoscute ale femeilor queer care s-au dedicat comunității noastre).

Spații aparte

Trec printr-o perioadă în care activismul meu se schimbă după concluziile pe care le trag asupra a ce înseamnă să fii queer în România. În același timp, fac compromisuri morale care mă macină pe dinăuntru, pentru că vreau, nu vreau, trăiesc în capitalism.

POLIȚIA³⁸

Știi cât durează ca un spațiu sigur să se transforme într-un spațiu nesigur?

Câteva secunde.

Durează câteva secunde care devin minute care devin ore care devin zile care devin

NON-STOP

NON-STOP din momentul în care mergi cu iubita ta la prânz la Mega Image

Stați fix cinci minute, și cât cumpărați apă și paste, și ciocolată, și varză simți cum se holbează

Și la ieșire doi paznici vă zic STOP

Arătați gețile acum STOP

N-aveți dreptul să ne controlați în geantă! N-am făcut nimic!

Hai, lasă-mă cu drepturile, arată geanta!

E bunul nostru personal, ne violați intimitatea! Putem să plecăm?

Și ei se umflă în fața voastră, vă blochează calea:

Stăm aici până ne arătați gețile.

Nu stăm aici! Am cumpărat, am plătit, avem bonul, eu stau aproape, vin la Mega zilnic, mă vedeți mereu, dacă am făcut ceva, dați-mi o dovadă, și dacă n-aveți dovadă – lăsați-mă să plec

Arătați gețile am zis!

³⁸ Carolina Vozian, *Negreșită (fragment)*, București, 2018.

Și se umflă și mai tare, atât de tare că ar putea să atingă tavanul, atât de tare că nu mai există loc liber și neinfestat de PUTERE în tot magazinul.

N-aveți dreptul să ne perchiziționați, nu e ok, nu e normal, nu e legal, vrem să plecăm.

Și iubita ta nu mai poa' să respire, cum să respiri când doi bărbați în uniforme ți se pun în față

și-ți sug tot aerul din plămâni? Cum să respiri? Și iubita ta se pornește să iasă, și când face un pas matahala de paznic se înfige în ea și o împinge înapoi

Nu plecați de-aici!

Iubita ta îți spune să faci ceva, să suni la poliție,

Știi cum e când niște bărbați cu putere te țin într-un spațiu închis?

Și suni la poliție,

Bună, nu ne lasă să ieșim din Mega Image.

Și cât suni la poliție în corpul iubitei tale se strecoară secundă cu secundă un atac de panică, nu mai vede, nu mai aude, nu mai respiră și încearcă să iasă din nou

Iar în momentul ăla paznicul se umflă și mai tare și vezi cum își înfige cu forță mâna în gâtul ei mic, translucid, vezi cum o ia și o trânteste la pământ.

Durează câteva minute să ajungi la prânz la Mega Image, să cumperi varză și paste, să fii profilată pentru că nu arăți cum trebuie și să te trezești trântită pe jos într-o mare de oameni care vin și întrebă: unde-i brânza?

Și te gândești: noi arătam „ciudat” și e clar că pentru ei suntem de vină. Dacă în locul nostru era cineva care arăta „normal”, se apropiau să ajute, dar așa... O mare de oameni care se holbează, fac mișto și nu se bagă. Nimeni nu face nimic. Nu intervine, nu întrebă, nu nimic. Dar mai dă-i în pula mea pe oameni!

Și vine POLIȚIA.

Vine Poliția, se duce la Pază, direct, nici nu se uită la voi și îi întreabă: ce s-a întâmplat domnilor? Ce-au făcut băieții ăștia?

Nu suntem băieți! Noi am chemat poliția că ne agresa paza, nouă ni s-a întâmplat ceva...

Taci acolo! Să ne zică paza care-i situația! Care-i situația domnilor? Ce-au făcut ăștia? Au furat?

N-am furat nimic, noi am chemat poliția că paznicii au bătut-o și ne-au reținut aici fără motiv!

Fără motiv auzi, întotdeauna există motiv domnișoară, v-au agreat? Am mai văzut eu agresați din ăștia! De ce mai ieși din casă dacă toată lumea te agresează.

Și poliția vă ignoră. Vorbește numai cu paza apoi vă controlează în genți

Vedeți? N-am furat nimic! Ne-au reținut degeaba. Gata, acum chiar plecăm, am chemat poliția din disperare, dar poliția-i doar pentru unii, se pare

Siguranță și încredere pentru normele sociale

Nu și pentru oameni care nu s-au născut în corpul potrivit în familia potrivită în etnia potrivită în clasa potrivită

Nu plecați nicăieri!

Cum adică nu plecăm? Lăsați-ne în pace, ați văzut că n-am furat, și nici nu ne-ați ajutat, nu mai vrem să stăm, putem să plecăm?

Nu! Credeți că scăpați ușor dacă chemați poliția așa? Trebuie să mergem la secție!

Iubita ta nu poate să respire din nou. Atac de panică.

Ce să facem la secție? Nu merg la nicio secție! N-am făcut nimic! N-aveți niciun drept! De ce să mergem la secție? De ce? Va rog să-mi răspundeți!

Taci odată că m-am săturat de femei ca tine! Poliția nu e aici să-ți răspundă ție la întrebări, poliția vine și te trânteste de pământ! Toți nebunii, frate, aici nu vă e spital de psihiatrie! Hai, la secție! Ați abuzat de 112, ați deranjat liniștea publică, aveți un comportament suspect în magazin după cum zice domnul paznic, la secție, acum!

Și polițistul se înfige și el în iubita ta, îi răsucesce mâinile, o trânteste de mașină și o bagă cu forța pe bancheta din spate.

- *Partea a 2-a* -

Cine ne apără?

Trăim într-o lume în care poliția te ia și te fute cum are chef.

O lume în care oamenii în uniforme se validează reciproc.

O lume în care ești sărac, te angajezi paznic la Mega Image, și acolo intri într-o structură

și se dau niște criterii prin care să scanezi să judeci să ataci

o structură care te împinge și împotriva oamenilor tăi pentru că, odată pus în uniformă, oamenii tăi nu mai există

și ca să stai acolo în uniformă pe un salariu infim ești hrănit cu cel mai bun drog: PUTEREA

Puterea îți umflă venele, îți dilatează pupilele, îți strânge pumnii și îți dă calea prin care să-ți verși furia/frustrarea/durerea, calea cea mai ușoară, calea prin care lovești în oamenii cei mai lipsiți de putere din lume

Și totul e un lanț în lanț în lanț, totul e un cerc vicios

Oameni precari puși în cea mai de jos ierarhie a unei mari corporații atacă alți oameni precari pentru că nu arată cum trebuie – așa au fost antrenați, să scaneze prin reguli. Și-n timp ce

Spații aparte

ne luptăm între noi, patronii se-ndoapă cu profit în fotolii curate, se-ndoapă se-ndoapă se-ndoapă și nu se opresc,

Și mâine paznic la Mega poate fi tata, mâine tata poate fi pus în poziția în care te atacă pentru că nu arăți cum trebuie, pentru că ești gay, pentru că o ții pe iubita ta de mână în Mega Image, pentru că nu fața ta nu se încadrează într-un gen sau altul.

Și poliția? Poliția nu vine niciodată s-ajute. Poliția a fost creată să-i scoată pe unii, să-i distrugă pe alții, poliția e o instituție făcută să-i țină pe cei în putere-n putere și în frâu pe cei de jos. Abuzul e peste tot, dar poliția nu te salvează, poliția îl alimentează, poliția e parte din el.

Și te gândești că nu mai vrei să chemi niciodată poliția. Îți imaginezi o lume în care ai o comunitate.

Ai o comunitate de prieteni, de relații apropiate, egale, o comunitate în care centrale sunt iubirea și grija. O comunitate care-ți respectă corpul, alegerile, autonomia, dragostea. O comunitate care te hrănește. O comunitate solidară căreia poți să-i zici familie, familia ta aleasă.

Și atunci când treci prin abuzuri, atunci când bărbați infectați de putere îți taie din nou calea, atunci când uniformele lor te sufocă – să nu mai cauți forțe de ordine.

Să poți să apelezi la ei. Să poți să apelezi la ai tăi. Să poți să apelezi la comunitate.

La oameni în care ai încredere, la oameni pe care-i iubești, la oameni cu care-mparți o viață comună și tot ce vă leagă e grija unii de alții și lupta pentru o lume mai bună, mai justă.

Imaginează-ți că vrei să construiești asta. Imaginează-ți că există. Imaginează-ți că ai încredere. Imaginează-ți că orice s-ar întâmpla – ei sunt acolo.

Când te gândești la asta, nu te simți mai liberă?

Interviu cu Ioana Chițu

Alex: Există grupuri formate din actrițe queer care se cunosc între ele?

Ioana: În afară de grupul ăsta care e format din scenografe/scenografx, muziciene/muzicienx care e un grup omogen și face parte din spațiul artistico-cultural independent, eu nu cunosc foarte multe artiste care să fie *openly queer*. Când eram la facultate știam de patru persoane dintre care două au emigrat și după aceea cumva prin grupul de la Macaz am început să cunosc mai multă lume și mai știu câțiva din Cluj. A existat un spectacol foarte impresionant, Paralel, de prin 2013. Mi s-a părut un spectacol asumat care chiar a revoluționat un pic scena performativă artistică. În afară de noi care suntem destul de puține/puținx nu știu foarte multe persoane.

Alex: Cumva există o reticență destul de mare în a fi out ca actriță?

Ioana: E foarte mare competiția și ca să supraviețuiești trebuie să fii cât mai conformă. Nu e cazul meu, dar și pentru mine au fost momente dificile. Când ești pe scenă poți să te ascunzi după o mască și să spui că asta nu e povestea ta, dar e un lucru și mai puternic atunci când vine cu istorie personală. Eu n-aș putea lucra niciodată într-un colectiv în care se fac discriminări de orice fel.

Alex: Există prejudecăți cu care poți să te întâlnești la casting pentru că ești queer?

Ioana: Dacă nu e ceva explicit, o temă de casting cu o tematică din zona queer, nu cred că menționez, zic doar dacă mă întrebă. Eu cred că sunt straight passing și d-asta, dar știu cazuri de băieți gay care au fost judecați, mai ales dacă au o expresie de gen diferită. Mă consider norocoasă că fac parte din tot felul de colective

Spații aparte

care încurajează autenticitatea. Pentru mine au trebuit să treacă câțiva ani ca să mă simt confortabil cu identitatea mea.

Unde găsec și eu testul care îți zice că ești femeie?³⁹

La șase ani aveam o jucărie de pluș și mă prefăceam că o alăptez
Mama și tata mi-au încălzit o sticlă cu apă
Și eu mimam că e biberon
Asta înseamnă să fii femeie?
Nu știam ce înseamnă să fii femeie.

În școala generală ai mei mi-au cumpărat o jachetă
Avea nasturii pe partea stângă
Partea femeilor
Îmi era rușine
Toată lumea spunea că partea femeilor e nașpa
Nu știam ce înseamnă să fii femeie.

Când am scris asta, am căutat pe ce parte sunt nasturii
Uitasem care e partea femeii și partea bărbatului
Partea mea unde e?

La 16 ani am îmbrăcat fusta unei prietene
Mi-am dorit mereu să port fustă
Dar mi-a fost frică
Frica înseamnă să fii femeie?

³⁹ andy.andreea, „Unde găsec și eu testul care îți zice că ești femeie”, în Adăposturi, *Antologie queer – de Cenaclul X*, București, 2021, pp. 127-131.

La 17 ani mi-am vopsit părul
Negru
Cu un breton roșu
În autobuz lumea mă întreabă
Domnișoară, coborâți la prima?
„Ah, nu sunteți domnișoară.”
Ce înseamnă să fii domnișoară?

Îmi analizez fiecare gest și fiecare cuvânt
Unele mi se par că sunt de bărbat
Oare dacă fac asta mai merit să fiu femeie?
Cum meriți să fii femeie?

Blugii ăștia sunt de femeie sau de bărbat?
Cămașa asta sigur e de femeie.
Dacă port cămașa asta de femeie și blugii ăștia de bărbat ce sunt?
Cum te definești ca femeie?

Tu când ai aflat prima dată că ești femeie?
Dar bărbat?

Nu îmi mai suport părul de pe față
Îl tai cu lama și nu dispare
Îmi vine să îmi iau toată pielea

De ce mi se întâmplă mie toată asta?
Oare mă prefac?
Tot citesc articole
Mă uit la vloguri
Fac teste online
Cum aflu dacă mă prefac?

Spații aparte

Am căutat pe google

How do you know if I am trans?

Cum știi că ești femeie?

Te naști femeie?

sau

Ajungî femeie?

sau

Îți zice testul că ești femeie?

Dă-mi link la testul care îți zice că ești femeie pls

Unde găsec și eu testul care îți zice că ești femeie?

Am găsit testul care îți zice că ești femeie. Cât ți-a ieșit?

Cineva pe reddit spunea că persoanele cis nu se gândesc la genul lor
atât de mult

Dar la ce naiba se gândesc?

Eu la ce naiba mă gândesc?

Oare îmi plac femeile prea mult și vreau să fiu și eu una?

Am citit despre asta.

E un termen

Autoginefilie

Care e de fapt ceva transfobie

Și o pagină de insta trans ironică

@autogyniphiles_anonymous

Oare sunt femeie ironică?

Mi-e frică să încep tranziția

Tranziția către?

Un corp al meu?

Tranziția către femeie, proasto

Ce înseamnă și tranziția?
Pot să-mi fac aici tranziția?

Mi-e frică și să ies cu părul lăsat pe stradă
Îl acopăr mereu cu o șapcă
Nu sunt destul de curajos, curajoasă, curajoasă pentru asta
Mi-e frică și să le zic părinților mei
Deși nu mai locuim de șase ani împreună
Și mă întrețin singură
Mi-e frică de ce?
Mi-e frică să nu mă convingă că nu e adevărat
Dar dacă sunt cis, atunci de ce mi-e frică să mă convingă că nu
e adevărat?

Interviu cu Maria Sgârcitu

Alex: Cum este să fii un artistx queer în România? Ai lansat un album, ai fost pe la radio și în alte locuri publice care au o audiență mai largă. Cum a fost experiența asta pentru tine, având și o identitate asumată?

Maria: Nu știu dacă pentru că sunt balanță sau pentru că pur și simplu a trebuit să fiu foarte cameleonică în multe contexte, dar de multe ori a trebuit să *tone it down* și dacă vorbesc despre queerness să o fac într-un fel în care să fie sigur pentru mine și ușor în situația aceea. Câteodată în anumite contexte publice, de muncă, chiar și cu părinți ai prietenilor, poți să nu ai chef să intri într-o dezbatere despre identitate ta. În spațiul public, fiind artistă queer vorbesc despre lucrul acesta când simt că platforma e una sigură. Dacă mă interviează un bărbat cis het și îmi dau seama din prima că e complet ignorant, prefer ca în acel moment

să evit subiectul. Am avut și noroc să am mai multe situații în care tipe jurnaliste m-au abordat și erau deschise spre queerness. Nu făceau niciun fel de presupunere, mai degrabă vedeam că vin spre mine cu curiozitate. Atunci vorbesc și sunt super asertivă. În contexte ambigue mă ia anxietatea și evit subiectul. Este un punct la care trebuie să lucrez, dar e și un lucru nou pentru mine, situația în care să vină cineva random la mine de la o publicație sau radio și să-mi pună întrebări despre viața mea. N-am apucat să-mi fac o conduită pentru asta.

Alex: Te simți la fel în orice spațiu ai performa?

Maria: Nu mă simt la fel. Cred că în primul an eram foarte axată să cânt în multe locuri și să iau orice gig mi se oferea și asta mi se părea important pentru că voiam să exersez. Așa ajungeam în de multe ori în deschidere la trupe de băieți și acolo era horror pentru că oamenii ăia nu veneau pentru mine, veneau pentru respectiva trupă de băieți, deci era un anumit gen de public care de obicei era un public foarte cis het și masculin. A fost un an greu. Eu puneam și pe seama faptului că abia începusem să fac muzică și nu știam de ce mă tot simt incomod și nu-mi imaginam că am atâta trac încât să mă simt așa. Apoi am avut primul concert la Macaz și au venit numai persoane queer și multe tipe. M-am simțit atât de în siguranță, atât de bine. Când am fost pentru prima oară într-un public de femei și persoane queer, mi-am dat seama că n-ar trebui să mai cânt pentru bărbați. Am început să refuz acele gig-uri. Dacă mă chema cineva să cânt în deschidere sau să cânt la un eveniment cu mai multe trupe formate din bărbați, spuneam „nu, mulțumesc”. Eu îmi fac propriile mele concerte și nu mai iau tot felul de invitații. Vreau să vină oameni care să mă vadă pe mine, sau cum a fost la Pride, care să înțeleagă ideea și să fie un anumit tip de persoane: aliate sau queer.

**Lesbiană, lesbiene în Moldova, lesbiene
în Chișinău, lesbianism, лесбия нство,
лесбианизм, лесбийские пары, cum
cunoști o lesbiană pe stradă⁴⁰**

Adevărul e că mi-e rușine de cuvântul lesbiană. De la prima atracție pe care am simțit-o pentru o fată, cuvântul cu pricina a devenit un medalion ce încapsula și groază, și rușine, și mister. M-am ferit întotdeauna să-l lipesc de persoana mea și m-am minunat de ușurința prietenelor mele straight de a rosti calm, în trecere, e lesbiană, petrecere de lesbiene, am citit despre lesbianism, am văzut un cuplu de lesbiene, fără să vrea să o ia la fugă după. Eu l-am rostit cu atâta nonșalanță doar în contexte exclusiv lgbtqia+, cu cunoscători, și de cele mai multe ori l-am prefăcut cumva în glumă, am râs de stereotipurile despre lesbiene, celelalte lesbiene, ha ha nu mă privește. În rolul lor de protectoare psihice devotate, ironia și cinismul mi-au păstrat bine miezul meu vulnerabil. Mi-e rușine așa cum nu îmi este de gay, queer sau bisexuală. Încă de la descoperirea sexualității din adolescență, când în semiîntunericul camerei mele din Chișinău luam la rând *lesbian movies* de pe imdb, am integrat cumva lesbiană în cuvintele tabu. Poate chiar felul în care s-au desfășurat primele mele explorări erotice queer – mi-e imposibil să zic primele explorări lesbiene, mi se pune și acum un val de rușine în burtă, îmi vine să mă ascund –, tănuite, confuze, într-o atmosferă secretoasă, cu niciun model demn sau de oricare ar fi fost în jurul meu, a făcut să înfășor acest

⁴⁰ Sașa Zare, *Dezrădăcinare* (fragment), editura frACTalia, București, 2022, pp. 235-246.

cuvânt în ceva care și acum îmi trezește rămășițe de umilință sau chiar dezgust, împreună cu tensiune sexuală, atracție, încântare erotică. Toate restul sunt mai ușoare. Să zic queer e mai ușor, pentru că e un domeniu vast, neclar, ca o pădure, pot să mă ascund după orice copac vreau și oricum în spațiile de limbă română nu prea se știe ce înseamnă; să zic gay e mai ușor, că se asociază automat cu bărbații gay și pot 232 să mă bag în spatele lor, sunt și eu pe aici; de asemenea, există acest sentiment pe lumea noastră, în care tot femininul e încă inferior, că tot ce e mai legat de bărbați îți dă mai multă demnitate, chiar și de bărbații cei mai marginali; să zic bisexuală e mai ușor, pentru că mă ascund după partea hetero din bi, și asta înseamnă că sunt și eu pe jumătate acceptabilă, pot avea un loc în univers, adică în societatea heteronormativă.¹ Cuvântul lesbiană, în schimb, taie ca sabia. Când îl lipești de tine, te dezbracă, ești goală pe scenă. Rostit la masă cu persoane hetero, sunt aproape convinsă că trezește o mare tulburare internă și felurite emoții contradictorii. Când povestesc despre mine ca lesbiană sau despre alte lesbiene, capăt o superputere, știu să citesc mințile lor. Îi văd stingheriți sau dând pe-afară de entuziasm, îi văd excitați subtil sau chinându-se să se comporte normal, să te asigure că sunt complet de acord cu asta (cu ce?) și să normalizeze din cale-afară lesbienele, lesbianismul, tot neam din neamul lor de lesbiene și toată istoria lor, a noastră, lesbianistică; îi văd atât de jenați, contorsionați, cum încearcă să treacă mai departe de subiect, să zică repede altceva, ca și cum mi-aș fi scos chiloții pe farfurie, și ei sar să-i acopere cu palma, să toarne deasupra lor următorul fel de mâncare sau chiar să-i înghită, numai să dispară, să dispară, să ne prefacem că nu. Îi văd, totodată, cum își imaginează sexul. Majoritatea își imaginează sexul, chiar dacă neagă feroce: când le zici despre iubire și viață, își imaginează cum mai exact te fuți. Cum te fuți? Cum te fuți? Cum te fuți? Cum te fuți?

Cum te fuți? Cum te fuți? Cum te fuți? Cum te fuți? Cum Este sex acela de fapt? În ce fel? Cu jucării? Fără jucării?

Cine e bărbatul? Cine e bărbatul? Cine e bărbatul? Cine e bărbatul? Cine e bărbatul? Cine e Și evident că eu, ca lesbiană ce NU sunt, am învățat că e rușine. E rușine cum te fuți. Trebuie să fie secret. Și mai rușine e când oamenii straight se gândesc la cum te fuți. E rușine să afle, e rușine să le spui, e rușine că poate în mintea lor se gândesc că sexul tău, pe care îl simți foarte foarte foarte sex, la fel de sex ca orice alt sex, nu este sex de fapt. Poate se gândesc că nu e normal, ok, adevărat, așa cum trebuie, că nu e natural. În timp ce îi excită cumva, îi tulbură. E rușine să spui că îți place penetrarea și că nu ai neapărat nevoie de un penis atașat de un bărbat cis pentru ea. Cum adică? Și dacă oamenii straight vor crede că plăcerea penetrării este exact dorința de penis, refulată? M-am gândit de multe ori și la faptul că toate practicile sexuale văzute ca lesbiene există și în sexul hetero. Le-am făcut și eu, pe rând, ca la carte, când am făcut sex cu bărbați. Diferența a fost că atunci eram cu totul liberă de rușine: prezența penisului, chiar dacă nu făceam nimic cu el și i-aș fi putut zice ușor celui sex lesbian, asigura normalitatea pentru lumea largă. Aș fi putut să ies pe stradă să strig am făcut sex și să spun în detaliu ce am făcut, așa cum nu îmi vine deloc să spun în detaliu când fac aceleași lucruri cu persoane deținătoare de vulvă. Am respins așadar lesbiană pentru că înseamnă sex, pentru că deschide direct ușa imaginației ascultătorului spre pornografic. Individualitatea mea se topește în fața acestui cuvânt, mă forțează cu totul în el, mă mănâncă. E un vampir. Și apoi în relație cu ascultătorul: dacă arăt destul de sexy, trezesc dorință și fetișizare; dacă arăt mai puțin sexy, trezesc ură și scârbă, dorință de anihilare. Sex, pe lângă faptul că în general e rușine, între femei este dublu rușine. Se mai numește homofobie internalizată, sau lesbofobie internalizată.

Lesbofobie? Există acest cuvânt în română? Există acum. Nu am spus niciodată că sunt lesbiană și pentru că sunt, tehnic, bisexuală. Chiar sunt, dar când scriu propoziția asta, îmi dau seama 234 că sună iarăși ca o scuză veche, un firicel de lașitate și vină se strecoară pe foaie, mă ascund. Spun bisexuală și când nu e cazul, sau în special când nu e cazul, din ipocrizie, din oportunism, spun bisexuală și de fapt afirm sunt pe jumătate ca voi, suntem în aceeași oală, vă rog să nu mă puneți deoparte; mă dezic, subtil, de lesbiană. Chiar dacă practic sunt atrasă și de bărbați, aceste jocuri de asumare sau ne-asumare a unei identități uneori au puțin de-a face cu atracția, erotică sau romantică. Oare nu cunoaștem sute de bărbați atrași de bărbați care predică lumii întregi evanghelia heterosexualității? De altfel, în alt fel de lume, una deschisă spre fluiditate și explorare sexuală, una fără rușine, cine ți-ar sta în cale, dacă ai spune că ești lesbiană, să fii și cu bărbați? Sau invers, să încerci să fii cu femei, sau cu persoane non-binare, chiar dacă te-ai crezut până acum hetero? Și ar mai conta dacă ai fi sau nu lesbiană? Ar mai exista exigența cutiei fixe în care să poți să încapi? Ai mai simți nevoia sau groaza să se afle de tine? Te-ai mai chinui să spui, să nu spui? Ar mai exista aceste cuvinte? Ar mai însemna ele ceva, sau ar fi lipsite de culoare, miros, ar fi apă chioară? Ce sens ar mai avea lesbiană într-o lume unde sexualitatea umană nu ar fi împărțită în normal și greșit? Femeile care spuneau răspicat lumii întregi că sunt lesbiene m-au atras și am fugit de ele în același timp. Le-am văzut viețile lor împreună ca pe-o lume închisă, un fel de sectă erotică, cu obiceiuri și tabieturi clare, repetitive, cu semne și coduri prin care își dădeau de știre că există. Mi-a fost frică de ele; frică să nu fiu asociată cu secta, să nu fiu exclusă de tot din viața obișnuită, frică de secta ca o văduvă neagră, să nu fiu îngurgitată de ea. Mi-am luat o distanță superioară și cinică, cumva m-am dezis. Nu fără un sentiment de

lașitate, ipocrizie, nu fără ură de sine, nu fără o auto chestionare constantă: oare sunt homofobă, care e problema mea? Mă uit în urmă acum și mă gândesc cu admirație la forța din ele, la mândria, la reziliența lor. Poate că homofobia mea internă m-a alienat. Poate grupurile identitare clar definite pur și simplu nu sunt pentru mine. Poate etichetele nu mă eliberează, precum li se întâmplă altor 235 persoane. Poate mă simt ținută. Poate bisexualitatea mea tânjește după un alt fel de cultură de grup, poate încă o caut. Poate că am râvnit mereu la integrarea aceea în numele căreia ajungi, câte un pic, să trădezi. Poate doar mi-e rușine să fiu. Dar îmi dă fiori curajul din asumarea lor, aproape un manifest. Ca și cum sabia cuvântului lesbiană, cea care te dezgolește în fața ascultătorului hetero, ar putea fi preluată de ele și transformată în scut. Iar lumile lor să fie altceva decât secte, de fapt. Sanctuare.

Interviu cu K

Alex: Există o comunitate artistică în cadrul comunității LGBTQ+ din București?

K.: Pentru mine comunitatea queer se învâрте foarte mult în zona de clubbing și de DJing, iar pe majoritatea persoanelor de acolo le știu sau le știu de la petreceri, de la întâlniri pe la cluburi, pe la baruri, pentru mine cultura queer se leagă foarte mult de asta. Mai ales când cultura clubului de acolo vine, din comunitățile queer, black și latino din America și se reflectă și aici.

Alex: Cum ai ajuns în grupul de DJ (Corp.) în care activezi în prezent și cum te simți legat de faptul că a crescut în ultimii ani numărul de persoane queer care pun muzică sau care sunt performeri?

Spații aparte

K.: Acum cinci ani cred că am început. Mă împrietenisem cu Admina și cu Cosima și mereu vorbeam despre asta prin backstage la club că există și Queer Night-uri de foarte mulți ani și ceva colcăia la suprafață, trebuia să se întâmple mai mult. Ne-am decis să facem un proiect în care să ne susținem reciproc și să creăm spații și pentru alte persoane care vor să vină. Ne gândeam foarte mult la persoane tinere care vor să facă asta și la publicul tânăr care vine să se simtă în siguranță și pentru care ne doream foarte mult o experiență diferită față de restul spațiilor. Toată dezvoltarea noastră a venit din zona asta de nevoie de a crea o platformă cu acest scop.

Alex: Spune-mi despre spațiul pe care l-ați avut pe Moxa, unde ați mai organizat petreceri înainte de pandemie. Ce s-a întâmplat cu el?

K.: Noi ziceam de mult că ne dorim un spațiu și tot căutam, doar că din precaritate ne-a fost foarte greu până am găsit un anunț pe care l-am trimis Cosimei și Adminei și ne-am hotărât să-l vedem. Era o chirie foarte convenabilă și am zis că-l luăm ca să ne facem noi studio. După aceea ne-am dat seama că nu e rentabil să plătim chirie fără să avem și niște bani care să mai intre din când în când. Așa am început să facem petreceri lunare și chiar nu era plănuț să fie un party place, dar treptat s-a transformat pentru că oamenii chiar se simțeau bine și era important ce făceam acolo. Am continuat până ce a venit pandemia și a trebuit să închidem.

Alex: Îmi aduc aminte că stătea Admina la intrare.

K.: De obicei Admina stătea la intrare că știa pe toată lumea și se și pricepe să refuze accesul. Am mai avut și incidente, dar în majoritatea cazurilor a fost super ok. Am vrut să ținem petrecerile în casă, foarte aproape, ca să avem controlul asupra situației.

Alex: Din ce am înțeles, v-ați dori să aveți din nou un spațiu al vostru.

K.: Așa ne-am dori. Noi am așteptat să se mai termine cu restricțiile pentru că nu ne permitem să deschidem ceva și să fie totul la limită. Să vedem cum se mișcă.

Frig⁴¹

Privesc aburul care-mi iese pe gură
Când stau pe balcon seara
Și urmăresc cerul neînstelat de București
Îmi este frig la fel ca-n clipele când mă gândesc
Cu groază la următoarea programare
Pe care o am la noul medic
Știu că-mi va răspunde la întrebări cu și mai
Multe întrebări, nu despre afecțiunile mele,
Ci despre înfățișarea mea și alegerile pe
Care crede el că le-am „făcut” în viață

O prietenă mi-a spus cu mult timp în urmă
Că frigul o face să se simtă vie
Și nu de mult sub pământ, sub zăpadă
Aș putea spune la fel de bine că prefer
Să mă topesc într-un sentiment statornic
De siguranță pentru propriul meu trup
Decât să îngheț de dragul unei revelații
Care-mi face oricum pielea să crape, să sângerez

⁴¹ Ada Eliane, *Red Pilled Utopia (fragment)*, editura frACTalia, București, 2022, p. 26.

Interviu cu Daniela Groza

Alex: Cum a luat amploare *Be Kind For Real* în New York? Cum a început și ce s-a întâmplat?

Daniela: Niciodată nu știu cum să încep această poveste. *Be Kind For Real* este un proiect de artă pe care l-am lansat într-o galerie din New York în 2014. Eu având o relație ciudată cu lumea galeriilor și acest ego al artistului că nu prea mă regăsesc în asta. M-am gândit că nu pot să las proiectul să moară după ce se termină expoziția de la galerie care a durat 2-3 săptămâni și în acele 2-3 săptămâni am venit cu ideea să fac tricouri cu acest design, la care am mai adăugat texte între timp. Sunt la 48 de texte acum în trei limbi, deci 16 de fiecare și încă patru pentru comunitatea lucrătoarelor sexuale trans. Am vândut câteva tricouri în primul an la prieteni, m-am gândit că îmi doresc să ajut oamenii și că despre asta este mesajul și am vrut să donez banii din tricouri. Mi-am dorit prin artă să ajut oamenii concret, pentru că eu nu cred că arta populară ajută pe bune. Mi se pare că o mare parte din artă este pentru elită, este înțeleasă de elită, elita este grupul de oameni care frecventează galeriile și muzeele și mi-am dat seama de acest lucru pentru că am trăit în lumea aia pentru câțiva ani. În prezent donez 50% din câștigurile pe tricourile și bluzele pe care le fac. O activitate pe care am început-o în 2016. De obicei donez banii unor familii din București. Recent am strâns bani cash pentru refugiații queer veniți din Ucraina și pentru o familie din Cluj.

la început era durerea⁴²

corpul meu este alcătuit
din mii de circuite electrice prin care
se plimbă imagini croșetate cu țepi
mirosuri, zâmbete, atingeri
propoziții fragmentate
de dragoste
de despărțire

*mă gândesc mult la tine,
ce faci în apartamentul nou?
mă distrez, mă simt bine
e plăcut să fim în vacanță împreună
să ne odihnim
nu vrei să ieșim la un date?
când vii în București, nu vrei să ieșim la un date?
la asta m-am gândit toată ziua
îmi lipsești
abia aștept să te văd
aș putea să mănânc pleurotus în fiecare zi
oare ce mai face Ziggy?
este și ea "un sufletel mic pe lumea asta"
întârziesc. aa, "întârziești?"
ciupe. ciupe. ciupe.
te pup dulce*

⁴² Nóra Ugron, *Orlando Postuman (fragment)*, editura frACTalia, București, 2022, pp. 56-64.

Spații aparte

*ești foarte sexy
nu știu dacă pot să-ți dau asta
îmi pare rău, știu că e unfair
nu mai știu ce să fac
nu mai pot să gestionez din nou
e prea târziu
răspunsul simplu este că da,
dar nu știu dacă se poate
oribil
mă simt oribil
mă gândeam să ne răsfățăm azi
nu vreau să te închid complet, afară din viața mea*

cuvinte cheie
cuvinte ca niște
cuie

mă leagă de pat
mă încătușează
mă presează de saltea
mii de puncte de presiune
mă înec
sufoc
prăbușesc
nu mă pot ridica
mă înfund în spumă
întru în țesătură
tot mai adânc
până ce ies pe partea cealaltă

cad
prin pat
pe podea
prin podea
prin tavanul vecinului
pe podeaua vecinului
prin tot blocul

durerea mea distruge totul
corpul meu distruge lumea
intră în beton
trece prin pământ
prin lavă

și nu se dizolvă
și nu se termină
când mă gândesc că am ajuns în adânc
că nu mai am unde să cad
că nu mai am prin ce să mă scufund

căderea tot continuă

ca în coșmarul copilăriei
în care sunt lipită de adâncul patului de bebeluș
grilajul în laterale
perdeaua cu dinozauri și șoareci
cădeam cu tot cu pat
în interiorul unei scări imense în spirală
amonită antică, scoică socialistă

Spații aparte

știam, mereu știam
căderea nu are cum să se termine
sfârșitul scărilor anxietății nu se vede

apoi brusc
podeaua
la câțiva centimetrii de mine
patul nu se izbește de beton

lovitura este amânată
nu mă anihilează

patul cu saltea, grilaj, perdea cu tot cu mine
zboară
sus înapoi
sus înapoi

să reluăm totul de la început

sunt deja la grădiniță
sunt deja la școală
tot cad cad cad
cad și fără patul de bebeluș și fără grilaj

încerc să fug și pot pași doar foaaaarte
încet
îmi pot ridica picioarele doar foaaaarte
încet

sunt o rachetă lansată în aer
privesc planeta de sus o fracțiune de secundă

doar ca să cad
și cad și cad și cad
și nu mă izbesc de pământ

acum înțeleg
visam

o
r
<— p i e r d e r i i —>
g
i
n
e
a

acum durerea mă înghite
devine o gaură neagră
corpul meu este peste tot
corpul meu atrage
atingeri

acum se lovește
se sfâșie
în mii de bucăți
se întoarce pe dos
se înmoaie
se întoarce pe dos

plâng și scriu
истерic

Spații aparte

scuip cuvinte și imagini aruncate
înapoi spre mine
sunt o curgere în continuu
durere carne pulsând
pulpă și sânge
și lichid limfatic
și tot ies prin mine afară

oamenii mă văd ca pe un
corp acoperit de haine
o siluetă plimbătoare
și habar nu
au
că am căzut până ce
am înghițit și am vomitat universul

toate moleculele și formele și materialele
au circulat prin mine
sunt cutia Pandorei
care ține și eliberează
cruzimea
aroganța
suferința și durerea
vanitatea
lăcomia și gelozia
pofta trupească
toate bolile
lenea
tristețea
teama
înșelăciunea și subjugarea

mă rog la toate dumnezeele
la divinități, la spirite, la morți și la vii,
mă rog la Pământ, la Soare, la Lună, la Univers
să oprească străpungerile
să oprească libera circulație a
amintirilor
cuvintelor
să mă elibereze de
privirea
și căldura ta prelinsă pe mâinile mele
glasul
și îmbrățișarea ta
să mă lase să cad în
adâncul iadului
să devin din nou doar o bucată
o singură bucată întregă
să ard
încet și etern
să știu din nou că eu sunt
eu

acum sunt doar lipsă
durere

durere

durere

durere

durere

durere

durere

durere

durere

Spații aparte

durere
durere
durere
durere
durere
durere
durere
durere
durere
durere
durere
durere
durere
durere
durere

și nu mă tem de rușine

să-mi exprim durerea
să scriu durere
să mănânc durere
să dansez durere
să clipesc durere
să sângerez durere

să dureroz durere
să durerez durere
să durere durere
dureritate

duraritate
durărire
durănire
durăjire
durără
du-ră-ră

du-
te-

Interviu cu Y

Alex: Există grupuri organizate pe zona culturală muzicală queer?

Y: Cel mai important spațiu din zona de djing și de party pentru persoanele queer a fost spațiul Corp.X.

Alex: Hmm, da, care era pe Moxa.

Y: Da, acolo chiar era ceva foarte asumat, foarte intersecțional. Nu prea îți puneai problema că o să se întâmple ceva nașpa. Contextul în care se aduna lumea era de party, iar oamenii veneau și vorbeau despre comunitate. Reprezenta și o adunare a comunității. În prezent nu cred că există un spațiu al comunității în care să ne adunăm și să vorbim sau să împărtășim tot felul de experiențe prin diverse activități. Proiecte sunt, avem Filaret16, Rezidența21, Accept, dar legat de întrebarea ta, ceva specific asumat în zona asta nu există.

Alex: Mă gândesc la persoanele queer care vor să fie DJ, intră pentru prima oară în scena asta și vor să întâlnească comunitatea de artiștx queer. Nu există un grup către care să

Spații aparte

meargă. E mai prezentă situația în care merg la petreceri și cunosc alte persoane queer care sunt DJs.

Y: Eu sunt într-o continuă recrutare, îmi place să mă implic și să învăț alte persoane să pună muzică. Evident că să înveți pe cineva să pună muzică nu e ușor pentru că ai nevoie de aparatură, ai nevoie de un spațiu. Eu am avut noroc că avea Corp.X câte ceva.

Alex: Tu ai învățat de la Aron?

Y: Da, și de la Khlorys, de la Cosima, dar în mare de la Aron. Am învățat și singură destul de mult. *I'm more than grateful for my community.*

Alex: Asta mi se pare drăguț, este ce ar trebui să însemne comunitatea LGBTQ+ și până la urmă ce faceți voi este activism, faptul că găsiți DJ noi pe care îi învățați e foarte important.

Y: Ne implicăm în cât mai multe lucruri care să ajute comunitatea. Inclusiv să știm ce muzică punem, ce cultură e în spatele muzicii pe care o punem, că e important să știi ce background are.

CAPITOL RECURENT

Spații Aparte

Interviu Valentina Iancu

Valentina Iancu: Cu foarte foarte puține excepții femeile sunt absente din arhivele publice. Iar atunci când sunt prezente le regăsim în proximitatea unui bărbat, fie în ipostaza de mamă, fie în cea de soție. Am înțeles că arhiva este o instituție de putere, de aici începe absența din istorie, din conștiința colectivă, din imaginar. Am înțeles că orice absență în cultură se bazează pe un sistem de selecție, ștergere, excludere. Și nu este deloc ușor să „recuperezi” alte istorii.

De aceea cred că este atât de necesară o arhivă queer-feminină, cum spui tu, sau „FLINTA”, cum îmi place mie să încadrez. Acronimul FLINTA se folosește în limba germană și se traduce astfel: femei, lesbiene, persoane intersex, non-binare, trans și agender. FLINTA se referă exact la acele categorii de oameni lăstate în afara istoriei în mod sistematic, din diverse motive. Oricât aș încerca să evit gândirea categorică: am conștiința faptului că aparțin acestei categorii șterse în mod sistematic din istorie. Am învățat că absența sau invizibilitatea au în spate un amplu sistem de excludere. De exemplu, când vorbim de arhive de stat, acestea cuprind pe lângă documentele care atestă activitatea politică, economică, culturală etc. a statului, o serie de fonduri documentare care păstrează informații despre viața privată și munca unor oameni. Aproape întotdeauna acești oameni ale căror istorii au fost păstrate sunt bărbați cu stare și statut. Practic prin instituția

arhivei figurile istorice cu caracter de personalitate publică, adică excepționalizate în memoria colectivă, sunt bărbați. Femeile apar în relație cu acești bărbați în ipostazele de soție, mama sau mai rar fiică. E drept că până spre secolul XX, femeile se aflau într-o relație de completă subordonare față de bărbați: fără autonomie, fără drept la proprietate, fără drepturi civile și politice etc. Lucrurile astea s-au schimbat prin lupte feministe, nu de la sine, iar luptele astea sunt la rândul lor niște necunoscute.

Această realitate este globală: peste tot în lume arhivele de stat sunt practic instrumente care exclud, normează și mențin hegemonia patriarhală. Arhivele dedicate colectării materialelor documentare despre „noi” sunt poate cel mai pertinent răspuns în fața acestor mecanisme de excludere foarte ample. În lume există nenumărate astfel de inițiative de arhivare, pornite de obicei din pasiune individuală. Îmi doresc să văd o astfel de instituție în România. Dincolo de pasiune: cercetarea este o muncă foarte grea care are nevoie de un cadru instituțional potrivit. În concluzie: cred că dificultățile pe care le ridică identificarea acestor istorii, colectarea și arhivarea lor în contextul local atât de precar necesită o instituție specifică pentru accesul la resurse.

CAPITOLUL VII

Sex

Nu pe la spate

Cred că motivul pentru care îmi place în prezent sexul este încrederea din ochii partenerei și afecțiunea care există pe tot parcursul, indiferent de cât de agresiv ar putea deveni acesta.

Mi-a luat mult timp să mă simt suficient de confortabilă încât să fac lucruri submisive sexual. Fiind asexuală, preferam să preiau eu inițiativa de a fi în control, ceea ce însemna o atitudine de dominare, dar care nu era autentică cu lucrurile sexuale pe care mi le doream. Să mă întorc cu spatele în timpul sexului era exclus. „Nu pe la spate” obișnuia să fie una dintre limitele mele. Să mă las să am un comportament submisiv, care tot își dorea să iasă la iveală, dar nu putea din cauza fricii de inadecvare în relație, a fost un lucru extrem de dificil.

Mă gândesc la comportamentul meu sexual și nu pot să nu resimt această etichetare în comunitatea de femei queer, la care și eu am luat parte în numeroasele mele relații, în care feminitatea înseamnă submisivitate și masculinitatea dominare. Da, e o prostie. Acum poate că mai multe persoane o văd ca pe o prostie, dar din propria experiență și din discuții pe care le-am avut de-a lungul anilor cu prietene queer, această așteptare încă există. M-am luptat foarte tare pentru eliberarea mea din aceste categorii. Am lucrat intens cu mine pentru a-mi accepta versatilitatea și a cere respectarea versatilității mele în relații. Să arăt feminin și să domin, ca doar după câteva minute să fiu dominată este extrem de vindecător.

Spații aparte

Pentru mine, sexul care nu ține cont de norme sau aparențe, dar se bazează pe comunicare și o înțelegere a dimensiunii largi pe care sexualitatea noastră o conține este queer. Să mă las cu plăcere să fiu futută pe la spate a fost un pas important în a-mi accepta sexualitatea. Să cer și să mi se ceară lucruri sexuale m-a eliberat din categoriile în care inconștient intrasem, în urma relațiilor cu persoane care nu erau confortabile cu sexualitatea lor. În momentul în care ai parte de o astfel de libertate sexuală, sexul se transformă și poate să ia multe forme, iar curiozitatea pentru toate lucrurile pe care corpurile noastre le pot face împreună apare.

Noi fetele...⁴³

Nume: Raluca

Vârsta: 31 ani

Domiciliul: Brașov

Profesia: stomatolog

Statut: lesbi, are o prietenă de cinci ani de zile

„Când am cunoscut-o pe Monica nu cred că știam ce vreau. După un party, am mers la mine acasă pentru că îmi doream o noapte alături de ea. Dacă cineva mi-ar fi zis că Monica va fi prietena mea aș fi râs cu siguranță. În noaptea aceea și în zilele ce au urmat am avut ocazia să o cunosc mai bine și să îmi dau seama de ce ființă minunată am lângă mine. M-a «vrăjit» și de atunci suntem împreună. Viața noastră sexuală este bună, dar nu cred că sexul este cea mai importantă parte într-o relație de succes”.

⁴³ „Noi fetele...”, *Revista Switch*, iulie 2005, nr 1, p. 8.

Nume: Ana (București)

Dana (București)

Ne-am cunoscut în urmă cu ceva timp printr-o prietenă comună. Am simțit că este ceea ce căutam. M-am atașat de ea și de aceea suntem împreună. Sex poți să faci cu o mie de persoane, dar ca să țină o relație e nevoie de mai mult de atât.

Nume: Roxana (Sibiu)

Luciana (Sibiu)

În momentul în care întâlnești pe cineva și nu este „ok” la pat se destramă totul. Cred că sexul este un aliat care îi leagă totuși pe oameni.

Interviu cu Diana Grigore și Nana

Alex: În anii '90, înainte să existe internet, nu găseai informații despre sexul dintre două femei. Cum s-a simțit pentru voi să vă începeți viața sexuală fără să aveți acces la astfel de informații?

Diana: Eu mi-am început la liceu viața sexuală, iar pe vremea aia nu se vorbea despre așa ceva. Noi nu aveam internet să putem căuta lucruri. Totul era simplu. Pur și simplu te întâlneai cu iubita, făceai dragoste cu ea și atât. Pe unele lucruri le-am învățat și eu de la prima mea parteneră, că nu știam, fiind prima oară, nu prea mă descurcam. Multe alte lucruri au venit și de la sine.

Nana: Acum e mult mai ușor. Ai deschis internetul, ai aflat informația pe care ți-o dorești. În momentul în care mi-am descoperit atracția pentru fete, la vârsta aceea nu exista internet. Nu aveam informația asta pe care mi-aș fi dorit să o am. Mi-a fost foarte greu pentru că era dificil să-ți găsești pe cineva. Prin cunoștințe am ajuns la o prietenă. Prietena avea și ea părerea ei

Spații aparte

despre sex. Am trăit în beznă, dar oare cum a fost acum 100, 200, 300 de ani? Cum se cunoșteau? Mă tot întrebam acest lucru, iar la un moment dat am descoperit o carte veche. Era dedicată unei fete, din partea altei fete. Pe carte scria: „Îți dedic această carte cu toată dragostea și aș vrea să-ți spun cât de mult te iubesc, însă mă oprește faptul că sunt fată, și tu la fel. Dacă am putea să trecem peste acest aspect, ar fi un lucru minunat. Te iubesc.” Atunci mi-am dat seama. Era un mod prin care puteai să cucerești pe cineva, un lucru romantic, de ce să nu remarc? În ziua de azi informația există, educația lipsește.

Alex: Cartea aceea pe care ai menționat-o, este în română?

Nana: Da, dar am rătăcit-o. Eu m-am tot mutat și am pierdut-o, dar cartea mi-a rămas în minte și în suflet. Putea deveni un obiect istoric. Părea veche, de pe la 1800.

Una dintre ele este băiatul?⁴⁴

Cristina [14]: La noi în școală se zvonește că două dintre colege ar fi lesbiene. Am auzit de foarte multe ori vorbindu-se despre homosexuali și lesbiene. Dacă despre primii știu ceva mai multe, adică bănuiesc cum fac sex, nu îmi pot imagina cum pot face dragoste două fete. Una își asumă rolul băiatului? Și cum reușește să o satisfacă pe parteneră?

Nu, ambele sunt fete

Ca și tine, foarte mulți cred că într-un cuplu de lesbiene, una își asumă rolul băiatului și chiar își pune un penis fals. Nu este adevărat! Fetele care aleg să facă dragoste cu o parteneră se simt

⁴⁴ „Una dintre ele este băiatul?”, *Revista BRAVO*, p. 9, nr. și an necunoscute.

atrasede tocmai de corp, de formele unei femei și nu le deranjează lipsa penisului. Cuplurile de femei se sărută, se mângâie excitant sau fac sex oral. Uneori, două fete pot alege să se așeze, pe rând, una deasupra celeilalte. În această poziție, ele își pot atinge clitorisul în același timp, sau își pot introduce degetele în vagin. Chiar și această poziție și aceste gesturi sunt alese de plăcere și nu pentru că una dintre ele ar pretinde că este bărbat.

Interviu cu Ioana Chițu

Ioana: Cred că primele lucruri de care trebuie să ținem cont în momentul în care ne angajăm într-o relație sexuală sunt consimțământul și comunicarea. Prin astea ajungi la confortul să spui ceea ce-ți dorești, ce-ți place și să pui întrebări. În materie de jucării sexuale iarăși de discutat, încercat și mare grijă la sursă, materiale și nu protecție. Eu aș recomanda înainte de orice altceva să-ți faci analizele și să te asiguri că e totul în regulă, dacă ai asigurare medicală sau îți poți permite să-ți plătești consultația. Importanți sunt și medicii *queer friendly*, știu că sunt tot felul de liste cu medici pentru comunitate. E important să ne eliberăm de lucrurile pe care le-am văzut la televizor când eram copile sau din filmele porno. Fiecare persoană e diferită și trebuie să întrebi, să ți se spună ce i se potrivește, ce-și dorește.

Alex: E discuția asta despre *dental dams* la persoanele cu vagin. Cine folosește de fapt *dental dam*? Avem această mentalitate, pentru că nu avem o protecție suficient de bună, preferăm să nu ne protejăm. Așa ajungem la sex neprotejat, care dacă stai să te gândești este sexul standard între două persoane cu vagin. Da, ne testăm înainte, ne facem analizele, dar în continuare acest subiect

este în aer. Poate pentru că nu suntem suficient de importante ca să se cerceteze mai mult.

Ioana: Asta clar. Toată povestea asta este despre acces și despre privilegiu. Vorbim din perspectiva unor persoane educate, cu acces la sănătate, dar ce facem cu persoanele queer și femeile care nu au același acces?

Interviu cu Andrada Popa

Alex: Ce ar trebui să știe alte lesbiene, femeii queer, persoane non-binare despre jucării sexuale?

Andrada: Una dintre primele chestii asupra căreia aș vrea să atrag atenția, care se aplică în general la sexul dintre femei, cu sau fără jucării sexuale, ar fi infecțiile cu transmitere sexuală. Noi cumva ne considerăm imune la astfel de infecții, ceea ce este din păcate fals. Foarte multe femei pornesc de la premisa că făcând sex doar cu femei nu vor lua nimic, iar metodele de protecție lipsesc cu desăvârșire. Nici nu cred că a fost tradus în română termenul de *dental dam*, atât de necunoscut este. Apoi dacă mentalitatea asta se răsfrânge asupra jucăriilor sexuale, evident că în momentul în care nu sunt igienizate corespunzător există riscul de a transmite diverse infecții, mai ales dacă ai mai multe parteneri. Asta în cazul în care folosești respectivele jucării pe mai mult decât o persoană. Noi nu ne testăm și nu avem grijă de noi din punctul ăsta de vedere. Hai să luăm ca exemplu HPV-ul care afectează femeile foarte grav. E o chestie la care noi nici nu ne gândim, că am putea lua HPV de la o altă femeie, deși există această posibilitate. Ar trebui să se vorbească despre asta, dacă te duci ca femeie queer la ginecolog, în momentul în care află că ești queer ar trebui să te întrebe ce teste ți-ai făcut, când, dacă ți-ai

făcut vaccinul anti-HPV și să te încurajeze în direcția asta. Din păcate, de obicei, în momentul în care zici unui medic că faci sex doar cu femei, nici măcar nu mai continuă discuția pe partea de măsuri de protecție. Inclusiv medicii pornesc de la ideea că nu poți să pășești nimic.

Alex: E interesant că ajungi ca femeie queer să te duci la ginecolog și pentru că nu știi ce înseamnă sexul între femei sau protecția în acest caz, se comportă de parcă ai scăpat de orice problemă sexuală.

Andrada: Chiar și incidența infecțiilor urinare la femeile care fac sex cu femei este mai mare, tocmai din cauza folosirii anumitor jucării sexuale sau a degetelor care nu au fost igienizate corespunzător. Noi ca femei queer putem folosi prezervative pentru jucăriile sexuale din considerente medicale și de igienă. Doar pentru că nu putem rămâne însărcinată de la un strap-on, nu înseamnă că nu ne putem îmbolnăvi.

Alex: Mai e ceva ce ți-ai dori să adaugi despre sex?

Andrada: Un alt lucru important de menționat este că în orice cuplu ar trebui discutat despre lucrurile cu care se simte confortabil cealaltă persoană pentru că sunt foarte multe femei care nu se simt confortabil cu ideea de penetrare în niciun fel. E o discuție care întotdeauna trebuie avută pentru că nu ai de unde s-o știi și chiar poate să fie traumatică pentru persoana respectivă. Există persoane care nu doresc să fie penetrate, nu doresc să fie atinse și atunci trebuie avută o discuție în sensul ăsta ca să înțelegi care sunt limitele ei.

Alex: Mai am o întrebare pe care aș vrea să ți-o adresez. Poți să fii top, poți să fii bottom, poți să fii vers. Când vorbim despre sex, la bărbații gay este mult mai accentuată treaba asta, cine este top, cine este bottom, dar la noi cum funcționează acești termeni?

Andrada: Din ce am observat, noi nu prea ne identificăm așa, adică eu n-am auzit în viața mea o tipă să spună despre ea că e o lesbiană top sau bottom. Cum mai vezi de exemplu pe grupuri LGBTQIA+ că postează bărbații că își caută un bottom sau caută un top, în viața vieților mele n-am văzut ceva de genul la femei. În primul rând, cred că procentul de femei versatile este mult mai mare, iar să pornești de la premisa că tipele masculine sunt top și tipele feminine sunt bottom este o greșală. Noi am pus mai mult accentul pe expresia de gen, pentru că noi ne identificăm mult mai tare cu modul în care ne prezentăm în societate în general, decât în dormitor. Nu o să vezi vreo lesbiană care să se prezinte ca fiind top, dar se va prezenta ca fiind butch sau femme. Eu cred că am ajuns în punctul în care avem subculturi în jurul expresiei de gen, pentru că ai o cultură întreagă în jurul conceptului de butch, cât și în jurul conceptului de femme.

Sex work is work, o poveste transgen⁴⁵ de Antonella Lerca Duda

Am ieșit prima oară după arestarea lui, la stradă, singură.

Cel mai bine ar fi să începem povestea de la machiaj. Fiindcă nu știam să mă machiez, să mă aranjez, îți dai seama, eram complet fără inspirație – când eram cu fetele mă mai învățau ele cum să mă machiez, cum să-mi pun peruca pe cap, cum să mă îmbrac... Nu eram nici sigură pe mine dacă să ies sau să nu ies, și atunci mi-am zis: „Cu toată frica, rușinea și toate cele, eu mâine

⁴⁵ Antonella Lerca Duda, *Sex work is work, o poveste transgen* (fragment), editura frACTalia, București, 2020, pp. 33-34.

n-am țigări și n-am mâncare. Și, mă dau și ăștia afară din casă mâine-poimâine!”

Așa că m-am aranjat cum am putut eu mai bine: mi-am luat o fustiță scurtă, verde fosforescent, o perucă blondă lungă și un maiou portocaliu – dar un portocaliu puternic de poartă muncitorii din construcții – am zis să fiu cât mai vizibilă, nu? Tocurile în picioare, cele mai înalte posibil, de 20 de centimetri – cumpărate de fostul de la sex shop – și am ieșit la stradă.

De acasă de la mine până la stradă nu făceam foarte mult, maxim două minute pe jos. Trebuia să merg tot înainte și făceam la dreapta chiar lângă o biserică. Acolo lucram, stând rezemată de o bordură, iar în spatele meu era, culmea!, o casă de pensionari. Și aveau garduri din alea naturale, vii, rădăcina tufei unindu-se cu bordura de ciment unde stăteam noi picior peste picior, cu țigara în gură, așteptând clienții. Imaginea era caraghioasă, cum stăteam noi super sexy, iar în față era biserica mare, catolică. La un moment dat, chiar era și renumită zona printre fete lucrătoare sexuale: A la Madonna, La Madonna sau La Iglesias. Orașul se numea Spresiano. Spresiano, în provincia Treviso, în regiunea Veneto.

M-am pus și eu acolo mai mult jos decât în picioare, că fetele de obicei stăteau în picioare și adoptau anumite posturi... pe stânga, pe dreapta, cu mâna în șold, țigara în gură, arătau curul la mașini... Încercam să atragă cât mai mult atenția clientului, să le alegă pe ele, nu?

Ritualul arăta cam așa: mașinile din strada principală treceau prin fața ta, și apoi intrau pe străduța asta care era lângă biserică și făceau curba prin spatele azilului de bătrâni care ieșea înspre cimitir, iar apoi ajungeau înapoi în strada principală. Clienții treceau prima dată, te vedeau și mergeau mai departe. Atunci te uitai după ei, dacă făceau dreapta, însemna că urmau să vină înapoi la tine.

Și locurile astea unde te așezi să lucrezi pe stradă trebuie calculate. Trebuie să construiești o strategie. Dacă te puneai într-un loc prea ok și vizibil, unde te vedeau toți, dar nu aveau loc să parcheze mașina, era nașpa, că pierdeai clientul. El venea la tine, dar nu voia să arate că vine la cineva trans, îi era rușine de fetele cisgender de mai încolo care îl vedeau și comentau că săptămâna trecută a fost la ele, și acum vine la tine. În situația asta, persoanele trans încercau tot timpul să caute locurile unde să se poată intra și ieși discret. Cele mai bune erau străduțele în rond ca să existe și ieșire, și intrare. Că dacă te pui într-o parcare nu prea îți vin clienții că e prea multă lumină, îi vede poliția. Și nu numai asta, dar trebuia să te gândești să nu te prindă nici pe tine. Dacă vedeai mașina de poliție că trecea pe principală, imediat fugeai în spate și nu te mai găseau până dădeau colțul. Te ascundeai pe acolo prin boscheții bisericii sau prin parcuri de joacă, ce găseai mai retras. Era totul strategic, bine gândit.

Interviu cu Beatrice Sauvage

Alex: Când ai început să lucrezi la videochat și cum a aflat mama ta despre acest job?

Beatrice: Am avut mai multe contacte până să ajung să lucrez pe bune. Prima oară când am început să fac videochat a fost în 2011, pentru câteva luni. Era un studio super obscur, a fost ceva dubios și am plecat de acolo. Apoi am mai avut contacte cu industria adult prin diverse alte joburi și am lucrat cu oameni pe producție de filme porno. Găteam oamenii din staff și așa am fost în contact cu toată zona asta adult de-a lungul timpului. M-am reîntors mai aproape de chat prin 2018. Făceam social media pentru acest studio de videochat, începuse din nou să mă

bată gândul să mă întorc și am făcut-o în anul următor. Tot așa am avut o perioadă de câteva luni de zile în care am lucrat, a trebuit să-mi dau demisia pentru că mental nu eram deloc într-o zonă bună și a trebuit să am grijă de mine foarte mult. M-am întors la sfârșitul lui 2020.

Alex: Ce te-a împins pe tine personal să faci asta? Pentru că există o stigmă foarte mare pentru sex work, incluzând videochat. De ce ai început să faci videochat și de ce continui să lucrezi în această industrie și în prezent?

Beatrice: În primul rând banii, clar. Era un punct destul de dificil în pandemie, eu lucrând foarte mult în online pe marketing nu voiam să mă întorc în zona aia pentru că nu mai eram ok să lucrez pe asta, mental vorbind. În bucătărie nu puteam să mă întorc pentru că era destul de complicat cu toate restricțiile și nu reușeam să mai lucrez ca bucătar. Când am stat să pun în balanță lucrurile bune și lucrurile rele, nu făcea deloc sens să mă duc să lucrez tură de noapte într-o brutărie pe 2000 lei, așa că m-am întors la videochat. Am lucrat un an într-un studio de care am fost destul de dezamăgită pentru că sunt locuri și locuri de muncă, și ulterior m-am mutat la jobul la care am început să fac marketing în 2018 și sunt cu ei și acum. Practic banii și situația cu pandemia. Nu aveam nicio siguranță că jobul pe care o să-l am o să rămână acolo și să știu că pot să lucrezi indiferent de ce tipuri de restricții s-ar impune.

Alex: Când a aflat mama ta despre videochat?

Beatrice: Cred că destul de curând după ce m-am reangajat. La câteva luni după aceea, i-am spus inițial că lucrez ca trainer că de fapt așa am vrut să mă întorc, uitasem complet. M-am întors pentru că văzusem un anunț pe training, eu făcând la un moment dat și cursuri de engleză cu modele de videochat la un studio și știam despre ce e vorba. M-am dus la interviu și până la

urmă m-am convins să mă întorc. Mamei i-am spus ce fac. Nu m-a crezut și ulterior a avut un moment în care s-a uitat în ochii mei și m-a întrebat „păi, și tu ce faci până la urmă acolo?”, și m-a bufnit râsul. Aveam zero energie să stau să mint sau să găsec tot felul de scuze și de povești pe care să le țin minte și i-am spus „uite, asta este ceea ce fac”. Am avut o frică imensă că o să se producă iarăși o ruptură între mine și ea, că ajunseseam într-un loc destul de bun în relația noastră. S-a oprit, se uita la mine și a zis „păi, ce faci acolo? Mai vorbești cu oamenii, le mai arăți o țâță?”, zic „da mama, asta fac, le mai arăt o țâță”. M-a rugat să nu-i spun actualului ei soț și lui frate-miu. Voia să rămână secretul nostru, dar toată lumea din viața mea știa.

Alex: Restul familiei tale știi ceva despre identitatea ta queer și că lucrezi la videochat?

Beatrice: În momentul de față știu și frate-miu, și tata 3, actualul soț al mamei, dar atât din familia mea. Bine, poate știu alte rude, verișoare, unchi, mătuși care se mai uită la mine pe story. Se mai prind de câte ceva, dar nu am o relație deschisă sau foarte strânsă cu alte rude ca să am o discuție cu ei despre asta sau ca să conteze să am un coming out față de ei.

Alex: La tine cum e atmosfera de la muncă? Pentru că ai colege cu care probabil te întâlnești când mergi la videochat și mai sunt persoane cu care interacționezi. Este o industrie care poate să fie mai *LGBTQ+ friendly*, poate fi un spațiu sigur?

Beatrice: Eu am fost întotdeauna out. Am fost out la studioul în care sunt de când lucrez pe marketing cu ei și nu m-am simțit niciodată aiurea. Oricum când ești pe zona de content adult și pe sex work, cumva ai o altă deschidere față de sexualitate pentru că interacționezi cu foarte multe chestii și ai ocazia să înveți niște lucruri despre oameni și să fim mult mai deschiși la lucrurile astea. N-am avut niciodată o discuție „bună, eu sunt Beatrice și

sunt queer, îmi pare bine să vă cunosc”, dar tot timpul am discutat despre lucruri super deschis. La fostul studio la fel mă mai întrebau oamenii de curiozitate cum e. Toată lumea se comportă normal legat de asta, adică nu văd o diferență.

Alex: Se simte ca și cum persoanele care se află în industria asta poate au un prejudiciu mult mai scăzut față de alte lucruri? Mai ales că lucrezi într-o industrie care este mega stigmatizată, e posibil să fii și tu mai deschis la minte față de alte persoane stigmatizate din alte motive.

Beatrice: Da și nu, că aici depinde de la individ la individ, clar. În toate grupurile stigmatizate sau mai vulnerabile există persoane care în continuare stigmatizează la rândul lor, știm asta. Dar se poate observa o deschidere mai mare, pentru că interacționezi cu foarte multe tipuri de oameni și descoperi multe laturi ale oamenilor, sexual vorbind. Lucrezi cu mult kink, iar automat ești mult mai deschis la orice.

Alex: Care este reacția persoanelor din comunitatea noastră (LGBTQIA+), cât și a persoanelor straight care n-au treabă cu comunitatea queer atunci când le spui că lucrezi la un studio de videochat?

Beatrice: Cu persoane din afara comunității nu prea am interacționat foarte mult, având în vedere că este pandemie și pentru că lucrez mai tot timpul. Nu am putut să discut despre asta, poate doar online. Oamenii cu care interacționez eu online tind în proporție majoritară să fie foarte ok și deschiși, iar oamenii din comunitate la fel, m-au sprijinit. Am mai avut discuții în contradictoriu dubioase pe teme de sex work cu persoane *random* online, dar persoanele astea există oricum.

Alex: Tot există un *hate* acolo pe care-l mai primești pentru asta.

Beatrice: Da, clar. *It goes without saying.*

Alex: Știi că e o întrebare la care răspunsul e destul de clar, dar de ce sunt persoanele care practică sex work privite atât de negativ de societate? Cum am ajuns aici? Pentru că știm cu toții că munca sexuală are o istorie îndelungată, dar în continuare pare a fi privită din ce în ce mai negativ în societatea noastră.

Beatrice: Trăim în patriarhat. Avem o influență imensă a religiei în jurul nostru. Conservatorismul e în floare și cred că din cauza asta se încearcă să fim cenzurați din ce în ce mai mult pe munca pe care o facem.

Alex: Ce am putea face ca să destigmatizăm sex work-ul atât în comunitatea noastră queer, pentru că și la noi în comunitate este un subiect stigmatizat, cât și în afara comunității față de persoane cis straight?

Beatrice: Conversația este cel mai important pas pe care-l putem face. Să vorbim mai mult despre asta, să aducem acest subiect în discuție și să prezentăm sex work-ul ca ceea ce este, o muncă. Să facem puțină educare până la urmă, chiar dacă acest lucru e puțin mai complicat fiind destul de greu să îți asumi o vizibilitate ca persoană care practică sex work. Avem nevoie de mai multe persoane care să fie dispuse să vorbească despre asta și mai multe discuții deschise între oameni. De la discuții între prieteni până la un atelier, un *twitch*, orice.

Interviu cu Evie Ciobanu

Alex: Aș vrea să includ și un capitol despre sex. Sexul între femei nu există în mentalitatea societății noastre ca fiind ceva valid și de sine stătător, fără a avea ca scop excitarea unui bărbat. Lucrul acesta ne-a inhibat până la urmă și pe noi ca femei queer să mergem în spațiul public cu intenția de a educa societatea și până

la urmă și pe propria noastră comunitate cu privire la sănătatea sexuală și practicile sexuale între persoanele cu vagin. Voiam să te întreb despre atitudinea care există în societate și în comunitatea noastră. În momentul în care cineva este atras de o persoană trans, auzim des aceste întrebări: cum facem sex? Cum abordăm acest subiect? Evie, ție cum ți se pare această atitudine?

Evie: Primul lucru de știut despre persoanele trans când vine vorba de sex este că unele dintre noi avem disforie genitală mai mult sau mai puțin accentuată și cred că ăsta e primul subiect de discuție. Cred că lucrurile astea trebuie discutate. E mult mai bine să vorbim. E foarte *hot* și să întrebi. Nu trebuie să avem rușinea asta sau ideea că te prinzi din semne. Pentru persoanele trans din cauza disforiei nu e un subiect plăcut, dar cred că putem găsi feluri prin care să comunicăm dorințele și nevoile noastre. E ok să nu fii confortabil cu unele lucruri, să nu-ți placă anumite lucruri, să nu-ți folosești organele genitale sau să le folosești într-un anumit fel. Dacă nu găsiți un numitor comun atunci nu sunteți compatibile și asta se mai întâmplă și e în regulă.

Alex: Este ok să întrebi o persoană trans dacă este post-op sau nu? Este ok să adresezi unei persoane trans întrebări despre operații? Cum ar trebui o persoană care vrea să iasă cu o persoană trans sau poate că este într-o relație cu cineva trans să abordeze astfel de subiecte?

Evie: Acesta este un subiect destul de delicat. Pentru mine nu contează ce organe genitale are o persoană și dacă și-a făcut sau nu vreo operație. Este mai puțin important asta. N-aș întreba pentru că nu ar conta această informație pentru mine. Acum există întrebarea, este transfobic să ai preferințe genitale sau nu? Părerea mea este că e ok să ai preferințe genitale, nu cred că este ceva transfobic. Nu e ok să întrebi prima oară când te vezi cu cineva, decât dacă ți se oferă informația. Poate să fie ok să spui:

Spații aparte

„dacă nu vrei să-ți pierzi timpul cu mine pentru mine e important x sau y”. Asta cred că mi se pare ok. Muți decizia către persoana trans. Contează foarte mult și cum pui problema. Una e să întrebi pe cineva agresiv: *what's in your pants?*, și alta să expui situația mai delicat, cum am spus adineauri.

Alex: Te-ai simți confortabil să-mi vorbești despre jucării sexuale și igienă din perspectiva unei femei trans?

Evie: Sigur, cred că aici sunt câteva lucruri importante. În primul rând nu ar trebui să ne fie rușine să încercăm să explorăm noi cu noi, nu doar persoanele trans, ci oricine. Cu cât ne cunoaștem pe noi mai bine cu atât putem să știm ce ne place și să le spunem și partenerilor/partenerelor. Apoi să învățăm să comunicăm ce ne place. E și opinia asta negativă a societății asupra fetelor care își explorează sexualitatea și se masturbează, cu atât mai rău dacă folosesc jucării sexuale. E o prostie care probabil vine și din lipsa de educație sexuală. Revenind, cred că e important să avem grijă să folosim jucării care au fost gândite pentru ce vrem noi să facem, să nu le folosim altfel sau să nu folosim alte obiecte pentru că ne putem răni sau chiar și mai rău, să ajungem la spital. E important să folosim lubrifianți când e cazul, să o luăm ușor. Rănile din accidente asta pot fi foarte neplăcute și sunt de evitat. La fel de important este să se discute cu partenerii cu ce am vrea să ne jucăm, cum am vrea să ne jucăm, să fie o discuție liberă. Dacă nu ne simțim confortabil să facem asta, sunt aplicații și site-uri pe care putem selecta ce ne dorim să facem și apar numai lucrurile comune la final. Eu tot cred că e mai bine să poți să zici pentru că e mai bine să cunoști ce-și dorește persoana, dar dacă nu, și asta e o variantă de început.

Alex: Care este abordarea persoanelor trans în legătură cu mersul la ginecolog sau urolog? Care este experiența unei persoane trans care vrea să-și facă anumite teste la acești medici?

Evie: N-am avut încă plăcerea să ajung acolo. Am mai văzut pe grupuri de suport trans recomandări de medici care au fost foarte ok. Lista cu medicii pe care o face Accept este importantă pentru persoanele queer care nu vor să riște o experiență neplăcută. Din fericire, în orașele mari sunt medici *LGBTQIA+ friendly*, dar nu prea îi găsești în orașele mici. Cred că e foarte important să avem tineri queer care să studieze diverse specializări în sănătate, care să meargă la medicină, pentru a avea persoane din comunitate la care să putem merge.

Interviu cu Andreea

Alex: Aș vrea să te întreb despre sexualitatea femeilor trans. Sexualitatea femeilor queer este un subiect tabu și e timpul să avem această conversație și în spațiul public.

Andreea: Îți mulțumesc! Asta e una dintre frustrările mele. Eu când m-am dus pentru prima dată la un sex shop, a trebuit să-mi fac curaj pentru că încă nu mă acceptasem, dar tot aveam anumite nevoi. Acum șase ani am mers pentru prima oară și de atunci am mai tot fost. De multe ori prefer să comand online pentru că e gama mai bogată. Uneori am nevoie de ceva mai urgent și dau o fugă la sex shop. Calitatea jucăriilor sexuale de la noi lasă de dorit. În general, în Europa sunt jucării sexuale de calitate, dar ce intră la noi pe piață pot fi chiar de-a dreptul periculoase. Materialul poate fi de proastă calitate, iar persoanele să nu-și mai dorească să cumpere. Nici nu știu legat de igienă cât de mult se cunoaște, fiindcă nu vorbește nimeni despre asta. Am rămas surprinsă la o discuție pe grupul trans, într-o seară, că femei trans și bărbați trans nu știau cum să-și facă o igienă corespunzătoare.

Alex: Ai putea să-mi vorbești despre lubrifianți și jucării sexuale? Cum găsim lucruri de calitate?

Andreea: Este important să folosim când este nevoie, gelul lubrifiant. Dacă vrei un lubrifiant de calitate mi se par scumpe, mai ales dacă trebuie să folosești mult. Important este să nu aibă arome ciudate, să te trezești cu mâncărimi sau mai știu eu ce. Chiar am încercat mai multe și erau periculoase pentru că îți uscau tare zona intimă. Ar fi important să se facă niște legi ca să nu poți să vinzi orice. Am găsit jucării sexuale periculoase care lăsau urmă de la vopsea și se dezintegrau. Să-ți introduci așa ceva în organism nu mi se pare o idee bună. Știi că am probat pe mână să văd dacă am o reacție alergică și m-am înroșit. Sigur că ar fi fost o idee proastă dacă l-aș fi folosit. Cred că cel mai bine ar fi să ne uităm la recomandări și recenzii. Mai bine plătești mai mult pentru ceva de calitate decât să riști aiurea pentru ceva mai ieftin. Recenzii nu găsești pe site-uri românești, foarte rar mai vezi. E un caz de sărbătoare dacă găsești.

Alex: Există pe piață dildo-uri din diverse tipuri de materiale. Ce ar trebui să căutăm care să fie sigur pentru noi de folosit?

Andreea: Aici nu pot să dau un răspuns simplu pentru că teoretic siliconul ar fi cel mai ok și de bună calitate. E greu să-ți dai seama dacă e silicon de bună calitate sau de proastă calitate. Aici intervin recenzii. Am găsit și din plastic care erau făcute bine și m-au ținut mult timp. A fost sigur de folosit, siliconul nu este unicul material pe care îl putem folosi, dar e ceva mai sigur.

Alex: Cum decurge igiena? Ce ar trebui să facem după/înainte de actul sexual. Ar trebui curățate jucăriile sexuale?

Andreea: Trebuie să ne curățăm jucăriile sexuale, dar trebuie să ne curățăm și pe noi. Aici trebuie să fac o distincție pentru că eu nu pot să vorbesc pentru femeile cis, pot doar pentru femeile trans. La noi trebuie o pregătire inițială ca să folosim dildo-ul.

Trebuie să ne facem o clismă înainte și acolo dacă folosim apă, apa conține clor care nu are pH-ul neutru și poate să distrugă flora intestinală. Atunci crește riscul infecțiilor și ar trebui să folosim ser fiziologic.

Alex: Nu există soluții de clismă în farmacii?

Andreea: Există aparat de clismă, dar trebuie umplut cu ser. Dacă vorbim despre aparate, există aparate de clismă și microclismă la farmacii, dar dacă luăm soluții pentru clismă, ele sunt pentru producerea de scaun, nu ca să curețe și nu cred că ne dorim asta.

Clisma ar trebui făcută și după, în funcție de lubrifiantul folosit și chiar folosit un spray de igienă intimă cu care să te dai, în cazul în care se mai produc microleziuni, ca să fie ok după. Legat de igiena jucăriilor sexuale, după fiecare folosire, am un dezinfectant de jucării sexuale, iar jucăriile sexuale trebuie spălate din nou înainte să fie utilizate, chiar dacă au fost dezinfectate, ca să nu rămână reziduuri pe ele. Cam asta ar fi.

CAPITOL RECURENT

Spații Aparte

Am fost smardoaică⁴⁶

Vara am plecat la mare cu două studente de la Pitești. Ele aveau bilete de la părinți, io de la unchi-miu. Pe tren distracție, m-am îmbătat. Am coborât varză în Mangalia, am combinat-o pe recepționeră să ne dea camera.

Seara am plecat de nebună, că ele nu ieșeau. M-am dus la Neptun. Am băut toată noaptea, distracție, mi-am făcut prieteni, discotecă cu Metallica. La cinci dimineața, când începea să răsară soarele, io vomitam pe stradă. Zic mă duc s-alerg pe lac. De unde? Pe lac erau vile.

Sar un gărduleț mic de lemn și intru într-o vilă. Geamul crăpat și draperia ridicată. O iau ușor, zici că-s la mine acasă. O crupieră numai cu aur. Aparate video, cameră sony. Și găsesc pachete, pachete. Diiitai teancu' de mărci. Puteam să ajung jmecheră-jmecheră la câți bani erau acolo. Aparatele și toate alea le-am aruncat în lac, îmi mai trebuiau mie?

La hotel am făcut ploaie de bani. Româncele au înnebunit. *Ce e fată cu atâția bani?* Zic am fost cu un neamț și n-a știut să mă reguleze și i-am furat geanta cu bani. Astea *panică*. Le-am luat pe nebune, le-am îmbrăcat, aur. Le trimiteam să-mi schimbe mărci. Mă ducea capu'. În loc de zece zile am stat o lună.

⁴⁶ Ștefan Mako, „Am fost smardoaică”, *Casa Jurnalistului*, aprilie 2014, <https://casajurnalistului.ro/am-fost-smardoaic/>.

La hotel io nu mă duceam la restaurant să mănânc. Ospătărița care servea a întrebat *a treia persoană de ce nu vine la masă?* Păi, e puțin mai sofisticată.

Așa am cunoscut-o pe Mirela. Io nu mă culcasem cu o femeie încă. Fetele i-au zis că-s *Stelu*.

M-am întors într-un final la Pitești. Io mă îndrăgostisem de ospătăriță, da' nu-mi dădeam seama. Simțeam că-mi lipsește. Da' ea nu știa că eu sunt fată, că eu tot timpul aveam lucruri bufante pe mine, la plajă evitam să merg, nu știam cum să fac.

Am vorbit cu un văr, că am cunoscut o fată la mare, mi-e dor. *Zice fire-ai a dreacu' ești îndrăgostită de o femeie, te dreacu'.* Io îndrăgostită? Doamne, mă omoară țiganii! La țigani e legea asta.

M-am urcat în tren și am plecat înapoi la mare. Când m-a văzut ospătărița a înnebunit. *Te-ai întors!* I-am zis că vreau să avem o discuție serioasă.

Seara am așteptat-o să iasă de la program și am plecat cu ea pe plajă. Am luat o sticlă de șampanie. I-am zis *nu știu ce simți tu pentru mine, da io' ce simt pentru tine n-am simțit niciodată. Zice n-ai avut niciodată o relație cu o femeie? Zic nu.*

Aveam 73 de kile, eram bărbat bărbat-bărbat de la spate. *Mamă, ce bine făcut ești.* Pula mea, zic, sunt fată, sunt Stela. *Și care-i problema? Zic, bă, ești amețită?! Sunt Stela, nu Stelu. Am înțeles, ești Ștela.* Mamă, nu pricepe. Sunt fată! *Am înțeles, te cheamă Stela.* Păi, și sunt îndrăgostită de tine.

A fost prima femeie din viața mea.

La Rahova îmi făcusem condiții ca acasă. Aveam acces la calculator, să scriu, jocuri. Să nu mai am timp să mă gândesc la prostii. Aveam tot felu' de oameni, de nebuni, eram badigardă la

președinte de complet, avocată, numai lucruri bune. Printre care am cunoscut-o pe Denisa, marea mea iubire.

În afară de tata, cea mai importantă persoană din viața mea e Denisa. Io cred că m-am schimbat foarte mult datorită ei. Am început să cunosc și să definesc sentimentele. Eu știam doar paternitatea. Până atunci eu ziceam că iubesc, da' nu cunoscusem sentimentu' ăla. Eram aventurieră. Unde dreacu' să-mi găsesc sentimentele, dacă eu nu stăteam în loc?! Erau risipite peste tot.

Aveam șapte gagici în aceeași cameră. Harem. Dacă una făcea ceva, lua bătaie toate. N-avea voie să se gelozească între ele, trebuia să fie unite. Una spăla, una gătea, în seara asta îmi lăsam papucii la aia la pat, mă culcam cu aia.

La un moment dat intră în cameră Denisa asta. Când am văzut-o... zici că-i Columbeanca. Monica Columbeanu. Piesă de femeie, trasă prin verighetă, avea pătrățele pe abdomen. Niște mâini lucrate... zic *cine este trufandaua, puștoaica? Ce puștoaică?! Are aproape 30 de ani.*

Era la pușcărie pe trafic, 20 de kile de cocaină. Bărba'su, cecean, cel mai mare traficant. Și intru în baie la țigară. *Bună, zice, tu ești faimoasa Chiorea cu cămășile alea de la Dior de n-are nimeni voie să pună mâna din cameră? Aveam haine lăsate la penitenciar, pe umeraș. Da, drăguță. Și am schimbat câteva cuvinte.*

M-am apropiat de ea. Avea grijă de mine, îmi gătea, îmi făcea cumpărături, se ocupa cu medicamentele. Avea o vorbă dulce, mai ales că e ardeleană.

Eu cât am sărbătorit în pușcărie n-am sărbătorit afară. Și acum era ziua mea de Sf. Stelian. Le-am zis la gabori *în noaptea asta ne distrăm. Nu babaos să audă toată secția, dar așa distracție muzică.* Am invitat-o pe Denisa la dans.

Venise la mine în cameră una Lenuș, o criminală cu care mă cunoșteam din prima pedeapsă. Era vorba de respect, ca afară, tu

ai un grad. Am zis dormi tu la mine-n pat și mă sui io la doi să dorm cu Denisa. Scopul scuză mijloacele.

Ce să dorm?! că era o femeie care se îngrijea până la parfum intim, tot felul de creme. Am stat în cumpănă. Mă să mă dau la ea, să nu mă dau la ea. Când s-a aprins lumina am zis măcar să ne vedem ochii. Și atunci am sărutat-o, ea mi-a răspuns. *Zic de astăzi te muți aici jos cu mine.*

Când vreau să cuceresc o femeie, vreau să dea cu capu' de pereți. Da' într-o secundă te fac să mă urăști. Trei săptămâni a fost lapte și miere. I-am dat o brățară de aur de Crăciun, un mai-muțoi mare și un braț de trandafiri. A rămas uimită cum îi dau eu aur. I-am zis *ai grijă să nu te vadă ăștia că-ți taie drepturile.* Și-a pitit-o în ursuleț.

În noaptea de revelion, la grămadă, făceam șouri erotice pă față. Ea s-a drogat cu alea la țigară când a văzut ce pot să fac. Și am început să-i zic *dă-te-n pula mea că te-ai oferit pe tavă.* Vorbe grele. Îmi părea rău. După tot ce-i spuneam, sufeream.

Mă trata ca pe un copil. Dimineața îmi făcea micul dejun, dup-ai-a îmi spăla cu ce m-am schimbat eu seara, îmi călca hainele. Femeie casnică.

După un an de zile mi-am dat seama și io ce-nseamnă iubirea, să plâng după o femeie, ca un copil. Denisa a plecat pe traseu, au mutat-o. Când ești pe cale să pierzi pe cineva îți dai seama ce simți cu adevărat pentru omul ăla. Noroc că familia ei avea multe relații. I-a zis lu' mă-sa *cum m-ai adus, așa mă întorci.* A plecat seara din Rahova, a treia zi de dimineață a fost înapoi.

De atunci m-am schimbat total. Nu mai eram Stela cea vulgară, violentă, nu. Mă trezeam io dimineață și-i făceam cafeaua, ca la o prințesă.

Am fost șapte ani împreună, trei în detenție și patru afară.

ÎNCHEIERE

Această carte a fost scrisă pentru lesbienele, bisexualele, pansexualele, femeile trans etc., care au trăit de-a lungul timpului în România. Istoria nu ne-a făcut niciodată dreptate, dar împreună putem să schimbăm cursul acesteia.

Final.

Fie ca de-acum încolo, lesbienele, bisexualele, pansexualele, femeile trans etc., să aibă mereu un cuvânt de spus.

**În numele mamei, al fiicei și al tuturor lesbiinelor,
Amin.**

C U P R I N S

5	În loc de început
13	Identități
71	Spații aparte
83	Religie
107	Spații aparte
113	Coming out
159	Spații aparte
163	Căutări, întâlniri, împliniri
187	Spații aparte
193	Viața socială
213	Spații aparte
219	Arta feminină* queer
255	Spații aparte
259	Sex
281	Spații aparte
287	Încheiere

